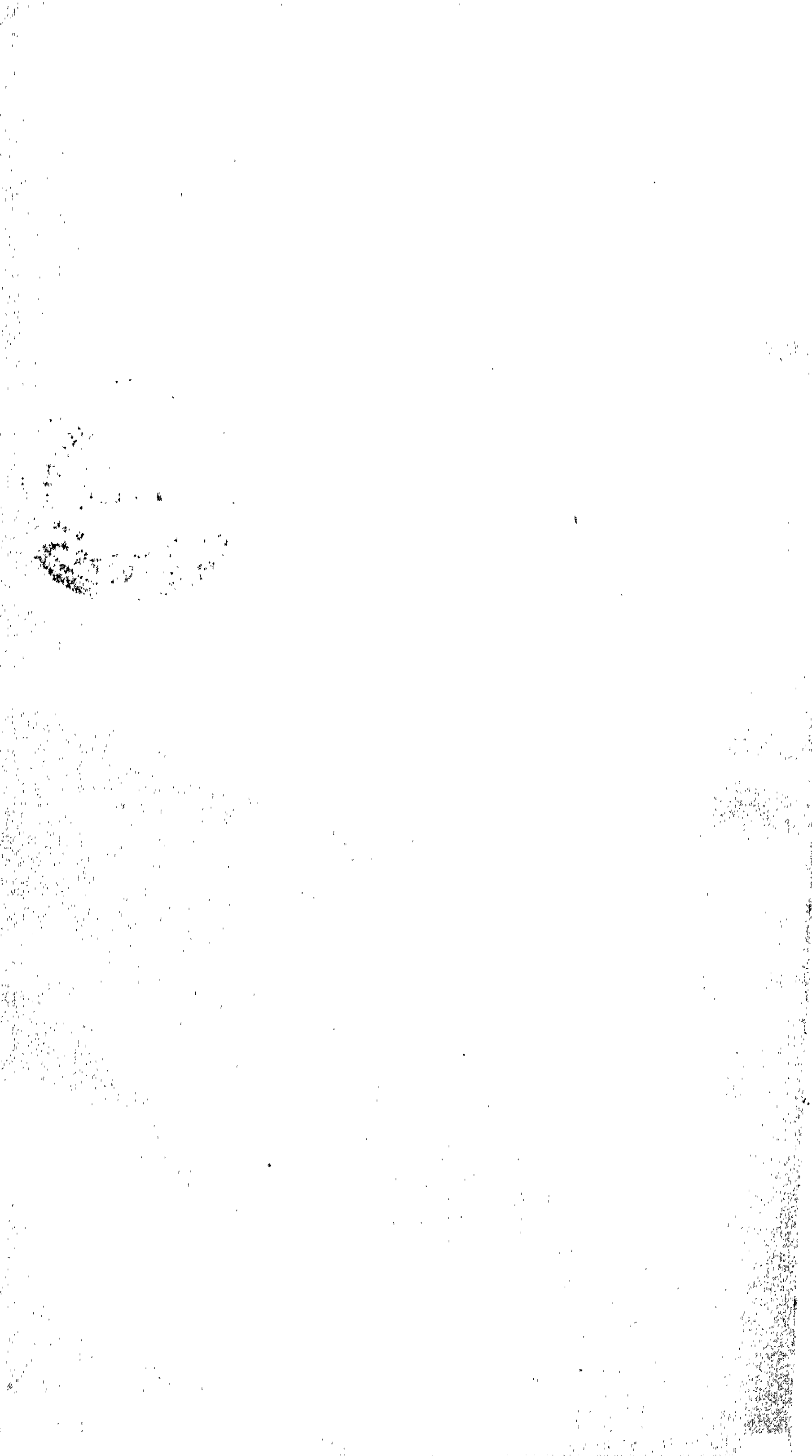

NOTULEN

VAN DE

ALGEMEENE EN DIRECTIEVERGADERINGEN

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

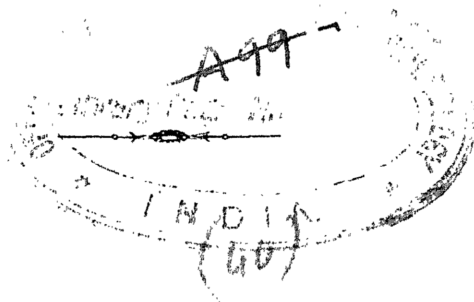

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

OPGERICHT 1778.

DEEL XLVII — 1909

BATAVIA
G. KOLFF & Co.

'S GRAVENHAGE
M. NIJHOFF.

1909.

Brieven, enz. voor de Directie bestemd, zijn te adresseeren aan den Secretaris van het Genootschap, zonder vermelding van diens naam.

Behalve van de oudere jaargangen, zijn er ook van de laatstverschenen edita enkele uitgeput; H. H. Leden, die daarvan waarlooze exemplaren mochten bezitten, zullen de Directie met toezending daarvan bijzonder verplichten. Het zijn de volgende: Verhandelingen deel XLIX 2e stuk, deel L 2e stuk, Notulen deel XXXIV afl. 3, Ned. Ind. Plakaatboek deel XVI.

Inzonderheid op het XVI deel van het Nederlandsch-Indisch Plakaatboek wordt prijs gesteld, en wordt dit deel voor rekening van het Genootschap door den Secretaris opgekocht voor f 2,50 per exemplaar.

INHOUD.

Notulen van de eerste Directievergadering gehouden op Maandag 11 Januari 1909.

Aanwezig de Heeren: F. A. LIEFRINCK, president, Mr. J. G. POTT, Dr. G. A. J. HAZEU, Dr. Ph. S. VAN RONKEL, D. VAN HINLOOPEN LABBERTON, J. P. MOQUETTE, W. B. VAN GOOR, C. M. PLEYTE en H. N. STUART, secretaris.

De vergadering wordt bijgewoond door het eerelid Dr. J. G. F. RIEDEL en door den Kapitein der Genie T. VAN ERP.

Afwezig de Heer P. DE ROO DE LA FAILLE.

De VOORZITTER

opent de vergadering met een woord van welkom tot alle aanwezigen bij gelegenheid van deze eerste samenkomst in het nieuwe jaar, met den wensch niet alleen voor ieders welzijn, doch speciaal dat voor het Genootschap in dit jaar moge worden voorzien in de dringende behoefte aan ruimte, tot welke voorziening het vooruitzicht is geopend door den Directeur der B. O. W., ons mededirectielid den Heer VAN GOOR.

In het bijzonder wordt een welkomstgroet gewijd aan den Heer VAN ERP, onder verzekering dat de Directie het ten zeerste op prijs stelt, dat ZEdG. deze vergadering wel wil bijwonen, te meer daar steeds met de grootste belangstelling in kennis genomen van zijnen arbeid aan den Boroboedoer, door de driemaandelijksche verslagen welke de Regeering ons geregeld heeft doen toekomen en die thans in 's Genootschaps archief berusten.

Spreker drukt de hoop uit dat het den Heer VAN ERP moge gegeven zijn zijn arbeid met dezelfde toewijding en ijver voort te zetten en te zijner tijd tot een goed einde te brengen.

In afwijking van de gewone volgorde der werkzaamheden

wordt eerst het woord gegeven aan den Heer VAN ERP, om daarna, zoo mogelijk, de meest dringende aangelegenheden nog tot afdoening voor te brengen.

I. de Heer VAN ERP

a. doet de navolgende mededeeling:

Ik waardeer het ten zeerste in de gelegenheid gesteld te worden deze vergadering te kunnen bijwonen.

Binnenkort toch moeten eenige voorstellen worden gedaan betreffende de verspreiding van de resultaten der fotografische en bouwkunstige opname van den Boroboedoer-tempel en waar het hier zaken betreft, waaromtrent het advies der Directie zal worden ingewonnen wordt er prijs op gesteld hierover vooraf met U van gedachten te kunnen wisselen. De voorstellen kunnen dan c.q. in overeenstemming worden gebracht met de zienswijze der Directie.

Ik zal in den loop van het ondervolgende de vraagpunten onder Uwe aandacht brengen en begin met enkele beknopte mededeelingen over de *Restauratie* en in de allereerste plaats betreffende de *Ontgraving*.

De werkzaamheden werden ingeleid met eene algeheele ontgraving van het tempelterrein en de hellingen van den heuvel, waarop het bouwwerk verrijst. De resultaten zijn in veel opzichten een blijde verrassing geweest. Er is toch gebleken dat er van Boroboedoer veel minder is weggedragen dan men aanvankelijk meende. Duizenden versierde steenen kwamen aan het licht en deze kunnen met zeer weinig kosten weder in het werk worden gebracht. Dit klinkt wellicht vreemd, doch wordt verklaarbaar wanneer men voor oogen houdt de enorme eenheid en symetrie, die de architectuur van B. beheerschen. Wèl beschouwd bestaat toch de tempel uit eene 432 malige herhaling van één zelfde bouwmotief, en is dit motief nog eens 20 malen gerepeteerd in de poorten. Daardoor is het mogelijk voor Boroboedoer te doen wat voor elken anderen tempel bezwaarlijk of onmogelijk zou zijn, n.l. het in het werk brengen van schier elken versierden steen.

Ik heb hierin aanleiding gevonden nieuwe voorstellen in te dienen voor eene meer uitgebreide restauratie. De omvang dier plannen zal U bekend zijn en ik wil er alleen nog op wijzen hoezeer de architectonische schoonheid van het bouwwerk verhoogd wordt door het completeeren van de nistempeltjes met Dhyani Boeddhas (worden vertoond foto's van den gerestaureerden muur der bovenste gaanderij).

Ik ben zoo vrij geweest reeds dadelijk afschriften der nieuwe voorstellen onderhands te doen toekomen aan den Heer ROUFFAER met verzoek de stukken in rondlezing te zenden aan de leden der Cie. v. Bijstand in Nederland. Er zal dan tusschentijds wel gelegenheid bestaan eenige autoriteiten voor te lichten en te wijzen op het groote belang van deze aanvullende herstellingen.

Eenige dagen geleden mocht ik van den Heer ROUFFAER een brief ontvangen, waarin medegedeeld werd dat de nieuwe voorstellen een gunstig onthaal vonden bij de Commissie van Bijstand en zeer waarschijnlijk zullen de aangevraagde fondsen op de begrooting worden gebracht van het jaar 1910.

De ontgraving heeft voorts nieuw licht gebracht betreffende den opzet van enkele bouwdeelen, waaromtrent men voorheen nog in het duister tastte. Zoo is nu duidelijk geworden hoe de 3 onderste trappen op elk der facen versierd zijn geweest.

De poort van den hoofdmuur der omgang blijkt in afwijking van de bestaande teekeningen eveneens versierd te zijn geweest met het kalamakara ornament. Zeer verrassend is de bevinding, dat nog een 6^{e} poort aanwezig is geweest, die als op zich zelf staande gopoera verrees op de buitenzijde van de breede omgang, aansluitende aan eene lage ballustrade.

Ook de opzet van deze geheel verdwenen ballustrade is uit de gevonden stukken vastgelegd kunnen worden en er zal naar gestreefd worden een klein gedeelte hiervan op te trekken om aan te geven hoe de oorspronkelijke toestand was.

De restauratie van poorten en trappen is ook opgenomen in de nieuwe voorstellen omdat deze uit een architectonisch oogpunt beschouwd, behooren tot de fraaiste bouwdeelen van

den tempel en de hoofd-sierstukken hiervan voor een groot gedeelte uit den grond zijn te voorschijn gekomen. De oorspronkelijke versiering van de pijnakel der groote dagob is mede teruggevonden, en een afgegraven fragment van een klein Boeddha-beeldje is eene aanwijzing geweest voor het feit, dat een dergelijk beeld eenmaal gezeteld heeft in de kleine cella, gelegen boven de groote kamer in de hoofddagob.

Er is gebleken dat 4 steenen trappen van uit de vlakte langs de heuvelhellingen voerden naar het tempelplein; op één der facen is die trap, hoewel erg vervallen, nog voorhanden.

Voorts is duidelijk geworden hoe een goed doordacht stelsel van open goten eenmaal het op den tempel vallende hemelwater voerde naar den heuvelvoet.

Kortom, de Boroboedoer-tempel heeft voor den architect nagenoeg geene geheimen meer.

Slechts één puzzle is nog niet opgehelderd, n. l. de versiering van de poorten der eerste gaanderij, doch ik hoop en vertrouw dat ook hierin bij voortgezet onderzoek het juiste licht zal opgaan.

Over het vinden van belangrijke fragmenten van verschillende bouwkunstige ordonnanties, als spuiers, antefixen, Boeddha-beelden, vrijstaande leeuwen enz. zal kortheidshalve niet worden uitgeweid, doch ik wil even stilstaan bij het feit, dat er een groot aantal steenen zijn gevonden met *sprekend* ornament, waaronder we hebben te verstaan steenen, hoorende tot reliefs, die een bepaalden tekst verluiden.

Het aantal dezer steenen bedroeg na de ontgraving c^a 800, doch het is sedert belangrijk toegenomen, omdat ook in de omliggende kampongs tal van stukken werden opgespoord.

Deze steenen hoorden tot de djataka-reliefs der ballustrades en het is bekend dat hierin groote hyaten voorkwamen

Sedert ruim $^1/_2$ jaar zijn we nu bezig die steenen weder op hunne plaats te brengen; tot nu toe is de aandacht in deze in hoofdzaak gewijd aan het completeeren der bovenste reeks van de ballustrade der 1^e gaanderij.

Met voldoening kan geconstateerd worden dat van de 372 tafereelen er thans nog slechts enkele ontbreken, terwijl voorheen 49 paneelen geheel en 47 paneelen gedeeltelijk in deze serie gemist werden.

Wel is waar zijn niet alle bijgevonden reliefs geheel compleet en mankeert hier en daar wel eens een enkele steen, doch veelal is de hoofdfiguur voorhanden waardoor het beeldwerk leesbaar wordt voor den archaeoloog.

Beschouwd nu uit het standpunt van den oudheidkundige is *dit terugvinden van de verloren gewaande reliefs* zeker wel een der belangrijkste resultaten van den onderhanden arbeid.

Of we voor de hooger liggende ballustrades evenveel succès zullen hebben als voor die der 1e. gaanderij moet betwijfeld worden. De aanwijzingen worden daar geringer; de moeilijkheden nemen toe omdat, speciaal in de 2e gaanderij, de reliefs over groote lengten absoluut verdwenen zijn.

VERBETERDE WATERAFVOER.

De oorspronkelijk zoo goed georganiseerde waterloozing van de Boroboedoer was in den loop der eeuwen geheel in het ongereede geraakt.

Geen druppel van het op den tempel vallende hemelwater kon worden afgevoerd in het is bekend hoezeer dit euvel heeft meegewerkt tot verzakking van hoofdmuren en terrasvloeren.

De verbeterde waterafvoer was dan ook het hoofdelement in de thans onderhanden herstellingen en nagenoeg de helft der beschikbare fondsen was daarvoor uitgetrokken.

Op het oogenblik is dit gedeelte van den arbeid voltooid met uitzondering van de vloeren der 2 bovenste ronde terrassen, die eerst onderhanden genomen kunnen worden wanneer de hoofddagob geheel zal zijn hersteld.

De spuiers, die wellicht in 7 of 8 eeuwen niet meer hebben gefunctionneerd, spuwen na een regenbui weer armdikke waterstralen en met vertrouwen kunnen de komende natte moessons worden tegemoet gezien (wordt vertoond eene foto van door den hoofdmuur dringende waterstralen vóór de restauratie).

Instede van de aanvankelijk ontworpen asphalt beddingen zijn waterdichte vloeren aangebracht van andesietsteen, dus van het zelfde materiaal, dat gebezigd werd voor het geheele bouwwerk.

FOTOGRAFISCHE OPNAME.

Aanvankelijk werd hierbij gestuit op groote bezwaren; de geringe breedte der gaanderijen liet niet toe de langste reliefs op één droogplaat te fotografeeren. We zijn toen overgegaan tot het opnemen der beeldwerken op 2 platen. Daarvoor moest de camera gemonteerd worden op een speciaal daarvoor geconstrueerd statief, dat verplaatsbaar was op een decauville-wagentje.

De aldus verkregen resultaten waren wel-is-waar zeer fraai, doch de werkwijze was te omslachtig om ze voor alle te maken opnamen te kunnen volgen (dit punt wordt met eenige foto's toegelicht).

Er werd daarom gezocht naar eene andere oplossing en de aanschaffing van de groothoekige protar-lenz van Zeiss bracht eindelijk uitkomst. De langste reliefs kunnen nu op *één plaat* worden gefotografeerd. De aldus verkregen clichés vertoonen wel-is-waar eene geringe lichtconcentratie in het midden van het beeldveld, doch dit euvel kan door eene zorgvuldige afdrukmethode worden te niet gedaan.

Ik kom thans tot het eerste vraagpunt:

„Op welke wijze moeten de resultaten der fotografische opname van de sprekende reliefs worden verspreid om bestudeering der beeldwerken door bevoegde archaeologen mogelijk te maken?"

De opname zal over een half jaar voltooid zijn en het is zaak dat thans reeds dit vraagstuk onder de oogen wordt gezien.

Zooals bekend is telt Bor. 1460 sprekende reliefs en daarvan zijn verklaard:

a. de 120 beeldwerken der Boeddha-legende.

b. ongeveer 160 djataka-tafereelen.

c. Prof. TOUCHER, die in 1907 B. bezocht, heeft naar ik

verneem de grootste helft der 120 djataka-tafereelen van de onderste reeks van den hoofdmuur der 1e gaanderij geïdentificeerd, doch de publicatie heeft nog niet het licht gezien.

Over het grootste deel hangt nog een geheimzinnig waas en het laat zich aanzien, dat de volledige oudheidkundige tekst eerst in eene verre toekomst kan worden geschreven.

Er kunnen nu twee wegen worden ingeslagen:

1e. beperkte verspreiding van de afdrukken der clichés.

2e. meer uitgebreide verspreiding van de reproducties der afdrukken.

Laatstgenoemde maatregel zal reeds dadelijk belangrijke uitgaven vorderen. Volgens eene zeer globale raming zou hier voor ongeveer *f* 80.000 vereischt worden.

Bij de in te dienen voorstellen dienaangaande zal eene betrouwbare begrooting worden overgelegd, waartoe advies zal gevraagd worden aan den Topografischen Dienst te Batavia.

Het maken van eene compleete serie fotografische afdrukken op celloïdinpapier zal per serie op ongeveer *f* 700 komen te staan.

(Naar het oordeel der Directie zou wellicht voorloopig kunnen worden volstaan met het vervaardigen van ± 20 stel van laatstgenoemde afdrukken, waarvan de kosten dus ongeveer *f* 14.000 zouden bedragen).

De verspreiding zou zich dienen uit te strekken tot verschillende musea en genootschappen c.q. universiteiten.

In dit verband wordt b.v. gedacht aan:

1.	Oudheidkundige Commissie op Java.
2.	Bat. Genootschap van K. en W.
3.	Commissie van Bijstand in Nederland.
4 en 5.	Nederlandsche Universiteiten.
6.	Fransche Universiteit of Museum.
7.	Ecole française d'Extrême Orient.
8.	Engelsche Universiteit of Museum.
9.	Archaeological Survey in Br. Indië.
10 en 11.	Duitsche Musea of Universiteiten.
12 en 13.	Russische Musea of Universiteiten.

(De Heer POTT vindt het wenschelijk dat ook het Aardrijkskundig Genootschap in aanmerking wordt gebracht).

Uit den aard der zaak zal het noodig zijn deze series afdrukken vergezeld te doen gaan van eene plattegrond-teekening met verdeeling der reliefs en enkele andere bouwkundige plans.

Eene tweede vraag knoopt zich vast aan de uitgave van den bouwkundigen tekst. Het zal wel noodzakelijk zijn deze niet alleen in het Hollandsch, doch ook in eenige andere moderne taal te doen verschijnen.

(De Directie is het hiermede eens en is van meening dat eene afzonderlijke uitgave in het Engelsch gewenscht is).

Hiermede zal rekening worden gehouden bij het stellen der opschriften op de onderhanden nieuwe bouwkundige teekeningen.

Deze worden overigens zóódanig gemaakt, dat zij direct geschikt zijn vóór reproductie langs fotomechanischen weg.

Aan den Directeur van O. E. N. zal in overweging gegeven worden het samenstellen van een concept-bouwkundige beschrijving aan mij op te dragen.

De tekst van Professor LEEMANS is om verschillende redenen niet voor herdruk geschikt.

De architectonische beschrijving zal eerst geheel compleet afgeleverd kunnen worden, wanneer de voorgestelde meer uitgebreide restauratie zal zijn afgeloopen; het is toch zaak dat vooral de foto's van alsdan gecompleteerde bouwdeelen dien tekst verluchten.

b. Wijst op de noodzakelijkheid eener betere bescherming der oudheden van Midden-Java:

Toen ondergeteekende in October 1908 zich in de Prambanan-streek bevond om de herstellingen aan den Hoofdtempel van Tjandi Sewoe in te leiden, toegestaan bij G. B. van 10 Juni 1908 N°. 7, werd geconstateerd, dat steenen geroofd werden van genoemd tempelcomplex.

Bij het naar aanleiding hiervan ingestelde onderzoek bleek

dat die steenen gebezigd werden voor den bouw van een stuwdam in de Kali-Opak. Voor hetgeen hierbij verder aan het licht kwam en ook ten opzichte van andere oudheden onder de aandacht moest worden gebracht, wordt verwezen naar den inhoud van het hier ondervolgende schrijven aan den Resident van Jogjakarta.

Båråboedoer, 22 October 1908.

Ten vervolge op het onderhoud, dat ik den 15[en] j.l. met UHEG. mocht hebben deel ik beleefd het ondervolgende mede.

Uit een onderzoek in loco bleek dat de op last van den Beheerder van Soro-Gedoeg weggehaalde tempelsteenen (aanvankelijk van Tjandi Prambanan en nadien *van het tempelterrein van Tjandi Sewoe*), benut werden voor den bouw van een stuwdam in de Kali Opok nabij de desa Djamoesan.

In enorme hoeveelheden zijn hier steenen verwerkt, afkomstig van Tjandi Singo, den tempel, die eens een juweel was van deze streek, die in Brumunds tijd (1845) nog opgaand muurwerk en ornamentatie vertoonde; Yzerman (1886) zag nog het soubassement met versiering; thans is alles gerazeerd; de oorspronkelijke afmetingen van het bouwwerk zijn zelfs niet meer bij benadering vast te leggen; groote kuilen wijzen er op hoe men tot diep in de fundeering doordrong om den steenvoorraad te benutten.

Bij de nabij gelegen Tjandi Boebrah is de toestand even droevig. Van de slechts eenige honderden meters Noordelijker gelegen Tjandis Ngaglik, Watoe Goedik en Geblak kan zelfs de plaats niet meer worden aangewezen.

In de geheele vlakte van Soro Gedoeg is de toestand der oudheden als hier voor die enkele muurwerken vermeld werd.

Om eenig denkbeeld te geven van den voorraad tempelsteenen, die voor de genoemde stuwdam in de Kali Opak werden gebezigd, wordt vermeld dat de bekleedings muren van dit bouwwerk naar schatting eene lengte hebben van 35 M. op den linker en van 50 à 60 M. op den rechter oever. Ter hoogte van wellicht 6 M. zijn deze zware muurwerken aan de buitenzijden geheel opgetrokken in tempelsteenen.

Wel is waar zijn het steenen zonder versiering ik zag slechts eenige geprofileerde stukken, afkomstig van Prambanan bij den nog niet in het werk gebrachten voorraad materiaal doch het spreekt van zelf, dat indien beheerders van ondernemingen over alle steenen buiten de rechtstreeks bewaakte complexen (Prambanan, Tjandi Sari, Tjandi Loemboeng-Boebrak, Tjandi Sewoe, Plahosan, Kalasan en Sodjiwan,) de vrije beschikking hebben, alle overige oudheden in de toekomst zullen worden opgelost in kunstwerken van wegen, rivieren, leidingen etc.

De vraag rijst waarom voor een stuwdam als de hier bedoelde tempelsteenen worden gebruikt? Beton of metselwerk in riviersteen is toch voor zulke constructies het aangewezen materiaal en de grondstoffen liggen daarvoor zoo bij de hand, terwijl de tempelsteenen over eenigen afstand moesten worden aangevoerd.

Er dient m. i. gebroken te worden met het beginsel dat *alle onversierde steenen, geen archaeologische waarde bezitten* en daarom voor alle doeleinden mogen worden weggehaald.

In de eerste plaats omdat die steenen wel degelijk hunne waarde behouden voor het bouwwerk; Op 't oogenblik zijn de tijdsomstandigheden en niet naar, dat aan restauratie op uitgebreide schaal kan worden gedacht; en is het streven gericht op behouden van hetgeen nog voorhanden is; in de toekomst zou evenwel restauratie mogelijk kunnen worden doch dan zou het onuitvoerbaar zijn door het ontbreken van het ruwe materiaal.

Voorts wijst de practijk uit dat de steenen zonder eenig toezicht worden weggehaald en het is dan aan de competentie van den Javaanschen grobakvoerder overgelaten te beslissen welke steenen al dan niet archaeologische waarde hebben!

Een kort verblijf in de Prambananvlakte is dan ook voldoende om te doen zien dat in duizenden gevallen waardevolle geprofileerde en versierde steenen voor allerlei doeleinden werden en nog worden aangewend.

Ten slotte geldt hier de overweging, dat het zaak is *alle*

overblijfselen van zelfs geheel vervallen tempels te ontzien ten einde te voorkomen, dat de laatste sporen verdwijnen en de plaats, waar eens het bouwwerk stond, zelfs niet meer te onderkennen zal zijn.

Ook wordt nog Uwe aandacht gevestigd op het feit dat sedert onheugelijke tijden jaarlijks groote voorraden steenen worden weggehaald voor Z. H. den Sultan van Jogja. In den regel geschiedt dit één of tweemaal 's jaars en voor zooverre mij bekend, worden zij tot nu toe vrij geregeld van Prambanan gehaald.

Als ik goed ben ingelicht geschiedt dit op eene aanvraag, die door het Gewestelijk Bestuur wordt gefiatteerd.

Waar moet het heen, indien aan dit gesanctioneerd plukharen geen einde wordt gemaakt?

Ik zal den Directeur van O. E. N. zoo spoedig mogelijk in overweging geven, maatregelen te doen nemen tot eene betere bescherming der oudheden in de Prambananvlakte.

Aangezien echter geruime tijd kan verloopen eer die maatregelen tot uitvoering komen meen ik in het belang van de zaak reeds dadelijk Uwe medewerking te moeten inroepen voor het bereiken van het beoogde doel.

Deze aangelegenheid werd bij schrijven van 30 October 1908 ter kennis gebracht van den Directeur van O. E. N., waarbij in overweging werd gegeven door de Oudheidkundige Commissie maatregelen te doen nemen tot tegengang van verdere plundering der oudheden.

Wat hier toevallig geconstateerd werd voor een enkel object geldt in meerdere of mindere mate voor alle niet rechtstreeks bewaakte bouwwerken in de vlakte van Prambanan en Soro-Gedoeg.

Zelfs de oudheden, die onder bewaking staan van den opzichter te Prambanan, t. w. Tjandi Prambanan, Loemboeng, Boebrah, Sewoe, Plaosan, Sodjiwan, Sari en Kalasan zijn niet altijd veilig, zooals b. v. blijkt uit het wegbreken van de trap en een gedeelte van het soubassement van den Noor-

delijken tempel van Tjandi Plaosan, waarvan melding is gemaakt op blz. 8 e. v. der „Rapporten 1902" van de Oudheidkundige Commissie.

Vooral de ruïnen in de vlakte van Soro-Gedoeg hebben vreeselijk geleden; daar is op 't oogenblik bijna niets meer gespaard gebleven, om de eenvoudige reden dat er absoluut geen toezicht is.

Het is wenschelijk, dat aan dezen toestand spoedig een einde komt.

Alles wat nog voorhanden is, dient op nieuw vastgelegd te worden. Hiertoe is het niet noodig uitvoerige teekeningen te maken van elk object; een of meer schetsen en foto's, vergezeld van een register met korte aanteekeningen, zouden m.i. voldoende zijn. Maar vooral moet de bewakingssfeer worden uitgebreid en periodiek zou alles dienen te worden gecontrôleerd.

Er bestaat wel-is-waar een Staatsblad, waarin de bescherming der oudheden is omschreven, doch de practijk leert dat deze goedkoope voorziening waardeloos is. Wie stoort zich aan de bepalingen van een Staatsblad, wanneer men weet dat er geen contrôle is?

Gevreesd wordt dat een nauwkeurig onderzoek naar den toestand der oudheden op de grens der Residenties Soerakarta en Jogjakarta, aan de hand der oudste beschrijvingen, — waarbij vooral die van den Heer IJZERMAN van veel waarde moet worden geacht — tot droevige bevindingen zal leiden.

De toestand op het Diëng-plateau laat ook alles te wenschen over. Zooals bekend is werd dit plateau in begin der vorige eeuw opnieuw bevolkt met Javanen uit Kedoe, die er met succes tabak en groenten kweekten. Er ontstonden desa's en nog steeds breiden deze zich uit en nemen in aantal toe. De bewoners hebben steenen neuten noodig voor hun huizenbouw en het ligt voor de hand dat ze daarvoor tempelsteenen benutten; deze zijn hier van veel geringer grootte dan de bouwwerken in de Progo-vallei en de Prambanan-vlakte, gemakkelijk weg te halen en juist van het formaat dat voor neuten aangewezen is.

Er is een Gouvernements-pasanggrahan en de beheerder daarvan moet ook toezicht houden op de oudheden, maar niemand controleert dien man en de practijk wijst uit dat een ieder daar naar hartelust kan plukharen. Fondsen voor een behoorlijk onderhoud zijn, voor zooverre mij bekend, niet beschikbaar; eene instructie voor de bewaking bestaat niet.

Toen in 1902 wijlen de voorzitter der Oudheidkundige Commissie het Diëng-plateau bezocht werd het volgende geconstateerd (zie Oudheidkundige Rapporten 1902 blz. 4):

„Ten Zuid-Oosten van de pasanggrahan vindt men een steenen hoogopgaand talud, waarin ook een uit steenen uitgebeitelde trap voorkomt. Deze beschermt een plateautje voor afschuiving. Op dat plateautje waren vroeger verschillende fundeeringen aan te wijzen, en aan de Oostzijde of den achterrand er van, had men daar vroeger nog een tweeden, kleineren, steenen talud, met een vervolg van die trap. Dat plateautje, en wat nog hooger ligt, is kort geleden omgewerkt tot een tabaksveld, dat geruimd is geworden van steenen, zoodat men dezen (doch vermoedelijk niet alle) hier en daar op hoopjes ziet liggen, maar dat vervolgtrapje enz. is verdwenen.

Daar het doel voornamelijk was de constructie der nog staande tempels en hunne portalen nauwkeurig te bezien, stond dit op den voorgrond."

Het is te betreuren, dat men toen deze zaak heeft gelaten voor wat ze was. Hadde men den beheerder van de pasanggrahan ontslagen en de daders gestraft, dan waren wellicht voor de volgende jaren veel ongerechtigheden ongedaan gebleven.

Er bestaat geene contrôle op de weinige beelden, die nog op het Diëng-plateau voorhanden zijn.

Een toerist deelde mij mede, wat hem daar overkomen was:

Hij had met veel belangstelling de beeldencollectie bekeken die nog om de pasanggrahan staat opgesteld. 's Nachts kreeg hij van een inlander de aanbieding, een der beelden op Wonosobo in ontvangst te kunnen nemen, waarvoor eene belooning werd gevraagd van *f* 5.—

Waar moet het heen, wanneer hier geen orde op de zaken wordt gesteld?

De Heer W. H. C. DOORMAN, Administrateur der Billiton-Maatschappij, oud-Genie-Officier, bezocht in 1908 het Diëng-plateau.

In het Weekblad „De Ingenieur" van 8 Augustus 1908, N°. 32 deelt hij zijne bevindingen mede omtrent den toestand der oudheden en wijst op de noodzakelijkheid van eenige weinig kostbare voorzieningen.

Ook daaruit kan blijken dat er hoog noodig iets gedaan dient te worden op deze geïsoleerde hoogvlakte. Zijne waarschuwing heeft in Nederland nog nageklonken in de vergaderzaal der Tweede Kamer, doch het schijnt dat zij daar ook haar graf gevonden heeft.

Ik heb gemeend het bovenstaande ter kennis te moeten brengen van de Directie van het Genootschap in de hoop dat spoedig maatregelen getroffen kunnen worden in het belang van eene afdoende bescherming der Hindoe-oudheden op Midden-Java.

De voorzitter betuigt den Heer VAN ERP den dank der vergadering voor zijne belangrijke mededeelingen, welke bij een eventueel door de Regeering tot de Directie te richten verzoek om advies, van groot nut zullen blijken te zijn bij hare alsdan aan te voeren overwegingen, en vraagt toestemming de ter tafel gebrachte foto's gedurende eenigen tijd te mogen aanhouden, ten einde door rondzending daarvan de Directieleden in de gelegenheid te stellen, ze nauwkeurig te beschouwen.

Na verkregen toestemming wordt den secretaris opgedragen het noodige voor de rondzending te verrichten.

II. De Heer HAZEU

bericht de ontvangst, door tusschenkomst van den Heer R. A. KERN, van de foto's van den Wajang beber en stelt voor: *a* de foto's te stellen in handen van den Redacteur van het Tijdschrift, ten einde te doen uitmaken of ze voor

reproductie vatbaar zijn en zoo ja, *b* het manuscript wederom aan den Heer KERN toe te zenden, met verzoek de verwijzingen in den tekst in overeenstemming te brengen met de nieuws foto's (zie hieromtrent laatstelijk Notulen September '08, IV *b*, pag. 106).

Conform.

III. De Heer VAN RONKEL

deelt mede, dat door iemand, te Leiden studeerende, het verzoek is gedaan om eenige alhier berustende handschriften in bruikleen te mogen ontvangen, en stelt voor in den vervolge aan dergelijke verzoeken te voldoen onder voorwaarde dat die handschriften zullen worden toegezonden aan den Bibliothecaris der Universiteitsbibliotheek en aan het oordeel van den Bibliothecaris zal overgelaten worden of de aanvragers de manuscripten bij zich thuis mogen raadplegen, dan wel die in de Bibliotheek moeten gebruiken.

Conform.

IV. Wordt alsnog ter tafel gebracht het schrijven van de Vereeniging Toeristen-verkeer alhier, van 21 December a. p. N°. 466, waarvan de behandeling in extenso is opgenomen in de Notulen van 18 Januari '08 onder II *c*.

Wegens het vergevorderde uur wordt de vergadering gesloten, nadat is bepaald dat de voortzetting er van zal plaats hebben op Maandag 18 Januari a. s.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de vergadering van 22 Februari 1909.

J. G. POTT,
Vice-president.

H. N. STUART,
Secretaris.

Notulen van de tweede Directievergadering gehouden op Maandag 18 Januari 1909.

Aanwezig de Heeren F. A. LIEFRINCK, president, Mr. J. G. POTT, Dr. G. A. J. HAZEU, Dr. Ph. S. VAN RONKEL, C. M. PLEYTE, P. DE ROO DE LA FAILLE, D. VAN HINLOOPEN LABBERTON, J. P. MOQUETTE en H. N. STUART, Secretaris.
Afwezig de Heer W. B. VAN GOOR.

De Notulen der vergadering van 23 November 1908 worden goedgekeurd en gearresteerd.

De President
neemt in behandeling.
I. De Rekening en Verantwoording over het boekjaar 1908 en de door den Thesaurier opgemaakte begrooting voor 1909.
In opvolging van het bepaalde bij art. 13 van het Huishoudelijk Reglement worden de Heeren HAZEU en DE ROO DE LA FAILLE uitgenoodigd het beheer van den thesaurier na te gaan en daarover in de eerstvolgende vergadering rapport uit te brengen.
Bij de behandeling der begrooting komen ter sprake de posten à ƒ 500.— en à ƒ 1000.—, uitgetrokken voor aanmaak van meubilair ten behoeve van de archaeologische en ethnographische verzamelingen. Door de overbrenging van de bronskamer naar de rotonde, waartoe de verbouwing thans onder handen is genomen en de uitbreiding van de goudkamer door bijvoeging van de bronskamer, welke over een paar maanden zal plaats vinden, is het wenschelijk voorgekomen de bestaande, reeds oude en onpraktische kasten en vitrines door nieuwe te vervangen. De Heeren MOQUETTE en PLEYTE worden mitsdien gemachtigd een plan voor het benoodigde

meubilair op te maken en na goedkeuring door den president, tot de uitvoering daarvan over te gaan.

Voorts wordt de begrooting goedgekeurd en vastgesteld.

II. De volgende uit de rondlezing terug ontvangen stukken:

a. „Wat geeft de achterzijde van Caṇḍi Kĕḍaton (district Gading, afdeeling Karaksan, residentie Pasuruhan) te zien?" voor het tijdschrift aangeboden door den Heer D. VAN HINLOOPEN LABBERTON.

Wordt tot opname besloten.

b. Eene serie photographiën van Sultansgraven in het voormalig Rijk van Pasé, door den Heer LEYDIE MELVILLE ter bezichtiging gesteld.

Onder dankbetuiging terug.

c. Missive van de Vereeniging Toeristen-verkeer alhier ddo. 21 December a. p. No. 466, houdende verzoek om een catalogus en een beschrijvende gids van het Museum te doen samenstellen, verklarende die Vereeniging zich gaarne bereid, eventueel een gedeelte van de kosten voor de vervaardiging van bedoëlden gids op zich te nemen.

Nadat deze aangelegenheid in de vergadering van 11 Januari j.l. is ter sprake gebracht, is aan de Vereeniging geantwoord dat alhoewel het vervaardigen en voor bezoekers verkrijgbaar stellen van een Museumgids reeds sedert langen tijd op het werkplan stond, de Directie daarvan terug gehouden werd door het vooruitzicht op verbouwing en uitbreiding van het Museumgebouw, waardoor de gids, na voltooiing dier werkzaamheden en de daarmede gepaard gaande verandering in de indeeling en verplaatsing van kasten en geëxposeerde voorwerpen, op eenmaal alle waarde zouden verliezen;

dat evenwel thans met die verbouwing een aanvang is gemaakt, terwijl het zich laat aanzien, dat de meer tijd vorderende uitbouwing nog in den loop van dit jaar zal worden

ter hand genomen, na afloop waarvan zoo spoedig mogelijk zal worden overgegaan tot de samenstelling van een Museumgids, terwijl alsdan de verschijning van den beredeneerden Catalogus ook niet lang meer op zich zal laten wachten;

dat intusschen binnenkort een plattegrond van het Museumgebouw, vergezeld van eenige voor den bezoeker benoodigde aanwijzingen, zal verschijnen;

dat van het gewaardeerde aanbod van de zijde der Vereeniging tot financieelen steun der bedoelde publicaties geen gebruik behoeft te worden gemaakt, aangezien de kosten daarvan ongeveer gedekt zullen worden door de opbrengst der verkochte exemplaren.

III. De navolgende tusschentijds ingekomen stukken:

1°. Gouvernementsbesluit van 15 September 1908 N° 4, houdende bepaling:

a. dat van de bij de stelselmatige exploratie van Zuid-Nieuwe-Guinea, gedurende de maanden Augustus tot en met December 1907 verzamelde ethnographica op den voet van het besluit van 11 December 1858 N°. 77 (B. B. N°. 3121) ter bewaring aan het Genootschap worden afgestaan de voorwerpen, genoemd in den bij dit besluit behoorenden inventaris, tot het in kolom 3 van den aan dit besluit gehechten staat A vermeld aantal;

b. dat de overige in dien inventaris vermelde voorwerpen voor rekening van den Lande zullen worden gezonden aan het Departement van Koloniën, ten einde daarover te kunnen beschikken ten behoeve van de daarvoor in aanmerking komende Musea in Nederland (zie laatstelijk Notulen Juni 1908, II*p*, pag. 68. N. B. Door een onwillekeurig verzuim is nagelaten van dit besluit melding te maken in de Notulen der vergadering van 28 September 1908).

2°. Gouvernementsbesluit van 14 Januari '09 N°. 2, waarbij het in 1906 van den Sultan van Pasir, residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo terug ontvangen, in geelzijden

band gebonden politiek contract, voorzien van gouden sloten en ornamenten, op den voet van het besluit van 11 December 1858 N°. 77 (B. B. N°. 3121) aan het Genootschap ter bewaring wordt afgestaan (zie Notulen November 1908, II*i*, pag. 126).

3°. Missive van den 1en Gouvernements Secretaris dd°. 19 November '08 N°. 3329, houdende aanbieding van een exemplaar der publicatie van het Internationaal Koloniaal Instituut te Brussel, getiteld „Compte rendu de la session tenue à Paris les 3, 4 et 5 Juin 1908."

Bibliotheek.

4°. Missive van denzelfden van 7 December '08 N°. 3500, waarbij, onder mededeeling dat het Genootschap, door bemiddeling van den Directeur van B. B. een drietal kisten zal worden toegezonden, inhoudende de op een bijgevoegden inventaris vermelde voorwerpen, welke den Landvoogd bij gelegenheid van de onlangs in Karangasem gehouden dewafeesten door den Stedehouder GOESTI GDÉ DJILANTIK zijn geschonken, der Directie verzocht wordt nopens de aan die geschenken te geven bestemming, door tusschenkomst van genoemden Departementschef, een voorstel te willen doen.

Het bereids ontvangen geschenk bestaat uit:

1*a*. stuk gele zijde, bestemd om de over-sarong op te houden.	Balische benamingen; oempal kampoeh soetre koening.
1*b*. zijden over-sarong.	Kampoeh songket soetre.
1*c*. stuk sits voor een buikband.	Papetet plangi gagempolan.
1*d*. zijden binnen-sarong.	Wastre srimbag soetre.
1*e*. geborduurd dekkleedje.	Kekasang maprade.
1 gouden presenteerschotel, waarin het geschenk wordt aangeboden.	Babokor mas.

1 gouden doosje met deksel, waarin een stuk tjendanahout.	Rapetan mas medaging kajoe tjendane.
2 gouden doosjes met deksel, gevuld met kemanjan en setangi (kemanjan = wierook in vaste massa; setangi = wierook tot poeder fijn gemaakt).	Tjetjopok mas medaging menjan astangi.
20 Engelsche gouden muntstukken ter waarde van *f* 62.50 elk.	20 ringgit mas.
200 Nederlandsche rijksdaalders.	200 ringgit.
1 zitkussen.	Paterane.
2 vergulde pajongs (zonneschermen).	Tedoeng agoeng.
4 waskaarsen van Balisch maaksel.	4 katih lilin pakarjan Bali.

Wordt besloten in overweging te geven de goederen ter bewaring aan het Genootschap af te staan, met uitzondering van de muntstukken welke ten bate van den lande bij 's Lands kas zouden ingenomen kunnen worden.

5°. Van den 1^{en} Gouvernements Secretaris ontvangen afschrift eener van de Regeering afgegane missive aan den Consul-Generaal der Nederlanden te Melbourne dd°. 28 November '08 N°. 3424, houdende aanbieding van de door onze Directie en den Landsarchivaris uitgebrachte adviezen, zoomede de in eerstgenoemd advies bedoelde foto's. (Zie Notulen Sept. '08, II*e*, pag. 99).

Wordt besloten Dr. DE HAAN, den Landsarchivaris, uit te noodigen, een afschrift van zijn advies ter beschikking der Directie te willen stellen.

6°. Schrijven van den Majoor-Adjudant van Z. E. den Gouverneur-Generaal van 30 November a. p. houdende aanbieding ten geschenke, namens den Landvoogd, van:

1°. een wandelstok indertijd door de hoofden van Segai (Beraoe, Z. en O. afd. van Borneo) aan Z. E. aangeboden.

2°. een lanspunt vervaardigd volgens de pamor-smeedkunst (Djokjakarta).

Onder dankbetuiging in de Ethnogr. verz.

7°. Missive van den Directeur van O. E. en N. dd°. 3 September '08 N°. 17875 met verzoek om inlichtingen omtrent te min en te veel ontvangen ethnographica.

Deze navraag betrekking hebbende op de bij G. B. dd°. 15 Sept. '08 N°. 4, sub *b* bedoelde ethnographica van Zuid-Nieuw-Guinea (zie Notulen Juni '08 II. p. pag. 68 en deze Notulen III 1° *b* pag. 18), is door den Secretaris aan het verzoek bereids voldaan.

8°. Missive van denzelfden dd°. 28 December '08 N°. 19046 houdende dankbetuiging voor de verleende hulp bij de verzending der Balische handschriften en toezending eener ordonnantie ter restitutie der voorgeschoten verzendingskosten (zie Notulen Augustus '08, II*f*, pag. 88).

Informatie.

9°. Missive van denzelfden dd°. 13 Januari '09 N°. 531, ten geleide, met verzoek om terugzending, der missive van den Kapitein der Genie in Commissie T. van Erp van 23 November '08 N°. 43 en bijlagen, betreffende beschreven steenen aangetroffen in de Prambanan-streek, met verzoek om mededeeling van de opmerkingen, waartoe vermeld schrijven aanleiding mocht geven.

In rondlezing.

10°. Renvooi van denzelfden dd°. 3 December '08 N°. 17881 met een kistje met munten afkomstig van Meulaboh (Atjeh en Onderhoorigheden), bedoeld bij Notulen October '08 III*b*, pag. 114.

Wordt besloten enkele van de munten te behouden en de

overige aan den Directeur v^d^. terug te zenden ter beschikking van de Regeering.

11°. Renvooi van denzelfden dd°. 18 December '08 N°. 25603, ten geleide der missive van den Assistent-Resident van Malang van 8 December t. v. N°. 903/44 met een doosje bevattende 24 stukjes zilver (hindoe-muntjes) en een koperen ring, door den Inlander *Tewer*, van de desa *Selabradjo*, onderdistr. *Sekar*, distr. *Ngantang*, afd. *Malang*, gevonden in den nieuw-ontgonnen koffietuin te *Sendenan* van genoemde desa en getaxeerd op *f* 5,02.

Aan te koopen voor de numism. verz.

12°. Renvooi van denzelfden dd°. 23 December '08 N°. 26331, ten geleide der missive van den Resident van Banjoemas dd°. 14 December t. v. N°. 12607/29, omtrent eenige door den inlander *Takrama* te *Madoekara* in den grond gevonden voorwerpen, met verzoek om mededeeling of toezending gewenscht wordt geacht.

Uit het bijgevoegde proces-verbaal gebleken zijnde dat de voorwerpen nagenoeg zonder eenige waarde zijn, wordt besloten mede te deelen dat het niet noodig voorkomt ze op te vragen.

13°. Renvooi van denzelfden dd°. 5 Januari '09 N°. 27104/08, ten geleide der missive van den Resident van Kedoe dd°. 24 December a. p. N°. 8135/10, omtrent eenige in de desa *Balesari*, distr. *Parakan*, afd. *Temanggoeng* in den grond gevonden voorwerpen.

Uit het bijgevoegde proces-verbaal blijkende, dat de voorwerpen zwaar beschadigd en nagenoeg zonder waarde zijn, wordt besloten de opvraging ervan achterwege te laten.

14°. Missives van den Directeur van Justitie dd°. 12 December '08 en 14 Januari '09 N°s. 13392 en 459, houdende aanbieding van eenige dagbladen en boekwerken.

15°. Missive van den Directeur der B. O. W. dd°. 16 Dec. '08 N°. 19246/s.s. met een exemplaar van de Statistiek van het vervoer op de spoor- en tramwegen in N. I. over 1907.
Bibliotheek.

16°. Missives van den Resident van Batavia dd°. 24 November '08 en 4 Januari '09, N°s. 18926/4 en 19/4, met vier stuks (waarvan één slechts een fragment) oude wapens van brons, gevonden nabij de desa *Tjibogohilir* van het district *Darangdan*, der afdeeling *Krawang* en geschat op eene waarde van *f* 20 —

Wordt besloten twee stuks voor den prijs van *f* 15.— aan te houden voor onze archaeologische verzameling en het overige aan den Directeur van O. E. en N. toe te zenden, met verzoek hetzelve te willen aankoopen tot den prijs van *f* 5.—, ten behoeve van 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden.

17°. Missive van den Resident der Preanger Regentschappen dd°. 26 Nov. '08 N°. 16004/34, houdende mededeeling dat door den inlander *Widjang* in de desa *Tjibodas*, district *Tjibeureum*, afd. *Soemedang* een verglaasde bruine pot is opgegraven, waarin zich een groote hoeveelheid oude munt bevindt, met verzoek om bericht of op de toezending prijs wordt gesteld.

Dit verzoek in bevestigenden zin beantwoord zijnde, is bedoelde pot met munten door den Assistent-Resident van Soemedang, bij diens missive dd°. 28 December '08 N°. 3996/34 bereids toegezonden, waarbij te kennen is gegeven, dat de kosten van een en ander later zullen worden opgegeven.

Wordt besloten den pot met munten te behouden voor de eventueel plaatselijk daaraan toe te kennen waarde, en bij gebreke daarvan er een som van *f* 5.— voor te goed te doen.

18°. Missive van den Resident van Soerabaia dd°. 26 November '08 N°. 22697/37, met eenige plaatjes goud en zilver, gevonden door den Inlander *Pa Saboen* van de desa *Biting*, afd. *Modjokerto*.

De plaatjes van geene archaeologische waarde zijnde, wordt tot terugzending besloten.

19°. Missive van den fd. Resident van Djambi dd°. 3 December '08 N°. 4781/25, houdende aanbieding ten geschenke van een steenen beeld, dat eenige jaren geleden door den gewezen Resident van dat gewest, den Heer O. L. HELFRICH, toenmaals Controleur in het Palembangsche, werd aangetroffen in de Lematang-rivier, beneden Lahat, residentie Palembang.

Na ontvangst van den steen onder dankbetuiging in de archaeol. verzameling.

20°. Missive van den Resident van Bali en Lombok dd°. 6 Januari '09 N°. 30/1 van den volgenden inhoud:

„Naar aanleiding van het verzoek vervat in uw schrijven van 4 Mei a. p. N°. 140 (zie Notulen April '08, Ie pag. 49) is het mij aangenaam Uwe Directie te kunnen aanbieden een relaas van den Pepatih — het algemeen hoofd der Baliërs op Lombok — waaruit de vermoedelijke afkomst der Balische kropak blijkt.

U zal daaruit tevens ontwaren dat de afbeeldingen waarschijnlijk geen aaneengeschakeld verhaal vormen.

Eene uitlegging der teekeningen, op schrift gesteld door den Pedanda (priester) van Bandjar (afd. Boeleleng) gaat hiernevens, onder beleefde mededeeling, dat een door den Assistent-Resident SCHWARTZ ingesteld onderzoek naar de herkomst en beteekenis van meerbedoelde kropak, in de afdeeling Zuid-Bali tot geen resultaten heeft geleid.

Wordt besloten den Resident vd. dank te betuigen voor zijne tusschenkomst in deze en de stukken in rondlezing te zenden.

21°. Aanbieding door den Hoofdinspecteur, Chef van den Dienst der Staatsspoorwegen op Java, bij schrijven van 16 December '08 N°. 5861/H. van het verslag der Staatsspoorwegen in N. I. over 1907.

Bibliotheek.

22°. Aanbieding door het Tentoonstellings-Comité te Medan, bij schrijven van 26 November 1908, van 9 colli tentoonstellingsgoederen.

Onder dankbetuiging in de ethnographische verzameling.

23°. Aanbieding door den Controleur van Soekanagara te Tjampaka, bij schrijven van 14 December '08 N°. 1156/34 van een twee-centstuk met het jaartal 1837.

Onder dankbetuiging in de numismatische verzameling.

24°. Aanbieding door den Britschen Consul, bij schrijven van 11 Dec. '08 N°. 388 van „The Eastern Bengal and Assam Code, Vol. III, 1907" en A Digest of Indian Law Cases, 1906.

Onder dankbetuiging in de Bibliotheek.

25°. Dankbetuiging door de Smithsonian Institution te Washington, bij schrijven van 15 October 1908 voor de toezending van twee deelen van het N. I. Plakaatboek, welke in de bibliotheek van die instelling ontbraken.

Informatie.

26°. Voorstel van het Field Museum of Natural History te Chicago, bij schrijven van 26 October '08, tot ruiling van 's Genootschaps Tijdschrift en Notulen met de publicatiën uitgegeven door het „Anthropological Department" van genoemde instelling.

Conform.

27°. Aanbieding ten geschenke door den Sultan van Goenoeng Taboer, bij schrijven dd°. Beraoe 21 Dec. '08, van den kist, inhoudende de aan de vroegere bezending, bedoeld bij Notulen November 1907, V*a*, pag. 110, ontbrekende ethnographica.

Onder dankbetuiging in de ethnogr. verzameling.

28°. Schrijven van den Heer P. L. STENNEKES, 1e Luit. der Inf. te Padang, houdende mededeeling, dat in de nalaten-

schap van zijne schoonvader, den gewezen Resident van Tapanoeli L. C. WELSINK is aangetroffen een kist, inhoudende twee levensgroote, beweegbare poppen en eenige Bataksche brieven op bamboe, met daarbij behoorende vertaling, op welke kist geschilderd staat: „Ethnographisch Museum te Batavia", met verzoek om te willen mededeelen, of die zaken door den overledene aan het Genootschap waren toegezegd; of de poppen wellicht volgens opdracht van de Regeering zijn vervaardigd en of het Genootschap prijs stelt tegen vergoeding der vervoerkosten die voorwerpen te ontvangen, in welk geval schrijver ze gaarne wil afstaan, indien de overige erfgenamen daar niet tegen zijn.

Mededeelen, dat der Directie van deze aangelegenheid niets bekend is, doch dat zij gaarne het voorgenomen geschenk zal aanvaarden, terwijl de kist kosteloos kan worden toegezonden.

29°. Aanbieding ten geschenke door Dr. F. DE HAAN, bij schrijven van 26 Dec. '08 van een drietal copieën van kaarten berustende op 's Rijks archief te 's Gravenhage en wel:

1°. De kaart der expeditie van JACOB COUPER 1684 ter vervolging van den Baliër Soerapati. Dit is de oudste bestaande kaart der Preanger, of liever van een gedeelte daarvan.

2°. De kaart der expeditie van den sergeant PIETER SCIPIO van Batavia naar de Wijnkoopsbaai 1687; dit exemplaar is nog al geschonden.

3°. De kaart van den tocht van MICHIEL RAM en CORNELIS COOPS naar het Buitenzorgsche 1701.

Onder dankbetuiging in de kaarten-verzameling.

30°. Verzoek van den Heer P. BERGMEIJER, alhier, bij schrijven van 2 Januari j.l. om ruiling van edita met het Christelijk Weekblad „de Banier".

Conform.

31°. Schrijven van den Heer Mr. Dr. J. C. G. JONKER te Amsterdam dd°. 22 November 1908, naar aanleiding van het hem ter beoordeeling toegezonden werk van den Heer Dr. D. K. WIELENGA, bedoeld bij Notulen Augustus '08, I*a*, pag. 85.

Nadat schrijver eenige waardevolle beschouwingen heeft gegeven omtrent hetgeen tot dusverre over het Soemba'sch is bekend gemaakt, is zijne conclusie dat de arbeid van den Heer WIELENGA veel beter is dan al wat is voorafgegaan, weshalve de uitgave van het geheel bepaaldelijk wordt aangeraden.

Wordt besloten: *a* den Heer JONKER dank te betuigen voor zijn welwillend verleende hulp; *b* de arbeid van den Heer WIELENGA te publiceeren als afzonderlijke uitgave; *c* machtiging van de Regeering te verzoeken om het werk, onder de gewone voorwaarden, ter Landsdrukkerij te mogen ter perse leggen.

32°. Verzoek van den Heer Dr. N. J. KROM te Leiden, om, in verband met de richting zijner studie, welke zich in het bijzonder met de Javaansche oudheden bezig houdt, eenige in zijn schrijven van 14 December '08 opgesomde edita van het Genootschap te mogen ontvangen.

Aan dit verzoek voldoen.

33°. Dankbetuiging door de Royal Asiatic Society te London bij schrijven van 15 December '08 voor de toezending der beschrijvende lijsten der foto's van den Heer VAN KINSBERGEN, bedoeld bij Notulen November '08, II*u*, pag. 129.

Informatie.

34°. Bericht van den Heer Dr. J. G. H. GUNNING te Leiden dd°. 21 Dec. '08 van de terugzending der in 1907 in bruikleen afgestane Javaansche Handschriften.

Informatie.

IV. In opvolging van artikel 10 van het Reglement van orde worden in Commissie benoemd tot de jaarlijksche opneming van:

a. de Numismatische en Ethnographische verzamelingen, de Heeren: VAN RONKEL en VAN HINLOOPEN LABBERTON;

b. de Archaeologische en de Handschriften-verzamelingen, de Heeren: MOQUETTE en DE ROO DE LA FAILLE;

c. de Bibliotheek, de Heeren PLEYTE en STUART.

V. De Heer MOQUETTE

a. brengt ter tafel 3 gouden muntjes van Atjeh, door den Heer LEYDIE MELVILLE voorloopig in bruikleen gegeven, doch welke waarschijnlijk binnenkort aan het Genootschap zullen worden aangeboden.

Onder dankbetuiging aanvaarden.

b. stelt ter bezichtiging den door hem vervaardigden plattengrond van het Museum-gebouw met daarbij behoorende „Handleiding" bedoeld bij deze Notulen II*c* en geeft in overweging dezen te doen reproduceeren en daarna voor een gering bedrag voor het publiek verkrijgbaar te stellen.

Nadat een voorstel van den Heer Mr. POTT, om de handleiding ook in het Engelsch te doen vertalen, is aangenomen wordt tot de uitgave besloten, onder dankbetuiging aan den Heer MOQUETTE voor de door hem genomen moeite.

VI. De Heer HAZEU

a. vestigt er de aandacht op, dat de afwerking en uitgave van de door den Heer TEILLERS vervaardigde platen van Museum-voorwerpen (zie hierover laatstelijk Notulen Aug. '07 IV*d*, pag. 80 en Sept. '08, V*a* pag. 106) steeds wachten op de door den Heer PLEYTE in uitzicht gestelde bijschriften en stelt, in verband met de drukke werkzaamheden van den Heer P., voor, de uitgave thans te doen geschieden alleen met vermelding op de platen van den naam van het voorwerp en het nummer in den Catalogus, terwijl de bijschriften alsdan later ter hand kunnen genomen worden.

Cfm., met uitnoodiging aan den Heer HAZEU, deze aangelegenheid verder met den Heer TEILLERS af te doen.

b. deelt mede:

Door Mejuffrouw TONNET zijn in de handschriftenkamer bij het nazien van den inhoud der kasten gevonden eenige ringen (3 gouden, één zilveren en één koperen) welke bleken nog niet te zijn ingeschreven. Die zullen nu verantwoord worden in de Lijst der Aanwinsten over 1908.

Voorts zijn op verzoek van Mej. TONNET mede alsnog in de Archeol. Verzameling opgenomen een aantal min of meer beschadigde steenen beelden, welke vroeger niet waardig waren geacht te worden beschreven. Ook die beelden zullen nu beschreven worden in de Lijst over 1908.

VII. De Heer PLEYTE

geeft een omstandig relaas van de resultaten zijner laatste reizen in het belang van het onderzoek naar de oudheden in West-Java, onder mededeeling dat eerlang met de beschrijving daarvan een aanvang zal worden gemaakt.

Met belangstelling vernomen.

VIII. De Heer VAN RONKEL

deelt mede, dat de litteraire bewerker van de stof eener door Lloyd's Greater Britain Publishing Company voorgenomen beschrijving van Nederlandsch-Indië, zich tot hem heeft gewend met het verzoek, een artikel te leveren betrekkelijk de wordingsgeschiedenis en den tegenwoordigen toestand van het Genootschap, mitsgaders van de verschillende afdeelingen van het Museum en stelt voor dat de onderscheiden conservatoren, ieder voor zooveel zijne afdeeling betreft, daartoe de benoodigde stof zullen leveren.

De Directie, het belang overwegende, dat is gelegen in eene verhandeling daarover in bedoeld werk, doch het voor de eenheid van stijl en behandeling wenschelijk achtende, dat de bearbeiding van het artikel door één persoon geschiede, besluit den Heer VAN RONKEL uit te noodigen, aan de hand

van gegevens, te verstrekken door de verschillende conservatoren, het verlangde artikel samen te stellen.

De Heer VAN RONKEL verklaart zich hiertoe welwillend bereid.

IX. De Heer VAN HINLOOPEN LABBERTON

a. biedt voor de sphragistische verzameling ten geschenke aan een afdruk in lak van het zegel van een hindoering, welke in het bezit is van den Heer VAN BLOMMESTEIN op de onderneming Giri-awas bij Garoet, en die afkomstig moet zijn uit Kĕḍoe en in het bezit is geweest van het Soerakartasche hof.

De eigenaar zou eventueel bereid kunnen zijn ook den ring aan het Genootschap te koop aan te bieden, wanneer de daarvoor aan te leggen prijs hem aanlokkelijk voorkwam. Uit Berlijn werd hem een bod gedaan, dat hem te laag scheen.

De afdruk wordt door referent gelezen praçana, welk Saṇskṛt woord, dat de beteekenis heeft van „voedsel", ook in het oudere Javaansch wel eens wordt aangetroffen.

Het is mogelijk dat dit woord den zin heeft gehad dien men thans toekent aan het woord „rĕdjĕki" dat bij heilwenschen en in de pétangan zooveel zeggen wil als: „altijd in het genot zijn van al wat de mensch behoeft".

De afdruk zou in de sphragistische verzameling kunnen worden opgenomen; aankoop van het origineel schijnt dan niet noodzakelijk.

Conform.

b. voor de Bibliotheek: vier vervolgdeeltjes der vertaling in het Javaansch van de Koran (zie Not. Januari '08 V*a* pag. 9).

c. voor de Handschriftenverzameling: een door hem vervaardigden Slip-Catalogus van de handschriften behoorende tot de verzamelingen BRANDES en COHEN STUART.

d. deelt mede, dat hij naar aanleiding van een daartoe aan hem door den conservator gedaan verzoek, onder handen genomen heeft de Javaansche boekwerken, blijkens Notulen October 1908, IV voor 's Genootschaps verzamelingen ten geschenke ontvangen van den heer S. COHEN FZN. Bedoelde geschriften bleken te catalogiseeren als volgt:

N°. 545. Babad Tjirebon. pégon.
„ 544. Parimbon tĕtanèn, bevattende aanwijzingen tot tegengang van ama's in het gewas enz. pégon, klein octavo.
„ 548. Lajang Radèn Soelam (Poerbaningrat, een nazaat van Oemar-Maja), pégon, kwarto, 100 pag.
„ 547. Lajang Radèn Aroeman. pégon. folio. 258 pag.
„ 543. Lajang Asmara-Soepi (incompleet) kwarto. geïllustreerd.

e. brengt ter tafel een tweetal mystiek-Moehammedaansche geschriften in zijn bezit, welke in de verzamelingen van het Genootschap ontbreken, en die ook overigens zeldzaam zijn. Hij verklaart zich bereid ze tot het nemen van een afschrift tijdelijk af te staan, terwijl hij op daartoe strekkend verzoek bereid zal zijn op het afschrijven toezicht uit te oefenen.

Bedoelde werkjes zijn:

1. De Lajang Wali-sanga, ook genaamd Hidajat djati (een geheel ander werk dan het kleine geschriftje in Prof. VREEDE's Catalogus van de Leidsche Universiteitsbibliotheek als Sèh Idajat-ollah onder de nummers 294, 373 en 377 genoemd, en ook verschillend van een ander werk, dat onder den naam Hidajat-oellah doorgaat en van RANGGA WARSITA afkomstig moet zijn, en dat enkele jaren geleden onder den naam Brahma-widya met eene Hollandsche vertaling in Sĕmarang is gepubliceerd, na voordien in het Theosofisch Maandblad voor N. I. te zijn verschenen).

Bedoelde Hidajat-djati waarvan de inhoud voor de kennis van de denkwijze der Inlandsche leeraars van zeer groot belang is, bevat onder andere een verslag van een door de wali's gehouden vergadering in Tjirĕbon (waarvan ook in Babad's melding wordt gemaakt), waar elk hunner eene uitvoerige uiteenzetting geeft van zijne opvatting van den Islam, en die eindigt met het dooden van Sèh Lĕmah-bang of Sèh Siti-djĕnar, nadat deze het allerhoogst geheimenis heeft uitgesproken.

2. Het andere werkje heet Sèh Djabar-silik en bevat in

den vorm eener samenspraak tusschen dezen en zijne vrouw die den veelzeggenden naam voert van Dèwi Moetmainah eene uiteenzetting van de Inlandsche Moehammedaansche mystiek. Er zijn gedeelten in die zoo sterk herinneren aan de overigens op Java niet aangetroffen philosophische gedeelten van het Mahâ-bhârata dat men er reminiscensen in zou meenen te vinden bijv. van de uiterst mystieke Anoegîtâ.

Spreker geeft in overweging om indien op bedoelde afschriften prijs wordt gesteld, inplaats van ze te doen copieeren in taakwerk, opnieuw een Javaanschen schrijver ten behoeve van de handschriftenverzameling te engageeren. In den laatsten tijd is er voor het zeer noodige copieeren van slecht leesbare teksten en kropak's niets meer gedaan. Toen de eerste Balische bezending arriveerde is de op het afschrijven van oud-Javaansch getrainde schrijver Woekir uit 's Genootschaps dienst getreden, en sedert niet vervangen (zie Notulen Maart '08 V*c* pag. 41). De schrijvers over welke Dr. Brandes van Gouvernementswege de beschikking had, en die bezig gehouden werden met het maken van de mooie, maar geenszins beëindigde collectie afschriften Gouvernementseigendom, die nu een van de bruikbaarste deelen der Javaansche collecties vormen, zijn ook aan het Genootschap onttrokken, zoodat gerust kan gezegd worden dat alle arbeid absoluut heeft stil gestaan. Hij geeft in overweging om een bedrag van *f* 25.— 's maands, voor zoolang noodig zal blijken, beschikbaar te stellen voor een schrijver ten behoeve van de handschriftenverzameling en verklaart zich bereid om dezen voor het overschrijven van kropak's te trainen. Besloten wordt, indien een geschikt persoon daarvoor is te vinden, tot de aanstelling t. z. t. over te gaan.

X. De Secretaris

biedt ten geschenke aan:

a. namens den Heer Ed. Jacobson alhier, twee bloempotten van vulkanischen steen, van Balisch maaksel, met bloem- en gestyleerde daemonenkop-motieven.

b. namens den Heer LEYDIE MELVILLE een van het Departement van O., E. en N. afkomstigen lithographischen steen met het portret van wijlen Z. M. Koning Willem III.

Onder dankbetuiging in de verschillende verzamelingen.

XI. Worden afgevoerd van de Ledenlijst, op verzoek, de Heeren G. M. BELZER, Mr. J. LOUDON, H. KUYP, J. Ph. BALJON, L. Th. SCHEIDER, L. Th. WOLTERBEEK MULLER, W. G. A. C. CHRISTAN, F. CRAMER, P. K. W. KERN, T. A. DE VRIES REILINGH, E. A. J. G. VAN DELDEN, J. J STIELTJES, C. J. W. VAN ARCKEN, F. Ch. BOOGAARD, W. J. KETJEN, Mr. ED. H. WINKELMAN, F. L. WATTENDORFF en A. G. LAMMINGA.

Worden wederom op de ledenlijst gebracht de Heeren: V. C. COSTER VAN VOORHOUT, chef der firma van dien naam te Soerabaia en L. G. BERTSCH, Inspecteur voor het Inlandsch Onderwijs te Jogjakarta.

Worden benoemd tot lid de Heeren: G. SIEBURGH, Resident van Amboina, B. A. J. VAN WETTUM, ambtenaar voor chineesche zaken te Batavia, L. J. HARMSEN, pl. Directeur der N. I. Levensverz. en Lijfrente Mij., TH. C. RAPPARD, Controleur B. B. te Loeboe Basoeng, F. J. GENTIS, chef der firma KOOY & Co., te Soerabaia, O. R. A. MICHELSEN, chef der firma G. KOLFF & Co. te Batavia, PH. P. M. SUTORIUS, chef der firma GEBR. SUTORIUS te Batavia, P. A. DAUM, Procuratiehouder der Scheepsagentuur te Batavia, G. F. WIEMAN, chef van het Kadaster te Batavia, TH. J. JACOMETTI, agent van de N. I. Handelsbank te Batavia en S. E. RAMONDT, chef der firma KOOY & Co., te Soerabaia.

Niets meer te behandelen zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de vergadering van 22 Februari 1909.

J. G. POTT, *Vice-president.*

H. N. STUART, *Secretaris.*

Notulen van de derde Directievergadering gehouden op Maandag 22 Februari 1909.

Aanwezig de Heeren: Mr. J. G. Pott, vice-president, Dr. G. A. J. Hazeu, Dr. Ph. S. van Ronkel, C. M. Pleyte, D. van Hinloopen Labberton, J. P. Moquette en H. N. Stuart, secretaris.

De Vergadering wordt bijgewoond door het eerelid Dr. J. G. F. Riedel.

Afwezig de Heeren: F. A. Liefrinck, P. de Roo de la Faille en W. B. van Goor.

De Notulen der vergaderingen van 11 en 18 Januari worden goedgekeurd en gearresteerd.

De vice-president,

I. Neemt in behandeling de navolgende uit de rondlezing terug ontvangen stukken:

a. Over de plaatsen van de hoogste vereering (poeṇḍen) en eenige andere bijzonderheden in de afdeeling Pănărăgă, naverteld door J. Knebel.

Opnemen in het Tijdschrift.

b. De door den Heer van Erp ter bezichtiging gestelde foto's van Tj. Boroboedoer.

De foto's zijn bereids door tusschenkomst van het Departement van O., E. en N. aan den Heer van Erp terug gezonden (zie Notulen 11 Januari '09, I. ten slotte).

c. Driemaandelijksch Rapport (over het 3e en 4e kwartaal 1908) van de Commissie in N. I. voor Oudheidkundig onderzoek op Java en Madoera.

Na kennisneming is het Rapport aangeboden aan den Directeur van O., E. en N. ter doorzending aan de Commissie van bijstand in Nederland.

d. Missive van den Directeur van O., E. en N. dd°. 9 Januari j.l. N°. 365, houdende aanbieding van een ex. „Selections from the Records of the Madras Government, Dutch Records N°s. 3, 4 and 5".

Bibliotheek.

e. Missive van den Directeur van O., E. en N. dd°. 13 Januari j.l. N°. 531, ten geleide der missive van den Kapitein der Genie in commissie T. van Erp, dd°. 23 November '08 N°. 43 en bijlagen, betreffende beschreven steenen aangetroffen in de Prambananstreek, met verzoek om mededeeling van de opmerkingen, waartoe voormeld schrijven aanleiding mocht geven.

De bijlagen terug aanbieden, onder mededeeling dat het opschrift op bedoelde steenen voorkomende, door de deskundige leden der Directie niet kan ontcijferd worden en er derhalve geen aanleiding tot eenigerlei opmerking bestaat; doch dat prijs zou gesteld worden op de toezending van een afdruk der beide foto's, ten einde eventueele belangstellenden in de gelegenheid te kunnen stellen hunne krachten op de ontcijfering te beproeven.

f. Missive van den Resident van Bali en Lombok dd°. 2 Januari j.l. N°. 30/1 met 2 bijlagen, bevattende en relaas van den Pepatih — het algemeen Hoofd der Baliërs — op Lombok en eene uitlegging der teekeningen, op schrift gesteld door den Pedanda (Priester) van Bandjar (afd. Boeleleng) betreffende het geïllustreerd Balisch lontar-handschrift, bedoeld bij Notulen Maart '07 VI*b*, pag. 33 en Notulen April '08 I*e*, pag. 49.

Na mededeeling door den Heer Pleyte, dat zich in het Koloniaal Museum te Haarlem eenige gegraveerde bladen,

zeer waarschijnlijk van dezelfde Kropak bevinden, waardoor de mogelijkheid tot aanvulling van de bij ons ontbrekende bladen niet is uitgesloten, wordt besloten:

1°. Het relaas en de uitlegging bovenbedoeld als bijlage achter de Notulen op te nemen;

2°. den Directeur van het Koloniaal Museum te verzoeken de zich aldaar bevindende bladen tijdelijk aan de Directie af te staan, ten einde te onderzoeken of zich daarbij ook enkele der hier ontbrekende bladen bevinden en in het bevestigend geval toestemming te willen verleenen tot reproductie der eventueel daarvoor in aanmerking komende platen;

3°. met de voortzetting van den reproductie-arbeid te wachten totdat antwoord van den Heer Greshoff zal zijn verkregen.

g. Enkele gebruiken van de Dajaksche bevolking der Pinsehlanden, door A. H. B. Agerbeek.

Plaatsing in het Tijdschrift.

II. Brengt ter tafel de navolgende tusschentijds ingekomen stukken:

1°. Gouvernementsbesluit van 14 Januari j.l. N°. 4, houdende bepaling,

a. dat van de bij de stelselmatige exploratie van Zuid-Nieuw-Guinea bij gelegenheid van de tochten op de Noord- en Noordwestrivier verzamelde ethnographica op den voet van het besluit van 11 December 1858 N°. 77 (B. B. N°. 3121) ter bewaring worden afgestaan aan het Batav. Gen. van K. en W. de voorwerpen, genoemd in den bij dit besluit behoorenden inventaris, tot het in kolom 3 van den aan dit besluit gehechten staat A vermeld aantal;

b. dat de overige in dien inventaris vermelde voorwerpen voor rekening van den Lande zullen worden gezonden aan het Departement van Koloniën, ten einde daarover te kunnen beschikken ten behoeve van den daarvoor in

aanmerking komende Musea in Nederland (zie voor deze tweede bezending Notulen September '08 III 17°, pag. 104).
Informatie.

2°. Missive van den Directeur van O., E. en N. van 13 Februari j.l. N°. 2126, houdende mededeeling dat bij zijn besluit van dezelfden datum N°. 2125 van het Genootschap voor een som van *f* 5.— zijn aangekocht twee wapens (waarvan één een fragment) ter opzending aan 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, onder bekendstelling dat voor de uitbetaling van voormeld bedrag het noodige zal worden verricht (zie Not. 18 Januari '09, III 16°).
Informatie.

3°. Renvooi van denzelfden dd°. 22 Januari j.l. N°. 1112, ten geleide der missive van den Resident van Banjoemas van 11 Januari t. v. N°. 468/29, met een gouden ring met topaas, door den inlander Ranowidjaja, van de desa *Klahang* (Soekaradja) bij het graven op zijn erf in den grond gevonden en getaxeerd op *f* 10.—
Voor de archaeol. verzameling behouden.

4°. Renvooi van denzelfden dd°. 22 Januari j.l. N°. 1245, ten geleide der missive van den Resident van Banjoemas van 4 Januari t. v. N°. 128/29, bevattende drie teekeningen (vóór-, zij- en achteraanzicht) van een beeld, door den inlander Madjasa van de desa *Karangwangkal* (Poerwokerto) op zijn sawah in den grond gevonden.
Bereids is opzending van bedoeld beeld verzocht.

5°. Renvooi van denzelfden dd°. 16 Februari j.l. N°. 4083, houdende aanbieding, met verzoek om terugzending na kennisneming, van eene ministerieele depêche en afschrift van een schrijven aan den M. v. K. van den Heer Dr. H. H. Juynboll te Leiden omtrent de goede ontvangst der twee kisten oud Javaansche handschriften, bedoeld bij Notulen Aug. '08 II*f*, pag. 88 en Not. 18 Januari '09, III 8°).
De bijlagen zijn bereids terug aangeboden.

6°. Aanbieding door den Directeur van Justitie bij missive van 5 Februari '09 1401 van eenige dagbladen en een boekwerk.

Onder dankbetuiging in de Bibl.

7°. Missive van den Assistent-Resident van Soemedang van 28 Januari j.l. No. 343/34, houdende mededeeling dat de vinder genoegen neemt met de geschatte waarde van *f* 5.—, terwijl de verzendingskosten voor den pot met munten *f* 0.50 bedragen (zie Notulen 18 Januari '09 III 17°).

Het bedrag van *f* 5.50 is door den Thesaurier bereids overgemaakt.

8°. Missive van den Gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden van 13 Februari j.l. No. 79/P. Z., houdende mededeeling dat TJOET MALIGOI hare sieraden heeft terug gekregen, wordende de betrekkelijke nummers dier voorwerpen thans terug aangeboden.

Die nummers zijn: 11723, 11727, 11729, 11730, 11734, 11737, 11741, 11746, 11754, 11756, 11762, 11763, 11764, 11767 11791, 11787 en 11759.

De overige voorwerpen zijn afkomstig van T. RAJEU NANTA en wenscht de Gouverneur van deze gelegenheid te profiteeren der Regeering voor te stellen ook die sieraden aan den rechthebbende terug te geven, zoodat deze thans nog niet terug gezonden worden. Na antwoord van de Regeering zal op de zaak terug gekomen worden (Zie laatstelijk Notulen October 1908, IX pag. 119).

Informatie.

9°. Missive van de Vereeniging Toeristen-Verkeer van 18 Januari j. l. N°. 501, waarin dank wordt betuigd voor de mededeeling van de plannen der Directie ten aanzien van Museumgids en Catalogus (zie Not. 18 Januari '09, II*c*).

Informatie.

10°. Opgave door den Heer R. A. KERN te Bandoeng, bij schrijven van 21 Januari '09, van de kosten van vervaardiging door de firma KURKDJIAN te Soerabaia van de foto's voor het artikel de Wajang-beber van Patjitan.

De kosten à *f* 103.35 zijn bereids door den Thesaurier voldaan.

11°. Schrijven van Mevrouw L. EGENER-KIERSCH te Lawang van 7 en 21 Januari '09 omtrent een zestal credietbrieven uit den tijd der O. I. Compagnie, welke door een Javaan voor *f* 50.— te koop worden aangeboden.

Op advies van den Heer MOQUETTE is geantwoord dat voor de numism.-verzameling wordt prijs gesteld op slechts drie dezer credietbrieven à *f* 2.50 per stuk.

Op dit voorstel een gunstig antwoord ontvangen zijnde, bij schrijven van Mevr. EGENER dd°. 19 Februari j.l., wordt besloten van elk der jaren 1796, 1799 en 1802 één credietbrief aan te koopen en de drie overige terug te zenden.

12°. Aanbieding door den Landsarchivaris van een afschrift van zijn advies uitgebracht aan den 1en. Gouv. Secretaris bij missive van 6 November a.p. N°. 297, bedoeld bij Notulen 18 Januari j.l. III 5°, van den volgenden inhoud:

„Naar aanleiding van Uw. Renvooi van 2 dezer N°. 25185 heb ik de eer onder terugaanbieding der daarbij behoorende stukken op te merken:

Dat blijkens het voorkomende bij P. A. LEUPE (De Reizen der Nederlanders naar het Zuidland of Nieuw-Holland in de 17e en 18e eeuw, Amsterdam 1868 pag. 8; zie ook denzelfde in de Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenk. van Ned.-Indië 3e Volgreeks, deel X pag. 3) en HEERES (ABEL JANSZOON TASMAN'S Journal, Amsterdam 1898 pag. 90) in 1606 (dus *niet* in 1605) door het jacht Duijfken de oostkust der Golf van Carpentaria werd opgenomen. Dit was, voor zoover bekend, de eerste door Nederlanders gedane tocht tot

ontdekking van het vasteland van Australië; het zou daarom aanbeveling verdienen, als rondschrift van den bedoelden stempel te gebruiken de woorden „Het jacht Duijfken 1606" (een *jacht* is *niet* hetzelfde als een *schip* in het Oud-Hollandsch), en daarbinnen eene afbeelding van het Duijfken volgens nevensgaande photo; immers, zoo die niet hetzelfde jacht mocht voorstellen, dan zal tusschen beide zoo weinig verschil zijn geweest, dat dit bij de verkleinde reproductie niet in aanmerking komt.

Mocht de Heer BOSSCHART de voorkeur geven aan het schip van TASMAN, wiens ontdekkingen wereldberoemd zijn terwijl de reis van het Duijfken vergeten is, dan zij hij verwezen *niet* naar de prent van VALENTYN die de Directie van het Batav. Gen. heeft laten photografeeren (de schepen daarop zijn fantasie) maar naar HEERES' bovenvermeld journaal van TASMAN, waarin natuurgetrouwe teekeningen voorkomen van het jacht Heemskerck waarop TASMAN voer. De vraag blijft echter, welk van beide vaartuigen, het jacht Heemskerck en de fluit de Zeehoen, op de bij dat journaal behoorende kaarten is uit te kiezen als TASMAN'S schip; immers, de Heemskerck was het kleinste (HEERES p. 106) doch op die kaarten is het grootste schip steeds de vlagvoerder. Echter komen op een der kaarten welke los achter in dat werk gelegd zijn, beide genoemde vaartuigen, elk met zijn naam aangeduid, geteekend voor; men zou dus hieruit de Heemskerck kunnen doen nateekenen en als rondschrift gebruiken: A. J. TASMAN 1642".

13°. Dankbetuiging door het Bataksch Instituut te Leiden bij schrijven van 30 Dec. a. p. voor de toetreding van het Genootschap tot bedoeld Instituut als Donateur (Zie Not. Nov. '08 I*b*, pag. 121).

Informatie.

14°. enz.

15°. Schrijven van den Heer Dr. H. H. JUYNBOLL te Leiden van 10 Januari j.l. houdende bericht van de goede

ontvangst der beide kisten met lontarhandschriften uit Bali, met verzoek de betaalde suppletie voor vracht à *f* 4.— te willen restitueeren. Verder geeft schrijver de volgende toelichtingen: De beide kropaks 849 en 850 bevatten resp. Sarga XVIII, 45—XXIV, 36 en Sarga X, 10—XXI, 40 van het *Râmâyaṇa Kakawin*. — Kropak 861 bevat niet het *Uttarakâṇḍa*, zooals in den staat (N°. 18) vermeld is, doch den *Nîtipraya*. — Kropak 864 bevat de redactie in *dĕmung*-metrum van de Tandri dus niet de *Kamandaka*, zooals de staat vermeldt. — Kropak 871 bevat behalve den *Aṣṭaka* nog andere Çiwaïtische en Wiṣṇuitische mantra's.

De beschrijving dezer handschriften zal in het tweede deel van het supplement op den Catalogus der Javaansche en Maleische handschriften worden ingevoegd.

Aan Mej. TONNET wordt in het bijzonder dank betuigd voor de door haar aan de Kropaks bestede zorgen (Vergelijk den staat der Balische handschriften, in Bijl. III der Notulen van 1907 en zie ook *deze* Notulen II 5°).

16°. Aanbieding door de Billiton-Maatschappij bij schrijven van den Vertegenwoordiger te Tandjong-Pandan, dd°. 2 Februari '09 van het jaarverslag over 1907/'08.

Onder dankbetuiging in de Bibliotheek.

17°. Aanbieding door den Directeur der Landsdrukkerij bij schrijven van 10 Februari j.l. N°. 29^E van eene rekening groot *f* 549.22 voor kosten van papier en innaailoon van het „Dagh-Register" anno 1679.

Bedoelde rekening door den Thesaurier bereids voldaan zijnde, wordt de prijs van het werk gesteld op *f* 5.—

18°. Aanbieding ten geschenke door den Heer Ch. J. E. MEYLL alhier bij schrijven van 17 Februari j.l. van twee stoelen welke indertijd deel hebben uitgemaakt van RADEN SALEH's meubilair te Tjikini.

Onder dankbetuiging aanvaarden.

19°. Verzoek van de groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond bij schrijven van 16 Februari '09, om ten bate van de geldmiddelen der Groep België de beschikking te mogen hebben over de postzegels voorkomende op de poststukken welke het Genootschap ontvangt.

Conform.

20°. Verzoek van de „Kaiserliche Akademie der Wissenschaften" te Weenen bij schrijven van 31 December a. p. om aanvulling onzer edita met het aldaar ontbrekende deel XLIII, 1905 onzer Notulen.

Aan het verzoek is bereids voldaan.

21°. Verzoek van de Redactie van „de Padanger" bij schrijven van 18 Februari j.l. om, evenals sommige Javasche bladen, een exemplaar van Daghregister 1679 te mogen ontvangen.

Mededeelen, dat in de ruiling alleen Tijdschrift en Notulen zijn begrepen en dus aan het verzoek niet kan worden voldaan.

22°. Schrijven van den Bibliothecaris van de Rijks-Universiteit te Leiden van 22 Januari j.l., houdende mededeeling, dat de door den Heer VAN HINLOOPEN LABBERTON in bruikleen gevraagde vijf handschriften, benevens drie van de talrijke te Leiden voorhanden Kropaks (wariga's) in twee postpakketten zijn toegezonden, met verzoek de verzendingskosten à *f* 3.35 te willen restitueeren en de bijgevoegde acht ontvangstbewijzen geteekend te willen terugzenden.

De bedoelde kosten zijn bereids door den Thesaurier per postwissel overgemaakt, terwijl de ontvangstbewijzen t. z. t. geteekend zullen teruggezonden worden.

III. De Heer MOQUETTE

a. brengt, ook namens den Heer DE ROO DE LA FAILLE, het navolgend verslag uit omtrent de Archaeologische verzameling:

De archaeologische Verzameling werd in het afgeloopen jaar verrijkt met 16 steenen beelden,
29 diverse metalen voorwerpen,
2 steenen beitels en
1 beschreven steentje (jaartal).

De wensch, uitgesproken in ons verslag van Februari 1907, n.m. om den doorloop, waarin zich o. a. de Soekoeh-steenen bevinden, door te trekken tot aan de rotonde, ging in vervulling, en moesten, wegens die verbouwing, alsmede de daarmede gepaard gaande verandering in de rotonde zelf, de beelden gedeeltelijk verplaatst worden, zoodat voorloopig dat deel der collectie een minder aantrekkelijk geheel vormt.

In den loop van 't jaar werden de beelden zooveel mogelijk gereinigd, wat voorzooverre zuivering van kalk of borek vrij gemakkelijk gelukte. De met teer besmeurde beelden leverden evenwel groote moeilijkheid op, en is het schoonmaken slechts ten deele gelukt.

De voorwerpen in de goudkamer werden op nieuw met den Catalogus vergeleken, en waar noodig, schoongemaakt.

Aan de verzameling bronzen c. a. kon in dit jaar nog niet gewerkt worden, en werd ook aan de kasten en vitrines niets gedaan, omreden tengevolge der verbouwing ook de collectie bronzen in de rotonde zal worden ondergebracht, waarvoor nieuwe vitrines zullen worden aangemaakt.

b. deelt mede dat het verslag omtrent de handschriftenverzameling in de eerstvolgende vergadering zal worden ter tafel gebracht.

IV. De Heer Hazeu

bericht dat het beheer van den penningmeester over het afgeloopen jaar geheel is nagegaan, doch dat wegens afwezigheid van den Heer de Roo de la Faille, de uitbrenging van het verslag zal moeten wachten tot de volgende vergadering.

V. De Heer van Ronkel

a. brengt, ook namens den Heer van Hinloopen Labberton, het navolgend verslag uit omtrent de numismatische verzameling:

De commissie aangewezen voor het nazien der numismatische verzameling heeft bevonden dat in het afgeloopen jaar de collectie is vermeerderd met een zilveren chineesche munt, een geschenk van den Heer S. H. Schaank, en een gouden muntje van Pasoi, geschenk van den Heer H. L. Leydie Melville.

Voor opmerkingen van anderen aard gaf de toestand der met zorg beheerde collectie geenerlei aanleiding.

b. verzoekt diligent verklaard te worden ten aanzien van de jaarlijksche opname der ethnographische verzameling, welke, door samenloop van omstandigheden, nog niet heeft kunnen plaats vinden.

c. biedt ten geschenke aan namens den Heer Jhr. A. A. A. Ploos van Amstel, de navolgende boekwerken:

Amsterdamsch Jaarboekje, 1897—1904;

Amsterdam in stukken en brokken;

Wunscherfüllung und Symbolik im Märchen.

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

d. deelt mede, dat het voor eene goede conservatie, dringend noodig is, de door wijlen Dr. Brandes verzamelde en door de Regeering in bruikleen afgestane handschriften (zie Notulen Februari '06, II 1°, pag. 12 en voor de beschrijving Bijlage I der Notulen van 1906) behoorlijk te doen inbinden en stelt voor de noodige fondsen daarvoor beschikbaar te willen stellen.

Conform.

VI. De Secretaris,

a. brengt, mede uit naam van den Heer Pleyte, verslag uit omtrent de jaarlijksche opname van de bibliotheek, als volgt:

De Commissie, ingevolge artikel 10 van het Reglement van Orde, benoemd in de Vergadering van 18 Januari j.l.,

ten einde verslag uit te brengen omtrent den toestand van de Bibliotheek, heeft de eer mede te deelen, dat zij zich van die opdracht heeft gekweten op den 23^{en} Januari j.l. en alles in de beste orde heeft bevonden.

De voorzieningen in den loop van dit jaar gemaakt boven de boekenkasten, met het doel daarin op te bergen de zeer volumineuse dagbladen, voldoen uitstekend en hebben ruimte gegeven voor het plaatsen der eigenlijke boekwerken, welke waarschijnlijk voor de eerstvolgende tien jaren zal blijken voldoende te zijn.

Met het drukken van den slip-catalogus wordt geregeld voortgegaan.

Aangezien door de beide letterzetters nog al eens zonder afdoende reden verzuimd wordt op het werk te verschijnen, is door den Bibliothecaris in overleg met den Thesaurier een boete-stelsel ingevoerd, ten bedrage van *f* 0.50 voor elken dag die deze beambten zonder geldige reden verzuimen. Voor verdere opmerkingen gaf het onderzoek geene aanleiding.

b. deelt mede, dat nog steeds geen bericht is ontvangen op het tot den resident der Wester afdeeling gericht verzoek om de eventueel nog bestaande stempels der voormalige Kongsi's in die afdeeling aan het Genootschap te willen toezenden (Zie Not. Juni '08, IV, pag. 71 en Juli '08 II*i*, pag. 81);

dat nog niet ontvangen zijn:

de door den Resident van Timor en Onderhoorigheden toegezegde drie ambtsstokken met gouden knop, bedoeld bij Notulen Juli '08, II*h*, pag. 81;

het door den wedono van Pringkoekoe in uitzicht gestelde bord, bedoeld bij Notulen October '08, III*d*, pag. 115;

het door de Regeering in 1902 met het zelfbestuur van Pasir gesloten contract, bedoeld bij Notulen Nov. '08, II*i*, pag. 126, hetwelk bij G. B. van 14 Januari j.l. N°. 2 in bewaring is afgestaan (zie Not. 18 Januari '09 III 2°);

en stelt voor de verschillende daarbij betrokken autoriteiten en personen aan de afdoening deze aangelegenheid te herinneren.

Conform.

c. brengt ter kennis der Directie, dat hij voornemens is in het begin van Juni naar Europa te vertrekken, met het oog waarop door hem het verzoek wordt gedaan om met ult°. Maart a. s. ontheven te worden van zijne functies als secretaris, tevens thesaurier van het Genootschap. Dit verzoek wordt reeds thans gedaan, ten einde de Directie in de gelegenheid te stellen in de Maart-vergadering een anderen functionaris, dan wel functionarissen in zijne plaats te benoemen, terwijl hij alsdan ruimschoots tijd zal hebben om zijn vervanger, c.q. vervangers, omtrent alle aangelegenheden, het beheer van het Genootschap betreffende, in de lichten en de verschillende administraties aan hen over te geven.

In het belang van een eventueelen opvolger acht spreker het wenschelijk een terugblik te geven op de geschiedenis van het ontstaan der vereeniging van secretariaat en thesaurierschap en den eigenaardigen bestaanden toestand die daarvan het gevolg is geweest.

Toen de Heer Mr. VAN DER CHYS in 1899 besloot verschillende van de door hem waargenomen functies, waaronder ook het thesaurierschap, neder te leggen, kwam in de Augustus-vergadering van dat jaar de benoeming van eenen nieuwen titularis ter sprake.

De Heer MR. ABENDANON stelde voor, aangezien door de aanstelling van een Amanuensis de gelegenheid ontstaan was om den Thesaurier van een belangrijk deel zijner werkzaamheden te ontlasten, te trachten voor die betrekking een titularis te vinden, die genegen zoude zijn haar te vervullen, zonder genot van het honorarium en alleen tegen restitutie der werkelijk gedane uitgaven.

Waaruit die belangrijke ontheffing van werkzaamheden zou bestaan werd door den Heer ABENDANON niet aangetoond.

Op dit oogenblik zelfs bestaan de bemoeienissen van den Amanuensis met het thesaurierschap uit niet anders dan het uitschrijven der driemaandelijksche rekeningen, een arbeid die vóórdien ook steeds door den europeeschen geëmployeerde geschiedde.

Hoe dit zij, overeenkomstig het voorstel werd besloten en moest derhalve naar een vervanger op de nieuwe voorwaarden worden omgezien. Zulk een persoon schijnt niet beschikbaar te zijn geweest, althans de President (de Heer Mr. Mulock Houwer) gaf in beraad het thesaurierschap voorloopig onvervuld te laten en bood aan zich tot nader met de waarneming daarvan te belasten (Zie Notulen Augustus 1899, II 5e. *d*, pag. 165).

Twee jaren later, in de vergadering van Juni 1901, kwam een schrijven in van Mr. Serrurier, die sedert April 1898 die functie vervulde, waarin hij met ingang van 1 Juli ontslag als secretaris verzocht; tevens werd in dat schrijven de wenschelijkheid betoogd om de remuneratie van den secretaris te verhoogen en te zijner tijd het secretariaat met het thesaurierschap te vereenigen. Aan het verzoek om ontslag werd onder dankbetuiging voldaan en referent in de plaats van den Heer Serrurier tot secretaris benoemd.

Wat het tweede gedeelte van bedoeld schrijven betreft werd besloten den brief bij de leden in rondlezing te zenden (Zie Notulen Juni 1901, VIII, pag. 59).

In de volgende vergadering (Juli) kwam dat schrijven wederom ter tafel en werd besloten, in verband met een voorstel dat door den wd. Thesaurier tegen het eind van het jaar zou worden ingediend, den bestaanden toestand te handhaven tot de maand Januari van het volgend jaar (Zie Notulen Juli 1901, I*g*, pag. 62)

N. B. Volgens mededeeling van den president aan den secretaris, zou het in uitzicht gesteld voorstel de strekking hebben secretariaat en thesaurierschap te vereenigen, onder genot van eene, in verband met de vermeerderde werkzaamheden, verhoogde remuneratie.

In de December-vergadering van datzelfde jaar deelde de president mede, dat hij ontheven wenschte worden van de waarneming van het thesaurierschap en werd door hem, in verband met het feit, dat thans reeds een deel der werkzaamheden door dien functionaris werden verricht, het voorstel gedaan den secretaris uit te noodigen, met ingang van 1 Januari 1902, tevens als thesaurier op te treden. Conform dit voorstel werd besloten, terwijl de secretaris zich tot de dubbele functie bereid verklaarde (Zie Notulen December 1901, II 2°. pag. 124).

Van eene verhooging van het honorarium, zooals door den Heer SERRURIER was voorgesteld, werd niet gerept; het honorarium voor den thesaurier was reeds in 1899 ingetrokken, zoodat tegen de bedoeling van het voorstel in, de Secretaris thans bijna de dubbele hoeveelheid werk te verrichten kreeg, zonder eenige verhooging van honorarium.

Het valt niet te ontkennen, dat waar eenerzijds wordt voorgesteld, met het oog op den vermeerderden omvang van werkzaamheden, eene verhoogde remuneratie toe te kennen, het zonderling aandoet, dat anderzijds die werkzaamheden nog eens danig worden uitgebreid *zonder* verhooging van toelage.

Het ligt in geen enkel opzicht in de bedoeling van referent, door het releveeren dezer feiten zich als verongelijkt voor te stellen: immers het secretariaat werd door hem gedurende bijna 8 jaren en het thesaurierschap ruim 7 jaar, met liefde voor de goede zaak waargenomen, zonder dat ooit de onvoldoende afdoening dezer aangelegenheid bij de Directie werd voorgebracht; doch nu hij op het punt staat van zijne functies ontheven te worden, wenscht hij voor zijnen eventueelen opvolger of opvolgers de zaak van secretariaat en thesaurierschap afdoende geregeld te zien, door hetzij voor elk een afzonderlijken functionaris te benoemen, dan wel beide functiën in eene hand te laten, doch in elk geval tegen behoorlijke indemnisatie van de daaraan verbonden omvangrijke werkzaamheden.

Het meest zou hij er voor zijn de vereeniging van secretariaat en thesaurierschap te bestendigen, omdat een langdurige praktijk hem geleerd heeft, dat beide functiën dikwijls ineenloopen en somwijlen niet met juistheid te onderscheiden zijn. Maar dan dient ook het thans toegekende honorarium van *f* 100. — 's maands verhoogd te worden, niet alleen met het oog op het veel omvattende der werkzaamheden, doch evenzeer om de groote verantwoordelijkheid welke het thesaurierschap met zich brengt, afgescheiden van de somwijlen voorkomende schadeposten, die natuurlijk uit eigen beurs dienen bijgepast te worden.

Na uitvoerige bespreking dezer aangelegenheid wordt besloten:

1°. De vereeniging van secretariaat en thesaurierschap te bestendigen;

2°. Het besluit der Directie van 25 Juli 1899 (zie Not. Aug. '99, II 5° *d*, pag. 165), waarbij het honorarium voor den thesaurier, in beginsel wordt afgeschaft, in te trekken;

3°. Het honorarium van den secretaris-thesaurier te bepalen op *f* 200.— 's maands.

VII. Ter vervulling eener vacature als lid der Directie wordt daartoe benoemd de Heer B. A. J. van Wettum, adviseur voor Japansche zaken tevens ambtenaar voor chineesche zaken ter beschikking van den Directeur van Justitie.

VIII. Worden afgevoerd van de ledenlijst op verzoek de Heeren: F. R. Monteiro, C. A. van Affelen van Saemsfoort, Mr. Dr. H. Zaalberg, C. J. A. L. T. Hiljé en G. F. de Bruijn Kops.

Worden wederom op de ledenlijst gebracht de Heeren: B. Schagen van Soelen, Assistent-Resident van Banjoewangi, A. J. N. Engelenberg, Resident van Djambi en Dr. F. P. H. Prick van Wely, leeraar aan het Gymnasium Willem III.

Worden benoemd tot lid de Heeren: F. L. F. la Chapelle,

wd. Secretaris van het Dept. van O., E. en N., A. MUHLENFELD, Controleur B. B., J. UDEN MASMAN, adj. Inspecteur bij het Inlandsch Credietwezen, P. A. MOEHAMMAD DJAMALOEDDIN ALOEDA, wakil Soeltan Sepoeh, Tjeribon, B. M. BLIJDENSTEIN, Hoofdingenieur der B. O. W., het agentschap Batavia van de „Handelsvereeniging Amsterdam", H. L. SUYCK, Administrateur van Nanggoeng, R. A. SALMON SOERIA DI NINGRAT, Regent van Cheribon, B. J. SUERMONDT, Asp. Controleur B. B. en H. VOGEL, Administrateur der Shanghai-Sumatra-Tobacco Cy. in Beneden-Langkat.

Niets meer te behandelen zijnde wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de vergadering van 29 Maart 1909.

J. G. POTT,
Vice-president.

H. N. STUART,
Secretaris.

---

(51)

Notulen van de vierde Directievergadering gehouden op Maandag 29 Maart 1909.

Aanwezig de Heeren: Mr. J. G. POTT, vice-president, Dr. G. A. J. HAZEU, Dr. Ph. S. VAN RONKEL, C. M. PLEYTE, P. DE ROO DE LA FAILLE, D. VAN HINLOOPEN LABBERTON, J. P. MOQUETTE, W. B. VAN GOOR, B. A. J. VAN WETTUM en H. N. STUART secretaris.

De Vergadering wordt bijgewoond door het eerelid Dr. J. G. F. RIEDEL.

Afwezig de Heer F. A. LIEFRINCK.

De Notulen der vorige vergadering, zijnde die van 22 Februari j.l. worden goedgekeurd en gearresteerd.

De vice-president

I. Heet den Heer VAN WETTUM, die verklaard heeft de benoeming tot Directielid gaarne te aanvaarden, welkom in deze vergadering en spreekt de hoop uit dat later de herinnering aan de door hem in ons midden doorgebrachte uren tot de aangenaamste zal behooren.

II. Neemt in behandeling de navolgende uit de rondlezing terug ontvangen stukken.

a. „De naam der gierst in Midden-Celebes" door Dr. N. ADRIANI.

Plaatsing in het Tijdschrift.

b. renvooien van den Directeur van O., E. en N. dd°. 22 Februari j.l. N°s. 3293 en 3506, ten geleide van de verslagen over het 4°. kwartaal 1908 van de „Voortgezette

herstellingen aan de Tjandi Mendoet" en „Herstellingen aan en photographische opname van den Boroboedoer-tempel".

De verslagen tot geene opmerkingen aanleiding gegeven hebbende, wordt besloten hiervan aan den Directeur vd. mededeeling te doen.

c. missive van den Directeur van O., E. en N. ddo. 12 Maart j. l. No. 3861, waarin met referte tot dezerzijdsch schrijven van 2 April 1905 No. 99 (zie Notulen Maart '05, II 4o. pag. 28) wordt medegedeeld dat de Regeering naar aanleiding van zijn in afschrift hierbij overgelegden brief van 22 October 1908 No. 15686, zich heeft vereenigd met het daarin gedaan voorstel om geen verdere uitvoering te geven aan het denkbeeld tot uitvaardiging van een ordonnantie, waarin zijn samengevat de voorschriften omtrent de beschikking door het Gouvernement over opgedolven voorwerpen van gelds- of oudheidkundige waarde en den uitvoer daarvan.

Bedoelde missive luidt:

„Bij de ministerieele dépêche van 30 November 1896 Lett: A1 No. 16/2753 werd der Indische Regeering opgedragen te overwegen, of het geen aanbeveling verdiende voor Nederlandsch-Indië eene circulaire uit te vaardigen in den geest van een Duitsch rondschrijven, waarin aan landsdienaren het vervreemden of uitvoeren hunner ethnologische en natuurwetenschappelijke verzamelingen zonder vergunning verboden werd met aanbeveling tot opzending, opdat eerst de Duitsche musea in de gelegenheid zouden zijn zich daarmede te verrijken.

Nadat het vorengemeld ministerieel schrijven ten fine van consideratiën en advies was gesteld in handen van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, greep de toenmalige Departementschef bij zijn advies van 16 Juli 1900 No. 9550 de gelegenheid aan om tevens de wenschelijkheid te betoogen dat de bestaande voorschriften aangaande de bestemming van *oudheidkundige* voorwerpen nogmaals in herinnering werden gebracht in zoodanige bewoordingen dat elk misverstand zou zijn uitgesloten.

„Het zou zelfs goed zijn" — meende Mr. ABENDANON — „deze voorschriften in eene ordonnantie samen te vatten", in aansluiting waarbij hij in overweging gaf hem de samenstelling van zoodanige ordonnantie op te dragen in overleg met de Directeuren van Binnenlandsch Bestuur en van Justitie, den laatste voor zooveel het opnemen van strafbepalingen op het voetspoor van Staatsblad 1878 N°. 146 wenschelijk voorkwam.

Terwijl voor zooveel aangaat de door Mr. ABENDANON gewenschte herinnering aan diens voorstel gevolg werd gegeven bij de circulaire van den Algemeenen Secretaris van 6 Mei 1901 N°. 1316 (Bijblad N°. 5597), werd nopens het samenstellen eener ordonnantie in den bovenbedoelden zin in overleg getreden met het Opperbestuur, met het resultaat dat de toenmalige Minister van Koloniën bij dépêche van 15 Augustus 1903 Lett: A^1 N°. 10/2242 mededeelde, dat Zijne Excellentie de vraag of het wenschelijk was de bestaande voorschriften omtrent de beschikking door het Gouvernement over opgedolven voorwerpen van geldswaarde of oudheidkundige waarde en den uitvoer daarvan in eene ordonnantie samen te vatten, aan de beslissing van de Indische Regeering meende te moeten overlaten.

Daarna werd bij missive van den 1sten Gouvernements Secretaris van 16 November 1903 N°. 3792 op dit Departement de mededeeling ontvangen dat den toenmaligen Landvoogd het vaststellen van zulk eene ordonnantie wenschelijk voorkwam, met uitnoodiging om in overleg met de Directeuren van Justitie en Binnenlandsch Bestuur die te ontwerpen.

Door den Directeur Mr. ABENDANON is daarop het hierbij in afschrift aangeboden ontwerp van een dergelijke ordonnantie samengesteld, hetwelk ter beoordeeling is toegezonden aan de Directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, in het bijzonder ter beantwoording van de vraag of met de ontworpen voorschriften kon worden volstaan, dan wel of daaraan nog andere bepalingen moesten worden toegevoegd en zoo ja welke.

De Directie van het Bataviaasch Genootschap gaf bij haar

met de origineele bijlage overgelegd schrijven van 17 Mei 1904 N°. 140 eenige aanvulling en wijziging van het ontwerp in beraad, waarin Mr. ABENDANON aanleiding vond tot het ontwerpen van nieuwe voorschriften, thans echter — met het oog op eene daarin opgenomen bepaling van burgerlijk recht —, samengevat in een ontwerp-Koninklijk besluit, hetwelk wederom werd onderworpen aan het oordeel der Directie van het vaakgemeld genootschap, met verzoek om mededeeling welke wijzigingen, bijvoegingen of weglating wenschelijk werden geacht.

Blijkens haar bijgevoegd schrijven van 2 April 1905 N°. 99 kon de Directie zich wel met dat mede bijgevoegd tweede ontwerp vereenigen, behoudens enkele opmerkingen.

Een nadere examinatie bij dit Departement deed echter tegen het concept-Koninklijk besluit de volgende bedenkingen rijzen, die zeker niet van gewicht ontbloot zijn.

Grondslag van de voorschriften is een algemeene registratie van oudheidkundige voorwerpen, zoowel onroerende als roerende goederen. Zou die registratie, wat de *onroerende* goederen betreft mogelijk wel kunnen plaats hebben, al werd het nut twijfelachtig geacht, het registreeren van alle *roerende* goederen, vallende onder zaken van oudheidkundige waarde, zou zoo'n buitengewoon omvangrijk en — met het oog op de vele mutatiën onder personen in Indië en het telkens wisselende bezit — zoo'n vruchteloos werk zijn dat de vrees niet ongegrond voorkwam dat in de verste verte het doel niet zou worden bereikt en een verordening in het leven zou worden geroepen, die vrijwel een doode letter zou blijven. Als kenmerkend voorbeeld voor het vermoeden dat van de registratie en het bijhouden daarvan niets zou komen werd gewezen op het feit dat de Directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen zich niet in staat heeft verklaard om van de voorwerpen, die ze voor de Regeering in bewaring heeft, een inventaris op te maken (vergl. de bijgevoegde missives der Directie van het Genootschap van 3 April 1906 N°. 100 en 2 September jl N°. 267.

In dit stadium verkeerde de onderwerpelijke aangelegenheid toen ik optrad als Chef van dit Departement.

Alvorens de behandeling dier zaak in de op advies van Mr. ABENDANON gekozen richting voort te zetten, heb ik gemeend de vraag onder de oogen te moeten zien, of de daaraan ten koste te leggen arbeid, die niet gering is te schatten, wel nuttig besteed zou zijn te achten, en ik ben tot de slotsom gekomen dat die vraag ontkennend moet beantwoord worden.

Het wil mij voorkomen dat de zaak met de bestaande voorschriften, voor welke moge worden verwezen naar de vierde alinea van de reeds aangehaalde circulaire van den Algemeenen Secretaris in Bijblad N°. 5597, voldoende is geregeld en, waar de practijk de ongenoegzaamheid van die bepalingen niet heeft aangetoond, zie ik geen voldoende aanleiding om nieuwe, veel meer gedétailleerde (wettelijke) voorschriften in het leven te roepen met een in dit geval waarschijnlijken nasleep van moeilijkheden bij de toepassing.

Wel is het volgens Mr. ABENDANON (zie zijne vorenaangehaalde missive van 16 Juli 1900 N°. 9550) „een vrij algemeen verbreid misbruik, dat voorwerpen uit de oudheid, „welke eenigszins sierlijk van vorm zijn, door Europeesche „vondsten op landelijke ondernemingen plaats hebben ook „door particulieren worden opgekocht en zoo doende aan het „Museum van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en „Wetenschappen dan wel het Rijksmuseum voor oudheden te „Leiden onttrokken worden", doch deze bewering staat daar zonder eenig bewijs en kan dus naar het voorkomt bezwaarlijk dienen als basis voor wetgeving. Ik wil aannemen dat het wel eens zal voorkomen dat oudheidkundige voorwerpen een anderen weg opgaan dan hun door de desbetreffende voorschriften is aangewezen en zoodoende worden onttrokken aan het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen of het Rijksmuseum voor oudheden te Leiden, doch of dit zooveel voorkomt dat zou kunnen worden gesproken van

„een vrij algemeen verbreid misbruik" waartegen het noodzakelijk zou zijn bijzondere maatregelen te nemen, meen ik te mogen betwijfelen en de rijke verzameling van het museum van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen schijnt dien twijfel te rechtvaardigen.

Kan Uwe Excellentie instemmen met de meening dat nadere regeling van de onderwerpelijke aangelegenheid niet noodzakelijk is te achten, dan geef ik Haar eerbiedig in overweging mij te ontslaan van de verplichting om uitvoering te geven aan de hooger vermelde bij de missive van den 1sten Gouvernements Secretaris van 16 November 1903 N°. 3792 aan den Chef van dit Departement verstrekte opdracht.

Informatie.

d. Missive van den 1en Gouvernements Secretaris dd°. 15 Maart j. l. N°. 693 (benevens afschrift van een eertijds door Dr. C. SNOUCK HURGRONJE bij zijn aan den Directeur van Justitie bij missive van 18 April 1893 uitgebracht advies), naar aanleiding van het dezerzijdsch tot de Regeering gericht verzoek tot instelling eener „Commissie voor het Adatrecht" (zie hieromtrent Notulen Juni 1908, I*a* pag. 60 en Juli 1908, I*a*, pag. 75-78) van den volgenden inhoud:

De bij de missive van het Genootschap van 21 Juli 1908 N°. 213 geleverde beschouwingen strekkende ter erlanging van de medewerking der Regeering tot het doen houden van een onderzoek ter vermeerdering van de kennis van het adatrecht van Nederlandsch-Indië, waartoe volgens het College het instellen van Regeeringswege eener „Commissie voor het adatrecht", de aangewezen weg zou zijn, hebben den Gouverneur-Generaal aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen.

Waar artikel 75, alinea's 3, 4 en 5 van het Regeeringsreglement, onder zeker voorbehoud toepassing eischt van de godsdienstige wetten, instellingen en gebruiken der Inlanders, zoude het verklaarbaar zijn dat hierin een motief gevonden

ware om reeds vóór lang een systematisch onderzoek van het adatrecht tot een onderwerp te maken van wetenschappelijke staatszorg, bepaaldelijk met het doel de resultaten van dat onderzoek, onder het bereik gebracht van hen die de adatrechtspraak hebben toe te passen, te doen dienen als hulpmiddel om eene richtige toepassing van voormelde wetsbepaling te bevorderen.

Als hulpmiddel slechts, niet meer. Want de aldus in geschrifte nedergelegde waarnemingen en daarop gebouwde regelen of conclusiën betreffende de adat, zooals die op eenige plaats op een bepaald tijdstip zich voordoet, zouden niet als eene codificatie hebben mogen gelden, vatbäar om, gelijk voorschriften naar den aard van onze Europeesche wetgeving, te worden geïnterpreteerd en toegepast.

Slechts eigen waarneming en onderzoek toch van den rechter met betrekking tot het op het oogenblik te beoordeelen concreet geval kan de eigenlijke grondslag zijn voor diens uitspraak, gelijk helder aan het licht treedt in de beschouwingen, welke met betrekking tot adatrecht in het algemeen voorkomen in het eertijds door Dr. C. SNOUCK HURGRONJE bij zijne kopielijk hiernevens aangeboden, aan den Directeur van Justitie gerichte missive van 18 April 1893 uitgebracht advies nopens het toenmaals voorgebracht denkbeeld eener codificatie der adat ter Sumatra's Westkust.

Ook in hoogerbedoelden zin aangewend, zouden echter de uitkomsten van onderzoekingen betreffende het adatrecht moeten voldoen aan hooge eischen van volledigheid en betrouwbaarheid, welke bij den schier onbegrensden omvang van het veld van onderzoek en de bijzondere moeilijkheden, zelfs aan juiste waarneming enkel van de feiten verbonden, niet te bereiken of zelfs te benaderen zouden zijn tenzij de onderzoekingen konden plaats vinden op de meest uitgebreide schaal en bovenal onder de leiding van, zelfs voor een groot deel door, bij uitstek ter zake kundige personen. Dezen zouden vakmannen moeten zijn, uiteraard meer dan

één, wilde men binnen afzienbaren tijd eenig resultaat zien; vakmannen, die van de zaak hun hoofdwerk maken, practisch bijgestaan door de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur en door alle met Inlandsche rechtspraak belaste rechterlijke ambtenaren. M. a. w. men zou moeten instellen een zeer uitgebreide, zeer minutieuse, zeer tijdroovende algemeene enquête nopens de volksinstellingen en gebruiken ten aanzien van schier het gansche sociaal en oeconomisch leven van de inheemsche bevolking dezer gewesten (gezwegen van de met Inlanders gelijkgestelden); een enquête, geleid door werkelijk deskundigen. Zoodanig enquête zou echter zeer kostbaar wezen, èn doordat de leiders een goede betaling zouden moeten hebben, èn doordat de zonder eenigen twijfel zeer volumineuse publicaties veel geld zouden kosten.

Voorts zou, waar het adatrecht — gelijk mede in het hoogergenoemd advies van Dr. SNOUCK HURGRONJE zoo duidelijk in het licht is gesteld — niet stabiel is maar geleidelijk verandert naar gelang de toestanden zich wijzigen tengevolge van de meerdere aanraking der bevolking met vreemde elementen, meerdere ontwikkeling en tal van allerlei andere omstandigheden, eene voortdurende herhaling en voortzetting der onderzoekingen noodzakelijk zijn om aan de resultaten voldoende blijvende betrouwbaarheid te kunnen verzekeren. Slechts als de onderzoekingen in dezen geest werden ingesteld en ingericht — wat reeds wegens het zekerlijk tekortschieten van personeele krachten ondoenlijk zou mogen heeten — zou de bedoeling, om de resultaten daarvan te doen strekken tot een deugdelijk hulpmiddel bij de adatrechtspraak tot haar recht kunnen komen.

Dit laatste zal echter, naar het oordeel van Zijne Excellentie, zeker niet het geval zijn bij een onderzoek als dat, waarvoor door het Genootschap bij zijn genoemd schrijven, na gepleegd overleg met Professor Dr. C. VAN VOLLENHOVEN tijdens diens bezoek onlangs hier te lande, de medewerking der Regeering wordt gevraagd in den vorm van instelling van Regeeringswege eener „Commissie voor het adatrecht"

en verder daarmede samengaande maatregelen. En het is om deze reden dat naar het oordeel van den Landvoogd het geen aanbeveling kan verdienen dat de Regeering aan op die wijze ingestelde onderzoekingen, door het verleenen van medewerking in den vorm waarin die gevraagd wordt, een officieel karakter verleent.

Dit laatste zoude er nog te eer toe leiden dat van de resultaten der onderzoekingen — hoezeer deze, naar betoogd, zelfs niet zouden kunnen voldoen aan de noodzakelijke eischen van volledigheid en betrouwbaarheid om te kunnen dienen voor het practische doel om als leidraad te worden gesteld bij de uitoefening der adatrechtspraak — een verkeerd gebruik werd gemaakt door ze — wegens het daaraan verleend officieel karakter — min of meer in den zin eener codificatie op te vatten en toe te passen.

Werd op het onderwerpelijk voorstel ingegaan, dan zou het in verband met het vorenstaande te voorzien zijn dat de Regeering weldra gedrongen zou worden tot veel ingrijpender bemoeienis met de beoogde onderzoekingen, en ook dit moet naar het inzien van den Gouverneur-Generaal ervan terug houden om aan het onderwerpelijk verzoek, zooals het daar ligt, gevolg te geven

Anders wordt de zaak als aan de onderzoekingen, die Professor VAN VOLLENHOVEN gewenscht acht, met onthouding van elk officieel karakter, inzonderheid een wetenschappelijk doel wordt toegedacht, strekkende tot het bijeenbrengen van bestaande en opsporen van nieuwe gegevens voor de studie van het onderwerp, waaraan die geleerde blijkens zijn werk „Het adatrecht van Nederlandsch-Indië" zijne krachten wijdt. Gaat de bedoeling niet verder dan daarbij de medewerking hier te lande te verkrijgen van personen, die zich voor die studie interesseeren, en die, in hun werkkring of omgeving met het adatrecht in aanraking komende, genegen zijn door verzameling van materiaal als anderszins in het belang dier studie hun steun te verleenen, en kan dit doel ook van Regeeringswege worden bevorderd door het verleenen van

faciliteiten van geldelijken of anderen aard, dan zou naar de meening van Zijne Excellentie wel aanleiding kunnen worden gevonden een verzoek van die strekking in overweging te nemen.

Daartoe zoude het dan echter noodig zijn dat hetgeen door Professor VAN VOLLENHOVEN in dit opzicht gewenscht mocht worden in meer concreten vorm worde medegedeeld en uiteengezet opdat overwogen kunne worden of en op welke wijze, ook van Regeeringswege, het beoogde wetenschappelijk doel zou kunnen worden gesteund.

Op last van den Landvoogd heb ik de eer Uwer Directie het vorenstaaande mede te deelen ter beantwoording van hare in hoofde dezer genoemde missive.

Na uitvoerige bespreking wordt besloten:

a. middels aanbieding van afschriften van bovenbedoelde M. G. S. en van het advies van Dr. SNOUCK HURGRONJE, prof. VAN VOLLENHOVEN in de gelegenheid te stellen kennis te nemen van de bedenkingen bij de Regeering gerezen tegen het door de Directie ingediende voorstel, onder uitnoodiging tevens om c. q. te mogen vernemen, tot welke opmerkingen of denkbeelden de kennisneming daarvan hem aanleiding heeft gegeven.

b. aan Prof. Dr. C. SNOUCK HURGRONJE af te vragen, of er zijnerzijds bedenkingen bestaan tegen de opname achter de Notulen van bovenbedoeld door hem in 1893 uitgebracht advies.

III. Brengt ter tafel de navolgende tusschentijds ingekomen stukken:

1°. Gouvernements besluit van 11 Februari j. l. N°. 46 houdende bepaling, dat van de door den sedert als zoodanig afgetreden stedehouder van het Gouvernement in het landschap Karangasem (res. Bali en Lombok), I GOESTI GDÉ DJILANTIK, ter gelegenheid van de in de maand September 1908 in dat landschap gehouden dewafeesten aan den Landvoogd geschonken voorwerpen:

a. op den voet van het besluit van 11 December 1858 N°. 77 (Bijblad N°. 3121) ter bewaring worden afgestaan de voorwerpen, genoemd in den aan dit besluit gehechten staat (zie voor de lijst dier voorwerpen Notulen 18 Januari j. l. III 4°);

b. in 's Lands kas worden gestort 19 Engelsche gouden munten van £ 5.— en 200 Nederlandsche rijksdaalders, benevens een bedrag van ƒ 62.50, zijnde de geldswaarde van een door den Landvoogd overgenomen Engelsch gouden munstuk van £ 5.—

Informatie.

2°. Gouvernements besluit van 25 Februari j. l. N°. 34, houdende bepaling van enkele wijzigingen te brengen in dan aan het besluit van 15 September 1908 N°. 4 gehechten staat A. (zie Notulen 18 Januari '09 III 1e.).

Deze aangelegenheid betreft enkele *te veel* en enkele *te weinig* bevonden artikelen van de ethnographica van Zuid-Nieuw-Guinea, voor Holland bestemd en aan den Algemeenen Pakhuismeester alhier afgegeven.

N. B. Op den staat A, behoorende bij G. B. van 15 September '08 N°. 4 zijn de hierboven bedoelde wijzigingen in de cijfers bereids (met rood potlood) aangebracht.

3°. missive van den Directeur van O., E. en N. dd°. 6 Maart '09, N°. 3469, houdende verzoek om zoo spoedig mogelijke beantwoording van het schrijven van 5 Feb j. l. N°. 1710, betreffende de voorstellen van den Controleur in commissie J. E. JASPER aangaande de bevordering van de Inlandsche Kunstnijverheid in Ned. Indië.

Spoedshalve is den Directeur vd. bereids geantwoord dat bedoelde missive en de bijlagen bij de Directieleden in rondlezing zijn gezonden en de zaak derhalve eerst in de eerstvolgende vergadering behandeld kan worden.

Op heden echter zijn de stukken nog niet uit de rondlezing terug, weshalve de afdoening dezer aangelegenheid tot eene volgende vergadering dient uitgesteld te worden.

4°. Missive van denzelfden van 17 Maart j.l. N°. 4096 waarbij wordt aangeboden een van den Assistent-Resident van Malang ontvangen kistje met chineesche munten.

Wordt besloten de munten voor *f* 7.50 over te nemen voor de Numismatische verzameling.

5°. Missive van denzelfden dd°. 17 Maart j.l, N°. 4098, waarbij onder aanbieding der missive van den Directeur der B. O. W. van 11 dezer N°. 4067/F en bijlagen betreffende het samentrekken van de bronskamer met de goudkamer, het verzoek wordt gedaan te willen mededeelen of tegen uitvoering van dat werk overeenkomstig het daarbij gevoegd ontwerp al dan niet bezwaar bestaat.

Den Directeur vd. mededeelen, dat het ontwerp geheel in overeenstemming is met het door de Directie kenbaar gemaakt verlangen tot verbouwing; tevens om nogmaals op de urgentie van dit werk de aandacht te vestigen.

Verder wordt den Heer VAN GOOR dank betuigd voor de moeite welke hij zich heeft getroost om deze zaak te bespoedigen.

6°. Missive van denzelfden dd°. 20 Maart j.l. N°. 4258 waarbij wordt medegedeeld dat het door den Resident van Pasoeroean ingesteld onderzoek naar de door de vinders verkochte voorwerpen (één gouden ring en vier gouden platen) geen resultaat heeft opgeleverd (zie Notulen November 1908 II*e*, pag. 124).

Informatie.

7°. Renvooi van denzelfden dd°. 5 Maart j.l. N°. 5979, ten geleide der Missive van den Resident van Kedoe, d.°. 25 Februari j.l,, N°. 1327/10, omtrent 10 groote en 14 kleine bronzen platen (waarvan van elk eén als monster is bijgevoegd) door den inlander *Tjitrodojo*, bij het bewerken van zijn tegalveld bij het gehucht *Balong*, desa *Langgeng*, district en afdeeling *Temanggoeng*, opgedolven en getaxeerd respectievelijk op *f* 0.40 en *f* 0.30 per stuk.

De opzending der overige platen is bereids gevraagd geworden.

8°. Renvooi van denzelfden dd°. 5 Maart j.l. N°. 5990, ten geleide der missive van den Resident van Semarang van 25 Februari t. v. N°. 3820/68, omtrent eenige ronde presenteerbladen, zwaar beschadigd en zonder inscriptie, in de desa *Protowetan*, afd. *Kendal*, in den grond gevonden.

Reeds is medegedeeld geworden, dat de opzending der bladen, wegens het totale gebrek aan archaeologische waarde achterwege kan blijven.

9°. Renvooi van denzelfden dd°. 18 Maart j.l. N°. 7204, ten geleide der missive van den Resident van Banjoemas, dd°. 10 Maart t. v. N°. 3322/29, met proces-verbaal van door den Inlander *Sawitana*, van de desa *Kebanggan* (Soekaradja) bij het graven in een tuin gevonden drie bokors, waarin zeven balletjes als van kalk. De bokors zijn getaxeerd op *f* 0.50, terwijl de waarde der balletjes niet bekend is.

Wordt besloten de opzending van een en ander te verzoeken.

10°. Missive van den Directeur van Justitie dd°. 8 Maart j.l. N°. 2666, met eenige dagbladen.

Onder dankbetuiging in de Bibliotheek.

11°. Bericht van den Resident van Djambi bij schrijven van 20 Maart j.l. N°. 931/25 dat het steenen beeld per S. S. van der Parra naar Batavia is opgezonden (zie Notulen 18 Januari '09, III 19°).

Na ontvangst van het beeld den Resident v^d^. hiervan bericht zenden en den Heer O. L. Helfrich dank betuigen voor de aanbieding.

12°. Schrijven van den Heer J. Ballot, Resident der Oostkust van Sumatra, dd°. 15 Maart j. l., houdende mede-

deeling van de afzending van een stel armbanden, product van Asahansche nijverheid, bestemd als geschenk voor het ethnographisch museum.

Na ontvangst onder dankbetuiging aanvaarden.

13°. Aanbieding door den Britschen Consul bij schrijven van 27 Februari j.l. N°. 95 van een ex. van het boekwerk getiteld „A Digest of Indian Law Cases, 1907."

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

14°. Aanbieding door den Commandant van het Exploratie detachement voor Zuid-Nieuw-Guinea, bij schrijven van 5 Februari j.l. N°. 39, van een lijst der in het 2°. halfjaar van 1908 verzamelde ethnographica.

De voorwerpen bereids ontvangen zijnde is hiervan aan den Commandant v^d^. mededeeling gedaan, terwijl alsnu op de gewone wijze een voorstel zal moeten ingediend worden tot het geven eener bestemming aan de bedoelde ethnographica (zie hieromtrent laatstelijk Notulen September '08, III 17°. pag. 104).

15°. Aanbieding ten geschenke door Z. K. H. KROMA MÜN SOMMOT AMORABANDHU, Prins van Siam te Bangkok, bij schrijven van 26 Februari j.l. van nogmaals 3 afleveringen van de „Journal of the Siam Society for 1908" (zie Not. Aug. '08, II*x*, pag. 94).

Onder dankbetuiging in de Bibliotheek.

16°. Schrijven van den Heer B. A. J. VAN WETTUM alhier van 4 Maart j.l houdende mededeeling dat hij de benoeming tot Directielid gaarne aanvaardt (zie Not. Februari '08 VII).

Informatie.

17°. Schrijven van den Heer W. F. C. VINCENT te Jogjakarta van 7 Maart j.l., waarin, onder mededeeling dat hij in het bezit is van een oud wapenstuk — in den vorm

van een *Djompong* —, de vraag wordt gedaan of het Genootschap dat wapen zou willen overnemen.

Voorafgaande opzending ter beoordeeling van de waarde is bereids verzocht geworden.

18°. Schrijven van den Heer P. L. STENNEKES te Padang, dd°. 11 Maart j.l., houdende aanbieding van een cognossement voor een kist, inhoudende twee beweegbare poppen, 27 handschriften op bamboe, een schild en eene reeks aaneengehechte afgodsbeeldjes. De poppen zijn vervaardigd door PAR DJABAR te Lagoe boti, terwijl schild en beeldjes van Nias afkomstig zijn (zie Notulen 18 Januari '09, III 28°.).

Onder bijzondere dankbetuiging in de ethnographische verzameling.

19°. Schrijven van de firma M. NIJHOFF te 's Gravenhage van 26 Februari j.l. waarin, onder mededeeling dat de teruggevraagde 8 exemplaren van deel I van „de Java Oorlog" bij de zending van 4 December a.p. zijn gevoegd, het verzoek wordt gedaan om ter completeering van haar depot, haar thans te willen doen toekomen:

van	deel	II	14	ex.
„	„	III	21	„
„	„	IV	25	„
„	„	V	25	„

Aan het verzoek voldoen onder mededeeling dat nog een zesde of laatste deel van bedoeld werk zal verschijnen (zie Notulen Sept. '08, VIII, pag. 110).

20°. Aanbieding ten geschenke door Dr. I. GRONEMAN te Jogjakarka van een ex. „Reisgids voor Jogjakarta en Omstreken".

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

21°. enz.

IV. De Heeren DE ROO DE LA FAILLE en MOQUETTE brengen het navolgend verslag uit omtrent de handschriften-verzameling.

De Handschriften-verzameling van het Genootschap, welke

zich bevindt in de thans practisch en geriefelijk ingerichte Werkkamer, werd verrijkt met een zevental Javaansche M. S., waaronder zeer belangrijke, kwistig geïllustreerde, — een geschenk van 's Genootschaps lid, den Heer S. COHEN FZN., Controleur B. B. te Bekassie, zoomede met een zestal Maleische Handschriften, te danken aan de firma G. KOLFF & Co., waarbij zich tevens bevond een pakket Soendasche bescheiden.

Door de plaatsing in de Werkkamer van een loketkast, waar de volumineuze Javaansche Woordenboeken een plaats konden vinden, werd in de kasten der Handschriftenverzameling eenige ruimte gewonnen, aan welke groote behoefte bestond.

Betreffende de door wijlen Dr. BRANDES bijeengebrachte Verzameling deelt de Commissie het gevoelen van den Conservator dat het wenschelijk is deze collectie allengs zoo veel mogelijk te doen inbinden.

Door de goede zorgen van Mejuffrouw M. TONNET werden eenige honderden Balische kropaks aan het adres van Dr. JUYNBOLL te Leiden opgezonden tot nader onderzoek.

De bij de Handschriften-verzameling te werk gestelde Poerwå Soewignjå is in functie getreden, terwijl de Christen-Batak Simeon poestaha's in het net schreef.

De Conservator Dr. VAN RONKEL heeft een begin gemaakt met het samenstellen van een wetenschappelijken catalogus, betreffende de belangrijke collectie Arabische Handschriften, in 's Genootschaps bezit, terwijl de Heer PLEYTE de Bataksche M. S. heeft geïnventariseerd, waarvan de beschrijving welhaast zal worden aangeboden.

V. de Heer Dr. HAZEU
biedt ten geschenke aan

a. namens den wakil Sultan SEPOEH van Cheribon eene afbeelding van verschillende pajongs welke thans nog in gebruik zijn, vergezeld van een korte beschrijving en stelt voor onder dankbetuiging aan den schenker de beschrijving als bijlage achter de Notulen op te nemen.

Conform.

b. namens Ds. W. F. BREYER alhier een vijftal beelden afkomstig van het eiland Wetan van de Babber-groep.

Onder dankbetuiging in de Ethnogr. verz.

VI. de Heer PLEYTE

a. biedt te geschenke aan namens Sultan SEPOEH van Cheribon een plan van zijnen Kraton.

Dankbet.

b. biedt aan voor de Handschriften-kamer den thans gereedgekomen Inventaris der Bataksche handschriften.

Wordt besloten den Inventaris op te nemen als bijlage achter de Notulen.

c. brengt ter tafel een gouden keten, gebruikt als ruilmiddel op de Key-eilanden en te koop aangeboden voor *f* 300.— De heer RIEDEL is van meening dat de gevraagde prijs veel te hoog is en men zulk een voorwerp veel goedkooper ter plaatse zou kunnen bekomen; aangezien de keten ook niet compleet is, wordt van aankoop afgezien.

d. doet het verzoek, ter bestrijding der kosten benoodigd voor de a.s. nieuwe rangschikking der beelden, de noodige fondsen beschikbaar te willen stellen.

Conform.

e. wijst op de onbillijkheid, daarin gelegen, dat aan den Javaanschen schrijver, op voorstel van den Heer VAN HINLOOPEN LABBERTON aangesteld een bezoldiging van *f* 25.— is toegekend, terwijl aan den Batak Simon, die gedurende ruim een jaar voldoende bewijzen van geschiktheid heeft gegeven slechts een traktement van *f* 20.— 's maands wordt te goed gedaan en verzoekt beide traktementen gelijk te stellen.

Alhoewel eerstgenoemde bezoldiging nog niet definitief was vastgesteld, wordt na uitvoerige bespreking besloten aan beide schrijvers een traktement van *f* 25.— toe te staan, terwijl ten aanzien van den Javaanschen schrijver de Heeren HAZEU en VAN HINLOOPEN LABBERTON worden uitgenoodigd te willen nagaan, of deze in werkelijkheid zijn loon waard is en hiervan t. z. t. te willen rapporteeren.

VII. de Heer Dr. VAN RONKEL

a. brengt, ook namens den Heer VAN HINLOOPEN LABBERTON het navolgend verslag uit omtrent de Ethnogr. verzameling:

De commissie aangewezen tot het nagaan der ethnografische verzameling heeft zich den 5[en] Maart van haar taak gekweten.

Te vermelden valt dat in genoemde verzameling nog tien kasten zullen geplaatst worden, waarvan reeds vier besteld zijn.

Van enkele onderdeelen der collectie werd gebruik gemaakt door den Heer TEILLERS ten behoeve van het door het Bataviaasch Genootschap uit te geven werk over bijzondere voorwerpen en ethnografica van het Museum, de Heer VAN KAMPEN maakte ten behoeve van zijne ichthyologische werkzaamheden studiën van onze verzameling visscherijbenoodigdheden.

De zoogenaamde loods is afgebroken en verplaatst achter de rotonde om te dienen voor de archaeologische verzameling; de zich vroeger in den loods bevindende Borneosche offerpalen zijn thans geplaatst onder de galerij van de N. voorzaal.

Opmerking verdient het feit dat de gamĕlan bij elk verblijf op den pasargambir eenigszins beschadigd wordt, zoodat in den vervolge een wenk tot goede verzorging niet geheel overbodig zal zijn.

Tot andere opmerkingen gaf de met veel zorg beheerde verzameling geene aanleiding.

Als bijlage bij dit verslag voegt de commissie een door Mevrouw SERRURIER opgemaakten staat der voornaamste aanwinsten in 1908 (468 nummers).

b. brengt ter tafel een levensbericht van wijlen Dr. B. F. MATTHES, voor het Tijdschrift aangeboden door Dr. N. ADRIANI en stelt voor dit artikel zonder voorafgaande rondlezing te doen opnemen.

Conform.

c. brengt in herinnering, dat eenige jaren geleden aan Mej. A. PRANGE, dochter van onzen amanuensis, de raad is gegeven, zich van den geheelen gang van zaken in de Bibliotheek en van alle door haren vader te verrichten

dagelijksche bezigheden grondig op de hoogte te stellen, ten einde zich daardoor eene aanbeveling boven anderen te verzekeren, om, bij eene eventueele vacature, voor de betrekking van Amanuensis in aanmerking te komen;

dat zij doende is zich in de aangelegenheden, de bibliotheek betreffende, in te werken, waardoor gegronde hoop mag worden gekoesterd, dat zij, op dien weg voortgaande, later de noodige geschiktheid zal blijken te bezitten om dat ambt te vervullen.

Aangezien de Heer PRANGE, die reeds hoog bejaard is, er hoogen prijs op zou stellen, dat het lot zijner dochter voor de toekomst min of meer verzekerd ware, heeft hij den Bibliothecaris verzocht deze zaak in de vergadering aanhangig te maken, zoo mogelijk, met eenige meer vaste formuleering, omtrent eene eventueele vervanging.

Na langdurige bespreking dezer aangelegenheid wordt besloten den Heer PRANGE mede te deelen, dat de tegenwoordige Directie, ten aanzien van eene zaak welke nog geheel in de toekomst ligt, eene latere Directie niet door een besluit mag binden; dat evenwel zij de hoop uitspreekt, bijaldien Mej. PRANGE op den ingeslagen weg blijft voortgaan en later de bewijzen zal leveren voor de door haar geambieerde betrekking volkomen berekend te zijn, bij eene eventueele vervanging van haren vader met hare billijke aanspraken rekening zal worden gehouden.

VIII. De Heer VAN HINLOOPEN LABBERTON brengt ter tafel

a. de eerste 25 exemplaren van het door hem samengestelde Register op de artikelen voorkomende in het Tijdschrift voor Indische Taal- Land- en Volkenkunde en de Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, loopende tot het jaar 1907, benevens een Inhoudsopgave tevens Prijslijst van 's Genootschaps uitgaven bijgewerkt tot Juni 1908.

Na dankbetuiging voor de moeite en den tijd er aan besteed, wordt besloten 40 exemplaren aan den schrijver toe te wijzen en verder het Register kosteloos aan de leden op te zenden

en bekend te stellen dat het voor niet-leden verkrijgbaar zal zijn tegen den prijs van *f* 1.50.

b. een Maleisch handschrift houdende een vertaling van een geschrift over Mohamedaansche mystiek, getiteld „Djauhar oel oeloêm", afkomstig uit de Soendalanden.

c. een op zijn verzoek in Soerakarta opgestelde biographie van Rånggå Warsitå, den laatsten Javaanschen poedjangga, in 1873 overleden, met voorstel om van beide laatste geschriften een afschrift voor het Genootschap te laten nemen.

Conform.

IX. De Vice-President

a. noodigt den Heer VAN WETTUM uit het secretaris-thesaurierschap van het Genootschap op zich te nemen, dat in verband met den wensch van den Heer STUART om van zijn functies ontheven te worden (zie Notulen Februari '09 VI *c*) met ult°. Maart komt te vaceeren.

De Heer VAN WETTUM zegt die benoeming gaarne te aanvaarden.

Benoemd.

b. richt het woord tot den Heer STUART en houdt onder algemeenen bijval de volgende rede:

Waarde Heer STUART!

Toen door u in onze vorige vergadering mededeeling werd gedaan van uw wensch om met het einde van deze maand als secretaris-thesaurier onzer Directie af te treden, heb ik er reeds met een enkel woord op gewezen, dat wij, hoe wij uw aftreden ook betreuren, daarin moeten berusten waar het een gevolg is van uw a. s. vertrek naar Europa.

Eerlang toch zult gij na een langdurige eervolle ambtelijke loopbaan Nederlandsch-Indië verlaten.

Is het hier niet de plaats om uwe werkzaamheden als landsdienaar in herinnering te brengen, wel is het plicht in deze vergadering — de laatste welke door U als secretaris-thesaurier wordt bijgewoond — de gewichtige diensten te gedenken door U gedurende ongeveer acht jaren aan het

Bataviaasch Genootschap bewezen. Een plicht, geboden door dankbaarheid en waardeering.

Velen der hier tegenwoordigen hebben gedurende eenige jaren het voorrecht gehad de hoogst verdienstelijke wijze gade te slaan waarop door U de functies van secretaris-thesaurier zijn vervuld.

Met groote toewijding, ijver en stiptheid hebt gij U gekweten van uwe niet gemakkelijke taak, waaraan zooveel verantwoordelijkheid was verbonden.

Het Genootschap is U daarvoor oprecht dankbaar. Hetgeen door U in het belang van het Genootschap is verricht, zal in herinneriug blijven bij allen die daarvan persoonlijk getuigen waren en voor anderen zullen de Notulen onzer vergaderingen talrijke bewijzen bevatten van de zoo loffelijke wijze waarop het secretariaat en het thesaurierschap door U werden waargenomen.

De Directie heeft gemeend op geen betere wijze uitdrukking te kunnen geven aan hare gevoelens te uwen opzichte dan door U op te nemen onder de eereleden van ons Genootschap.

Het is voor mij eene onderscheiding U dat eere-lidmaatschap te mogen aanbieden.

Maar het Bataviaasch Genootschap acht zich bovendien verplicht U een stoffelijk blijk van waardeering aan te bieden, in den vorm van een gouden chronometer, voorzien van eene toepasselijke inscriptie en het stempel van het Genootschap, aan de binnenzijde gegraveerd. De fraaie uitvoering stempelt dit werk van den Inlandschen graveur Daoed tot een kunstwerk van meer dan gewone beteekenis. Het horloge gaat vergezeld van een stuk calligraphisch werk op perkament van de bekwame hand van den Heer Teillers.

Waarde Heer Stuart, de Directie hoopt dat dit uurwerk de herinnering aan uwe werkzaamheid ten behoeve van ons Genootschap steeds op aangename wijze bij U zal levendig houden en dat die herinnering zich ook zal blijven uitstrekken tot uwe vroegere mede Directie-leden, die op hunne beurt U

en uwen verdienstelijken arbeid in het belang van het genootschap niet zullen vergeten.

De Heer STUART verklaart zeer getroffen te zijn door de hem ten deel gevallen eervolle onderscheiding en betuigt zijn hartelijken dank voor zijn benoeming tot eere-lid en het hem aangeboden souvenir, dat door hem op hoogen prijs wordt gesteld.

Hij geeft de verzekering dat hij steeds bereid zal zijn, ook na terugkeer in Nederland de belangen van het genootschap te bevorderen.

X. Worden afgevoerd van de ledenlijst op verzoek de Heeren: F. FOKKENS, W. E. RAPPARD en W. J. J. VELTMAN.

Wordt wederom op die lijst gebracht de Heer A. COUVREUR, Controleur B. B. van Flores.

Niets meer te behandelen zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de vergadering van 27 April 1909.

J. G. POTT,
Vice-president.

B. A. J. VAN WETTUM,
Secretaris.

Notulen van de vijfde Directievergadering, gehouden op Dinsdag 27 April 1909.

Aanwezige de Heeren: Mr. J. G. POTT, Vice-president, Dr. G. A. J. HAZEU, Dr. Ph. S. VAN RONKEL, C. M. PLEYTE, P. DE ROO DE LA FAILLE, D. VAN HINLOOPEN LABBERTON, J. P. MOQUETTE en B. A. J. VAN WETTUM, Secretaris.

De vergadering wordt bijgewoond door het eerelid H. N. STUART.

Afwezig de Heeren: F. A. LIEFRINCK en W. B. VAN GOOR.

De Notulen der vorige vergadering, zijnde die van 29 Maart j.l. worden goedgekeurd en gearresteerd.

De Vice-president opent de vergadering en

I. neemt in behandeling de navolgende uit de rondlezing terug ontvangen stukken:

a. Missive van den 1[en] Gouvernements Secretaris dd[o]. 16 Maart 1909 N[o]. 714, met afschrift der aan de Regeering gerichte missive van den Gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden van 13 Februari 1909 N[o]. 79/P. Z., benevens Gouvernementsbesluit van 16 Maart 1909 N[o]. 43, betrekking hebbende op de teruggave der aan het Genootschap in bewaring gegeven preciosa, buitgemaakt op TOEKOE RAJEU NANTA.

Bedoelde voorwerpen reeds naar Atjeh teruggezonden zijnde, wordt besloten ze uit den inventaris der Ethnographische verzameling te doen afschrijven.

b. Missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd[o]. 30 Maart 1909 N[o]. 4875, houdende verzoek om de bij het Genootschap berustende exemplaren van de verslagen betreffende de herstelling en photographische op-

name van den Boroboedoer, aan hem te willen doen toekomen, teneinde ze tijdelijk aan de Oudheidkundige Commissie ter kennisneming af te staan.

Mededeeling aan den Directeur voornoemd, dat onzerzijds tegen inwilliging van zijn verzoek geen bezwaar bestaat, en dat het Genootschap gemakshalve voor de directe verzending aan de Oudheidkundige Commissie zal zorg dragen.

c. Missive van den zelfden dd°. 5 Februari 1909 N°. 1710, houdende verzoek het gevoelen der Directie mede te deelen omtrent door den Controleur in Commissie J. E. JASPER ingediende voorstellen betreffende de bevordering der Inlandsche kunstnijverheid in Nederlandsch-Indië, benevens een werk van dien controleur over vlechtkunst hier te lande vergezeld van een album met vlechtpatronen (zie Notulen 29 Maart j.l. III 3e).

Deze missive luidt als volgt:

Eenigen tijd geleden zijn door den Controleur in Commisie J. E. JASPER bij mij ingediend de hierbij met verzoek om terugzending aangeboden voorstellen betreffende de bevordering van de Inlandsche kunstnijverheid in Nederlandsch-Indië, terwijl onlangs van dien ambtenaar werd ontvangen het mede hiernevensgaand manuscript van een standaardwerk over de vlechtkunst in deze gewesten, als bedoeld in het Eerste Hoofdstuk der Voorstellen, vergezeld van een album met vlechtpatronen, dat Uwe Directie eveneens hierbij gelieve aan te treffen.

Met het oog op andere meer spoedeischende aangelegenheden is het mij tot dusver onmogelijk geweest de voorstellen van den Heer JASPER in behandeling te nemen en het laat zich aanzien dat die voorstellen in hun geheel niet zóó tijdig bij de Regeering zullen kunnen worden voorgebracht dat bij de ontwerp-begrooting voor 1910 daarmede c. q. rekening zal kunnen worden gehouden.

De vraag is echter bij mij gerezen, of het geen aanbeveling zou verdienen om, nu reeds een standaardwerk over de

Inlandsche kunstnijverheid gereed ligt en, zooals de Heer JASPER mij heeft medegedeeld, in den loop van dit jaar er nog twee — t. w. die over de weefkunst en de batikkunst — zullen volgen, de uitgaven van die werken al dadelijk afzonderlijk bij de Regeering voor te brengen, hetgeen nog zoo tijdig zou kunnen geschieden dat bij evenbedoelde ontwerp-begrooting de fondsen voor uitgave van het voorliggend manuscript zouden kunnen worden aangevraagd.

Het zou mij aangenaam zijn hieromtrent het gevoelen van Uwe Directie, kan het zijn eenigszins spoedig, te mogen vernemen, waarbij ik gaarne in beschouwing genomen zag:

1°. het nut der uitgave van Regeeringswege van standaardwerken, als door den Heer JASPER bedoeld, in het algemeen;

2°. de waarde van het gereed liggend werk over de vlechtkunst;

3°. de wenschelijkheid om den maatregel sub 1° al dadelijk, afgescheiden van de andere voorstellen van vaakgenoemden Controleur, in behandeling te nemen.

Na breedvoerige bespreking wordt besloten dien Directeur te berichten, dat:

1°. de Directie in het algemeen de uitgave van Regeeringswege van standaardwerken als in de voorstellen van Controleur JASPER bedoeld, nuttig acht, mits daarin in de eerste plaats duidelijk de practische strekking aan den dag treedt, in dien zin dat de inhoud de Regeering ampel materiaal in de hand geeft om te kunnen beoordeelen of de behandelde tak van kunstnijverheid al of niet een toekomst heeft en c. q. welke maatregelen door Haar getroffen kunnen worden tot zijn instandhouding en bevordering ten bate der Inlandsche bevolking,

2°. het werk over vlechtkunst van den controleur JASPER, ofschoon niet geheel voldoende aan het hierboven door de Directie gestelde criterium voor een standaardwerk, groote waarde heeft uit een oogpunt van vakkennis en kunst, en aan bruikbaarheid zou winnen indien *a*) de inleiding meer uit-

gewerkt werd, *b*) een alphabetisch register voor Inlandsche namen en termen benevens een lijst der platen en teekeningen werden toegevoegd, en *c)* de technische termen cursief werden gedrukt,

3°. de Directie de wenschelijkheid kan beamen om afgescheiden van de andere voorstellen van den genoemden Controleur, reeds dadelijk den maatregel in behandeling te nemen, om van Regeeringswege standaardwerken over Inlandsche kunstnijverheid uit te geven.

Door den Heer VAN HINLOOPEN LABBERTON wordt voorgesteld, den Directeur in overweging te geven, indien van de zijde van Controleur JASPER bezwaren mochten bestaan tegen de aanvulling van zijn werk over vlechtkunst met een hoofdstuk over de economische beteekenis daarvan, het voorliggend werk behoudens de aan te brengen kleinere wijzigingen, reeds dadelijk te doen uitgeven; met welk voorstel de Directie zich niet vereenigt.

d. Missive van denzelfden dd°. 25 Maart 1909 N°. 4541, aanbiedende een schrijven van zijn ambtgenoot der Burgerlijke Openbare Werken van 17 Maart t.v. N°. 4462/F en bijlagen, betreffende de uitbreiding van het gebouw van het Genootschap, met verzoek om te willen mededeelen of tegen de uitvoering van dat werk overeenkomstig het overgelegde ontwerp al dan niet bezwaar bestaat.

Spoedshalve werd den 19en April dien departementchef reeds geantwoord, dat de Directie geen bezwaar heeft tegen het ontwerp voor de verbouwing, onder aanteekening evenwel dat haars erachtens, het nieuwe lokaal voor archiefruimte geheel behoort te worden afgebouwd en daarna eerst met het afbreken van de oude archiefzaal begonnen, zoodra de edita naar het nieuwe lokaal zullen zijn overgebracht.

e. Renvooi van denzelfden dd°. 26 Maart 1909 N°. 7211, ten geleide van het verslag betreffende de herstellingen aan den hoofdtempel van Tjandi-Sewoe.

Wordt besloten den Directeur vd. te berichten dat de lectuur geen aanleiding tot opmerkingen gegeven heeft, wordende tevens verzocht de aan het slot van het verslag genoemde voorwerpen te doen opzenden tot opneming in de archaeologische verzameling van het Genootschap.

f. „Over de Maleische woorden hati, limpah, djantoeng" door C. W. J. Wenneker.

Plaatsing in het Tijdschrift met een redactioneel bijschrift van den Heer D. van Hinloopen Labberton, benevens kennisgave daarvan aan den schrijver.

II. brengt ter tafel de navolgende tusschentijds ingekomen stukken:

1°. Gouvernementsbesluit van 24 Maart 1909 N°. 40, houdende machtiging om het door Ds. D. K. Wielenga samengestelde boekwerk: „Soembasche spraakkunst en woordenlijst" kosteloos ter Landsdrukkerij te doen drukken tot een aantal van 750 exemplaren, zullende de kosten van het papier en van het inbinden worden gedragen door het Genootschap. (Zie Notulen 18 Januari j.l. III ten 31e).

Informatie.

2°. Gouvernementsbesluit van 2 April 1909 N°. 25, houdende een rectificatie van den aan het besluit van 14 Januari 1909 N°. 4 gehechten staat A (zie Notulen 22 Februari 1909 II 1°).

Informatie.

3°. Missive van den 1en Gouvernements Secretaris dd°. 22 April 1909 N°. 1050, houdende aanbieding van 25 van den Minister van Koloniën ontvangen exemplaren van de „Ethnographische Fragesammlung" uitgegeven door de „Internationale Vereinigung für vergleichende Rechtswissenschaft und Volkswirtschaftslehre" te Berlijn. (Zie Notulen 13 Januari 1908 I 3°).

Aan aanvragers en zoodanige personen die naar het gevoelen der Directie in aanmerking komen, zal een exemplaar toegezonden worden.

4°. Renvooi van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd°. 14 April 1909 N°. 5658, houdende aanbieding van twee photo's van beschreven steenen door den Kapitein der Genie in commissie T. VAN ERP indertijd aangetroffen in de Prambanan streek. (Zie Notulen 22 Februari 1909 I*e*).

Deponeeren in de collectie.

5°. Renvooi van denzelfden van 13 April 1909 N°. 9070/9, ten geleide der missive van den Resident van Kedoe van 31 Maart t. v. N°. 2176/10, met eenige voorwerpen, gevonden in een tegal in de dessa Soekolilo, distrikt Garoeng, en getaxeerd op *f* 160.07.

Wordt besloten daarvan voor de archaeologische verzameling over te nemen twee kralen, twee koperen schalen en 35 zilveren ma-muntjes tegen de getaxeerde waarde van *f* 2.75.

6°. Idem van 23 April j.l. N°. 8839/9 ten geleide der missive van den Assistent-Resident van Malang dd°. 29 Maart t. v. N°. 178/44, met eenige voorwerpen door den Inlander BOK MASIRAH gevonden in de dessa Bakalan en getaxeerd op *f* 2.50.

Worden die voorwerpen zijnde: een oude bronzen tempellamp, een oud koperen potje en een bord tegen de getaxeerde waarde van *f* 2.50 voor de archaeologische verzameling aangehouden.

7°. Aanbieding bij missive van 26 Maart 1909 N°. 1629 door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van het in 1906 van den Sultan van Pasir, residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo terugontvangen in geelzijden band gebonden politiek contract, voorzien van gouden sloten en

ornamenten, hetwelk bij G. B. van 14 Januari j.l. N°. 2 aan het Genootschap in bewaring is afgestaan (zie laatstelijk Notulen 22 Februari 1909 VI*b*).

In de collectie „Varia".

8°. Kennisgave van den Resident der Westerafdeeling van Borneo bij missive van 27 Maart 1909 N°. 3031, dat de oorspronkelijke stempels van de Chineesche Kongsi's in zijn gewest niet zijn teruggevonden. (Zie laatstelijk Notulen '08 II*i*)

Wordt besloten den Resident v^d^. mede te deelen, dat thans afgezien wordt van het publiceeren der nota van den Assistent-Resident S. H. SCHAANK, omdat zulks zonder bijvoeging van de afdrukken van weinig waarde zou zijn, en dat zij wordt opgenomen in de Nederlandsche handschriftenverzameling van het genootschap.

9°. Missive van den Resident der Preanger Regentschappen van 1 April 1909 N°. 4325/34 met twee verglaasde aarden kommen en 1832 stuks oude munt, door den Inlander SA-AD gevonden in de dessa Tjiboenar en geschat op een waarde van *f* 5.—

Den Resident onder toezending van een bedrag van *f* 1.60 voor verzendingskosten, berichten dat op het bezit der voorwerpen geen prijs wordt gesteld.

10°. Missive van den Resident van Timor dd°. 15 Maart 1909 N°. 317, houdende mededeeling dat de drie ambtsstokken met gouden knop aan het Genootschap zijn verzonden. (Zie laatstelijk Notulen 22 Februari j.l. VI*b*).

Opgenomen in de Ethnographische verzameling.

11°. Aanbieding bij schrijven van 3 April 1909 door den Chef van den Topographischen dienst van het jaarverslag van dien dienst in Nederlandsch-Indië over 1908, (vierde jaargang).

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

12°. Aanbieding namens Prof. Dr. SNOUCK HURGRONJE door het Lid der Oudheidkundige Commissie, belast met het Oudheidkundig onderzoek in Pasé, H. L. LEYDIE MELVILLE, bij schrijven dd°. 3 April 1909, van 202 lichtdrukken van de grafsteenen te Koeta Kareveng in het voormalig rijk van Pasé (Atjeh en Onderhoorigheden) met den daarbij behoorenden staat.

In dank aanvaarden.

13°. Dankbetuiging door Dr. N. J. KROM te Leiden bij diens schrijven van 7 Maart 1909, voor de hem op zijn verzoek door het Genootschap toegezonden edita (zie Notulen 18 Januari j.l. III 32°).

Informatie.

14°. Verzoek van den Bibliothecaris der Universiteit van Illinois, bij schrijven van 10 Maart j.l., om geregelde toezending van 's Genootschap's edita in ruil voor de publicaties van genoemde Universiteit.

Antwoorden dat het Genootschap op het voorstel niet ingaat, omdat de publicaties der Universiteit van Illinois, niet in zijn lijn liggen, dat haar voorstel tot ruiling van publicaties echter aan de Natuurkundige Vereeniging alhier wordt overgebracht.

15°. enz.

16°. Mededeeling van Frau Emma Speidel, geb. Haid, dat haar echtgenoot Carl Theoder Speidel, correspondeerend lid van het Genootschap, op den 7en Maart j.l. te Stuttgart is overleden.

Condoléance.

III. De Heer MOQUETTE

deelt mede, dat de drie gouden muntjes, indertijd door den Heer LEYDIE MELVILLE voorloopig in bruikleen gegeven,

(zie Notulen 18 Januari j.l. V*a*), thans het Genootschap ten geschenke zijn aangeboden.

In dank aanvaarden.

IV. De Heer VAN RONKEL

biedt namens den Heer H. E. STEINMETZ, President der Welvaarts Commissie, ten geschenke aan: een boekwerk afkomstig van den vroegeren Regent van Bangil, DJAJA DI NINGRAT, over het tjappen van sarongs met zeer veel afbeeldingen, getiteld: „dari hal membikin kain tjap tjappan".

Onder dankbetuiging in de verzameling „Varia".

V. De Secretaris,

stelt voor om het maandloon der Inlandsche bedienden *a*) SAIRI en *b*) SA-ARI elk met *f* 2.— te verhoogen en alzoo te brengen op resp. *f* 17 en *f* 18; *a*) om de verantwoordelijkheid verbonden aan het innen der contributies, *b*) om de toename van zijn werkzaamheden in de bibliotheek.

Wordt conform besloten.

VI. De Vice-president,

biedt namen de samenstellers ten geschenke aan het Gedenkboek samengesteld bij gelegenheid van het 35 jarig bestaan der Kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Fort de Kock (1873—1908).

In rondlezing zenden.

VII. Worden afgevoerd van de ledenlijst, wegens vertrek naar Europa, de Heeren W. P. H. DU PON en C. A. DE MEYIER.

Worden wederom op de ledenlijst gebracht de Heeren: C. R. BUSS te Weltevreden en Mr. C. G. J. B. HENNY, Advocaat en Procureur te Weltevreden.

Worden benoemd tot lid de Heeren: G. L. VAN ZUYLEN, J. J. M. A. POPELIER, J. C. DE BERGH, P. J. VAN GULIK, F. B. VODEGEL, J. R. SCHENK DE JONG, D. J. DUURSMA en J. Th. JARMAN, alle Controleur bij het B. B., G. A. VAN

PUTTEN te Cheribon en J. KEMPEN, Agent der Javasche Bank te Soerabaja.

Niets meer te behandelen zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de vergadering van den

POTT,
Vice-president.

V. WETTUM,
Secretaris.

Notulen van de zesde Directievergadering, gehouden op Maandag 7 Juni 1909.

Aanwezig de Heeren: Mr J. G. POTT, Vice-president, Dr. Ph. S. VAN RONKEL, P. DE ROO DE LA FAILLE, J. P. MOQUETTE, W. B. VAN GOOR en B. A. J. VAN WETTUM, Secretaris.

De vergadering wordt bijgewoond door het eerelid Dr. J. G. F. RIEDEL en door het correspondeerend lid G. P. ROUFFAER, door de Directie daartoe uitgenoodigd.

Afwezig de Heeren: F. A. LIEFRINCK, Dr. G. A. J. HAZEU, C. M. PLEYTE en D. VAN HINLOOPEN LABBERTON.

De Notulen der vorige vergadering, zijnde die van 27 April j.l., worden goedgekeurd en gearresteerd.

De Vice-president opent de vergadering en heet den Heer ROUFFAER welkom in deze vergadering, sprekende namens de Directie de hoop uit, dat het bijwonen dezer vergadering hem later een aangename herinnering moge zijn.

I. Hij neemt in behandeling de navolgende uit de rondlezing terug ontvangen stukken:

a. Missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 29 Maart j.l. N°. 4752, ten geleide van een aan den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië gericht request van de Koninklijke Natuurkundige Vereeniging in Ned.-Indië, dd°. 5 Februari j.l., houdende voorstellen omtrent de samenstelling van een algemeenen slipcatalogus der voornaamste boekerijen hier te lande; met verzoek te willen mededeelen of en in hoever het Genootschap genegen is tot de samenstelling mede te werken.

Genoemden Departementschef zal worden medegedeeld, dat de Directie het plan van een algemeenen Ned.-Indischen slipcatalogus ten zeerste toejuicht, en dat 's Genootschap's bibliothecaris gaarne bereid is zijn medewerking te verleenen, door het leveren van titels, bibliographische gegevens enz. Bovendien zal de wenschelijkheid worden geopperd, om de oplage in het request op 12 geraamd, te verdubbelen, o. a. om ook aan eenige centrale boekerijen in Nederland, als de Leidsche Universiteits Bibliotheek en de Koloniale Bibliotheek te 's Hage, een exemplaar te kunnen doen toekomen.

b. Renvooien van denzelfden dd. 17 April j.l. N°. 9266 en 6 Mei d. a. v. N°. 6657, met de verslagen over het 1e kwartaal van 1909 betreffende de herstellingen aan de Tjandi-Mendoet en aan den Boroboedoer-tempel, benevens eenige photographische opnamen van de Boroboedoer.

Besloten wordt, mededeeling te doen, dat de verslagen geen aanleiding gegeven hebben tot opmerkingen.

c. Missive van denzelfden dd. 8 April j.l. N°. 5361, houdende aanbieding tot opneming in het Tijdschrift van het Genootschap, van het eerste stuk der beschrijving van de Voorislâmische Oudheden in West-Java door den Heer C. M. Pleyte.

Wordt voorgelezen een nota door den Heer Pleyte opgesteld, waarin hij mededeelt, dat hij het werk vóór den druk nog eenigermate omwerken zal, en daarbij gaarne de noodige aandacht zal schenken aan de beschouwingen vervat in de door enkele zijner mede-directieleden ter zake uitgebrachte praëadviezen.

d. Schrijven van den Heer G. P. Rouffaer te 's Hage van 16 Maart j.l. houdende mededeeling, dat de aan het Balineesche Lontarhandschrift, waarover Notulen 1907 pag. 33, ontbrekende bladen, ten getale van 7, berusten in het Koloniaal Museum te Haarlem. Nu door het Genootschap

tot de uitgave van dit handschrift wordt overgegaan (vide Notulen April 1909 pag. 49), beveelt hij aan de 7 Haarlemsche bladen in die uitgave op te nemen. Van den Directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem ontving schrijver reeds de toezegging om de 7 bladen daartoe tijdelijk naar Batavia te zenden.

Besloten wordt de aankomst der 7 lontarbladen uit Haarlem af te wachten, en die eventueel in de uitgave van het Balineesche lontar-handschrift op te nemen.

II. Brengt ter tafel de navolgende tusschentijds ingekomen stukken:

1°. Gouvernements Besluit van 3 Mei j.l. N°. 3, houdende machtiging van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid om

a. in Ned. Indië aanwezige voorwerpen, welke naar zijn meening in aanmerking komen om in bewaring te worden gegeven aan particuliere Musea in Ned.-Indië of in Nederland, of om te worden opgenomen in 's Lands Musea in die landen, ten laste van den Lande aan te koopen;

b. de onder *a* bedoelde voorwerpen en in Ned.-Indië aanwezige voorwerpen welke door personen of vereenigingen bestemd zijn voor opneming in 's Lands Musea in Ned.-Indië of in Nederland of in gesubsidieerde particuliere Musea in die landen, op kosten van den Lande in ontvangst te nemen of te doen nemen, zoo noodig te doen inpakken of verpakken en naar hun bestemming te zenden, wat de laatstbedoelde voorwerpen betreft, wanneer is overgelegd een verklaring of ander geschrift van den directeur of het bestuur van het Museum, voor hetwelk de voorwerpen bestemd zijn, waaruit blijkt dat op de toezending ervan prijs wordt gesteld.

Informatie.

2°. Missive van den 1en Gouvernements Secretaris dd. 8 Mei j.l. N°. 1173, houdende aanbieding ten geschenke, op last van den Gouverneur Generaal, van een exemplaar van de

publicatie van het Internationaal Koloniaal Instituut te Brussel, getiteld „Les différents systèmes d'irrigation" (Tome IV).

Voor de bibliotheek.

3°. Missive van den Directeur van Justitie dd. 12 Mei j.l. N°. 5461, houdende aanbieding voor 's Genootschap's Bibliotheek van eenige nummers van dagbladen, waarop het auteursrecht is voorbehouden.

In de bibliotheek.

4°. Missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 13 Mei j.l. N°. 7050, houdende verzoek het gevoelen der Directie te mogen vernemen, nopens de vraag of, en zoo ja, in welke mate de door den Assistent-Resident J. P. J. BARTH, thans met verlof in Nederland, in zijn werk over het Boesangsch aan te brengen en zijn ter inzage aangeboden request omschreven veranderingen en aanvullingen de waarde daarvan zullen verhoogen, wordende tevens vermeld, dat de Directeur naar aanleiding van een advies, indertijd van den Ambtenaar voor de beoefening van Indische talen Dr. G. A. J. HAZEU ingewonnen, de Regeering in overweging gegeven heeft, tot de uitgave van het werk over te gaan, wanneer de door Dr. HAZEU aangegeven verbeteringen en aanvullingen zouden zijn aangebracht; het een en ander naar aanleiding van het verzoek van den Heer BARTH om na afloop van zijn verlof, eenige maanden, onder zekere financieele voorwaarden, voor de voltooiing en vervollediging van zijn werk in Nederland te blijven vertoeven.

Met het oog op den vereischten grooten spoed, werd reeds bij dezerzijdsch schrijven van 16 Mei j.l. het gevraagde advies uitgebracht. De Directie heeft als haar meening medegedeeld, dat de in het request van den Heer BARTH omschreven veranderingen, vooral de toevoeging van een Nederlandsch-Boesangsch register, de waarde van zijn werk aanmerkelijk zullen verhoogen, dat zulks ook geldt voor de voorgestelde

bijvoeging van een vergelijkende woordenlijst der drie andere in den Boven-Mahakam gesproken talen, waarbij de auteur zich echter zal kunnen bepalen tot het aangeven der verschillende woorden, zonder in te gaan op werk van taalvergelijkenden aard.

5°. Missive van denzelfden, dd. 25 Mei j.l. N°. 7617, houdende verzoek om mededeeling, of spoedig antwoord kan worden tegemoetgezien op zijn schrijven van 29 Maart j.l. N°. 4752, betreffende de samenstelling van een algemeenen Ned. Indischen slipcatalogus.

Tegelijk met I *a* te beantwoorden.

6°. Missive van denzelfden dd. 10 Mei j.l. N°. 6824, t/g. van de missive van den Resident van Banjoemas van 16 Februari j.l. N°. 2149/29, meldende de verzending van het steenen beeld door den inlander MADJASA van de desa Karangwangkal (Poerwokerto) op zijn sawah in den grond gevonden (Notulen Februari '09 II 4°), tevens het verzoek houdende te willen mededeelen welke belooning aan den vinder kan worden gegeven.

Wordt besloten de goede ontvangst van het beeld te erkennen, onder mededeeling dat, ofschoon de waarde, die deze aanwinst voor 's Genootschaps oudheidkundige verzameling heeft, moeilijk geschat kan worden, de Directie den vinder genoegzaam schadeloos gesteld acht door een belooning van *f* 25.— voor welk bedrag een postwissel wordt gezonden.

7°. Renvooi van denzelfden dd. 15 Mei j.l. N°. 11674/9, houdende aanbieding ter kennisneming van een extract der Beschikking van den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken van 8 Mei t.v. N°. 7348/F, betreffende de machtiging om de verbeteringen aan het gebouw van het Genootschap, in daghuur aan te brengen (zie laatstelijk Notulen Maart 1909 III 5°).

Informatie.

8°. Renvooi van denzelfden dd. 29 April j.l. N°. 10504/9, ten geleide van de missive van den Resident van Kedoe van 21 April t. v. N°. 2680/10, handelende over eenige in de dessa Djoebelan, district Kaloran, afdeeling Temanggoeng, gevonden voorwerpen, met verzoek te willen mededeelen of op het bezit er van wordt prijs gesteld.

Zal worden verzocht de voorwerpen op te sturen, teneinde te kunnen beoordeelen of zij van archaeologische waarde zijn.

9°. Renvooi van denzelfden dd. 10 Mei j.l. N°. 9545, ten geleide van een missive van den Resident van Kedoe van 8 April t.v. N°. 2355/10, houdende mededeeling van de verzending der bronzen platen, bedoeld sub III 7° van de Notulen van Maart 1909.

Besloten wordt de genoemde voorwerpen voor 's Genootschap's archaeologische verzameling over te nemen tegen de getaxeerde waarde van *f* 8.20.

10°. Renvooi van denzelfden dd. 8 Mei j.l. N°. 10966/9, met de missive van den Resident van Banjoemas van 27 April t. v. N°. 5722/29, meldende de verzending der drie bokor's bedoeld sub III 9° van de Notulen van Maart 1909.

Wordt besloten de genoemde voorwerpen over te nemen voor de Oudheidkundige verzameling tegen de getaxeerde waarde van *f* 0.50.

11°. Aanbieding door den Commandant der Zeemacht in Ned. Indië bij missive van 17 April j.l. N°. 3892 van eenige kaarten.

Het verstrekkingsbewijs werd op verzoek reeds aan het Depôt van zeekaarten en gidsen alhier, voor de ontvangst geteekend, geretourneerd.

12°. Aanbieding door denzelfden bij missive van 21 Mei j.l. N°. 4971 van eenige kaarten.

Als boven.

13°. Missive van denzelfden van 22 Mei j.l. N°. 5027, houdende aanbieding van een exemplaar van het Jaarboekje van de Koninklijke Marine 1907/08.

In de bibliotheek.

14°. Missive van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur dd. 7 Mei j.l. N°. 1480, houdende verzoek te willen mededeelen of door het Genootschap reeds gevolg gegeven is aan § *b* van het Gouvernementsbesluit van 11 Februari j.l. N°. 46, bedoeld sub III 1° van de Notulen van Maart 1909.

Aan dien Departementschef mededeelen, dat bij stortingsstaat van 4 Juni j.l. door den Secretaris-Thesaurier in 't Lands kas alhier zijn gestort: 19 Engelsche gouden munten van £ 5 elk en 200 Nederlandsche rijksdaalders, alle van Goesti Gdé Djilantik afkomstig en bij het Genootschap in bewaring, benevens een bedrag van *f* 62.50 zijnde de geldswaarde van een door den Landvoogd overgenomen gouden muntstuk van £ 5 van dezelfde herkomst; onder aanteekening dat bovengenoemd bedrag van *f* 62.50 bereids van den Adjudant van den Gouverneur Generaal, Intendant der Gouvernementshôtels, terugontvangen is.

15°. Missive van den Adjudant van den Gouverneur Generaal, Intendant der Gouvernementshôtels, dd°. 5 Juni j.l., houdende toezending van *f* 62.50, zijnde de geldswaarde van een door Zijn Excellentie overgenomen gouden 5 pond-stuk afkomstig van Goesti Djilantik.

De ontvanst werd reeds erkend.

16°. Aanbieding bij missive van 2 Juni j.l. N°. 2431/B van een op het belastingkantoor aanwezige geldkist, dateerende van 10 Maart 1729 met bijbehoorenden sleutel en houten onderstel.

Onder bijzondere dankbetuiging in de historische verzameling.

17°. Missive van den Resident der Preanger Regentschappen dd. 8 Mei j.l. N°. 6151/34, t/g. van een procesverbaal omtrent de vondst door den Inlander MADJASIK in kampong Lio, dessa Tjibiroe, district Oedjoengbroeng wetan der afdeeling Bandoeng, van een mede aangeboden gouden ring getaxeerd op een waarde van ƒ 17.—

De Directie besluit den ring tegen de getaxeerde waarde voor de archaeologische verzameling over te nemen.

18°. Missive van denzelfden van 21 Mei j.l. N°. 6491/34, houdende verzoek om restitutie van meerdere onkosten ad ƒ 1.40 bij de verzending indertijd van de twee verglaasde aarden kommen. (zie Notulen April 1909 sub II 9°).

Genoemd Hoofd van Gewestelijk Bestuur zal een postwissel tot het genoemde bedrag worden toegezonden.

19°. Aanbieding door den Consul van Groot Brittannië en Ierland alhier, bij zijn missive van 21 Mei j.l. N°. 172, van een boekwerk getiteld „Unrepealed General Acts of the Governor General of India in Council, 4th Edition, 1909. Vols I and II".

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

20°. Zending door den Assistent Resident van Berbek bij diens schrijven van 6 Mei j.l. N°. 538, van eenige oude koperen voorwerpen, door den Inlander Kartoredjo in de dessa Watjanan, onderdistrict Gendjeng, afdeeling Berbek in de Residentie Kediri gevonden.

Wordt besloten de voorwerpen voor de archaelogische verzameling aan te houden en zulks den Assistent Resident van Berbek te melden, onder toezending van een postwissel van ƒ 5.— zijnde bij gebreke van eenige gegevens daaromtrent in het betrekkelijk proces-verbaal, de door de Directie getaxeerde waarde der voorwerpen, bestemd tot schadeloosstelling van den vinder.

21°. Aanbieding door den Directeur van het „Field Museum of Natural History" te Chicago, bij diens schrijven van 16 Maart j.l., van verscheiden publicaties van de „Anthropological and Report Departments" dier instelling, met verzoek zoo mogelijk een geheel stel der edita van het Genootschap in ruil te mogen ontvangen (zie Notulen van 18 Januari 1909 sub III 26°).

Wordt besloten te melden, wanneer deze werken zullen zijn ontvangen, dat we tot ons leedwezen geen geheel stel onzer edita missen kunnen, maar Tijdschrift en Notulen zullen toezenden van af het begin van 1900.

22°. Schrijven van het Hoofdagentschap der Koloniale Bank te Soerabaja, dd. 26 Mei j.l. N°. 18, ten geleide van een aan de Directie te Amsterdam van dat lichaam gerichten brief van G. D. Bom, aldaar, Lid van het Kon. Ned. Gen. voor Munt- en Penningkunde, met verzoek te mogen weten of het Genootschap wellicht dien heer kan behulpzaam zijn in het aankoopen van eenige in dien brief genoemde Indische Munten.

De Directie besluit het Hoofdagentschap der Koloniale Bank mede te deelen, dat zij niet staat is aan het verzoek van den Heer Bom te voldoen.

23°. Aanbieding door den Heer W. Wijnaendts van Resandt te Weltevreden, bij diens schrijven van 20 Mei j.l., van het 6e deeltje (overdruk) zijner publicatie „Oude Indische Families".

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

24°. Schrijven van den Kapitein der Infanterie V. J. van Marle te Timor Koepang, gedateerd 15 Mei j.l., meldende dat in zijn bezit gekomen zijn eenige in midden Timorschen stijl geornamenteerde kopeinden van dakstijlen, die een deel uitgemaakt hebben van een oude woning in het landschap Manoebait van een sedert overleden lid der familie Sonnabait, met verzoek te mogen vernemen of het Genootschap op het

bezit daarvan voor zijn ethnographische verzameling prijs zou stellen.

Bevestigend beantwoorden.

III. De Heer DE ROO DE LA FAILLE

deelt mede, dat het verslag over het beheer van den Penningmeester over het afgeloopen jaar, hetwelk reeds in Februari door Dr. HAZEU en hem was opgemaakt, (zie Notulen, Febr. '09 sub IV), tengevolge van een verzuim eerst thans wordt aangeboden.

Het verslag luidt: De commissie, in de Januari-vergadering aangewezen om verslag uit te brengen over het in het afgeloopen jaar gevoerd financieel beheer, heeft zich den 30sten Januari van de haar opgedragen taak gekweten.

Door haar zijn de quitantiën vergeleken met het kasboek, de depositobewijzen nagezien, de totalen der maandelijksche uitgaven en ontvangsten, opgegevan in den ingedienden staat over het jaar 1908, vergeleken met de in het kasboek geboekte sommen, de bedragen van de deposito-renten nagegaan en al wat verder aan bewijzen van debita en credita ter beschikking was nauwkeurig onderzocht.

De commissie constateerde, dat het geldelijk beheer alleszins nauwgezet en stipt is gevoerd, en geeft daarom in overweging, den Penningmeester acquit en décharge over zijn beheer in 1908 te verleenen.

Conform.

IV. De Vice-president

deelt mede, dat de kosten der verlichting van het Gebouw bij gelegenheid van de Oranjefeesten, waartoe tusschentijds door de Directie besloten was, *f* 440.— hebben bedragen.

Goedgekeurd.

V. De Heer VAN RONKEL

a. wijst er op, dat in het archief zich een aantal oude rekeningen en andere blijkbaar waardelooze papieren bevinden,

en stelt voor den Secretaris en hem aan te wijzen, om uit te maken, wat er van bewaard moet blijven en wat zal kunnen worden vernietigd.

Conform.

VI. De Heer MOQUETTE

a. biedt namens den Heer H. VOGEL te Tandjong-Poera voor de numismatische verzameling ten geschenken aan: 6 z. g. plantagemunten, afkomstig van de Dolok-estate in Beneden-Langkat.

Onder dankbetuiging aanvaard.

b. biedt verder ten geschenke aan voor de historische verzameling: een oud koperen weeggewicht van een inlandsche unster (datjin).

Onder dankbetuiging aanvaard.

c. vestigt de aandacht op de onevenredigheid, die er in ligt, dat terwijl schrijvers van artikelen in het Tijdschrift recht hebben op een zeker honorarium, zulks niet geldt voor hen, die bijdragen leveren voor de Verhandelingen. Het komt hem voor, dat hierin verandering gebracht dient te worden.

De Directie neemt in aanmerking, dat de Verhandelingen beschouwd moeten worden als een appendix van het Tijdschrift, en besluit: dat in het bepaalde der Notulen van 13 Januari j.l. onder VII, gerekend van af dien datum, onder Tijdschrift ook de Verhandelingen zullen zijn verstaan, en voorts dat het beginsel van defroyeering ook gelden zal voor de afzonderlijk door het Genootschap uitgegeven werken, zullende wat dit laatste betreft, de hoegrootheid der remuneratie in elk bijzonder geval door de Directie worden vastgesteld.

VII. De Heer ROUFFAER

dankt allereerst den loco-Voorzitter voor de gelegenheid die hem geschonken wordt, den dag na zijn aankomst te Batavia, een vergadering van het Bataviaasch Genootschap te mogen bijwonen. Zelf sinds jaren de uitgaven van het Genootschap met groote belangstelling lezende en volgende,

daardoor sinds jaren in den geest meelevende met het Genootschap, acht hij het een buitengewoon voorrecht thans ook een oogenblik aan het leven van het Genootschap in loco te mogen deelnemen.

Uit kracht van zijn groote belangstelling voor het Genootschap vraagt hij daarop aan den loco-Voorzitter en de aanwezige leden verlof om diverse onderling niet samenhangende mededeelingen te mogen doen, die echter alle in meerdere of mindere mate het Genootschap raken. Na verkregen toestemming, brengt hij de volgende punten onder de aandacht van de Directie:

a. Over de geboorteplaats en het geboortejaar van Dr. H. NEUBRONNER VAN DER TUUK. Spreker herinnert hoe hij die beide in zijn in Maart j.l. afgesloten, „Herdenking van wijlen Dr. J. L. A. BRANDES," p. XXIII-XXIV — vóór in het Singasari-boekwerk — nog onbeslist moest laten.

Zijn jongste verblijf in de Straits Settlements gedurende Mei heeft hij zich o. a. ook ten nutte gemaakt om dit punt op te helderen, en kwam hij, al reeds te Singapore door vriendelijke hulp van den waarnemenden Consul-Generaal der Nederlanden, den Heer G. HAMEL, en daarna nog nader door een persoonlijk verblijf te Malaka van 19-24 Mei tot volkomen kennis, dat VAN DER TUUK te Malaka geboren werd op 23 Febr. 1824 uit het huwelijk dat zijn vader, Mr. IEFRIDUS VAN DER TUUK, daar ter plaatse den 27 Jan. 1823 gesloten had met LOUIZA NEUBRONNER. Het gelukte hem tevens de herkomst vast te stellen van deze Malaka'sche familie NEUBRONNER. Hij stelt zich voor een klein stukje hierover te schrijven voor de bijdragen van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië te Den Haag, maar meende al reeds in deze Vergadering de hoofdfeiten te moeten constateeren.

b. Op een geheel ander punt meent hij daarna de aandacht te moeten vestigen: n.l. op het indertijd uit de verzameling van het Bataviaasch Genootschap verdwenen zeldzame bronzen Brahmâ-beeld, in 1847 door FRIEDERICH

uitvoerig beschreven in Verh. Bat. Gen. XXI, 1e deel, p. 45—51, als N°. 59; en het jaar daarna uit Batavia „verdwenen"; waarover men vergelijke GROENEVELDT'S „Catalogus der Archeologische Verzameling van het Batav. Gen." (1887), p. 139—140, de noot: „In den Catalogus van FRIEDERICH komt onder N°. 59 met een vraagteeken een Brahmâ voor, door hem het fraaiste beeld der verzameling genoemd, maar dat sedert daaruit op nog steeds onverklaarde wijze is verdwenen". Hij doet dienomtrent nadere mededeelingen, welke echter afzonderlijk, onder gebruikmaking van stukken uit het Archief des Genootschaps, in het Tijdschrift haar plaats zullen vinden.

c. Referent deelt voorts mede hoe hij den laatsten dag van zijn verblijf te Malaka, kennis mocht maken met den Heer O. J. PENRHYN LOWE van de Extension Telegraphs, die bleek een liefhebber en verzamelaar van munten te zijn, en in zijn collectie ook te bezitten eenige tinnen munten van Perak, in den bekenden eigenaardigen vorm van afgeknotte vierhoekige pyramiedetjes met breed grondvlak, welke in bizondere mate zijn persoonlijke aandacht trokken. De Heer LOWE was bereid deze Perak'sche tinnen munten af te staan aan een Nederlandsch Museum, terwijl de Heer ROUFFAER zijnerzijds den Heer LOWE aanbood een exemplaar van Prof. MILLIES' welbekende werk „Recherches sur les monnaies indigènes de l'Archipel indien et de la Péninsule malaie" (1871). Hij meent nu dat deze Perak'sche tinnen munten, indien ze nog niet in het Bataviasche Museum vertegenwoordigd mochten zijn, nergens beter zouden wezen dan daar; en wil gaarne na nadere inlichtingen van den Conservator der Numismatische Verzameling, den Heer MOQUETTE, aan den Heer LOWE in dien geest schrijven.

Uitgenoodigd door den loco-Voorzitter deelt de Heer MOQUETTE mede, dat deze tinnen munten van het schiereiland Malaka, door de Maleiers *tampang* geheeten dus „koeken", in de oude Hollandsche stukken „Malaksche inktkokers" genoemd, ten deele wel in het Museum vertegenwoordigd zijn, o. a.

uit Pahang, maar niet in groot aantal, en b. v. heelemaal niet uit Perak. Hij beveelt dus het Museum gaarne aan voor aanwinsten in deze richting, te meer omdat deze *tampang's* vaak van een inscriptie voorzien zijn die hen documenteert.

d. Voorts bespreekt hij twee mogelijke vindplaatsen van Hindoe-inscriptiën in onzen Archipel die, indien ze indordaad aangetroffen worden, van groot gewicht konden blijken voor de kennis der oudere geschiedenis. Over de eene waarschijnlijke vindplaats, 4 dagen roeiens de Sĕkadau-rivier op, bovenstrooms van Sintang (Wester-afdeeling van Borneo) stelt hij zich voor een klein stukje te schrijven voor het Tijdschrift van het Genootschap. Van de andere mogelijke vindplaats, namelijk op Dammer (Dama), vernam hij aan boord der „Vondel" van Ds. R. W. F. KIJFTENBELT, dat deze aan de noordoostelijke kaap van Dammer, daar waar de Koelewatibaai naar het zuidwesten begint in te loopen, een 3 à 4 M. boven het zeeoppervlak op den daar aanwezigen steilen gladden rotswand een oude inscriptie meent waargenomen te hebben in groote regelmatige trekken en lijnen; een rotsinschrift dus, dat hij tevergeefs echter had getracht nader te onderzoeken.

De Heer ROUFFAER vestigt de bizondere aandacht van de Vergadering op deze mededeeling van Ds. KIJFTENBELT, o. m. in verband met de rotsinscriptie op Groot-Karimon's noordpunt van ± 900 A°. D., en met de rotsinscriptie die indertijd voorkwam aan den mond der Singapore-rivier, in het oude Toemasik welke echter in 1839 door de domme baldadigheid van Gouverneur S. G. BONHOUR werd „opgeblazen" en voor immer vernield. Mocht de waarneming van Ds. KIJFTENBELT juist blijken te zijn omtrent deze door hem vermoedde Damar'sche inscriptie dan zou zij tevens de oostelijkste Hindoe-inscriptie wezen in onzen Archipel. De Heer ROUFFAER voegt dan ook toe dat hij, daargelaten de aan den bovenloop der Sĕkadau-rivier vermoedelijk vrij uitgebreide Hindoe-ruinen, gedurende zijn aanstaande reis door den Indischen Archipel, zeer zeker het al of niet-voorkomen van een

Hindoe-inscriptie op den gezegden rotswand van Damar persoonlijk wil gaan onderzoeken.

e. Ten slotte brengt hij ter sprake een punt, dat hij, tijdens zijn jongste verblijf op het schiereiland Malaka van 7 Mei—4 Juni, reeds met een paar voormannen der wetenschap aldaar heeft besproken, en dat onmiddellijk de belangen van het Bataviaasch Genootschap raakt.

Het had hem toch gedurende dat verblijf telkens getroffen hoe weinig verband er eigenlijk bestond tusschen de philologen, historici en ethnographen ginds en bij ons in den Indischen Archipel, ondanks de zeer talrijke onderwerpen van studie die voor beiden zoo te zeggen dezelfde zijn, of in menig opzicht parallel loopen. Zoo in de eerste plaats natuurlijk Maleische studiën; maar dan ook Hindoesche antiquiteiten, Arabische epigraphie, oudere Javaansche historie, ethnologie der Maleiers in 't algemeen en der Sakai's en Sĕmang's in 't bizonder, koloniale Europeesche historie, in 't bizonder van het Portugeesche en oud-Hollandsche tijdperk, maar toch ook van den lateren en laatsten tijd.

Als gevolg van dat geringe verband trof hem weer, dat tal van nieuwe vondsten en belangrijke uitgaven, dan wel gewichtige beraamde dingen van wetenschappelijke strekking, over en weder onbekend waren. Resultaten, die ten onzent verkregen waren van ingrijpende beteekenis voor philologie, historie of ethnologie, waren niet of nauwelijks in de Straits bekend. Aan den anderen kant was men zich te Batavia, en over het geheel op Java, veel te weinig bewust van wat in de Straits gebeurde of beraamd werd.

Om voorbeelden te noemen: Dr. L. E. LÜRING te Pinang, degeen die thans in de Straits wel de geleerdste philoloog mag heeten en de meest uitgebreide taalstudiën doet, was verbaasd en verrast toen hij hoorde van de Arabische inscriptiën sinds een paar jaar op de plaats van het oude Samoedra (Pasai) ontdekt, en, in opdracht van het Ned.-Ind. Gouvernement door den Heer LEYDIE MELVILLE in loco onderzocht. De Heer R. J. WILKINSON, thans te Taiping,

vroeger te Singapore, de man die onvermoeid bezig is allerlei gegevens van taal, ethnologie en historie te verzamelen op het Maleische Schiereiland en deze, met steun van het Gouvernement der Federated Malay States (waarvan hij thans ambtenaar is) uit te geven, was al evenmin bekend hetzij met het vinden dier Samoedra-inscripties, hetzij met de hoofdgegevens uit de Nâgarakrĕtâgama; en dat, waar hij, evenals ook Dr. Lüring, het Hollandsch zeer wel verstaat en meermalen voor zijn studiën op ethnologisch gebied gebruik heeft gemaakt van Nederlandsche gegevens. Een ander man van groote studie en productiviteit, de Malaïcus W. G. Shellabear te Malaka, die niet alleen wezenlijke studie heeft gemaakt van het Nederlandsch, maar het zelfs geenszins onverdienstelijk kan spreken, was degeen die zelve met nadruk de wenschelijkheid uitsprak van meer contact tusschen de onderzoekers in de Straits en in Ned.-Indië; vooral niet het minste voor de eersten, omdat het Ned.-Indisch wetenschappelijk gebied zoo véél ruimer nog is dan dat der Straits; hij voor zich formuleerde het zóó „dat hij het een groot voordeel zou achten voor alle Engelsche studiosi in de Straits, indien zij voldoende Hollandsch leerden om van de Ned.-Indische litteratuur gebruik te kunnen maken."

Aan den anderen kant mag geconstateerd worden dat allereerst op 't gebied van het Maleisch, maar ook in verdere opzichten, in de Straits dingen in gang zijn dan wel onderzocht worden of onderzocht zullen worden, waarvan men zelfs te Batavia zeer weinig op de hoogte is. Daargelaten de door de „Methodist Mission Press" te Singapore uitgegeven „Malay Literature Series," die — naar Dr. van Ronkel aan de vergadering verzekert — in de Boekerij van het Bataviaasch Genootschap sinds het eind van 1908 geheel compleet aanwezig is, vraagt spreker of het te Batavia b. v. bekend is dat reeds in 1898 te Pinang werd uitgegeven de Maleische tekst der Annalen van Kĕdah, de *Marong Mahawangsa*, naar een hand schrift door Dr. Lüring indertijd ontdekt en door dezen ter publicatie in handen gegeven van den Heer Wilkinson?

Na het ontkennend antwoord van Dr. VAN RONKEL, wijst hij er op hoe hij van den Heer WILKINSON vernam, dat thans ook de belangrijke Annalen van Perak, den meest Maleischen staat onder de vier gefedereerde Malay States (Perak, Sĕlangor, Negri Sĕmbilan en Păhang), weldra uitgegeven zullen worden; en dat, in verband met de op 1 Juli 1909 ingaande gebiedsvergrooting der Malay States met de door Siam afgestane landschappen Trĕngganan, Kalantan, Kĕdah en Pĕrlis, ook ernstige moeite zal worden gedaan om in de twee eerstgenoemde staten Maleische geschriften, allerliefst van historischen inhoud, op te duiken en voor ondergang te redden. In een heel ander opzicht noemt referent de aller merkwaardigste plek met talrijke inscriptiën te Pangkalan Kampas, aan de monding der Linggi-rivier (welke rivier de grens vormt tusschen het grondgebied van Malaka en de Negri Sĕmbilan), waar op een ietwat verhoogde plek door een moeras omzoomd verschillende beschreven steenen voorkomen, waaronder ééne die aan vier zijden beschreven is, waarvan twee zijden met een Arabische inscriptie, en de twee andere zijden met een schriftsoort die vermoedelijk jonger-Javaansch zal blijken uit circa 1600 te oordeelen naar de paar foto's die de Heer WILKINSON aan den Heer ROUFFAER te Taiping vertoonde 1). Ook op ethnographisch en bibliographisch gebied verschijnt er in de Straits heel wat, waarvan men te Batavia of te Den Haag nauwelijks weet; en spreker verzekert ten bate der Koloniale Bibliotheek te 's Gravenhage op menig in de Straits gedrukt boekwerk de hand te hebben gelegd, waarvan hem zelfs het bestaan ten eenenmale onbekend was. Andere dingen zijn in voorbereiding: de Heer WILKINSON is druk aan het verzamelen van gegevens voor een omvangrijk werk over dien natuurstam in het Schiereiland, de Sakai's, die ook op Sumatra's

1). Zie de afbeelding in het in 1908 te Londen verschenen verzamelwerk „Twentieth Century impressions of British Malaya: its history, people etc. Editor in chief A. WRIGHT", bij het daar afgedrukte zéér merkwaardige opstel van den Heer WILKINSON over de geschiedenis van het schiereiland Malaka tot 1800.

vasten wal en eilanden voorkomt; voor de ontgraving der inscriptie-rijke plek te Pangkalan Kampas heeft het Gouvernement der Gefedereerde Maleische Staten geld toegezegd; enz. Maar ook in heel andere richting nog heerscht in de Straits een opgewekt leven, wat ten volle waard is door de wetenschappelijke mannen in Ned.-Indië, allereerst te Batavia, met aandacht gevolgd te worden: n. l. ten aanzien van Museum-bouw, waardoor men thans niet alleen te Singapore, maar ook in de Federated Malay States op twee plaatsen: Taiping en Kuala Lumpur, belangrijke Musea aantreft, waarvan het eerste het speciaal-ethnologische, het tweede het speciaal-natuurhistorische zal worden.

Kortom, waar spreker op zijn vluchtige reis door het Maleische Schiereiland tal van dingen opmerkte die van onmiddellijke beteekenis moeten heeten voor de Ned.-Indische wetenschap, en waar de reeds vermelde Malaïcus, de Heer SHELLABEAR, zelve tegenover spreker de wenschelijkheid betoogde voor de Engelsche mannen van wetenschap in de Straits van eene geregelde en ernstige kennisneming der wetenschappelijke resultaten welke in ons Indië door de Nederlanders verkregen werden, daar heeft hij niet geaarzeld in het begin van zijn reis met den Heer SHELLABEAR te Malaka, en aan het slot zijner reis met Dr. LÜRING te Pinang, de vraag te bespreken: of het niet hoogst wenschelijk zou zijn dat er een geregeld meer intiem verband ontstond tusschen de twee Genootschappen die hier en ginds de centrale lichamen zijn voor wetenschappelijk onderzoek, dus het Bataviaasch Genootschap en de Straits Branch der Royal Asiatic Society? al moge het waar zijn, dat tegenwoordig de bijdragen in het Journal der Straits Branch voornamelijk van natuur historischen aard zijn, zoodat men eveneens een nauweren band tusschen het Singapore'sche Genootschap en de Bataviasche Kon. Natuurkundige Vereeniging wenschelijk zou kunnen achten, zoo is het juist het streven van het Bestuur der Straits Branch

om, evenals vroeger, in zijn Tijdschrift den voorrang weder te geven aan philologische, historische en ethnographische studiën.

Hij kan hieraan toevoegen dat de Heer SHELLABEAR ten volle met hem van die wenschelijkheid van nauwer verband tusschen Batavia en Singapore overtuigd was, en Dr. LÜRING niet alleen ten sterkste voor dit denkbeeld voelde maar geheel uit eigen beweging beloofde het in de Juni-vergadering der Straits Branch te Singapore ter sprake te zullen brengen. De groote moeilijkheid zou daarbij wezen den man te Singapore te vinden die daar het levend verband moet vormen, omdat Dr. LÜRING, wonende te Pinang, zelve te ver van het centrum verwijderd is, en de Heer SHELLABEAR in half Mei Malaka verlaten heeft om te wonen te Sitiawan in Beneden Perak (Lower Perak), waarheen zijn zendingswerk hem riep, maar waar hij vrijwel afgesloten is van alle wetenschappelijk verkeer. Doch referent meent dat thans een bizondere gelegenheid zich voordoet om deze zaak indien de Directie van het Genootschap er toe genegen mocht zijn, hier te Batavia voor te bereiden, omdat juist heden, 7 Juni, te Batavia is aangekomen Dr. R. VLANITSCH de Directeur van het Raffles Museum te Singapore en bibliothecaris der Raffles Library aldaar, met wien hij herhaalde aanrakingen te Singapore heeft gehad, en bij wien hij van te voren zeker is dat een dergelijk voorstel een hartelijk onthaal zal vinden. Van de beteekenis eener dergelijke verbinding voor het Bataviaasch Genootschap is hij van te voren verzekerd, daar het van veel gewicht ook moet heeten dat de wetenschappelijke resultaten van het Genootschap door bemiddeling van het Journal der Straits Branch een ruime bekendheid verkrijgen onder de Engelschen in de Straits, en aldus ook weer onder tal van Engelschen elders. Hij zoude dus willen vragen 1° of het Bataviaasch Genootschap voelt voor het denkbeeld op zichzelf; 2° of, zoo ja, het niet de aangewezen weg dan zou zijn, om gebruik te maken van de aanwezigheid van Dr. VLANITSCH te Batavia, om op die wijze, nevens den door Dr. LÜRING

reeds te Singapore beloofden steun, de zaak op besliste wijze aanhangig te maken bij de Straits Branch aldaar?

Daar de Vergadering unaniem van meening is dat het hier een wezenlijk belang geldt der Nederlandsch-Indische studiën in het algemeen, en van het Bataviaasch Genootschap in het bizonder, zoo wordt Dr. VAN RONKEL door den loco-Voorzitter uitgenoodigd zich in verbinding te willen stellen met Dr. VLANITSCH, thans te Batavia, om zoo mogelijk een *modus* te vinden door welken een geregeld nauwer verband tusschen de Straits Branch en het Bataviaasch Genootschap in het leven zou kunnen worden geroepen.

VIII. De Vice-president

zegt den spreker hartelijk dank voor zijn mededeelingen, waaronder voor het Genootschap zeer belangrijke, en biedt hem gaarne alle hulp van de Directie aan bij zijn voorgenomen wetenschappelijke reis in Ned.-Indië.

Dit aanbod wordt door den Heer ROUFFAER dankbaar aangenomen, zullende hij naar aanleidig daarvan gaarne tijdens zijn verblijf in Indië van boeken uit de bibliotheek gebruik maken.

De Directie zal zeer gaarne aan dit verlangen voldoen.

IX. Worden alsnog afgevoerd van de ledenlijst, op verzoek, de Heeren F. L. K. STORM VAN 'S GRAVESANDE, J. G. SNETHLAGE en M. B. ROST VAN TONNINGEN.

Worden benoemd tot lid Mejuffrouw W. J. BOSCH, onderwijzeres te Bandoeng en de Heeren: W. A. BERKHOLST, Controleur B. B. te Kota Bahroe, G. A. PIEPER, chef van ERDMANN & SIELCKEN Semarang, E. R. JACOBSON, chef van JACOBSON, VAN DEN BERG & Co., Semarang, W. F. J. KEUCHENIUS, Agent der Javasche Bank Semarang, M. J. CORNELIUS, Controleur B. B., Batang, P. L. C. LESUEUR, Assistent Resident Padang, A. M. VAN DER ELST, Controleur B. B. Karang Kobar en W. H. BETHBEDER, Controleur B. B., Wirosari.

Niets meer te behandelen zijnde wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de vergadering van 19 Juli 1909.

POTT,
Vice-president.

V. WETTUM,
Secretaris.

Notulen van de zevende Directievergadering, gehouden op Maandag 19 Juli 1909.

Aanwezig de Heeren: Mr. J. G. POTT, vice-president, Dr. G. A. J. HAZEU, Dr. Ph. S. VAN RONKEL, D. VAN HINLOOPEN LABBERTON, J. P. MOQUETTE en B. A. J. VAN WETTUM, Secretaris.

De vergadering wordt bijgewoond door het correspondeerend lid G. P. ROUFFAER, door de Directie daartoe uitgenoodigd.

Afwezig de Heeren: F. A. LIEFRINCK, C. M. PLEYTE, P. DE ROO DE LA FAILLE en W. B. VAN GOOR.

De Notulen der vorige vergadering, zijnde die van 7 Juni j.l., worden goedgekeurd en gearresteerd.

De vice-president opent de vergadering en heet den Heer ROUFFAER welkom.

I. Hij neemt in behandeling de navolgende uit de rondlezing terug ontvangen stukken:

a. Een schrijven van den Heer M. VAN DIJK, Voorzitter der Commissie tot oprichting van een Ned. Ind. Schoolmuseum, te Batavia, met het verzoek om mededeeling of het mogelijk zou zijn dat het Genootschap, op zijn vroegst te beginnen met April 1910, een zaal of een gedeelte daarvan kan beschikbaar stellen voor het op te richten schoolmuseum.

Op het verzoek van bedoelde Commissie kan niet worden ingegaan, omdat de plaatsruimte in het Museum van het Genootschap zelfs na de ontwerpen verbouwing (zie o. a. Not. 29 Maart III 5°) nauwelijks voor de uitgebreide verzamelingen toereikend zal zijn.

b. „Zijn er nog Hindoe-oudheden in Midden Borneo aan de Boven Sekadau" door G. P. ROUFFAER.

Plaatsing in het Tijdschrift.

c. Schrijven van Prof. Dr. C. SNOUCK HURGRONJE dd. 31 Mei 1909, van den volgenden inhoud:

In antwoord op uw schrijven van 14 April 1909 N°. 162, heb ik de eer, U mede te deelen, dat mijnerzijds tegen het publiceeren van mijn daarin bedoeld advies geenerlei bezwaar bestaat, mits de datum, waarop het werd uitgebracht, er bij vermeld worde en de Regeering zich met het denkbeeld vereenige.

Hoe de Regeering mede aan dat advies bedenkingen kon ontleenen tegen het voorstel om eene Commissie voor het Adatrecht in het leven te roepen, is mij niet duidelijk.

Men is thans bezig met overleggingen, die waarschijnlijk tot het instellen van zulk eene Commissie zullen leiden. Van de voorloopige resultaten zal uwe Directie weldra meer vernemen, te meer omdat daarbij ook veel van Hare medewerking verwacht wordt.

Ofschoon de Directie uit de toezending van het bedoelde advies, zonder dat eenig voorbehoud is gemaakt omtrent het daarvan te maken gebruik, meent te mogen afleiden dat de Regeering tegen de publicatie geen bedenking heeft, zal overeenkomstig het verlangen van Prof. SNOUCK HURGRONJE ter zake nader het gevoelen van de Regeering gevraagd woden.

II. brengt ter tafel de navolgende tusschentijds ingekomen stukken:

1°. Missive van den Directeur van O. E. en N. van 30 Juni 1909 N°. 9921, houdende aanbieding namens den Gouverneur-Generaal van een exemplaar van het door den oud-hulpprediker te Sonder J. A. T. SCHWARZ bewerkte „Tontemboansche Register" ten behoeve van de boekerij van het Genootschap.

In de bibliotheek.

2°. Renvooi van denzelfden dd. 21 Juni j.l. N°. 14362/09, over een schrijven van den Kapitein der Genie T. VAN ERP, gedagteekend den 12en dier zelfde maand, houdende mededeeling dat de koperen kandelaars en kommetjes gevonden nabij den hoofdtempel van Tjandi Sewoe aan het Genootschap zijn toegezonden. (Zie Not. 27 April j.l. Ie).

Onder dankbetuiging in de archaeologische verzameling.

3°. Renvooi van denzelfden van 18 Juni 1909 N°. 14366/9, ten geleide van een schrijven van den Assistent Resident van Malang dd. 12 Juni t. v. N°. 468/44 met een gouden ring, gevonden in het distrikt Senggooroeh dier afdeeling.

Onder terugzending te antwoorden dat om de geringe oudheidkundige waarde van het voorwerp, geen termen aanwezig zijn tot aankoop voor het Genootschap of voor eenig Museum in Nederland.

4°. Renvooi van denzelfden dd. 6 Juli j.l. N°. 15448 t. g. v. een missive van den Resident van Kedoe van 4 Juni t. v. dd. 3565/10 met een aarden pot gevonden in het distrikt Tjandiroto, afd. Temanggoeng dier residentie.

Als sub 3°.

5°. Renvooi van denzelfden van 15 Juli j.l. N°. 16271/09 t. g. v. een missive van den Resident van Besoeki dd. 2 Juli t. v. N°. 8846/42, met een potje inhoudende 8 gouden versierselen, gevonden door den Inlander Diso in een sawah in de dessa Tangsilkoelon, distrikt en afdeeling Bondowoso dier residentie, (tot een geschatte waarde tezamen van *f* 35.—).

Voor de oudheidkundige verzameling worden overgenomen: 1 ketting, 2 medaillons en 4 schakeltjes tot een geschatte waarden van *f* 17.08, terwijl genoemden Departementschef zal worden medegedeeld, dat naar de meening der directie de overige voorwerpen, zijnde 1 ketting en twee medaillons, in aanmerking komen voor aankoop ten behoeve van het Rijks Ethnographisch Museum te Leiden.

6°. Aanbieding door den Commandant der Zeemacht in Ned. Indië bij schrijven van 30 Juni 1909 N°. 6549 van drie kaarten, met verzoek het betrekkelijke verstrekkingsbewijs voor de ontvangst geteekend aan het Depôt van zeekaarten en gidsen alhier te willen terugzenden.

In de bibliotheek.

7°. Aanbieding door den Directeur van Justitie bij diens missives van 5 Juni N°. 6582 en 22 Juni N°. 7179 van eenige boekwerken en dagbladen.

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

8°. Missive van den Resident der Preanger Regentschappen dd. 5 Juli 1909 N°. 7974/24 meldende verzending op advies van het Directielid C. M. PLEYTE van een steenen beeld, door den Inlander MADHANI, op een diepte van 2½ voet gevonden bij het bewerken van zijn grond in de dessa Tjiparaj, distr. Tjipeudjeuh, afd. Bandoeng.

Onder dankbetuiging de ontvangst erkennen en de resteerende transportkosten ad *f* 2.12 voldoen.

9°. Missive van den Civiel en Militair Gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden dd. 1 Juni 1909 N°. 225/P.Z. houdende mededeeling, dat de aan wijlen T. RAJEU NANTA toebehoorende op dezen buitgemaakte sieraden, ingevolge het G. B. van 16 Maart j.l. N°. 43, verdeeld zijn onder diens erfgenamen, en terugaanbieding van eenige sieraden die onverdeeld bleven.

De ontvangst der teruggezonden preciosa erkennen, en ze weder in de Ethnographische verzameling doen inschrijven. (Zie Not. 27 April j.l. I*a*).

10°. Bericht van den Heer J. BALLOT, Resident der Oostkust van Sumatra, bij diens schrijven van 13 Juni 1909 N°. 2579/5, dat volgens mededeelingen van het Asahansche zelfbestuur de wijze van bewerking en versiering der door

hem ten behoeve der Ethnographische verzameling ten geschenke aangeboden gouden armbanden (zie Not. 29 Maart 1909 III 12°) oorspronkelijk Asahansch is en bekend onder den naam „saga markah" (openspringende sagavrucht). In den tijd dat men zich nog streng hield aan vorstelijke prerogatieven, behoorde het gebruik van de saga markah versiering tot een daarvan. Volgens een oud model zijn echter deze armbanden vervaardigd door een Chinees, aangezien deze in bekwaamheid boven de echt Asahansche smeden uitmuntte.

11°. Aanbieding door den Chef van den Topographischen dienst bij diens schrijven van 7 Juni 1909 N°. 507/45 van een rol kaarten, met verzoek het betrekkelijk bewijs van ontvangst geteekend te willen retourneeren.

In de bibliotheek.

12°. Aanbieding door den Engelschen consul te Batavia bij diens schrijven van 24 Juni 1909 N°. 285 van het boekwerk: The Bombay Code, vol IV, 3d edition, 1909".

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

13°. Schrijven dd. 10 Mei 1909 van Prof. Mr. C. van Vollenhoven namens het directorium van het Bataksch Instituut, met verzoek om een exemplaar van het in 1908 gedrukt register op de artikelen en verhandelingen des genootschaps.

Antwoorden dat het gevraagde werk bereids gezonden werd.

14°. Schrijven van den Directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem, gedateerd 17 Mei j.l. N°. 530, meldende dat aan het Genootschap werden toegezonden een zevental lontarbladen, alle vermoedelijk betrekking hebbende op de geïllustreerde kropak, waarvan hem een proefplaat werd toegezonden, onder aanteekening dat zij gaarne tijdelijk worden afgestaan om gereproduceerd te worden. (Zie Not. 22 Februari 1909 I *f*).

Wordt besloten de ontvangst dankbaar te erkennen, en voort te gaan met den druk van het thans meer compleet geworden Balische lontar-handschrift, bedoeld bij Not. Maart '07 pag. 33 en Not. April '08 pag. 49.

15°. Schrijven van de Junghuhn-Commissie dd. 4 Juni 1909 N°. 1, met verzoek om de beschikking te mogen verkrijgen over twee manuscripten van de hand van wijlen den natuuronderzoeker Franz Wilhelm Junghuhn, welke zich in 's Genootschap's handschriftenverzameling bevinden teneinde daarvan eventueel gebruik te kunnen maken bij de samenstel- van een Junghuhn gedenkboek.

De Directie besluit de bedoelde manuscripten te zenden, te weten: „Leerboek der Geologie en Mineralogie" waarschijnlijk van de hand van Junghuhn, en „Bundel berigten en rapporten door het lid der Natuurkundige Commissie F. Junghuhn nopens zijn onderzoekingen en ontdekkingen op Java, van af Augustus 1845 tot medio 1848, aan het Gouvernement ingediend".

16°. Brief van den Secretaris van het Kon. Inst. v. d. T. L. en Volkenkunde van N. I. dd. 16 Mei j.l., houdende mededeeling dat 100 ex. van het 2e deel der monographieën van de commissie voor het oudheidkundig onderzoek op Java (Tjandi Singasari en de Wolkentooneelen van Panaratan) aan het Genootschap werden opgezonden; onder aanbieding van een extract uit het kasboek van den Penningmeester, waaruit blijkt dat de kosten dezer uitgaaf in totaal *f* 5170.03[5] hebben bedragen, waarvan na aftrek der Rijkssubsidie ad *f* 2000.— *f* 1485.02 ten laste komt van elk het Kon. Inst. en het Bat. Genootschap; met aanteekening verder dat de prijs waarvoor het werk in Nederland in den handel wordt gebracht, bepaald is op *f* 30.—

Wordt besloten onder erkenning van de ontvangst der 100 exemplaren en toezending van 's Genootschap's aandeel in de kosten van uitgaaf ad *f* 1585.02 (zie Not. Maart 1906

pag. 24), het bestuur van het Koninklijk Instituut vd. te berichten, dat op grond van dezelfde overwegingen als die golden voor „Tjandi-Djago" (zie Not. 1905 pag. 6 en Not. '07 pag. 64), de prijs van „Tjandi-Singasari" door de Directie wordt gesteld op ƒ 20.—

17°. Schrijven van den Kapitein der Genie T. van Erp van 12 Juni j.l. N°. 29 houdende mededeeling als sub II 2°.
Samen met dat agenda-nommer behandelen.

18°. Aanbieding door den Kapitein der Infanterie A. J. Gooszen te Batavia bij diens brief van 2 Juli j.l. van een exemplaar zijner lezing over het Militaire Exploratie Detachement voor Zuid Nieuw-Guinea.
Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

19°. Verzoek van den Kaptein der Infanterie E. S. de Klerck te 's Hage, bij diens brief van 5 Mei j.l., om het noodige te willen verrichten, om twee toegezonden kaarten de Vorstenlanden betreffende, bestemd voor het thans nog ter perse liggende deel VI van het werk „de Java Oorlog van 1825—'30", evenals is geschied met bij vorige deelen behoorende kaarten, door het Topographisch Bureau te laten vervaardigen.
Cfm. wordt besloten. Tevens zal genoemden Officier ƒ 30.— worden gerestitueerd, wegens kosten van reproductie der kaarten, de origineelen waarvan zich in het Archief van het Dept. van Koloniën bevinden.

20°. Bericht namens de familie van het overlijden op den 17en Mei 1909 van Dr. W. J. de Goeje, in leven rustend Hoogleeraar te Leiden, Correspondeerend lid van het Genootschap.
De familie werd reeds het rouwbeklag der Directie betuigd.

21°. Schrijven van den Directeur Bibliothecaris van het Britsch Museum dd. 5 Mei 1909, houdende aanbieding van

het boekwerk: Catalogue of the Sanscrit and Pali Books in the British Museum Supplement (1892—1906) 1908".

De ontvangst werd reeds erkend.

III. De Heer VAN HINLOOPEN LABBERTON

a. biedt ten geschenke aan voor de sphragistische verzameling een lakafdruk van een gouden ring, ontvangen van den Heer F. J. GENTIS te Soerabaja met verzoek om ontcijfering. De afdruk geeft een visch met ornament er onder afgebeeld, behandeld door R. H. Th. FRIEDRICH in deel V van het Tijdschrift van het Genootschap (afbeelding IV op de 2e plaat en pag. 483). Referent ziet geen kans de figuren te verklaren, doch de duiding van FRIEDRICH, die in de visch de gadjah-mina ziet, is z. i. zeker moeilijk te aanvaarden, daar de kenmerkende olifantsslurf geheel ontbreekt. Voor een afbeeding van de gadjah-mina buiten de nis-ornamentatie vergelijke men b. v. het Râmâijana-relief van Prambanan waarop het leggen van een brug door den oceaan is aangegeven — in „Tjandi Singasari en Panataran" plaat 30, en de afbeeldingen op pĕrasèn (zodiakbekers) en Balische wariga-kropalis. Daar het op Java zoo frequente kâla-makara ornament er ons zoo aan gewend heeft om de *makara* met de *gadja-mina* te vereenzelvigen is het wellicht niet overbodig eens uitdrukkelijk op te merken, dat de olifant-visch nooit wordt afgebeeld op het 10e zodiakteeken *Makara*, maar dat men de gadjah-mina (de Vorst onder de visschen: „djhasânâm makaraçtjâsmi" Bhag, Gîtâ X: 31) moet zoeken als 12e teeken *Mina* (= Pisces).

Op het 10e teeken (onze Capricarnus), dat ook in de Wariga den naam *Makara* draagt, vindt men dáár en op de Javaansche râçi-tjakram bekers steeds een garnaal afgebeeld.

In Pisces wordt in plaats van een olifantsvisch in de wariga ook wel eens een gewone visch afgebeeld gevonden (waarmede onze stempelafdruk natuurlijk wèl kan overeenstemmen), zóó bijv. op Lontar Bat. Gen. N°. 958, bladzijde 53 en 59.

Met dank in de verzameling.

b. biedt aan voor de Handschriftenverzameling een vijftal

werkjes op daloewang in Arabische karakters, afkomstig uit het Buitenzorgsche en wel een tweetal werken handelende over de pĕkih: 1e Tagrîb (Abâ sodjâ) 2e Moechtaçar bâ fadlal, één over de oeçoel: oemoe alboerâhîm (Doerrat) en twee met betrekking tot de taçawwoef: 1e bidâjat alhidâjat 2e een paririmbon.

De aanbieding van de beide laatstgenoemde werkjes geschiedt met verzoek om een afschrift voor den aanbieder.

Met toestemming van het verzoek, in dank aanvaard.

c. doet namens de N I. Commissie voor de wereldtentoonstelling te Brussel in 1910 een beroep op de medewerking van de Directie van het Genootschap, voor zoover deze aanleiding zou hebben mede te werken tot het bereiken van het doel door de Regeering bij de instelling der commissie beoogd. Die medewerking zou z. i. kunnen bestaan in

1°. de vergunning om daarvoor eventueel in aanmerking komende objecten van wege bedoelde Commissie te doen photographeeren.

Conform.

2°. de beschikbaarstelling in bruikleen van een exemplaar van de edita, waaraan de Commissie met het oog op de groote beteekenis van het Genootschap, op de tentoonstelling een goede plaats zou wenschen te geven.

Een volledig exemplaar zal door de Directie worden beschikbaar gesteld, onder voorwaarde dat het comité der tentoonstelling alle risico bij verzending heen en terug draagt.

3°. een korte bijdrage over den arbeid van het Genootschap, tot opneming in een ter gelegenheid van de tentoonstelling uit te geven catalogus.

Cfm. Het directielid van HINLOOPEN LABBERTON neemt op verzoek op zich, de bedoelde bijdrage op te stellen.

IV. De Heer VAN RONKEL

a. brengt ter tafel een manuscript getiteld: „In en om Oud- en Nieuw Soerabaja Ie deel" van de hand van het Hoofd 2e school te Soerabaja, van den auteur ontvangen met het verzoek tot plaatsing in het Tijdschrift van het Genootschap.

In rondlezing.

b. biedt aan voor de bibliotheek een van den schrijver ontvangen overdruk van een artikel in het laatst verschenen nummer van „Het Recht in Ned.-Indië", getiteld: „aanteekeningen over Japansche Adoptie en Erfrecht en den Chineeschen invloed daarop, door B. A. J. VAN WETTUM, Adviseur voor Japansche zaken".

In dank aanvaard.

c. wijst er op dat thans te gelijker tijd bij dezelfde firma moeten gedrukt worden drie publicaties, te weten: de loopende aflevering van het Tijdschrift, die der Verhandelingen deel 58 en de Rapporten der Archaeologische Commissie. Dewijl daaraan eenige bezwaren verbonden schijnen, wenscht referent het gevoelen der vergadering te vernemen, wat thans te doen staat. Een langdurig uitstel van den druk kan den schrijvers niet anders dan hoogst onaangenaam zijn.

Wordt besloten bij wijze van tijdelijken maatregel deel 58 der Verhandelingen bij een andere firma te doen drukken, en den Uitgever daarmede in kennis te stellen.

d. stelt voor den prijs van deel 57 der Verhandelingen op *f* 5.— te stellen.

Conform.

V. De Heer MOQUETTE

a. biedt ten geschenke aan namens den Heer F. M. HEYNNEMAN te Bandoeng een z. g. Chineesche amulet.

De Heer VAN WETTUM deelt hieromtrent het volgende mede:

Het op linnen gedrukte chineesche geschrift is gecombineerd een quitantie voor betaalde contributie en een bewijs van lidmaatschap, beide van het Geheime Genootschap „Gi Hien Kongsi".

Het bewijs van lidmaatschap komt geheel overeen met het z. g. kleine diploma door Prof. Schlegel op pag. 31 van zijn „Hung League" afgebeeld. (Verhandelingen Bat. Gen. deel XXXII). Voor de vertaling zie pag. 27—32 ibid.

Het bewijs voor betaalde contributie is in den vorm van dat door Schlegel op pag 53 gegeven, doch is uitgebreider. De vertaling er van luidt:

„De kongsi Gihien" te Singapore, erkent ontvangen te hebben van Oei Ki Sing de contributie van één Straits dollar. N°. 3280. [1]) De betaling aan de kongsi heeft behoorlijk plaats gehad. Het hoofd van de Ang· (= „Hung" van Hungleague) clan geeft daarvoor het onderstaande diploma af.

Gezegeld op den 16^{en} dag der 8e maand van het cyclusjaar dziem-tsi (1852).

(De zegelafdrukken zijn in den loop der jaren, — naar vernomen werd, moet de amulet op het blooto lichaam van den overleden eigenaar gevonden zijn — geheel verdwenen).

Onder dankbetuiging in de verzameling.

b. deelt mede namens Mej. TONNET dat de Heer Dr. HYMANS VAN ANROOY te Solo in het bezit is van twee kostbare krissen, toebehoord hebbende aan Goesti Djèlantik, die in 1848 nabij Djagaraga op Bali moet zijn gesneuveld, welke voor het Museum kunnen worden aangekocht.

Wordt besloten opzending te verzoeken, om te kunnen beoordeelen of de voorwerpen voor de historische verzameling van waarde zijn.

c. deelt mede dat door Mejuffrouw M. TONNET voor *f* 22.50 ten behoeve der arch. verzameling werden aangekocht: 1^{e} een koperen ring met inscriptie, indertijd door Raki Pahi van dessa Si Glogoh op zijn erf in den grond gevonden en 2^{e} een gouden ring met inscriptie, gevonden in de zelfde dessa, onderdistrict Kawedanan Bawang, afdeeling Batang, Residentie Pekalongan.

De gouden ring bevat de geornamenteerde inscriptie

de koperen ring heeft een legenda welke blijkbaar valsch is. De laatste letter is een *na* de voorlaatste een verfomfaaide *ha* en de eerste letter bestaat uit een figuurtje dat tot dusver op geen enkele ring aangetroffen is en niet als een Oud-Javaansche letter te duiden. Vermoedelijk werd bedoeld: „Çrî hana" af te beelden, en is de namaak niet zeer geslaagd.

1) Misschien het registernommer van het nieuwe lid.

VI. De Heer HAZEU

deelt mede dat de Heer G. BADINGS, fungeerend Controleur van Kroë zich tot hem gewend heeft met de mededeeling, dat een afstammeling van een der oudste geslachten van zijn afdeeling, in het bezit is van twee oude koperen oorkonden, de photographische opnamen waarvan hem werden toegezonden, met verzoek om zijn bemiddeling te willen verleenen tot het verkrijgen van een overzetting daarvan in het Maleisch. Referent geeft de Directie in overweging opzending der oorspronkelijke oorkonden te verzoeken, teneinde sommige gedeelten der opschriften beter te kunnen determineeren en eventueel te trachten nog scherper photo's te doen vervaardigen. Indien door den eigenaar in de verzending niet mocht worden toegestemd, zou te informeeren zijn wat de afmetingen der origineelen zijn.

In dien geest aan genoemden Controleur te schrijven.

VII. De Heer ROUFFAER vraagt de aandacht voor de volgende punten:

a. Nabij de doesoen Karang Brahi, aan den bovenloop van den Mĕrangin, den zuidelijken bijstroom der Batang Hari (Djambi), een eindje bovenstrooms van Djĕlatang, blijkt een zeer antieke Hindoe-inscriptie voor te komen, in ongeveer 1904 ontdekt door den Heer L. BERKHOUT, toenmaals Controleur te Bangko, een eind hooger aan de Mĕrangin gelegen. In circa Febr. 1906 ontving de toenmalige Resident van Palembang, de Heer J. A. VAN RIJN VAN ALKEMADE, een afprent in papier van deze inscriptie, 62 c.M. breed en 78 c.M. hoog. Van dezen ontving spreker haar weer, en zond ze door aan Prof. KERN, die op 22 April 1907 haar teruggaf met de mededeeling dat deze afprent, zooals ze daar lag, onleesbaar was en dat ook nog niet gezegd kon worden in welke taal de inscriptie was opgesteld, dat echter het schrift van Wenggi-karakter was en even antiek in voorkomen als de Wenggi-inscriptie te Tjanggal (Zuid-Kĕdoe) van 654 Çaka = 732 A°. D., zooals bekend de oudste gedateerde

inscriptie op geheel Java; dat deze inscriptie in het binnenland van Zuid-Sumatra gevonden, daardoor reeds hoogst gewichtig was als zijnde, bloot naar het schrift te oordeelen, de oudste inscriptie tot nog toe op Sumatra-zelf gevonden, naast de inscriptie in een soort Maleisch en ook in Wanggi-karakters, aan den mond der Mĕndoek-rivier op de Westkust van Bangka in 1893 gevonden, van 608 (?) Çaka. Prof. KERN heeft spreker dan ook ten zeerste op het hart gedrukt een zoo goed mogelijk leesbare afprent van deze gewichtige inscriptie machtig te worden, hetgeen spreker bij zijn reis door Sumatra in loco zal trachten uit te voeren.

b. In verband met de aanwezigheid dezer antieke inscriptie in Boven-Djambi, en aansluitend bij tal van onderling onafhankelijke oude gegevens, is spreker voor zich zelf tot de stellige overtuiging gekomen dat het *Mo-lo-yu* — *Melajoe* waar de Chineesche Vlînajâhistische monnik I. TSING in 672 of 673 A°. D. twee maanden vertoefde op zijn reis van China naar Kĕdah en Voor-Indië, via Bodja = Cribodja = Palembang (waar hij zes maanden bleef om Sanskrit te leeren), en daarna dat Mo-lo-yu aandoende voor twee maanden, *niets anders kan geweest zijn dan Djambi*; gelijk hij in Deel IV der Encyclopaedie van Ned.-Indië, p. 201, i. v. „Sumatra" reeds vroeger aarzelend gemeend had beide te mogen gelijkstellen [1]).

1). Men zie in dat deel IV (compleet gekomen in Dec. 1905) op p. 200—202 de chronologische lijst der Hindoe-Sumatraansche inscripties, en de opgave der dito oudheden, tot 1908 bekend. Aldaar werd over I-TSING reeds gesproken als „naar „Malajoe = Djambi (?) gaande voor 2 maand," en voorts over „Malajoe = (toenmaals nog) het Djambi-Palembang-gebied". Doch zeggen dat Malajoe = Djambi *moest* zijn durfde ik toen nog niet. Het oudste gedocumenteerde jaartal op een zwaar stuk steen in Sumatra's binnenland, n.l. 986 Çaka = 1086 A°. D., komt toevallig net van de doesoen Solok, een westelijke kampoeng der kota Djambi! Het nog oudere (tot heden alleroudste) jaartal uit het hart van Sumatra, n.l. 946 Çaka = 1024 A°. D., komt voor op een bronzen Lokanâtha-beeldje, dat dus weleer versleept kan zijn; dat dit evenwel een Hindoe-Sumatraansch beeldje is, blijkt uit de inscriptie in oud-Javaansch schrift maar met een Maleischen woordvorm.

Bij deze Hindoeïseering van Midden-Sumatra is méér dan de Moesi, of de Kwantan, of de Kampar, of de rivier van Siak (Tapoeng) Rĕkan, *de Batang Hari het groote verkeersmiddel geweest*, óók naar Mĕnangkabau.

Het belangrijke van deze gelijkstelling is dan echter dit: *dat het moederland van het Maleisch, Oer-Malajoe, vereenzelvigd moet worden met het stroomgebied van de Djambi-rivier; Malajoe-proper met Djambi.*

c. In verband met deze feiten, wil spreker mededeeling doen eener andere herkenning van een ouden landschapsnaam. Na de gewichtige ontdekking en fotografeering van het groote Amoghapâça-beeld (èn Makâkâla-beeld) door Controleur Ch. L. J. PALMER VAN DEN BROEK, te Padang Tjandi bij Poelau Poendjoeng, even bovenstrooms van Sigoentoer aan de boven-Batang-Hari boven-Djambi, waarvan we de nadere kennisneming danken aan den Heer C. M. PLEYTE, terwijl Prof. KERN de inscriptie op het Amoghapâça-beeld ontcijferde als te zijn van vorst Adityawarman uit 1269 Çaka = 1347 A°. D. (Tijdschr. Bat. Gen. XLIX, 1907, p. 159—170 en 171—176), meent spreker dat een der drie tot nog toe onherkende landschapsnamen in Midden-Sumatra, voorkomende in de befaamde „politieke landen-lijst" van het gedicht Nâgarakrĕtâgama uit 1287 Çaka = 1365 A°. D. niet meer twijfelachtig mag heeten.

Waar toch aldaar, in het Poelau Poendjoeng-Sigoentoer-gebied, blijkens die beelden in dien tijd een zóó sterk Boedhistisch centrum aanwezig is geweest; en juist een van die drie nog onherkende landschapsnamen, opgesomd in genoemd gedicht als gelegen *tusschen* Tĕbo (boven-Djambi) en Mĕnangkabau, heet „Dharmmâçraya", dat is „Stut der (Boedhistische) Wet"—zooals Dr. HAZEU aan spreker mededeelde —; terwijl voorts die Poelau Poendjoeng beelden herkomstig zijn van den midden-Sumatraanschen vorst Adityawarman, den zeer ijverigen Boeddhist die van vóór 1343 tot na 1375 regeerde als vazal van Madjakahit's Opperkoningin, en in 1343 het befaamde Mandjoecrî-beeld aan den Amoghapâçatempel van Toempang (Pasoeroean) wijdde; [1]) daar ligt de sluitrede voor de hand: *dat dit in 1350 A°. D. bloeiende*

1) Zie hieromtrent nader de Monografie over Tjandi Singasari (1909), p.

Boeddhistische landschap aan de boven-Batang Hari waar thans Poelau Poendjoeng en Sigoentoer liggen, het in 1365 A°. D. genoemde landschap Dharmâçraya moet zijn [1]).

Spreker twijfelt niet of ook de twee andere nog onherkende landschapsnamen op Midden-Sumatra uit de Nâgarakrĕtâgama, namelijk „Kandis" en „Kahwas" zullen eerlang herkenbaar blijken. Hij vestigt zijnerzijds alreeds de aandacht op het feit, dat „Kandis" een naam is van meer dan één rivier in Midden-Sumatra; o. a. van een zijstroom der rivier van Siak (verg. alreeds Natuurk. Tijdschr. v. N.-I. XXIX 1867, p. 295), maar ook van een zij rivier der Kwantan (rivier van Indragiri), namelijk bij Koto Toeo (zie o. a. Tijdschr. Aardr. Gen. 2e Serie, XXIII, 1906 p. 977—978), recht noord van Poelau Poendjoeng.

Waar aldus de oude landschapnaam Dharmâçraya toekomt aan dat Poelau Poendjoeng-Sigoentoer-gebied, mag de vraag rijzen of het dadelijk daarnà in de Nâgarakrĕtâgama genoemde landschap „Kandis" niet gezocht moet worden in de buurt van de tegenwoordige rivier Kandis" bij Koto Toeo, 25' recht noord van Poelau Poendjoeng?

Wààr echter het na „Kandis" in de Nâgarakrĕtâgama onmiddellijk genoemde landschap „Kahwas" te zoeken zou zijn, kan spreker absoluut nog niet vermoeden [2]).

---

1). Voor de situatie van Poelau Poendjoeng en Sigoentoer, daar waar de uit Mĕnangkabau van het Zuiden gekomen Batang Hari recht Oost gaat loopen, om later naar het Zuidoosten te stroomen, zie de „Schetskaart van Kotô Bĕsar en omliggende landschappen, Schaal 1.200.000" (Batavia, Topogr. Bureau, 1905).

2). In de Nâgrakrĕtâgama heet het toch (Zang XIII, regel 1—6): „De voornaamste der eilanden, die onder het gezag staan van het land Malayu (= Sumatra-in-zijn-geheel) zijn de volgende: Djambi en Palembang, er rest nog Tĕba en Dharmmâçraya vo gt, Kandis, Kahwas, Manangkabwa, Siyak, Rĕkan, Kampar en Pane, Kampe Harwa, alsmede Mandahiling, Tumihang, Parlek en Barat, Lwas en Samudra en Lamuri, Batan, Lampung en Barus dit zijn de voornaamste van het geheele land Malayu, al deze landen zijn (aan Madjapahit) onderhoorig".

Voor de herkenning dezer landsnamen zie Prof. KERN in Ind. Gids, 1903, I, p. 352; en nader ROUFFAER in Encycl. v. N. I. VI (1905), p. 200 2e ko om, en p. 3 bl., 1o kolom.

In de volgorde dezer namen ligt een aanduiding hoe men óók in den tijd dat dit gedicht ontstond, zeg in 1350 Ao. D., zich zeer wel te Madjapahit nog bewust was dat Oer-Malajoe = Djambi was. Want alleréérst wordt Djambi genoemd nà den verzamelnaam Malajoe.

d. In verband weer met het bovenstaande, vraagt hij of het nu niet allengs de tijd wordt voor samenstelling eener *Oudheidkundige Kaart van Sumatra?* Zijnerzijds belooft spreker verschillende gegevens daarvoor te zullen bijeenzamelen en in die richting te doen wat hij kan. Aan de Topografische Inrichting zal hij vragen verschillende copiëen te mogen doen nemen van de situaties der plekken, waar de tot nog toe bekende Hindoe-Sumatraansche oudheden voorkomen.

e. Op spreker's voorstel besluit voorts de vergadering, dat in de Notulen als bijlage zal gepubliceerd worden een vervolg-lijst der beschreven steenen in het bezit van het Genootschap, thans N°. 54—112 tellende, ingekomen na de verschijning van GROENEVELDT's Catalogus in 1887, alwaar Dr. BRANDES de eerste N°s. 1—53 inventariseerde en nader beschreef.

VIII. De Secretaris

wijst er op, dat omtrent de van den Heer Ch. L. J. PALMER VAN DEN BROEK, toenmaals Assistent-Resident van West Nieuw-Guinea, ten geschenke ontvangen ethnographische voorwerpen, bedoeld bij Not. 1908 pag. 93, nog niet de beschrijving ontvangen is die door dien Ambtenaar werd toegezegd, en stelt voor aan de toezending daarvan te herinneren.

Conform.

IX. De Vice-President memoreert ten slotte, dat het heden avond voorloopig de laatste maal is dat hij de vergadering der Directie van het Genootschap presideert, daar de voorzitter, de Heer LIEFRINCK vermoedelijk binnen niet langen tijd wederom ter plaatse aanwezig zal zijn. Bedankt de aanwezige directieleden voor de ondervonden aangename samenwerking gedurende de laatste maanden.

X. Worden alsnog afgevoerd van de ledenlijst, op verzoek, de Heeren Mr. W. F. HAASE, P. C. ARENDS Jr., Mr. J. H. MEISS, Mr. J. C. HUBREGTSE, L. HOEKE,, wegens overlijden de Heer L. R. PRIESTER.

Worden benoemd tot lid H. Th. DAMSTÉ, Controleur B. B., G. H. Oosthout, 1e Luitenant der Infanterie, E. D. VAN WALREE, Lid van de Factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij, G. Oosthout en F. W. M. DE RIJK, Controleurs B. B.

Niets meer aan de orde zijnde wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de vergadering van 23 Augustus 1909.

LIEFRINCK,
President.

V. WETTUM,
Secretaris.

Notulen van de achtste Directievergadering, gehouden op Maandag 23 Augustus 1909.

Aanwezig de Heeren: F. A. LIEFRINCK president, Mr. J. G. POTT Vice-president, Dr. G. A. J. HAZEU, D. VAN HINLOOPEN LABBERTON, J. P. MOQUETTE, W. B. VAN GOOR en B. A. J. VAN WETTUM, Secretaris.

De vergadering wordt bijgewoond door het correspondeerend lid G. P. ROUFFAER, door de Directie daartoe uitgenoodigd.

Afwezig de Heeren: Dr. Ph. S. VAN RONKEL, C. M. PLEYTE en P. DE ROO DE LA FAILLE.

De Notulen der vorige vergadering, zijnde die van 7 Juni j.l., worden goedgekeurd en gearresteerd.

I. De President opent de vergadering.

Hij memoreert dat hij sinds geruimen tijd niet aan de werkzaamheden der Directie heeft kunnen deelnemen, doordat hij elders bezig was. (De Heer LIEFRINCK bracht als Regeerings-commissaris eenigen tijd in Atjeh door). Hij voelt zich genoopt een woord van dank uit te brengen aan den ondervoorzitter voor de loffelijke wijze waarop deze die plichten in zijn plaats vervuld heeft.

Voorts heet hij den Heer ROUFFAER welkom in deze vergadering en spreekt de hoop uit dat ook ditmaal de besprekingen hem belang zullen inboezemen.

II. Hij neemt in behandeling de navolgende uit de rondlezing terug ontvangen stukken:

a. Een schrijven van Dr. H. H. JUYNBOLL te Leiden dd. 27 Mei j.l. houdende bericht van de terugzending der in bruikleen ontvangen oud-Javaansche handschriften afkomstig

uit Den Pasar (Not. '08 pag. 88) en Kloengkoeng (Not. '08 pag. 123) met uitzondering van drie kropaks: N°. 855, 959 en 986, die werden aangehouden voor schrijver's uitgave van het Wirâtaparwa. De beschrijving der handschriften is te vinden in het 2e deel van schrijver's ter perse zijnde Supplement op den Catalogus der Javaansche en Maleische handschriften, waarvan hij een exemplaar aan het Genootschap zal aanbieden. De verzendingskosten ad ƒ 29,01 worden gaarne terug verwacht.

De goede ontvangst zal worden gemeld onder aanteekening dat de Penningmeester reeds voor de restitutie van genoemd geldsbedrag gezorgd heeft. De handschriften worden reeds op den inventaris overgenomen.

b. Rapport over het 1e en 2e kwartaal van 1909, van de Commissie in Ned.-Indië voor oudheidkundig onderzoek op Java en Madoera.

Aangeboden aan den Directeur van O. E. en N. ter doorzending aan de Commissie van bijstand te 's Gravenhage.

c. Schrijven van den Heer A. Baumgarten te Buitenzorg dd. 6 Augustus j.l. houdende verzoek hem te willen mededeelen of, indien hij zijn huis te Batavia verkoopt, waarin thans de belangrijke bibliotheek van wijlen zijn vader ondergebracht is, het Genootschap genegen is die boekerij in bruikleen aan te nemen onder voorwaarde hem zoo spoedig mogelijk een Catalogus daarvan te verschaffen.

Na breedvoerige discussie wordt besloten den Heer Baumgarten te antwoorden, dat de Directie met erkentelijkheid van het aanbod kennis genomen heeft, nochtans, alvorens een bevestigend antwoord te kunnen geven, van haar kant de voorwaarde stellen moet dat van de erfgenamen van wijlen schrijvers vader de zekerheid verkregen worde dat de boekerij voor minstens een twintigtal jaren ter beschikking van het Genootschap blijft, zulks omdat haar gebleken is dat teneinde de omvangrijke verzameling een passende plaats te geven, een verbouwing in het Museum zou noodig wezen welke noodzakelijkerwijze kosten met zich zou meêbrengen.

d. Renvooi van den Directeur van O. E. N. dd. 11 Augustus 1909 N°. 17881/09, houdende aanbieding van het verslag betreffende het werk: „Herstellingen aan en photographische opname van den Boroboedoer-tempel" over het 2e kwartaal 1909, met verzoek om mededeeling of het verslag ook aanleiding geeft tot opmerkingen.

Onder dankbetuiging terug.

e. Schrijven dd. 19 Juni j.l. van het Bestuur van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, omtrent de benoeming van een Commissie van het Adatrecht (Not. Maart '09 II *d*) van den volgenden inhoud:

Van het Bestuurslid, Prof. Mr. C. VAN VOLLENHOVEN, mochten wij inzage ontvangen van Uw aan ZEd. gericht schrijven dd. 14 April j.l. N°. 161, waarbij werd medegedeeld dat, en waarom, de Indische Regeering bezwaar maakte tegen de instelling harerzijds van eene commissie voor het adatrecht.

Dat schrijven, en het in verband daarmede door den Heer VAN VOLLENHOVEN geleverd betoog om de zaak niet te laten rusten, heeft ons Bestuur aanleiding gegeven, in zijne heden gehouden vergadering te besluiten tot de benoeming van zoodanige commissie, bestaande uit drie tot negen leden.

Wij noodigden de H.H. Dr. C. SNOUCK HURGRONJE, Mr. C. VAN VOLLENHOVEN, Mr. J. H. CARPENTIER ALTING, J. C. VAN EERDE, O. L. HELFRICH en J. J. MEIJER uit als leden dier commissie op te treden, en mochten bericht ontvangen dat zij daartoe bereid waren.

De taak dezer commissie zal zijn:

a. het verzamelen van de gegevens betreffende het adatrecht in Ned.-Indië, welke te vinden zijn in de archieven van bestuursambtenaren of elders, in de adatvonnissen, in de onder invloed van zendelingen opgestelde adatregelingen, enz.

b. die gegevens te schiften en, wanneer daartoe aanleiding bestaat, te bewerken.

Het zal de aandacht van Uwe directie niet ontgaan, dat bij een en ander de Uwerzijds in Juli 1908 aan de Indische Regeering ingediende voorstellen in hoofdzaak zijn gevolgd; Uwe daarbij opgenomen overweging, dat eene Commissie in het Moederland meer tijd beschikbaar zoude hebben dan eene in Indië, en dat gene derhalve het meeste werk op zich zoude dienen te nemen, deed het ons thans wenschelijk achten, onze Commissie als het ware de leiding der zaak te geven. Wij vertrouwen dat Uwerzijds daartegen geen bezwaar zal rijzen, en komen dan tot U met het verzoek, eene „Commissie van Bijstand voor het adatrecht" van drie tot negen leden (al dan niet uit Uwe directie-leden gekozen) in het leven te roepen, met overeenkomstige opdracht als aan de Commissie hier te lande gegeven.

Uwe medewerking ten deze zal door ons op hoogen prijs worden gesteld; zoodra wij mogen vernemen dat de „Commissie van Bijstand" is benoemd, zal onze Commissie (waarvan Prof. SNOUCK HURGRONJE Voorzitter en Prof. VAN VOLLENHOVEN Secretaris zal zijn) zich onverwijld met de Uwe in verbinding stellen. Wij twijfelen niet of eene vruchtdragende samenwerking van beide zal niet uitblijven.

Nu de Indische Regeering in haar schrijven van 15 Maart 1909 N°. 693 aan Uwe directie hare gevoelens ten aanzien van dit onderwerp omstandig heeft uiteengezet en zich bereid verklaarde de bevordering van wetenschappelijke, niet officieele, adat-nasporingen in overweging te nemen, komt het ons alleszins wenschelijk voor dat — gelijk onzerzijds de Regeering in het moederland — Uwerzijds de Regeering in Indië op de hoogte wordt gesteld met onze voornemens.

Aan laatstgenoemde zou dan kunnen worden verzocht:

a. de Commissie van Bijstand bij de departementen van Binnenlandsch Bestuur en Justitie, en bij de hoofden van gewestelijk bestuur te willen aanbevelen;

b. aan het departement van Justitie in overweging te geven, de op de circulaire van 9 Augustus 1904 N°. 6460 ingekomen en nader inkomende adatvonnissen in afschrift

aan die Commissie ter hand te stellen, teneinde daarmede handelen zooals haar of de Commissie in Nederland, dienstig zal voorkomen, natuurlijk met vermijding van alle onaangename (personen kwetsende) kritiek;

c. het mogelijk te maken dat de Commissie van Bijstand niet verplicht zij tot het betalen van schrijfloon voor de afschriften van stukken.

Ook in dit opzicht — en verder met betrekking tot alles wat de werkzaamheden van beide Commissiën ten goede zal kunnen komen — meenen wij te mogen rekenen op de medewerking van Uwe Directie, waarmede zij ons zeer zal verplichten.

Wordt besloten.

1°. genoemd Bestuur te antwoorden als volgt:

Van het bericht vervat in het schrijven van 19 Juni j.l., dat Uw Bestuur een „Commissie voor het Adatrecht" benoemd heeft, werd door de Directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen met bijzondere ingenomenheid kennis genomen. De namen van hen die daarin zitting namen, zijn haar een waarborg dat de taak die de commissie in Nederland zich te stellen heeft, met groote kennis van zaken zal worden uitgevoerd.

Ingaande op uw voorstel hebben wij in de Directievergadering van 23 dezer besloten de Heeren F. A. LIEFRINCK, Mr. J. A. NEDERBURGH, Dr. G. A. J. HAZEU, P. DE ROO DE LA FAILLE, W. FRIJLING, Mr. DR. W. M. G. SCHUMANN en Mr. S. L. J. VAN SCHAIK uit te noodigen als leden eener commissie van bijstand op te treden. Zij werden allen zonder onderscheid daartoe bereid gevonden. In een bijeenkomst op 28 dezer gehouden heeft de „Commissie van Bijstand voor het Adatrecht" zich geconstitueerd met de Heeren LIEFRINCK en SCHUMANN resp. als Voorzitter en Secretaris.

Het een en ander werd ter kennis van de Indische Regeering gebracht met verzoek het wetenschappelijke doel der commissie te steunen op een wijze in den geest van hetgeen door Uw Bestuur werd voorgesteld. Een afschrift van het

betrekkelijk aan den Gouverneur-Generaal gericht schrijven wordt hierneven aangeboden.

Uw Bestuur gelieve ten slotte de verzekering te ontvangen dat waar zulks mogelijk is de Directie er steeds prijs op zal stellen aan de beide commissies haar medewerking te kunnen verleenen.

2°. aan den Gouverneur Generaal van Ned. Indië te schrijven als volgt:

Bij een schrijven van 19 Juni j.l. gewerd de Directie van het Bataviaasch Genootschap de mededeeling dat het Bestuur van het Koninklijk Instituut voor taal-, land-, en volkenkunde van Ned. Indië een „Commissie voor het Adatrecht" ingesteld heeft waarin zitting nemen de Heeren Prof. Dr. C. SNOUCK HURGRONJE (voorzitter) Prof. Mr. C. VAN VOLLENHOVEN (secretaris), Prof. Mr. J. H. CARPENTIER ALTING, J. C. VAN EERDE, O. L. HELFRICH en J. J. MEIJER.

Op voorstel van genoemd Bestuur werd in onze jongste vergadering besloten de Heeren F. A. LIEFRINCK, Mr. J. A. NEDERBURGH, Dr. G. A. J. HAZEU, P. DE ROO DE LA FAILLE, W. FRIJLING, Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN en Mr. S. L. J. VAN SCHAIK uit te noodigen als leden eener commissie van bijstand op te treden. Zij werden allen zonder onderscheid daartoe bereid bevonden. In een bijeenkomst op 28 dezer gehouden heeft de „Commissie van Bijstand voor het Adatrecht" zich geconstitueerd met de Heeren LIEFRINCK en SCHUMANN resp. als voorzitter en secretaris.

De taak der commissie zal zijn:

a. het verzamelen van de gegevens betreffende het adatrecht in Ned. Indië, welke te vinden zijn in de archieven van bestuursambtenaren of elders, in de adatvonnissen, in de onder invloed van zendelingen opgestelde adatregelingen, enz.

b. de gegevens te schriften en, wanneer daartoe aanleiding bestaat, te bewerken.

Uit het een en ander zal Uwe Excellentie gelieven te ontwaren, dat in zooverre teruggekomen is van de plannen bij ons schrijven van 21 Juli 1908 N°. 213 uiteengezet, dat

alle schijn van een officieel karakter aan de adatcommissie ontbreekt, en deze alleen bedoelt het doen van wetenschappelijke nasporingen en de verkregen gegevens in den meest geschikt voorkomenden vorm vast te leggen.

De commissie is zoodoende wat haar oprichting en doel aangaat, in de lijn komen te liggen van de inzichten der Regeering, bij missive van den 1en Gouvernements Secretaris dd. 15 Maart j.l. N°. 693, der Directie kenbaar gemaakt, en kan daardoor onzes erachtens in aanmerking gebracht worden voor Haren steun, de mogelijkheid tot het verleenen waarvan blijkens de bewoordingen dier missive niet uitgesloten is.

Het is op grond daarvan dat wij de eer hebben Uwe Excellentie beleefd te verzoeken:

1°. de Commissie van Bijstand voor het adatrecht bij de departementen van Justitie en Binnenlandsch Bestuur en bij de Hoofden van gewestelijk bestuur in Ned. Indië te willen aanbevelen,

2°. den Directeur van Justitie uit te noodigen de op de circulaire van 9 Augustus 1904 N°. 6460 ingekomen en nader inkomende adatvonnissen op kosten dier commissie haar in afschrift af te staan, teneinde daarmede te handelen zooals haar of de commissie in Nederland in het belang der wetenschap zal dienstig voorkomen,

3°. haar tegemoet te komen in de te maken kosten voor het nemen van afschriften, voor porti als anderszins, hetgeen voorloopig wellicht het gemakkelijkst zou kunnen geschieden door haar de beschikking te geven over eene som in eens van bijv. ƒ 1000.— (een duizend gulden), terwijl dan te zijner tijd, wanneer daartoe de noodige ondervinding zal zijn verkregen, c. q. een nader voorstel omtrent den gewenschten geldelijken steun bij de Regeering zal worden voorgebracht.

III. Brengt ter tafel de navolgende tusschentijds ingekomen stukken:

1°. G. B. van 3 Juli 1909 N°. 5, houdende bepaling dat van de bij de exploitatie van Zuid Nieuw-Guinea gedurende het 2e. halfjaar van 1908 in het Beneden Maran en- Koembe, Boven Maran en Torassi stroomgebied verzamelde ethnographica aan het Genootschap ter bewaring worden afgestaan de voorwerpen bij dezerzijdsch schrijven van 12 Juni j.l. N°. 219 daartoe in aanmerking gebracht, en de overige voor rekening van de Lande zullen worden gezonden aan het Departement van Koloniën ten behoeve van de in aanmerking komende musea in Nederland.
Informatie.

2°. Besluit van den Directeur van O. E. N. van 12 Augustus 1909 N°. 12455 om aan te koopen voor een som van *f* 21,60 de twee gouden medaillons en een gouden ketting bedoeld in Not. 19 Juli '09 sub II, ten 5e.
Informatie.

3°. Missive van id. dd°. 24 Juli j l. N°. 11397 houdende verzoek om zoo spoedig mogelijk het gevoelen der Directie te willen mededeelen omtrent de vraag hoegroot de oplaag behoort te zijn van het uit te geven door den O. I. ambtenaar met verlof J. P. J. BARTH vervaardigde Boesangsch woordenboek. (Not Juni '09 II. 4).
Bij dezerzijdsch schrijven van 3 Augustus j l. N°. 298 werd genoemden Departementchef geantwoord dat waar b.v. de oplaag van Dr. HAZEU's Gajosch woordenboek 500 exemplaren bedroeg, naar de meening der Directie voor het bedoelde werk van den Heer BARTH met hetzelfde aantal volstaan zou kunnen worden, tenzij de met dergelijke werken aan het Depôt van Leermiddelen opgedane ervaring heeft geleerd dat dit aantal nog te hoog is, in welk geval 400 ex. wellicht voldoende zouden wezen.

4°. Missive van denzelfden van 29 Juli j.l. N°. 11741, houdende verzoek om een opgave betreffende de samenstel-

ling der Directie, bestemd voor den Regeeringsalmanak van 1910.

Conform.

5°. Renvooi van denzelfden dd°. 19 Augustus j.l. N°. 19422 ten geleide van een missive van den Resident van Besoeki van 7 Augustus t.v. N°. 10748/43, met een gouden voorwerp, aan het zeestrand gevonden door den Inlander Jahar van dessa Baloeng, distr. en afd. Panaroekan, Res. Besoeki.

Het gouden voorwerp wordt voor de betrekkelijke verzameling van het Genootschap aangekocht voor de getaxeerde waarde van *f* 27,21.

6°. Renvooi van denzelfden dd°. 19 Augustus j.l. N°. 19423 ten geleide van een missive van den Resident van Besoeki dd°. 6 Augustus t.v. N°. 10170/42 met een uit klei gebakken beeldje gevonden bij het graven in een sawah van de dessa Kota-Bedah, distr. Panaroekan. Het werd gevonden dicht bij eenige aardwerken nog met den naam van benteng bestempeld. Volgens de overlevering der bevolking zou daar een oude Portugeesche vestiging geweest zijn, welke bij de laatste uitbarsting der Ringgit verwoest werd. Vandaar de naam Kotah-Bedah, d. w. z. verwoeste stad.

In de betrekkelijke verzameling.

7°. Renvooi van denzelfden van 4 Augustus 1909 N°. 18260 ten geleide van een missive van den Resident van Kedoe dd°. 27 Juli t.v. N°. 4688/10 met een gouden ring getaxeerd op een waarde van *f* 45.— door het Inlandsch meisje Toewoeh gevonden in een tuin van het gehucht Koempengon, dessa Djombor, distr. Tjandiroto, afd. Temanggoeng.

De ring heeft geen oudheidkundige waarde en zal worden teruggezonden.

8°. Renvooi van denzelfden van 27 Juli j.l. N°. 16982, houdende aanbieding van de in Not. Juni 1909 II 8 bedoelde voorwerpen, zijnde 5 kleine koperen kommen, 1 geschonden bronzen kom met eenig lofwerk, 3 koperen presenteerbladen, 2 bronzen id waarvan een geschonden en 1 wit aarden kommetje, afkomstig uit de dessa Djoebelan, distr. Kaloran, afd. Temanggoeng.

Voor de arch. verzameling aanhouden tegen de getaxeerde waarde van *f* 6.70.

9°. Aanbieding door den Commandant der Zeemacht bij diens missive van 30 Juli j.l. N°. 7694 van eenige kaarten enz.

In de betrekkelijke verzameling.

10°. Aanbieding door den Directeur van Justitie bij diens missives van 15 Juli j.l. N°. 8331 en 20 Augustus d. a. v. N°. 9824 van eenige boekwerken en dagbladen waarop het auteursrecht is voorbehouden.

In de bibliotheek.

11°. Aanbieding door den Directeur der B. O. W. bij diens missive van 13 Augustus j.l. N°. 12729 van het verslag 1907 over de burgelijke openbare werken in N. I.

In de bibliotheek.

12°. Aanbieding door den Chef van den Topographischen dienst bij diens missive van 17 Augustus j.l. N°. 778/45 van eenige kaarten.

In de verzameling.

13°. Missive van den Chef van den Topographischen dienst dd. 18 Augustus j.l. N°. 782/52—17 in antwoord op het dezerzijdsch schrijven van 15 Augustus t.v. N°. 305, waarbij om medewerking verzocht werd tot het doen drukken op het Topographisch Bureau van de 2 kaarten der Vorstenlanden

bestemd voor deel VI „Java Oorlog", (Not. Juli '09 II 19) houdende eenige bezwaren tegen den druk der kaarten en aangave van de wijze waarop die kunnen worden ondervangen.

De Directie vereenigt zich hiermede, doch wenschte gaarne de lettertypen der op de kaarten voorkomende namen behouden te zien, omdat het facsimile geldt.

14°. Bericht van den Resident der Preanger Regentschappen dd. 28 Juli j.l. N°. 10138/34 dat de kosten bedoeld bij Not. Juli '09 II 8 slechts *f* 0.14 bedragen, in plaats van *f* 2.12.

Informatie.

15°. Aanbieding door denzelfden bij missive van 6 Augustus j.l. N°. 10438/34 van de bovenbedoelde te veel ontvangen *f* 1.98.

Ontvangst melden.

16° Aanbieding door den Resident van Besoeki bij missive van 15 Juli j.l. N°. 596/9 van het programma der gewestelijke tentoonstelling van Nijverheid, Landbouw en Tuinbouw, te houden te Bondowoso op 4, 5 en 6 November a. s.

In de bibliotheek.

17°. Aanbieding ten geschenke door den Controleur van Soekanagara bij missive van 31 Juli j.l. N°. 566/34 van een fragment van een koperen speer, door den Inlander BA-ASWIJAH van de Kampoeng Tjimande, dessa Tjidadap, distr. Tjikondang afd. Tjiandjoer gevonden bij het bewerken van zijn sawah.

Met dank in de Oudheidkundige verzameling.

18°. Missive van den Sécrétaire Général de l'Institut Colonial International van 8 Juli j.l. N°. 1630 houdende verzoek om toezending zoo mogelijk van de Notulen der Directievergaderingen voor het jaar 1905, daar die in de bibliotheek van het Instituut ontbreken.

Antwoorden dat het gevraagde reeds verzonden werd.

19°. Schrijven van het Bestuur der Groep Ned.-Indië van het Alg. Ned. Verbond van 17 Augustus j.l. N°. 42ª met verzoek ten behoeve van de a. s. Wereldtentoonstelling te Brussel te willen afstaan twee nummers van alle door het Genootschap uitgegeven Nieuwsbladen en Tijdschriften zoowel in de Ned. als in de Inlandsche talen.

Te zenden 2 exemplaren resp. van Notulen, Tijdschrift en Verhandelingen.

20°. Aanbieding door het Indisch Comité voor wetenschappelijke onderzoekingen bij schrijven van 23 Juli j.l. N°. 16 van eenige kaarten betreffende de Zuid Nieuw-Guinea expeditie van 1907.

Dankbetuiging.

21°. Schrijven van de Vajiranana National Library te Bangkok dd. 28 Juli j.l. houdende mededeeling dat besloten is uit te geven, maandelijks, teksten van de oude Siameesche literatuur op het gebied van godsdienst, geschiedenis, wetten, taal, folkloren en literatuur, met verzoek te willen berichten of het Genootschap in ruil voor de ontvangst dier publicaties bereid is haar edita te zenden die betrekking hebben op het verre Oosten.

In rondlezing.

22°. Aanbieding bij nota van den Archivaris der Algemeene Secretarie dd. 22 Juli j.l. van „Nova Guinea. Résultats de l'expédition scientifique nêerlandaise à la Nouvelle Guinée en 1903 etc." vol I: Entdeckungsgeschichte von New-Guinea.

In de bibliotheek.

23°. Schrijven van de New-Zealand Government Agency dd. 10 Juli j.l. N°. 551, berichtende dat bestemd voor het Genootschap aan het adres van de Vereeniging Toeristen-Verkeer alhier verzonden zijn een stel „Appendices".

Na ontvangst dankbetuiging.

24°. Aanbieding door de Vereeniging Toeristen-Verkeer bij schrijven van 4 Augustus j.l. van de bovengenoemde boeken.

De ontvangst erkennen.

25°. Aanbieding ten geschenke door den Heer O. A. HONDIUS te Malang bij diens schrijven van 12 Juli j.l. van een tadjak (een landbouwwerktuig) uit Martapoera, Z. en O. Afd. van Borneo, met bericht dat de beschrijving er van een deel uitmaakt van een bijdrage die ter plaatsing aan het Tijdschrift van Nijverheid en Landbouw werd aangeboden.

Dankbetuiging.

26°. Verzoek van het Pasar Gambir comité alhier bij schrijven van 15 Augustus j.l. om gedurende de Pasar Gambir van 22 Augustus tot en met 1 September a. s. de beschikking te mogen hebben over de Gamelan „Soeka rame Banten".

Toestemmend beantwoord, onder voorwaarde dat zorg gedragen worde om beschadiging enz. te voorkomen.

IV. Geeft het woord aan den Heer ROUFFAER die de volgende mededeelingen doet:

a. Spreker betoogt de wenschelijkheid dat meer speciaal ten behoeve van handelsinstituten, suikerfabrieken, tabaksondernemingen, enz. een categorie van donateurs van het Genootschap in het leven geroepen worde met een minimum bijdrage van *f* 100.— 's jaars. Na wat hij op zijn rondreis, tot nu over Java toe gehoord heeft is hij overtuigd dat de instelling daarvan de baten van het Genootschap aanmerkelijk zouden doen stijgen. In verband hiermede beveelt hij aan een commissaris voor Oost-Java en een voor Midden-Java te benoemen, die indien zij hun taak met ijver opvatten, — en spreker kent personen, geschikt door stand en relaties, die zoodanige plicht gaarne op zich zouden nemen, — veel in het belang van het Genootschap zouden kunnen presteeren.

b. Indien op 26[en] October a.s., den 100 jarigen geboortedag van JUNGHUHN, een betooging bij het aan zijn nagedachtenis gewijde gedenkteeken te Lembang in het Bandoengsche gehouden mocht worden, geeft spreker in overweging daartoe namens het Genootschap te willen afvaardigen den Controleur te Bandoeng R. A. KERN, omdat dien ambtenaar de eer toekomt genoemd gedenkteeken te hebben doen herstellen en opnemen onder de gebouwen enz. die van wege het Gouvernement onderhouden worden.

c. Tijdens zijn verblijf onlangs op Oost Java bezocht spreker de begraafplaats Astana Gapoerå te Grissee en vond daar tallooze inscripties houdende gegevens op jonger Javaansch gebied, van de 17[e] en vooral de 18[e] eeuw. Hij bedoelt door deze mededeeling een opwekking te geven dat door een bevoegd persoon die de gelegenheid er toe heeft, b.v. misschien het Lid der Oudheidkundige Commissie J. KNEBEL, een monographie over de genoemde Javaansche opschriften geschreven worde.

d. Spreker geeft uitdrukking aan de hoop dat door een deskundige een verhandeling kon worden samengesteld over het interessante onderwerp oud Batavia, -Semarang en -Soerabaja. In dit verband meent hij den naam te moeten noemen van den Heer BOSBOOM te 's Hage, die daartoe door de Directie zou kunnen worden uitgenoodigd.

e. Hij deelt mede dat de Heer Mr. D. PAETS TOT GANSOYEN te Soerabaja in het bezit is van eenige z.g. zodiakbekers afkomstig uit Tosari, en eigenaar is geworden van het beroemde Javaansch-historische object uit de nalatenschap van HAN SIOK HIAN, in Not. 1905 op pag. 96 omschreven als een doodkist met inscriptie van 9 letters, die spreker voorkomen te zijn oud Javaansche karakters in soekoeh type; alle welke voorwerpen bestemd zijn om later aan het Museum van het Genootschap te worden aangeboden.

De Voorzitter bedankt den Heer ROUFFAER voor zijn belangrijke mededeelingen en geeft hem de verzekering dat de Directie aan de voorgebrachte zaken haar aandacht wijden zal.

V. De Heer MOQUETTE

a. deelt mede dat de z.g. Museumgids (plattegrond van het Museum met toelichting) binnenkort zal kunnen verschijnen en brengt ter tafel de eerste drukproef daarvan. (Not. 1908 pag. 57).

Informatie.

b. doet namens den Heer T. VAN DER GOOT Ingenieur van den Post- en Telegraafdienst het verzoek uit het Ethnographisch Museum van het Genootschap een postprauw te mogen in leen ontvangen, om daarnaar een model te kunnen laten vervaardigen bestemd voor de Brusselsche Tentoonstelling.

Toegestaan

c. bericht dat hem bekend is uit de mond van den vorigen Algemeenen Ontvanger van 's Lands kas alhier, dat onder de bij 's Lands kas bewaarde uit den omloop teruggenomen munten afkomstig van Riouw, zich bevinden zeldzame zilveren pasmunten en een hoeveelheid z.g. haantjesduiten en oppert het denkbeeld bij den Directeur van Financiën te informeeren of referent die verzameling zien mag, en eventueel daaruit voor het muntkabinet van het Genootschap munten mag aankoopen.

Cfm. te informeeren.

VI. De Heer VAN HINLOOPEN LABBERTON

a. brengt ter tafel een kropak van 79 bladen, aan weerskanten beschreven, lang 23 c. M. en voorzien van twee schutplankjes. De bladen zijn aan de voorzijde gepagineerd. Van het gebezigd Javaansche schrift is op de buitenste pagina een afbeelding gegeven, waarbij diaksara's alle door nignjan gesloten zijn, terwijl daaronder zich een aantal stippen bevinden, die misschien als de nĕptoe's van de letters moeten worden opgevat en daarom hier worden medegedeeld: hah = 9; nah = 2; tjah = 3; rah = 8; kah = 8; dah = 4; tah = 4; sah = 12; wah = 10; lah = 6; pah = 8; dah = 9; djah = 3; jah = 9; njah = 9; mah = 4; gah = 6; bah = 2; tah = 6; ngah = 9.

De kropak is het eigendom van den Heer J. J. VAN

CATTENBURGH, geëmployeerde op de Suikerfabriek Soemâbitâ en werd mij met verzoek om mededeeling van den inhoud toegezonden.

Ze bevat in dichtmaat een kort begrip van wat de Moehammedaan hier te lande geacht moet worden te kennen, en wel 1. de sipat kalih dasa; 2. 't geloof in God, de profeten, de engelen, het hiernamaals; 3. een kort begrip van saròngat, taròkat, haliòkaf, mahrifat; 4. de vier zuilen van den Islam; 5. Adam's val in het paradijs; 6. het scheren van den profeet door Gabriël; 7. de 30 Arabische letters toegepast op den profeet; 8. het laatste oordeel; 9. de beteekenis der verschillende maanden: de feesten, de nahas-ing dinâ enz.; 10. de voorschriften op het slachten; 11. de verplichte wasschingen. 12 slotcouplet met de onvolledige tijdsopgave: Vrijdag wagé, 4. Moekaram, woekoe Landep, taoen waoe.

Enkele op den voorgrond tredende trekken zijn de plaats aan Bagénda Ali toegekend, en de uitspraak der letters van het Arabische alfabet met *é* in plaats van *a*.

Ze luidt: alip, bih, ĕtih, ĕdjim, aké, aké, édal, ĕxé, ĕdjim (!), ĕsin-ĕsin, ĕsod, ĕlat, ré, ĕla, ain., ĕpé, ĕkap, ĕlam, mim, ĕnon, waoe.

Van de kropak wordt ten behoeve van 's Genootschaps verzameling een afschrift aangehouden;

b. brengt voor de vertaling in nieuw Javaansch van de 3 laatste boeken van het Mahâbhârata, waarvan sprake was op pag. 11 van deel XLVI (1908) van de notulen. Door de Regeering is machtiging verleend tot uitgave van dezen arbeid van de hand van Raden Ngabèi Djâjâ poespitâ, translateur voor de Javaansche taal te Soerakarta ten behoeve van de te stichten volksbibliotheken. Daar de transcriptie evenwel heeft plaats gehad naar de tekstuitgave van Dr. H. H. JUYNBOLL, zou het gewenscht zijn deze nog eens te doen vergelijken met het oorspronkelijke, waartoe gelegenheid zal zijn daar onder de van Bali gekomen kropak's zich een exemplaar bevindt van bedoelde 3 parwa's, t. w. Açramawasana-, Mansala en Prasthânika parwa. Deze vergelijking zou kunnen

plaats hebben door den Javaanschen schrijver Radèn Poerwă Soewignjă, terwijl Mej. TONNET heeft toegezegd er wat 't oog op te houden.

Conform.

c. biedt ten geschenke aan voor 's Genootschaps verzameling een metalen staand Boeddhabeeld, hoog 25,1 c. M., de rechterhand in abhaya-mûdra terwijl van de linker hand duim en wijsvinger een kring vormen.

Het beeldje werd hem in Soerakarta gebracht door het hoofd van het onderdistrict Karanganjar in wiens gebied het gevonden was bij het opruimen van een heilig-gehouden heuvel (grafheuvel), wat na de gebruikelijke wajangvoorstelling zonder stoornis plaats had. Aan het beeldje ontbreekt de rechtervoet, terwijl het hoofd van den romp is gescheiden. Het is niet zeker of dit bij het openleggen geschied is maar naar de breuk te oordeelen is dit wel het geval.

De vindplaats is aan den voet van de Sawoe, waar overigens voor zoover bekend geene Boeddhistische oudheden tot dusver werden aangetroffen doch zich de Wisnoeitische soekoeh en Tjĕtă tjandi ruïnen bevinden.

Onder dankbetuiging aanvaard.

d. deelt op verzoek van mej. TONNET mede dat een afschrift met transcriptie van het voorkomende op het door haar op den Diëng aangekochte gedeelte van een beschreven steen, door haar in de verzameling Brandes (portéfeuille 188) is aangetroffen.

De transcriptie luidt: Om namaççiwâya swasti çacawarsâtîta . . . . sâ tîta satithi prati pâda kisna paksa tri . .
. . . . . . pitâmaha pratista . . . .
. . . . nixa inastwaka(n) . . . .
. . tri . . . . .

Informatie.

VII. Wordt alsnog afgevoerd van de ledenlijst op verzoek de Heer R. C. VAN DEN BOR.

Worden benoemd tot lid D. J. VAN DER LINDEN, geëm-

ployeerde in de Koffiecultuur en J. L. J. F. Ezerman, Ambtenaar voor Chineesche zaken.

Niets meer aan de orde zijnde wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de vergadering van 27 September 1909.

LIEFRINCK,
President.

V. WETTUM,
Secretaris.

Notulen van de negende Directievergadering, gehouden op Maandag 27 September 1909.

Aanwezig de Heeren: F. A. LIEFRINCK, President, Dr. G. A. J. HAZEU, Dr. Ph. S. VAN RONKEL, C. M. PLEYTE, D. VAN HINLOOPEN LABBERTON, B. A. J. VAN WETTUM, Secretaris.

Afwezig de Heeren: Mr. J. G. POTT, J. P. MOQUETTE, P. DE ROO DE LA FAILLE en W. B. VAN GOOR.

De vergadering wordt bijgewoond door het correspondeerend lid den Heer G. P. ROUFFAER, door de Directie daartoe uitgenoodigd.

De Notulen der vorige vergadering, zijnde die van 23 Augustus j.l. worden goedgekeurd en gearresteerd.

I. De President opent de vergadering en neemt in behandeling de navolgende uit de rondlezing terug ontvangen stukken:

a. Missive van den 1en Gouvernements Secretaris van 6 September 1909 N°. 2333, houdende mededeeling, in antwoord op het dezerzijdsch schrijven van 26 Juli j.l. N°. 267 (Not. Juli '09 I*c*), dat er bij Z. E. geen bezwaar bestaat tegen publicatie in de Notulen der vergaderingen, van het bedoelde advies van Prof. Dr. C. SNOUCK HURGRONJE. Om den samenhang der zaak zoude het wellicht aanbeveling verdienen tegelijkertijd drie nader daarop betrekking hebbende kopielijk aangeboden bescheiden, t. w. de adviezen van den Directeur van Justitie en van den Raad van Indië van 18 October en 24 November 1893 Nos. 7474 en X benevens de missive G. S. van 16 Januari 1894 N°. 131, te publiceeren.

Dewijl intusschen de Commissie voor het Adatrecht ingesteld is, zouden naar het oordeel der Directie bedoelde stukken, die betrekking hebben op de wordingsgeschiedenis dier Commissie, eer passen in een publicatie harerzijds. Wordt daarom besloten af te zien van het opnemen achter de Notulen van het advies van Prof. SNOUCK HURGRONJE, waartoe blijkens Not. Maart '09 *Id* het plan bestond, en aan de Regeering toestemming te vragen de stukken met het advies van dien geleerde aan de Adatcommissie af te staan, om eventueel in een door haar te ondernemen uitgave te worden opgenomen.

b. Verslag 2e. kwartaal 1909 betreffende het werk: „Voortgezette herstellingen aan de Tjandi Mendoet", bij renvooi van 12 Augustus j.l. N°. 1859 aangeboden door den Directeur O. E. N. met verzoek om mededeeling of het ook aanleiding geeft tot opmerkingen.

Geen opmerkingen.

c. Renvooi van denzelfden dd. 27 Juli j.l. N°. 17568 met een schrijven van den Kapitein der Genie, belast met de herstellingen aan Boroboedoer, T. VAN ERP van 19 Juli t. v. N°. 36, houdende aanbieding van een metalen beeldje en vijf Chineesche muntstukken gevonden tijdens de restauratie der terrassen van Boroboedoer.

Het koperen beeldje en twee der munten werden aangetroffen in de opengewerkte dagob N°. 7 (nummering overeenkomstig de richting de pradakṣina, dus beginnende zuidelijk van Ooster trap en vandaar via het Zuiden enz.).

De drie overige munten zijn gevonden in het inwendige van andere opengewerkte dagobs der terrassen.

Het koperen beeldje is een staande Boedha, hoog 12,4 c.M. De rechterhand is opgeheven in „abhava-mudra", de linker is afgebroken. Aan de rugzijde is een koperen staafje ingegoten, hetwelk vermoedelijk gediend heeft om daaraan een afzonderlijke prahba te bevestigen, al of niet

voorzien van een zonnescherm. Aan het voeteneinde is te zien dat het eens stond op een voetstuk (lotuskussen). Van prahba, zonnescherm en voetstuk is niets teruggevonden.

Afwerking en proportiën stempelen het beeldje als van vrij inferieure makelij (zie b. v. het profiel van het gezicht en de afmeting van de opgeheven rechterhand). Het draagt ook sporen van gebroken en daarna weder gelascht te zijn ter plaatse van het onderbeen.

Het is merkwaardig dat dit beeldje is gevonden in een dagob die nagenoeg geheel vernield was. Het eigenlijke klokkelichaam en het lotuskussen waren geheel verdwenen en het was duidelijk dat de dagob door schatgravers werd doorwoeld, een lot dat ze met vele andere heeft gedeeld. Bij ettelijke werd een breekgat gemaakt ter plaatse van het lotuskussen, ten einde de steenmassa onder het beeld te kunnen doorsnuffelen. Bij vele der 44 nu reeds gerestaureerde dagobs is men veel verder gegaan. De klok werd blijkbaar afgebroken en het beeld ter zijde geschoven. Bij een drietal werd zelfs een breekgat aangetroffen van ongeveer twee meter diepte.

Nog dient vermeld te worden dat het beeld niet was geborgen in een of ander omhulsel, koperblad, pot, vaas of iets dergelijks; het kwam tijdens den afbraak te voorschijn uit een openvallende aardkluit.

De vijf muntstukken zijn naar de mededeeling van den conservator van het numismatisch kabinet:

1. van het begin der Tang Dynastie A. D. 618—? de munten dragen het merk Khai Yoen
2. van de periode Hi-Neng 1068—1078
3. id. Kien Tsung 1101—1102. (De munten dezer periode voeren de legende „Phing Sung").
4. id. Ching Hwo A. D. 1111—1118
5. id. Yang Loh „ 1403—1425

Onder dankbetuiging in de betrekkelijke verzameling.

d. Schrijven van den Kapitein der Genie T. van Erp

dd. 15 Augustus j.l. met een geïllustreerd opstel, getiteld: „Tjandi Mendoet. Een kort verslag betreffende de jongste herstellingen en eenige opmerkingen omtrent de architectonische waarde van den tempel, den oorspronkelijken toestand van het dak en van de bekroning van het voorportaal", met verzoek het in aanmerking te brengen voor opname in het Tijdschrift.

Plaatsing in het Tijdschrift.

e. Schrijven van denzelfden dd. 21 Augustus j.l. houdende aanbieding van een door hem vervaardigden catalogus van de bibliotheek der voormalige Archaeologische Vereeniging te Jogjakarta, met verzoek om mededeeling of het Genootschap prijs stelt op toezending van eenige der werken.

Zullen worden aangevraagd het nog in de Bibliotheek ontbrekende werk „Les Restes de la civilisation Hindoue à Java" door J. Leclercq, en vijf Javaansche handschriften.

f. Inseraat C der Notulen van 19 Juli 1909, zijnde de mededeelingen ter vergadering door het correspondeerend lid G. P. ROUFFAER.

Goedgekeurd.

g. Schrijven van de „Vajiranāṇa National Library te Bangkok van 28 Juli 1909, houdende mededeeling dat uitgegeven zullen worden teksten van de oude Siameesche literatuur, met voorstel in ruil voor de geregelde toezending daarvan, de edita betreffende het verre Oosten van het Genootschap te mogen ontvangen.

Conform.

h. Eerste deel van „In en om Oud- en Nieuw Soerabaia" door H. W. BREDEE, hoofd 2e. School te Soerabaja, door den schrijver bij zijn brief van 8 Juli j.l. als bijdrage voor het Tijdschrift aangeboden (Not. Juli '09 IV*a*).

Dit werk, ofschoon in zekere opzichten verdienstelijk, komt der Directie ongeschikt voor tot opname in het Tijdschrift.

II. Brengt ter tafel de navolgende tusschentijds ingekomen stukken:

1°. Gouvernements Besluit van 9 September 1909 N°. 14, houdende machtiging om te beschikken over een bedrag van ten hoogste *f* 2000 (twee duizend gulden) tot het aanbrengen van een afsluiting om den Boroboedoer.
Informatie.

2°. G. B. van 20 September j.l. N°. 26, waarbij *a.* wordt machtiging verleend om te beschikken over een bedrag van *f* 8000.— voor de ontgraving van het tempelterrein van Tjandi Sewoe op de wijze, aangegeven in de Beschrijving der oude verbouwingen van den hoofdtempel van Tjandi Sewoe, door den toenmaligen Luitenant, thans Kapitein der Genie, T. van Erp vervaardigd ingevolge het besluit van 22 Juli 1901 N°. 6, *b.* de uitvoering van dat werk, waarmede zal worden aangevangen na afloop der werkzaamheden aan den Boroboedoer, bedoeld in Art. 1 van het besluit van 25 April 1907 N°. 51, wordt opgedragen aan den Kapitein der Genie T. van Erp; *c.* enz.
Informatie.

3°. Missive van den G. S. dd°. 19 Augustus 1909 N°. 2157 houdende aanbieding van het Supplement op het dertiende en laatste deel van „de opkomst van het Nederlandsch gezag in Oost-Indië", Eerste en Tweede deel, bewerkt door Dr. L. W. G. de Roo.
In de bibliotheek.

4°. Aanbieding van een uit Madras ontvangen Catalogus van Hollandsche handschriften, brieven en officieële stukken, gecopieerd door Rev. P. Groot, bij missive van den Directeur van O. E. N. dd. 19 Augustus j.l. N°. 13014.
In rondlezing.

5°. Missive van denzelfden dd. 23 Augustus j.l. N°. 13176 houdende aanbieding van het Tobeloreesch-Hollandsch woordenboek met Hollandsch-Tobeloreesche inhoudsopgave door A. HUETING.

In de bibliotheek.

6°. Missive van denzelfden dd. 23 September j.l. N°. 15069, met verzoek te willen mededeelen of aan de gewone Gouvernementssubsidie voor het Genootschap ook in het jaar 1911 werkelijk behoefte zal bestaan.

Antwoorden dat ook voor het jaar 1911 dringende behoefte bestaat aan bedoelde subsidie.

7°. Renvooi van denzelfden dd. 21 Augustus j.l. N°. 19673, ten geleide van de missive van den Resident van Semarang van 14 Augustus t.v. N°. 14804/68, houdende bericht dat door de inlanders RATMAN, RAMELAN, KOESMIN KOESTAM en KASAN bij het graven van een kuil in de nabijheid van een graf op de begraafplaats Bergota Afd. Semarang gevonden werd een koperen doos voor een groot gedeelte gebroken en in stukken, met verzoek, onder aanbieding van een afdruk der teekeningen welke aan de boven- en onderzijde voorkomen, te willen mededeelen of op het bezit van dat voorwerp wordt prijs gesteld.

Reeds werd de doos opgevraagd, om de oudheidkundige waarde er van te kunnen beoordeelen.

8°. Renvooi van denzelfden dd. September 1909 N°. 18942, t. g. v. de missive van den Resident van Pekalongan van Juli 17 j l. N°. 6450/56, met zes „peneroes" (kleinere soort van bonang, die de grootere accompagneeren), waarvan 3 beschadigd, zoomede een beschadigde „tangkĕp kĕntjer", alle van koper en van zeer oude herkomst (naar men zegt 200 jaar oud), door WONGSOLEKSONO en SODRONO van het gehucht Hardjowinangoen der desa Soerdjo, distr. Bawang, Afd. Batang, bij het afgraven van een erf in den grond

gevonden. Het eigenaardige der 6 penerses is, dat alle voorzien zijn van 4 gaatjes, welke in de thans in gebruik zijnde niet voorkomen. De waarde aan koper dezer voorwerpen wordt geschat op *f* 5.—

De heer PLEYTE deelt mede dat, gegeven de gaatjes en de dunte van het metaal deze *pĕnĕroes* vermoedelijk weegschaal-bakken zijn. Waar het Genootschap reeds meerdere soortgelijke voorwerpen bezit, adviseert hij tot opzending naar het Rijks Ethnographisch Museum te Leiden.

Den Directeur vd. zal een voorstel in dien geest worden gedaan.

9°. Missive van den Directeur van Justitie dd. 16 dezer N°. 11186, houdende aanbieding van een boekwerk en eenige dagbladen, waarop het auteursrecht is voorbehouden.

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

10°. Missive van den Directeur van Financiën dd. 9 dezer N° 13791, houdende bericht, in antwoord op het dezerzijdsch verzoek (zie Not. Aug '09 V*c*), dat den algemeenen ontvanger van 's Lands kas alhier is opgedragen, het directielid MOQUETTE in de gelegenheid te stellen, de bij 's Lands kas onder zijn beheer berustende haantjesduiten en dollarmunt, afkomstig van Riouw en Tapanoeli, te bezichtigen; zijnde genoemde Departementschef gaarne bereid c. q. daarvan eenige exemplaren voor het penningkabinet van het Genootschap af te staan.

Informatie.

11°. Missive van den Directeur van Landbouw dd. 14 dezer N°. 7010, houdende verzoek om toezending zoo mogelijk van eenige in de bibliotheek van zijn departement ontbrekende afleveringen en deelen van het Tijdschrift.

Berichten dat het gevraagde reeds werd verzonden, op aflevering 2 van jaargang 1 (1852) na, die niet meer disponibel is.

12°. Missive van den Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine dd. 13 Augustus j.l. N°. 8175, houdende aanbieding van eenige kaarten, met verzoek het betrekkelijke verstrekkingsbewijs voor de ontvangst geteekend, aan het depôt van zeekaarten en gidsen alhier te willen terugzenden.

In de bibliotheek.

13°. Id. dd. 7 dezer N°. 9155 met eenige kaarten.

id.

14°. Missive van den Resident der Preanger Regentschappen dd. 9 dezer N°. 12090/34 met twee gevonden koperen voorwerpen, waarvan de waarde op *f* 20.— wordt geschat.

De voorwerpen hebben geen archaeologische waarde en zullen worden teruggezonden.

15°. Id. dd. 11 September j.l. N°. 12183/34 houdende verzoek om toezending van *f* 8.62, zijnde transportkosten van Tjiwidji naar Bandoeng van de voorwerpen bedoeld in Not. Juli '09 II 8.

Reeds door den Secretaris aangeboden.

16°. Aanbieding door den Hoofdinspecteur der Staatsspoorwegen op Java van het verslag betreffende de spoorwegverkenning in Midden-Sumatra, bij diens missive van 3 dezer N°. 5224/II.

Onder dankbetuiging aanvaard.

17°. Aanbieding bij missive van 27 Augustus j.l. N°. 307 door den Britschen consul alhier, van Vols. III en IV of „Unrepealed General Acts of the Governor General in Council" en „Acts, 1908".

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

18°. Missive van den Controleur van Kroë dd. 3 dezer N°. 1137/20 in antwoord op het dezerzijdsch schrijven bedoeld bij Not. Juli '09 VI houdende aanbieding van de twee origineele

koperen oorkonden met nog een 3e exemplaar, met verzoek, dewijl hij zich persoonlijk voor het behouden blijven der oorkonden verantwoordelijk gesteld heeft, daarvoor speciale zorg te dragen, en ze zoo spoedig doenlijk te willen terugzenden.

Dankbaar de ontvangst te melden en spoedig photo's te laten nemen. Daarna zoo mogelijk de gewenschte Maleische vertaling aan den Controleur doen toezenden.

19°. Schrijven van den Kapitein der Infanterie E. S. DE KLERCK te 's Hage, dd. 16 Augustus j.l. houdende verzoek den druk der twee kaarten, waarover handelde zijn schrijven van 4 Mei j.l., dat tot nu toe onbeantwoord bleef, te willen bespoedigen. (Zie Not. Juli '09 II 19).

Bij dezerz. schrijven van 29 Juli j.l. N°. 283 werd onder toezending van *f* 30.— voor reproductiekosten den Heer DE KLERCK medegedeeld dat de Directie voor den druk der kaarten het noodige zou verrichten.

20°. Aanbieding door het Indisch Comité voor wetenschappelijke onderzoekingen bij schrijven van 23 dezer N°. 27 van een schetskaart der Noordrivier van Bivak-eiland tot Alkmaar.

Onder dankbetuiging in de betr. verzameling.

21°. Schrijven van Dr. W. ROTHERT, professor in de botanie aan de Universiteit te Odessa, thans te Buitenzorg, dd. 10 dezer, houdende verzoek om toestemming der Directie om, ten behoeve van Prof. OLDENBOURG, Indeoloog en Archaeoloog te St. Petersburg, op zijn kosten, door den Kapitein der Genie T. VAN ERP, die zich daartoe bereid verklaard heeft, een stel afdrukken te laten nemen van de twee series Boroboedoer clichés genaamd de „VAN KINSBERGEN" en „CEPHAS" collecties.

Mededeelen dat de Directie geen bezwaar heeft. (Zie sub 22).

22°. Schrijven van den Kapitein der Genie T. VAN ERP te Boroboedoer, dd. 13 Augustus j.l. houdende mededeeling

dat Prof. ROTHERT zich met het verzoek als boven tot hem gewend heeft en dat hij meent dat de Directie gereedelijk haar toestemming geven kan omdat de photo's bestemd zijn voor Prof. OLDENBURG, een autoriteit van wereldreputatie die o. a. veel licht heeft gebracht in de geheimen van Boroboedoer's sculpturen.

Den Heer VAN ERP mededeelen dat conform zijn advies toestemming verleend wordt.

23°. Aanbieding bij schrijven van 16 dezer door Jhr. N. J. WESTPALM VAN HOORN, namens de Loge de Vriendschap te Soerabaja van twee exemplaren eener medaille, geslagen ter herdenking van het 100-jarig bestaan dier loge.

Onder dankbetuiging in het penningkabinet.

24°. Schrijven van den Heer A. BAUMGARTEN van 12 dezer, houdende mededeeling in antwoord op het schrijven der Directie van 2 September j.l. N°. 351 (Not. Aug. '09 II c.), dat hij zijn medeerfgenamen over de zaak i. q. geschreven heeft, en zoodra hij hun antwoord heeft ontvangen, haar de gevraagde zekerheid verschaffen zal.

Informatie.

25°. Schrijven van Augustus j l. van de Douairière Gravin VAN LIMBURG STIRUM geb. FAGEL, in haar hoedanigheid van executrice-testamentaire in den boedel van wijlen den Heer Mr. O. J. H. GRAAF VAN LIMBURG STIRUM, Correspondeerend Lid van het Genootschap, den 12[en] Juli te Godesberg overleden, houdende mededeeling, dat door hem aan het Genootschap is gelegateerd, vrij van het recht van successie, om te worden uitgekeerd binnen zes maanden na zijn overlijden, een som van duizend gulden in contanten: en dat spoedig zal worden bericht waar en wanneer over gemeld bedrag kan worden beschikt.

Informatie.

26°. Aanbieding door de firma G. KOLFF & Co. alhier bij schrijven van 3 dezer, van een oud manuscript met wijzigingen in de Bataviasche Statuten over de jaren 1765 tot 1769.

Dankbetuiging en aan den Landsarchivaris aanbieden voor 's Lands Archief.

27°. Schrijven van den Heer Dr. P. J. HIJMANS VAN ANROOIJ van 28 Augustus j.l. meldende de opzending van de twee krissen bedoeld bij not. Juli 09 V b.

Nader zal worden bericht of en tegen welken prijs de Directie bereid is deze voorwerpen voor de Historische verzameling aan te koopen.

28°. Schrijven van den Heer H. M. DEVITT te Kuala Lumpur, Straits Settlements, gedateerd 17 Augustus j.l., meldende dat door hem in Malacca werd gekocht een zilveren schaal met de volgende inscriptie: „Ter Gedagtenisse Van Jacoba Geertruijda mein Dogtertje Van Den Onderkoop^{n}. En Resident tot Rembang Ian Meijn Geboren tot Rembang Den 1^{en} Aug^{s}. 1730 En tot Bat^{a}. overled^{n}. den 10 November A°. 1731. De schaal weegt $1^1/_2$ pounds, terwijl niet vaststaat of het maaksel is Hollandsch, Maleisch of Javaansch. Van de inscriptie wordt een afdruk met potlood gezonden, met verzoek te willen mededeelen of een photographie van voor en achterzijde der schaal het Genootschap welkom zal wezen.

De aangeboden photo werd reeds opgevraagd.

III. Geeft het woord aan den Heer ROUFFAER, die de aandacht vraagt voor het volgende:

a. In het Museum van 't Genootschap bevindt zich een beschreven steen, N°. 44, volgens de beschrijving van Dr. BRANDES in den Catalogus-GROENEVELDT (1887), p. 389, met „15 overlangsche regels Oud-Nâgarî-schrift", helaas „vrij onleesbaar", en herkomstig „uit de desa Kloerak, benoorden Tjandi Lara Djonggrang, vroeger bewaard bij den Adipati

Danoeredja (te Jogjakarta)". In zijn aanteekening noteerde Dr. BRANDES nog het volgeende:

„Begint *Namo ratnatrayâya*. Praçâti (in het Sanskrit) van den vorst uit de Çailendra-dynastie die ook aanleiding gegeven heeft tot het Nâgari-opschrift van Kalatan (Çaka 700 = A. D 778; zie Tijdschr. Ind. T., L. en Vk., XXXI (1886), 240 vlgg). Dagteekent van Çaka 704 (?). Aangezien er gesproken wordt van beelden van den Buddha, de Dharma en de Sanggha, die in een tempel zijn opgesteld, schijnt de tempel, waarbij deze steen heeft behoord, Tjandi Loemboeng te zijn, welke Tjandi, die van Buddhistischen oorsprong is, zich namelijk door zijne drie nissen in een achterwand voordoet als een tempel gewijd aan dèn Triratna".

Deze conjectuur van BRANDES werd reeds weerlegd in den 2[en] druk van VETH'S Java, dl. I (1896), p. 36 noot 2, waar opgemerkt werd: „Aangaande zijne (nl. BRANDES') gissing dat de tempel die van Loemboeng is, omdat deze drie nissen in den achterwand heeft, moet worden opgemerkt, dat sedert gebleken is, hoe aldaar in elken wand drie nissen zijn, behalve in dien van de deur, die er twee heeft."

Een latere onderstelling van BRANDES zelven helpt echter nader op weg. In zijn artikel „Oudheden" in de Encyclopaedie van Ned.-Indië, dl. III door hem afgesloten in Dec. 1898 [1]), heeft hij o.a. gezegd:

„Let men er op hoe Tji Sewoe, waarvan de bouwtrant met dien van Tj. Prambanan groote overeenkomst vertoont, zeer wel een Triratna-tempel kan zijn, evenals de Boroboedoer een stichting kan heeten van den Boeddha, in zijne plaats in 't systeem, dan trekt het dadelijk de aandacht, dat Tj. Prambanan een aan de Trimoerti gewijde stichting is, waarin aan Çiwa de voorrang werd toegekend,...enz."

Men behoeft nu enkel de lijn der redeneering door te trekken. In 1886 onderstelde BRANDES dat de Sanskrit-oorkonde van (vermoedelijk) 704 Çaka, gevonden in desa Kĕloerak, verheerlijkend de Boeddhistische Drievuldigheid (Triratna = Drie Juweelen), behoorde bij den Boeddhisten-

1) Zie voor dezen datum en voor het gedeelte dat BRANDES van dit artikel in de Encyclopaedie heeft geschreven (n. l. p. 127, 1e kolom 135, 1e kolom) mijne „Herdenking" van hem, vóórin de Singasari-monografie, 's Gravenhage-Batavia 1909, p. XXXIV, noot 1.

tempel Tjaṇḍi Loemboeng, die een eindje Noordwest van van Këloerak ligt. Door YZERMAN's onderzoekingen van 1890 bleek dit niet te kloppen. In 1898 echter wijst BRANDES-zelve er op, dat Tj. Sewoe „zeer wel" een Triratna-tempel kan zijn; welke Tj. Sewoe.... een klein eindje verder (men zie de kaart bij VERBEEK's Oudheden van Java, 1891) recht Noord van datzelfde Këloerak zich bevindt.

De vraag rijst dus dadelijk: is de Sanskrit-inscriptie van Këloerak uit (vermoedelijk) 704 Çaka dan *niet de stichtingsoorkonde van Tjandi Sewoe*, evenals de Sanskrit-inscriptie van Kalakan uit 700 Çaka die is van Tjandi Kalasan; beide trouwens uitgegaan van denzelfden vorst der Çailendra-dynastie?

Deze gevolgtrekking ligt zóózeer voor de hand, dat het er nu dubbel op aan zou komen de inscriptie van Këloerak volkomen te lezen. In de transcriptiën-bundels van Dr. BRANDES komt zij niet voor. Zou wellicht Prof. KERN in staat zijn een goede reproductie van dien geschreven steen te ontraadselen?

Wordt het bevestigd dat deze Këloerak-inscriptie de stichtingsoorkonde is van Tjandi Sewoe, dan zouden we, naast de reeds bekende van Tjandi Kalasan, een tweede gewichtig en vast gegeven in handen hebben voor den ouderdom van een zeer belangrijken tempel in de Prambanan-vlakte.

b. In de transcriptiën-bundels van Dr. BRANDES, in het Museum van 't Genootschap berustende als N°s. 242 *a-c* zijner nalatenschap, trof spreker onder den grooten epigrafischen schat drie transcripties aan, welke in bijzondere mate zijn aandacht trokken.

Immers: 1°. een lezing der Wenggi-inscriptie (uit ± 400 A. D.) van den steen te Djamboe (afd. Buitenzorg), in belangrijk opzicht afwijkende van de lezing die Prof. KERN in 1877 van dat inschrift gaf en verklaarde [1]); 2°. eene volle-

---

1) „Over het opschrift van Djamboe, in Versl. en Meded. Kon. Akad. v. Wetensch. afd. Letterkunde, 2e Reeks, VI (1877), p. 257-263. Door een verzuim heeft VERBEEK in zijn „Oudheden van Java" (1891), sub Djamboe, deze belangrijkste studie over de inscriptie *niet* vermeld.

Van belang is het hier aan te teekenen, dat naar de transcriptien van Dr.

dige transcriptie van het zeer gewichtige Wenggi-opschrift op den zuilvormigen steen van Kota Kapoer aan de monding der Mĕndoek-rivier (Westkust van Bangka), thans in het Museum bewaard als N°. 90, waaromtrent Dr. BRANDES in datzelfde straks genoemde artikel „Oudheden" van Dec. 1898 had medegedeeld dat het was „in Venggi-schrift. . . , waarin in een soort Maleisch een vloek wordt uitgesproken over hem die dien steen niet ongedeerd zou laten, maar zonder dat met name Hindo-goden worden aangeroepen, dáár (te Koto Kapoer) opgericht misschien in 608 (?) Çaka", maar waarover nooit iets meer door hem is medegedeeld; 3°. eene zoo goed als geheel volledige transcriptie van den beschreven steen Koeboer Radja (West van Fort van der Capellen), aan welk opschrift, dat duidelijk den naam vermeldt van den bekenden Mĕnangkabau'schen Vorst ADITYAWARMAN (regeerde van vóór 1343 — na 1375, volgens de nieuwste gegevens), Prof. KERN in 1880 zijne krachten heeft beproefd, gelijk men zien kan in Notulen Bat. Gen. XVIII (1880), p. 85-87, maar waarvan hij werken als hij moest met een drietal zgn. „facsimile's", niet meer dan een klein getal der 16 regels met zekerheid vermocht te lezen.

BARNDES, de naam van het rijk en de stad van Vorst POERNAWARMAN, die zich vereeuwigde in de opschriften van Djamboe, Kebon Kopi, Tjiaroeten en Toegoe, geheeten heeft T â r o e m a (dus *niet* Nâroema). Aangezien, volgens hem, voorkomt:

te Djamboe: *târâmâyâ* (voor KERN's *pâramâya*);
te Kebon Kopi: *târumecasya*;
te Tjiaroeten: *târâmanagarendrasya*

De Heer PLEYTE heeft — behoudens eenige verwarring tusschen „rechterzijtak" en „linkerzijtak", en dientengevolge tusschen Oost en West — in het Maandblad „Het Daghet" I (Bandoeng, 1905-06) de gelukkige conjectuur gemaakt (in 178) dat de naam der T j i T a r o e m den naam van het oude rijk Târoema nog zoude bevatten, als vroegere „oostergrens". Evenals hij aldaar ook de, zéér aannemelijke, conjectuur maakte, dat de term *arinagarotsâdane* (d. i. verdelging van vijandelijke steden") in het opschrift van Djamboe, later aanleiding werd tot de naamgeving der T j i S a d a n e, dan grooten stroom midden door POERNAWARMAN's rijk, welke naam dus corruptie zou wezen van Skr. *utsâdana*, verdelging" (Of in de krul-inscriptie van den Tjiaroeten-steen (zie PLEYTE l. c.) die naam soms óók aanwezig kan zijn?)

Spreker vraagt daarom machtiging van de Directie om afschriften dezer drie transscripties van Dr. BRANDES aan Prof. KERN te mogen zenden, met verzoek namens het Bataviaasch Genootschap of genoemde hoogleeraar, thans onze eenig overgeblevene Indische epigrafist zijn licht nader zou willen doen schijnen over deze drie zeer belangrijke beschreven steenen.

Deze machtiging wordt gaarne verleend.

c. Spreker wenscht opmerkzaam te maken, dat in VERBEEK's standaardwerk „Oudheden van Java" (Verhand. Bat. Gen. XLVI, 1891) een fout is ingeslopen ten aanzien van de herkomst der 5 beschreven koperen plaatjes van Kĕbantĕnan. Zij worden op zijn kaart aangegeven als gevonden te Kĕbantĕnan, N. ten O. van Toegoe; en, conform hiermede, wordt die plek in zijn tekst op p. 37 aangegeven als te vinden op „Blad L. III" der detailbladen (1: 20.000) van de residentie Batavia.

Beide nu is onjuist. Deze interessante koperen plaatjes komen niet uit de desa's Bantĕnan, waarvan een viertal naastelkaar liggen be N. en be N. O. van Toegoe; maar — zooals blijkt, wanneer men de door VERBEEK aangehaalde litteratuur doorleest — uit de deza Kĕbantĕnan, Z. ten W. van Bĕkasih, vlak West van de vereeniging der Tji Keas en Tji Leungsi.

Hij voegt hier nog aan toe hoe àl deze desa's Bantĕnan of Kĕbantĕnan, volgen persoonlijke mededeeling van Dr. F. DE HAAN, ontstaan zijn door nederzettingen van Bantĕn'ners na de onderwerping van Bantĕn in 1682 aan de Compagnie.

Zijnerzijds voegt het bestuurslid PLEYTE aan deze mededeeling toe, dat hij trachten zal de keerzijde van het plaatje N°. IV geheel te ontcijferen, welke HOLLÈ indertijd (zie Tijdschr. Batav. Gen. XVI, 1867, p. 561) bij zijn transscripties ter zijde liet.

Het Kĕbantenan, waar deze plaatjes van daan komen, is dus te vinden op detailblad L, VI der residentie Batavia (1: 20.000).

d. Voorts verzoekt spreker verlof van de Directie, om zelve te mogen opstellen de volledige lijst der Beschreven Steenen in het bezit van het Bataviaasch Genootschap, thans N°s. 1—113,

waarvan de N°s. 1—53 reeds door Dr. BRANDES geïnventariseerd en opgehelderd werden aan het slot van GROENEVELDT's Catalogus (1887). Het komt er thans enkel op aan die lijst bij te werken tot heden, aan de hand voornamelijk van de door Dr. BRANDES nagelaten lijst van de sinds 1887 nieuw aangewonnen Beschreven steenen N°s. 54—113. Aangezien echter omtrent de N°s. 1—53 verschillende aanvullende gegevens bekend werden sinds 1887, met name ten aanzien der juiste herkomst van die beschreven steenen, zal het goed wezen óók die nummers weer op te nemen in de lijst, waardoor deze tevens geheel compleet wordt tot op heden.

Dit verlof wordt gaarne verleend.

e. Met een enkel woord memoreert spreker nog den schat van epigrafischen arbeid, achtergelaten door Dr. BRANDES. (Zie den Inventaris door Dr. VAN RONKEL opgemaakt, Notulen 1906, Bijlage III). Véél is daarvan geordend, getransscribeerd, zoo te zeggen volkomen klaar, zelfs voor uitgave in druk; véél is echter maar even gememoreerd op een overigens blancogebleven blad. Het zou echter van groote waarde wezen een Inventaris te kunnen publiceeren van den inhoud dezer drie bundels, tevens om mogelijk te loorgaan van deze losse foliobladen zooveel als doenlijk te verhoeden. Spreker twijfelt of hij den tijd kan vinden om dit zelve te doen, maar zal ten minste trachten in die richting voor te bereiden wat hij kan. Met het oog op dien te maken Inventaris, en met een beroep op zijn piëteit voor de nagedachtenis van Dr. BRANDES, vraagt hij aan de Directie verlof om in deze papieren te mogen werken naar vrijheid.

Geen bezwaar.

IV. De heer HAZEU deelt mede

a) dat de Heer TEILLERS thans bezig is ten behoeve van het album met afbeeldingen van Museumvoorwerpen (zie laatstelijk Not. 18 Januari 1909 VI) aan photographieën van de bronzen bijlen van Roti (Catalogus der Arch. verzameling N°s. 1653—55), dat deze de eerste serie zal afmaken

vóór het eind van het jaar en een deel van de tweede serie vóór hij in het volgend jaar met verlof naar Europa gaat.

b. dat hij een schrijven ontving van Mr. PAETS TOT GANSOYEN te Soerabaja met bericht dat deze in het bezit is van een koperen plaat, groot 34,7 op 6,5 c.M. met oud Javaansche inscriptie, aan de eene zijde van 6 regels en aan de andere van 1³/₄ regel schrift, welke hij van plan is later aan het Genootschap aan te bieden, met verzoek om te mogen weten of in de collectie reeds platen zijn afkomstig van de vindplaats dezer: Goeboek Klakah, oostelijk van Toempang in Pasoeroean.

Informatie.

V. De heer PLEYTE biedt aan:

1°. Een steenen beeld van een Çiwaitisch askeet gevonden door den inlander Madhani bij het bewerken van een stuk milikgrond van de desa Tji-paraj, distrikt Tji-peudjeuh, afdeeling Bandoeng.

Zie Not. Juli 09 II 8.

2°. Vijf oudsoendasche steenen beelden afkomstig van het erf der Kawadanan Tji-sondari, district Tji-sondari, afdeeling Bandoeng.

Volgens opgaaf van den schrijver des Wadana's zijn drie dezer aangevoerd van Tji-pèla, in het gelijknamige district.

Volgens S. MULLER, Bijdr. T. L. en Vk., dl. IV, p. 102 is het groote beeld afkomstig van G.-Tambang roejoeng. Zie ook STEINMETZ, Tijdschr. Ind. T. L. en Vk. dl. 41, blz. 289.

3°. Namens den Heer M. J. A. KRUSEMAN Ass. Resident van Tasik Malaja:

Twee oudsoendasche steenen beelden, aangetroffen op het erf der Assistent-residentswoning te Tasikmalaja afkomstig uit den Koffietuin Boen tjilik, op den Goenoeng Tjakra wati.

Zie foto's VAN KINSBERGEN N°. 73.

4°. Drie oudsoendasche beelden afkomstig van de plek waar eenmaal de beschreven steen N°. 26 der Archaeologische verzameling stond ten onrechte als Gĕgĕr handjoeang opgegeven; de plaats heet Linggawangi.

5°. Een *lingga?* en twee oudsoendasche beelden aangetroffen op het erf der Assistent-residentswoning te Tasikmalaja gezegd afkomstig van den Galoenggoeng.

6°. Een afschrift der piagĕm vermeld door K. F. HOLLE in Tijdschr. deel 24 onder den titel: de plaatsnaam Singaparna. De tegenwoordige eigenaar is genaamd NATA en woonachtig te Soenda wĕnang. Zie Bijlage 1.

7°. de navolgende voorwerpen uit de kaboepetan van Pakoentjen, onderdistrict Bandjar sari, district Padaherang, Afdeeling Soekapoera:

a. een op messing gegrifte piagĕm; zie voor afschrift en inhoud bijlage;

b. een teekening in kleuren op *saĕh* (daloeang) voorstellende hel en hemel. Vermoedelijk is dit een fragment van een zoogen. *Wajang beber.*

c. een 4° handschriftje op *saĕh* bevattende de wawatjan Damar woelan.

d. een lontarhandschrift: inhoudende *mantra's.*

e. een lontarhandschrift: als boven.

Alles geschonken door den bewaarder NATA.

8°. Twee doortrekken, één nagenoeg geheel vergaan op tule en één op wit katoen van de oude Preanger-kaart bewaard in de kaboepetan van Tji-ela, overgenomen uit het Residentie Archief te Bandoeeg.

Zie K. F. HOLLE, Tijdschr. 24, blz. 168.

Een en ander werd door aanbieder bijeengebracht op zijn dienstreis door Soekapoera, gedurende de maand Juni 1909.

9°. Aangekocht door Mejuffrouw M. TONNET bij haar bezoek aan den Dieng in de maand Juni 1909.

Zeven ornamentstukken:

Een fragment van een beschreven steen bevattende de volgende legende:

Om namaççi . . ya swasti çakawarshàti . . .
sa . . . . ti pâda krsnapa . . toe . . . .
. . . . . pi . . maha pratishta . . . . .
. . . . nira inastwaka . . . . . .
. . . . tri . . . . . .

transcriptie van wijlen Dr. J. L. A. BRANDES naar een teekening van den Heer SCHELTEMA te Samarang. Sedert dien zijn vier letters onleesbaar geworden.

10°. Namens den Hr. F. K. OVERDUIJN, Resident van Bantam een bronzen Çakti-beeldje, afkomstig uit de desa Banjoe moedal. Afd. Pĕmalang, Tĕgal.

11°. Namens R. A. A. DJAJA DININGRAT, Regent van Serang een zakje diverse munten; in handen van den Heer MOQUETTE.

VI. De heer VAN RONKEL

a). biedt aan namens Jhr. A. A. A. PLOOS VAN AMSTEL te Batavia 2 serieën van het Tijdschrift „Studies in Volkskracht" (1903 en 1904).

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

b). namens den heer Th. R. HAASMANN te Batavia een photographie van een bijzonderen boom bij de Portugeesche kerk aan den Jacatraschen weg alhier, welke boom ook voorkomt op Plaat Rach 37 uit de verzameling BOURSSE WILS.

c). betoogt de wenschelijkheid om in de bibliotheek een bovenlicht aan te brengen.

Conform.

VII. De heer VAN HINLOOPEN LABBERTON

a). deelt mede dat het Gouvernement van Madras zich gewend heeft tot de Indische Regeering met het verzoek, indien in 's Lands archieven memories omtrent de overgave van het gouvernement van Cormandel aanwezig zijn, daarvan copieën te laten maken op kosten van de Britsch Indische Regeering. De Gouverneur Generaal heeft geen bezwaar de gevraagde afschriften te verleenen, tenzij het Bataviaasch Genootschap de uitgave op zich zou wenschen te nemen, in welk geval het Genootschap de voorkeur zou hebben.

De Directie machtigt spreker aan den Alg. Secr. namens wien de zaak wordt voorgebracht te berichten dat zij niet het voornemen heeft tot die uitgave over te gaan.

b). doet het verzoek ten behoeve de Brusselsche tentoonstelling, te mogen doen reclicheeren een tiental clichés uit de VAN KINSBERGEN-collectie Boroboedoer photographieën.

Machtiging verleend.

c). brengt ter tafel en biedt in leenbruik aan, een zodiakbeker toebehoorende aan Mr. G. VISSERING en aangekocht van den Tĕnggĕr.

Aansluitende aan de klassificatie van deze bekers door Dr. BRANDES, opgesteld in Notulen 5 Juni 1899 IV 8 (pag. 130) kan worden opgemerkt dat de beker 1e voorzien is van de monsterfiguur boven de mimi; 2e. een jaartal draagt boven den naar links kijkenden vogel en wel 't jaar 1260 (wat klopt met Dr. BRANDES conjectuur ten aanzien van de jaartallen). In afwijking van alle bekende exemplaren staat het jaartal echter onderste boven [1]). Eene merkwaardige bijzonderheid die wel vermelding verdient is dat aan den binnenkant op den bodem een schildpad met uitgestoken kop en staart wordt aangetroffen. De kop wijst tusschen Ram en Stier, de staart wijst naar de Weegschaal. In 's Genootschaps verzameling vond ik een tweede exemplaar met schildpad in de richting Capricornus-Kreeft en wel N°. 796*a* welke 't jaartal 1243 draagt.

Daar in Dr. BRANDES' beschrijving op het bodemfiguur niet bijzonder is gelet moge hier nog worden opgegeven dat 796, 797, 797*a*, 797*b*, 799, 800, 801, 802*a*, 802*b* een achtpuntigen ster vertoonen met een bloem in het midden, die bij 801 nog zeer duidelijk is en een 7-bladigen lotus vertoont. De achtpuntige ster is bij N°. 795 een dubbel kruis of tjakra als rozet bewerkt, terwijl N°. 798 een enkel kruis-rozet geeft met achtdeelig ornament er omheen.

Over de beteekenis van den schildpad behoeft men niet in het onzekere te zijn, als men zich de mythe van Kasyapa herinnert.

---

1). Sedert bleek, bij eene vluchtig bezichtiging van de verzameling van Mr. PAETS TOT GANSOYEN ook hier een beker met omgekeerd jaartal voor te komen. Ook een beker met schildpad is daarbij aanwezig.

Wellicht is het van belang hier mede te deelen dat in de beroemde masdjid te Dĕmak in de Qiblats-nis een dergelijke schildpad mansgroot op den achtergrond is geschilderd.

Dat de Vorstenhuizen steeds prijs stelden op het bezit van een heilig gehouden schildpad is voldoende bekend.

Voor Mataram is het de Ki-Doedă te Pasar-gĕdé (Kitå agĕng).

De Heer PLEYTE merkt op, dat de beker wellicht valsch is en in dat geval nog een secundaire trucage bovendien. Op het eerste wijst namelijk het omgekeerde jaartal, op het tweede het gewicht.

Uit het vijftigtal hem thans bekende exemplaren, zoo in Europa als hier aanwezig, blijkt namelijk dat de beste en zonder twijfel echte stukken, steeds vrij dun van metaal en uit één stuk gegoten zijn. De twijfelachtige daarentegen vertoonen de zodiakteekens afzonderlijk gegoten — losse exemplaren zijn voorhanden — en later op het lichaam van den beker gesoldeerd.

Dit later erop soldeeren van de figuurtjes verklaart den omgekeerden stand van het jaartal en dit laatste wijst op recenten datum, althans op een periode toen men de oude cijfers niet meer lezen kon, daar men ze anders wel recht gezet zou hebben.

Dit was de eerste vervalsching.

Later is men weder eenvoudiger te werk gegaan, door van de voorhanden exemplaren — echt of valsch — vormen te maken — o. a. te Djokja — en daarin nieuwe te gieten.

Dus was de tweede namaak.

Een product daarvan schijnt het onderhavige stuk te zijn en wel een kopie van een reeds valsch exemplaar, daar het hoezeer uit één stuk gegoten, duidelijk aantoont, dat het naar een origineel met opgesoldeerde figuurtjes is gemaakt, afgescheiden van het misplaatste jaartal.

d. De heer LABBERTON deelt nog mede, dat samen met het staande Boeddhabeeldje, bedoeld in Not. Aug. '09 VI*c*, in den heilig gehouden aardhoop in (Karang-Anjar Soerakarta)

nog gevonden werden eenige verroest ijzeren landbouw- en technische werktuigen, welke door hem zijn opgevraagd en ter tafel zijn.

VIII. De Secretaris

a. doet het voorstel namens Mevrouw SERRURIER om voor de groote zaal in het Ethnographisch Museum nog twee kasten te laten aanmaken, waardoor alle groepen van uitstalkasten uit blokken van vijf kasten komen te bestaan.

Conform.

b. biedt aan voor de handschriftenverzameling een ongeveer vijftig jaar oud Chineesch handschrift over het sinds lang opgeheven Hemel en Aarde Verbond, het geheime Genootschap onder den naam van „Hung League" door Schlegel beschreven (zie Not. Juli '09 V*a*).

c. biedt aan voor dezelfde verzameling een oud Chineesch manuscript, afkomstig van de firma Goan Sing alhier, bevattende een geschiedenis van Batavia van 1610—1795. Het is een variant van wat in 1840 door W. H. MEDHURST onder den titel van „Chronologische Geschiedenis van Batavia geschreven door een Chinees" vertaald is in het tijdschrift van Ned. Indië. Het onderscheid bestaat vooral in verschil van rangschikking van den tekst. Bovenden is dit manuscript iets meer uitgebreid dan het oude. Het loopt ook één jaar langer.

Het handschrift is voorzien van een ongeteekende inleiding, twee voorreden door TAN NAI GIOK (gedateerd 1832 en 1837), benevens lijsten van Gouverneurs Generaal, Kapiteins Chinees, Luitenants Chinees, Chineesche boedelmeesters, Secretarissen en begrafenismeesters,—alle welke in MEDHURST'S vertaling niet voorkomen.

Ofschoon steller den tijd ontbreekt thans dieper op een studie van het manuscript in te gaan, wil hij mededeeling doen van het volgende, dat hem bij het doorbladeren gebleken is. Naar de Heer ROUFFAER hem betoogde, moet uit het voorkomende op pag. 46,52 en 76 der vertaling van MEDHURST de conclusie gemaakt worden, zooals reeds uit-

gesproken staat in de „Losse aanteekeningen ter opheldering" door Mr. P. MIJER en Dr. W. R. VAN HOËVELL, op pag. 133 van hetzelfde tijdschrift,—dat er nog een *tweede Chineesche kroniek van Batavia* zou bestaan van de hand van een zekeren LIM TJOEI POK.

De gevolgtrekking is juist, alleen is de premisse foutief. De op die plaatsen genoemde LIM TJOEI POK is n.l. niet de auteur van een ander geschiedwerk, maar is een der opeenvolgende schrijvers van de door MEDHURST vertaalde Kroniek. Dewijl voor zoover in het origineel de meening van LIM TJOEI POK aangehaald wordt, elke verticale regel in het relaas een karakter lager geschreven is dan de gewone tekst, moet het naar Chineesch gebruik de naam zijn van den scribent zelven, die zich aldus nederig op den achtergrond stelt.

Nog zij bericht, dat in een aanteekening achter de tweede voorrede vermeld wordt, dat in Bantam een groote steen moet zijn met het opschrift: Tông jîn bîng tiaô sìng bō̱ kong, d.w.z. „Chineesch heilig graf uit de Ming dynastie (1368—1644), waaraan de Heer des Hemels een wonderdadige kracht gegeven heeft.

IX. Worden alsnog afgevoerd van de ledenlijst op verzoek de heeren W. P. A. KLOPROGGE, W. H. BETHBEDER, J. HULSHOFF POL, H. VAN SANTWIJK en de Handelsvereeniging Amsterdam.

Niets meer aan de orde zijnde wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de vergadering van November 1909.

LIEFRINCK,
President.
V. WETTUM,
Secretaris.

Notulen van de tiende Directievergadering, gehouden op Maandag 8 November 1909.

Aanwezig de Heeren: F. A. LIEFRINCK, President, Mr. J. G. POTT, Vice-President, Dr. G. A. J. HAZEU, Dr. Ph. S. VAN RONCKEL, C. M. PLEYTE, D. VAN HINLOOPEN LABBERTON, J. P. MOQUETTE, P. DE ROO DE LA FAILLE en B. A. J. VAN WETTUM, Secretaris.

Afwezig de Heer W. B. VAN GOOR.

De vergadering wordt bijgewoond door het correspondeerend lid den Heer G. P. ROUFFAER, door de Directie daartoe uitgenoodigd.

De Notulen der vorige vergadering, zijnde die van 27 September 1909, worden goedgekeurd en gearresteerd.

I. De President opent de vergadering en neemt in behandeling de navolgende uit de rondlezing terug ontvangen stukken:

a. Missives van den 1en G. S. van 9 en 10 September j.l. N°. 2383 en 2391, waarbij worden aangeboden ter publiceering, voor zoover daartoe geschikt, in het Tijdschrift van het Genootschap: een afschrift van een van den Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden ontvangen nota betreffende het landschap Sawito en een van den Resident der Oostkust van Sumatra ontvangen nota omtrent de landschappen Siantar, Panei, Tanah Djawa en Raja, wat het laatste opstel betreft met verzoek om terugzending na gemaakt gebruik.

Plaatsing in het Tijdschrift.

b. Missive van den Directeur van O. E. N. dd. 30 September 1909 N°. 15500, houdende aanbieding van het renvooi van zijn ambtgenoot der B. O. W. van 23 September t. v.

N°. 14912/c en bijlagen, betreffende het aanbrengen van eenige verbeteringen aan het gebouw van het Genootschap, met verzoek om te willen mededeelen of tegen de uitvoering van bedoeld werk overeenkomstig het overgelegde ontwerp, al dan niet bezwaar bestaat.

Spoedshalve werd bij het dezerzijdsch schrijven van 5 November j.l. N°. 441 genoemden Departementschef reeds geantwoord, dat er van den kant der Directie geen bedenkingen tegen het plan bestaan.

c. „Tji-rĕbonsche lezing van de tjarita pantoen Njai Soemoer Bandoeng" als aanvulling tot de reeds voor den druk aangenomen teksten, door C. M. PLEYTE.

Plaatsing in het Tijdschrift.

d. „Artja domas, het zielenland der Badoejs" door C. M. PLEYTE.

Als boven.

e. „De ouderwetsch-Javaansche „koedi" nog algemeen op Madoera in zwang" door G. P. ROUFFAER.

Als boven.

f. „Verklaring van eenige jataka-tafereelen van Boroboedoer" met 3 platen, door T. VAN ERP.

Als boven.

g. Schrijven van den Heer H. SUNDERMAN, missionaris te Lolowoea, eiland Nias, dd. 23 September j.l., houdende aanbieding van zijn opstel „Ueber die relative Originalität der Niassischen Sprache", met verzoek het voor plaatsing in het Tijdschrift van het Genootschap in aanmerking te brengen.

Naar het oordeel der Directie is het opstel minder geschikt voor opname, omdat er weinig in voorkomt dat niet reeds in de vorige werken van den schrijver gezegd is.

Wordt besloten den schrijver hiervan mededeeling te doen onder terugzending van het manuscript.

II. Brengt ter tafel de volgende tusschentijds ingekomen stukken:

1°. G. B. van 29 October 1909 N°. 20, waarbij *a)* wordt uitgebreid het Inlandsch personeel ten behoeve van de bewaking en het onderhoud der oudheden in de residentiën Soerakarta en Djokjakarta, *b)* wordt beschikbaar gesteld een bedrag van ten hoogste *f* 1000.— (een duizend gulden) voor het aanbrengen van afsluitingen aan eenige oude tempels in genoemde gewesten, *c)* worden getroffen maatregelen voor den bouw van een woning voor den Europeeschen opziener bij de oudheden in die residentiën, *d)* de Resident van Djokjakarta wordt uitgenoodigd een voorstel in te dienen betreffende de heffing van entreégeld van de bezoekers van eenige der oude tempels in zijn Residentie.

Informatie.

2°. Missive 1e G. S. van 19 October 1909 N°. 2724, houdende bericht, in antwoord op het dezerzijdsch schrijven van 12 October j.l. N°. 399 (Not. Sept. '09 I*a*), dat de G. G. er geen bedenking tegen heeft, dat de bedoelde stukken betreffende een codificatie van het adatrecht ter Westkust van Sumatra, tot eventueele publicatie worden afgestaan aan de Commissie voor het Adatrecht te 's Gravenhage.

Informatie.

3°. Renvooi van den G. S. dd. 12 October j.l. N°. 25129 t. g. van de missive van den Secretaris Generaal van het Departement van Koloniën van 14 Augustus t. v. afd. A[1] N°. 46/1330, houdende aabieding van de van de Commissie van advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën ontvangen boekwerken „Baltische Archivalia", „Archivalia in Italië" en „Acte der Synoden van Zuid-Holland".

Ontvangst erkennen.

4°. Missive van den Directeur van O. E. N. dd. 30 October N°. 17419 waarbij wordt aangeboden het schrijven van den

Controleur in Commissie J. E. JASPER van 15 October t. v. N°. 293 met diens naar de aanwijzingen in de dezerzijdsche missive van 3 Mei j.l. N°. 172 (Not. April '09 Ic) aangevuld en omgewerkt manuscript van „het vlechtwerk in den Indischen Archipel", met verzoek om mededeeling of naar het oordeel der Directie dat werk kan gezegd worden thans aan het beoogde doel te beantwoorden.

In rondlezing.

5°. Renvooi van den Directeur van O. E. N. van 21 Augustus j.l. N°. 19673 enz. (Not. Sept. '09 II 7).

De sedert ontvangen stukken van een koperen doos blijken te zijn de fragmenten van twee keteltrommen en worden voor de verzameling in de bronskamer van het Genootschap overgenomen, terwijl *f* 12.50 zal worden aangeboden als schadeloosstelling voor de vinders.

6°. Renvooi van denzelfden van 25 September j.l. N°. 22041 t. g. van de missive van den Resident van Besoeki dd. 13 September t. v. N°. 11313/42 met elf stuks gouden voorwerpen, door den Inlander DISO uit de desa Pasolean, distr. en afd. Bondowoso bij de bewerking van een sawahveld toebehoorende aan den Inlander PA SARMENA in de desa Tangsil-koelon, in den grond gevonden.

Tegen de getaxeerde waarde van *f* 15.— voor de betrekkelijke verzameling overgenomen.

7°. Renvooi van denzelfden dd. 21 October j.l. N°. 24439 ten geleide van de missive van den Assistent Resident van Soekaboemi van 13 October t. v. N°. 6807/19 over 14 metalen voorwerpen door den Inlander SALEH uit de kampong Bodjong-kidoel, desa Bodjong, distr. Tjimahi, afd. Soekaboemi, op zijn erf uit den grond opgegraven.

Zal gevraagd worden de bedoelde voorwerpen op te zenden onder opgave van de getaxeerde waarde.

8°. Renvooi van denzelfden van 22 October j.l. N°. 24617 t.g.v. de missive van den Resident van Kedoe dd. 14 October t.v. N°. 1224/44, handelende over 296 zilveren knoopjes en drie stukjes van een vergulden halsband door den Inlander WONGSOWIDJOJO van desa Taloen bij het bewerken van zijn sawah uit den grond opgegraven.

Bij dezerzijdsch schrijven van 5 November j.l. N°. 440 werd opzending gevraagd, ook van den beschadigden pot (prioek) waarin de voorwerpen gevonden werden.

9°. Renvooi van denzelfden van 1 November j.l. N°. 25169 t.g. van de missive van den Resident van Kedoe dd. 23 October t.v. N°. 6412/10, meldende dat door den Inlander SETRODIWIRJO van desa Tlogoredjo, distr. en afd. Temanggoeng, de geschonden overblijfselen van eenige oude Inlandsche muziekinstrumenten zijn opgedolven.

Opzending vragen.

10°. Aanbieding door den Directeur van Justitie bij miss. van 15 October j.l. N°. 12548 van eenige dagbladen.

Onder dankbetuiging aanvaard.

11°. Aanbieding door den Commandant der Zeemacht bij miss. van 15 October j.l. N°. 10600 van eenige zeekaarten.

In de betrekkelijke verzameling.

12°. Miss. van den Resident der Preanger Regentschappen dd°. 15 October N°. 13916/34, met verzoek tot restitutie van ƒ 2.— zijnde het bedrag der transportkosten van Tjitjalengka naar Bandoeng van een Ganeçabeeld voor het Genootschap bestemd.

Reeds aangeboden.

13°. Aanbieding op 30 September j.l. door het Hoofdbureau van den Topographischen Dienst van eenige kaarten.

Het betr. verstrekkingsbewijs werd reeds geteekend teruggezonden.

14°. Schrijven van den Consul der Nederlanden te Kaapstad van 20 September j.l. N°. 1390, houdende aanbieding van een uitknipsel uit het nummer van 10 September 1909 van het aldaar verschijnende weekblad „The Cape", waarin afbeeldingen van een ouden grenssteen in 1785 opgericht door C. J. VAN DER GRAAFF, Gouverneur van de Kaap, en ontdekt in een huis te George in de Kaapkolonie.

Het artikel luidt als volgt:

AN OLD BOUNDARY STONE.

In the meantime I have to thank Mrs. A. GORDON BARTLETT, of George, and Mr. FRANK ROSS, the artist, for placing at my disposal the drawings given hereunder (zie de nevenstaande teekeningen).

These drawings were made from a pencil rubbing by Mrs. BARTLETT of the original „A", and a photograph of „B". The coats-of-arms and the inscriptions are cut in the two sides of a slate slab, five feet in height, which is supposed to be a „boundary stone" of the Dutch East India Company. It was found in an old house at George, and is now in the custody of the Public Library at that place. It is in an excellent state of preservation. I am told that the curator of the South African Museum has cast eyes upon the relic. He would borrow it for the purpose of having a replica made, but the fear of damage in transit prevents the proposal being carried out. All the graving on „A" is sunk into the stone, as is also the lettering on „B", but the lion, rampant, on the latter, is carved in bold relief. Below the coat-of-arms of the Dutch East India Company and the lion, the inscription is roughly as follows:

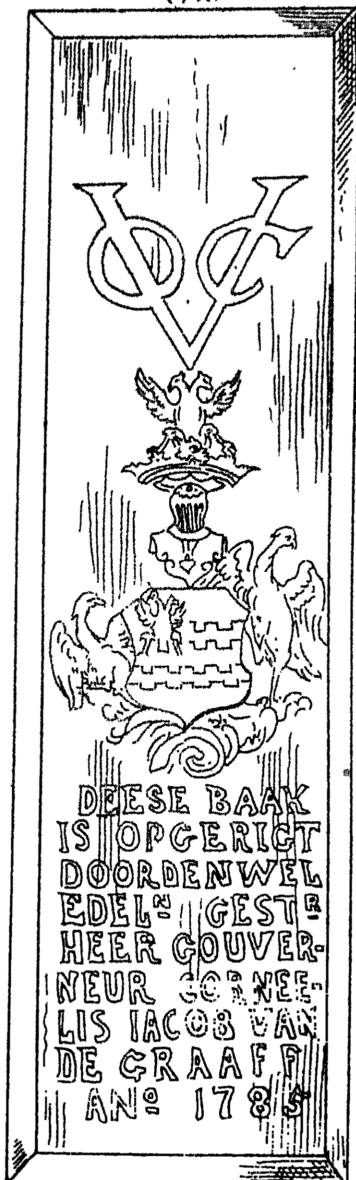
> „This beacon was erected by his Excellency the Governor, Cornœlis JACOB VAN DE GRAAFF, of the United Netherlands, 1785".

Onder dankbetuiging in de collectie „Varia".

15°. Aanbieding door den Britschen Consul alhier bij diens missive van 15 October j.l. N°. 387 van de boekwerken

(by. II 14)

(A.)

(B.)

F.B.R.

getiteld „Unrepealed General Acts of the Governor General of India in Council, vols V & VI".

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

15° *a*. Schrijven dd. 21 October j.l. van het buitengewoon lid Dr. F. DE HAAN, Landsarchivaris alhier, van den volgenden inhoud:

„Misschien zullen sommige leden Uwer Directie zich nog herinneren dat indertijd op initiatief van het Bataviaasch Genootschap aan ondergeteekende door de Regeering de opdracht werd verstrekt om een onderzoek in te stellen naar het bestuur enz. van de Preanger Regentschappen tijdens de O. I. Compagnie.

Dit is geschied bij Regeeringsbesluit van 21 Jan. 1900 N°. 1. De opdracht gold voor een jaar; de vergoeding bestond in een daggeld. Aangezien na afloop van dat jaar deze opdracht nog bij lange na niet was voltooid, is bij besluit van 3 Febr. 1901 N°. 47 de termijn met een jaar verlengd. En toen na ommekomst van dit tweede jaar het werk nog lang niet gereed was, heb ik zelf aan de Regeering voorgesteld, het verder buiten bezwaar van den Lande af te maken, iets wat mij de vrije hand liet om daaraan zooveel tijd en studie te wijden als ik meende dat het onderwerp vereischte. Hiertegen verklaarde de Regeering bij monde van den Directeur van Onderwijs (schrijven van 24 Maart 1902 N°. 5161) „geen bezwaar" te hebben.

Sedert heb ik met eene onderbreking van twee jaar, die ik aan ander werk heb besteed, dezen arbeid vervolgd, die thans gereed is.

Zooals het werk nu op mijne schrijftafel ligt bestaat het uit de volgende onderdeelen.

1°. Een *overzicht* van het resultaat van mijn onderzoek, zooveel doenlijk leesbaar gemaakt voor het gewone ontwikkelde publiek, en niet overladen met details, noten of cijfers.

2°. Eene verzameling *Bijlagen*, ongeveer zestig. Dit zijn origineele stukken, deels uit 's Lands Archief alhier, deels

uit het Rijksarchief te 's Gravenhage, deels ook uit de gedrukte literatuur. Elke bijlage is voorzien met eene inleiding en uitvoerige aanteekeningen van den meest verschillenden aard, historisch, geographisch, biographisch, taalkundig enz., toegelicht met bewijsplaatsen.

3°. Eene verzameling *Personalia*, levensbijzonderheden 1° omtrent alle Gecommitteerden tot en over de Zaken van den Inlander; 2° omtrent alle Preanger Regenten uit den Compagniestijd; 3° omtrent andere in mijn werk optredende personen. Sommige dezer biographica zijn nogal uitvoerig, andere zeer beknopt; dit hangt af van het belang van den persoon in 't verband van mijn werk en van den overvloed van of armoede aan gegevens.

4°. Een *Commentaar* bij het sub 1° vermelde *Overzicht*. Deze Commentaar is het eigenlijke corpus van mijn arbeid, en daaruit is het Overzicht opgebouwd of liever geëxtraheerd. Hij bestaat uit citaten uit de archiefstukken of gedrukte literatuur, gerangschikt in de logische volgorde van elk achtereenvolgens behandeld onderwerp, en wel zoodanig dat de lezer van het Overzicht voortdurend kan controleeren waarop hetgeen wat hij leest eigenlijk berust en in hoeverre dit juist of onjuist is. De Commentaar bestaat dus uit dezelfde hoofdstukken als het Overzicht, en elk hoofdstuk in dezelfde opeenvolging van onderdeelen. Deze hoofdstukken vervallen in drie groepen.

1°. *zes* hoofdstukken die in chronologische volgorde de vestiging van het gezag der Compagnie en van haar bestuur behandelen, benevens een onderzoek naar den staat der Preanger onder de Mataramsche overheersching die daaraan voorafging.

2°. *negentien* hoofdstukken die den staat der Preanger behandelen tijdens de Compagnie. Hiervan zijn *zes* gewijd aan de cultures, *zeven* aan het bestuur, *vier* aan den toestand der inlandsche bevolking en *twee* aan onderwerpen die moeielijk onder een dezer categorieën te rangschikken zijn.

3°. *vier* hoofstukken die den staat der Preanger tijdens

Daendels behandelen; daar het Engelsche archief hiertoe tevens geheel is benut, kan ik wel zeggen dat de Preanger geschiedenis feitelijk is voortgezet tot 1816.

Zooals uit dit resumé van mijn arbeid af te leiden is, zal de omvang vrij aanzienlijk blijken. Ik heb dien getaxeerd op 4 deelen à 700 bladz. van het formaat Uwer Verhandelingen, maar het kan zijn dat dit meevalt, omdat ik niet kan berekenen hoeveel ruimte zal worden uitgewonnen door het met kleinere letter drukken van de noten der Bijlagen.

Aan het werk zijn 40 à 45 illustraties toegevoegd die ik in 800 exemplaren heb laten afdrukken, benevens diverse tabellen en staten.

Ik heb thans de eer, daartoe gemachtigd door nevensgaand schrijven van den Algemeenen Secretaris (dat ik gaarne terugverwacht) mijn bovenomschreven werk aan Uwe Directie aan te bieden voor de Verhandelingen.

Mocht het de eer worden waardig gekeurd daarin te worden opgenomen, dan zou ik, met het oog eensdeels op de groote opofferingen van verschillenden aard die ik mij voor deze studie heb getroost, anderdeels op mijn recht op verlof naar Europa over anderhalf jaar, het zeer op prijs stellen dat de druk eenigermate kon worden bespoedigd".

Het schrijven is vergezeld van een aan Dr. DE HAAN gerichten brief van den Algemeenen Secretaris van 9 October t. v., luidende:

„Overeenkomstig mijne toezegging bracht ik den korten inhoud van ons gesprek over aan den G. G. Zijne Exc. keurt goed dat U met het Bat. Genootschap over de uitgave van Uwe Monographie spreekt en stemde in met onze meening, dat eene vergunning tot de openbaarmaking van de gebezigde archiefstukken zou kunnen worden gegeven zonder „examinatie" van het gansche werk".

Daar Dr. DE HAAN mondeling mededeelde, dat hij geenerlei aanspraak maakt op honorarium, besluit de Directie het bedoelde werk van wege het Genootschap te publiceeren (zie Not. 99 pag. 220) en wel als afzonderlijke uitgave.

Daarover zal door den Secretaris na overleg met den auteur, met de firma G. KOLFF & Co. alhier in onderhandeling worden getreden.

Aan de Regeering zal de vereischte vergunning gevraagd worden om de gebruikte archiefstukken te mogen openbaar maken.

16°. Aanbieding door den Kapitein der Genie T. VAN ERP bij zijn schrijven van 18 October j.l., van het boekwerk „Les Restes de la Civilisation Hindoue à Java par J. LECLERCQ en van vijf Javaansche handschriften, afkomstig uit de boekerij van de voormalige „Archaeologische Vereeniging" te Djokjakarta. (Not. Sept. '09 I*e*).

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

17°. Schrijven van den Kapitein der Infanterie E. S. DE KLERCK te 's Hage, dd. 1 September j.l., houdende erkenning van de ontvangst der dezerzijdsche missive van 29 Juli j.l. N°. 283 met een bedrag van *f* 30.— bedoeld laatstelijk bij Not. Sept. '09 II 19.

Informatie.

18°. Schrijven van den Directeur der Kweekschool voor Inlandsche Onderwijzers te Amboina dd. 1 October j.l. waarbij wordt medegedeeld, dat aan het adres van het Genootschap werden verzonden zeven kisten ethnographica afkomstig uit de residentie Amboina, welke door een der vorige residenten waren bij elkaar gebracht en ondergebracht in een lokaal van de Kweekschool. Van de verzameling die sinds geruimen tijd onbeheerd en onverzorgd was gebleven, werd een inventaris bijgevoegd, samengesteld uit gegevens verstrekt door eenige Inlandsche onderwijzers en leerlingen der Kweekschool. De gemaakte onkosten bedragen *f* 30.47.

Onder aanbieding van het genoemde bedrag zal de bijzondere dank der Directie aan den inzender betuigd worden.

19°. Dankbetuiging van het Directorium van het Bataksch Instituut te Leiden, bij schrijven van 27 September j.l. N°. 73, voor het toegezonden register op de artikelen en verhandelingen des Genootschaps. (Not. Juli '09 II 13).
Informatie.

20°. Schrijven van de Junghuhn-commissie van 15 September j.l. N°. 9, waarbij dank wordt betuigd voor het toezenden van de manuscripten (Not. Juli '09 II 15), welke in handen zijn gesteld van het lid Dr. R. D. M. VERBEEK.
Informatie.

21°. Schrijven van den Penningmeester van het Koninklijk Instituut v. d. T. L. e. V. v. N. I. dd°. 7 September j.l., meldende de ontvangst van het bedrag van *f* 1585.02 ter voldoening van het aandeel van het Genootschap in de kosten van uitgaaf van „Tjandi Singasari en de wolkentooneelen van Panataran". (Not. Juli '09 II 16).
Informatie.

22°. Schrijven van de Kon. Nat. Vereeniging in N. I. te Batavia dd. 2 November j.l. N°. 58, aanbiedende een aan haar gerichte missive van den Directeur van Landbouw van 26 October t. v. N°. 8190 met een schrijven van het „Deutsche Museum" te München, gedateerd 15 Juli 1909, waarbij verzocht wordt onder zekere voorwaarden op kosten van dat Museum een model te doen aanmaken, op 1/25 der natuurlijke grootte, van een Javaansch woonhuis met bijgebouwen; — met uitnoodiging het verzoek als aan het Genootschap gericht te willen beschouwen, daar het bedoelde onderwerp niet tot den werkkring van de K. N. V. behoort.
Het Directielid PLEYTE neemt op zich de gegevens omtrent prijs enz. te verzamelen en c. q. het model onder zijn toezicht te laten aanmaken.

23°. Schrijven van den Heer Mr. F. B. SIMON VAN LEEUWEN te Soekaboemi van 16 September j.l., ten vervolge op zijn

brief van den 5en dier maand, houdende aanbieding van twee historische portretten in olieverf, voorstellende een zekeren Heer DE WITT die gezant in China zou geweest zijn, in ambtscostuum, benevens zijn echtgenoote. Bedoelde schilderijen kwamen voor in den boedel van schenker's moeder Vrouwe Weduwe F. B. VAN LEEUWEN geb. LOMAN. De familie LOMAN was geparenteerd aan de DE WITTEN.

Onder dankbetuiging in de historische verzameling.

24°. Aanbieding op 19 October j.l. door den Heer H. A. VAN DER HEIJDEN van een z. g. prauw kolek, vervaardigd door een Bataviaan.

Onder dankbetuiging in de betr. verzameling.

25°. Schrijven van den Heer EDWARD JACOBSON te Semarang van 4 November j.l., houdende toezending van de lakafdrukken van twee gouden Boeddah (?) zegelringen op den Goenoeng Oengaran opgegraven met verzoek hem te willen mededeelen, in welk soort karakters het opschrift op den eenen ring is gesteld en hoe dat opschrift luidt, verder wat de voorstelling op den tweeden ring beteekent.

De lakafdrukken zijn in zoo slechten staat overgekomen dat determineering niet wel doenlijk is. Genoemden heer zal worden verzocht het Genootschap nieuwe afdrukken te doen toekomen.

26°. Schrijven van den Redacteur van het Maleisch dagblad „Pantjaran Warta" dd. 25 October j.l., houdende mededeeling dat het Genootschap geregeld het genoemde dagblad zal worden toegezonden, met verzoek in ruil de Notulen, het Tijdschrift, enz. te mogen ontvangen, ook ter recensie.

De directie acht geen termen aanwezig om op dit voorstel tot ruiling van edita in te gaan.

III. De Heer DE ROO DE LA FAILLE stelt voor eenig geld beschikbaar te stellen voor den aankoop tot verfraaiing

van de arch. verzameling van afgietzels van het Pradjnjâpâramitâ-beeld en eenige reliëfs van Boroboedoer waarvan de vormen voor de Parijsche Wereldtentoonstelling van 1900 werden aangemaakt, onder leiding van den Heer E. von Saher, Directeur van het Kunstnijverheid Museum te Haarlem.

Conform. De Heer Pleyte neemt op zich in den betr. Catalogus na te gaan welke afgietsels daartoe inzonderheid in aanmerking komen en de bestelling bij den Heer von Saher te Haarlem uit te voeren.

IV. De Heer Moquette

a. deelt mede dat hem uit de rapporten der Oudheidkundige Commissie gebleken is, dat hier en daar op Java, o. a. in de regentswoning te Modjokerto nog oudheden, in casu beelden aanwezig zijn, die door het Genootschap zouden kunnen worden aangevraagd.

De Heer van Hinloopen Labberton zegt dat hetzelfde hem bekend is voor zoover betreft beelden in de controleurswoning te Modjosari.

De Heer Rouffaer weet van 4 beschreven steenen op het erf van het Ass. Residentiehuis te Djombang.

Wordt besloten pogingen te doen om deze aanwinsten voor de Oudheidkundige Verzameling te verkrijgen.

b. bericht dat hij een schrijven ontvangen heeft van den Heer Dr. R. Hanitsch, directeur van het Raffles Museum te Singapore, waarin deze o. a. zegt dat het plan om meerdere samenwerking te verkrijgen tusschen de Straits Branch der Royal Asiatic Society en het Bat. Genootschap, ofschoon hem in beginsel zeer gewenscht voorkomende, moet afstuiten op gebrek aan werkkrachten van hun kant. (Zie Not. Juni '09 VII *h*).

c. Stelt voor den prijs der Museumgids op slechts *f* 0.10 te stellen, waardoor wel is waar de gemaakte kosten niet geheel gedekt zullen worden, doch het publiek gebaat zal zijn.

Conform.

V. De Heer Rouffaer vraagt de aandacht voor de volgende punten:

a. Het fragment van den beschreven Diëng-steen, hetwelk Mej. M. Tonnet in Aug. j.l. medebracht als nieuwe aanwinst en dat geinventariseerd werd als D. 116 der beschreven steenen van het Museum, is inderdaad een belangrijke aanwinst. Het blijkt te zijn dat fragment waarvan het bestaan reeds gesignaleerd werd in de Notulen 1886 p. 29 en 188, resp. sub *b* en sub 8°, door de Heeren J. F. Scheltema en G. P. Rouffaer, en waarover Dr. Brandes nader schreef in de Notulen 1887, p. 85 (sub N°. 5), en 1889, p. 131-132 (ook sub N°. 5). Op deze laatste plaats kwam Dr. Brandes tot de conclusie:

„Dat stuk steen dus terug te vinden is van hoog belang". Het is thans aan Mej. Tonnet gelukt dit fragment door uitloving van premie ter plaatse machtig te worden, waar het te voorschijn kwam uit dezelfde desa Diëng Wetan, alwaar het in 1886 ten huize van den *lĕbe* Pak Kadji, alias Boccaccio, later hernaamd Hadji Doelsalam, spoorloos zoek was geraakt.

Het thans aangewonnen fragment is het begin der oorkonde, waarvan diverse andere fragmenten in 1887 werden aangewonnen, en die, na samenvoeging in kalk, als D. 57 werden geïnventariseerd. De inscriptie begint: *om nawaççiwâya*; het jaartal is verloren; Zie verder Notulen XXIV (1886), p. 29-30.

b. Deelt mede, dat de diverse afschriften namens het Bataviaasch Genootschap toe te sturen aan Prof. Kern te Utrecht (zie hiervóór, p. 153) nog niet alle gereed zijn, maar weldra verzonden zullen worden. Deze afschriften betreffen tien belangrijke transscripties aangetroffen in de epigrafische nalatenschap van Dr. Brandes, in de vier bundels 212 *a-d* en wel: 1°-4°. Djamboe, Tjiaroetena, Kĕbon kopi (alias Tjiampea), en Toegoe (alias Bĕkasih), met hun vieren de indertijd (1875—1885), door Prof. Kern reeds verklaarde Wenggi-inscripties van de residentie Batavia, maar thans aangetroffen in ver-

beterde lezingen, waaruit o. a. blijkt dat de eerste drie inscripties alle een rijk Târuma noemen — niet Narumâ, zooals de oude lezing was — 1) in verband met den vorst Poernawarman, die ook door de Toegoe-inscriptie wordt verheerlijkt; 5°. de Wenggi-inscriptie op de gedenkzuil van Kota Kapoer (benedenloop der Mĕndoek-rivier, Bangka), van hoogstwaarschijnlijk 608 Çaka en in antiek-Maleisch, als zoodanig dus de oudst gedateerde inscriptie van den heelen Archipel tot nog toe bekend (de Wenggi-inscriptie van Tjanggal, Zuid-Kĕdoe, is van 654 Çaka) en als taaldocument tevens buitengewoon werkwaardig, sinds 1893 in het Museum opgenomen als D. 90, maar nog nooit verklaard; 6°. de kleine Adityawarman-inscriptie te Koeboer Radja (be W. Fort van der Capellen), waaraan Prof. KERN in Notulen 1880, p 86-87 naar een paar zeer onvoldoende foto's zijn krachten beproefd had, en waarvan thans een volledig transscript aangetroffen werd; 7°. De inscriptie van vorst Erlangga uit 963 Çaka, in Oudjavaansche karakters en Oudjavaansche taal op den Calcutta-steen N°. 2, welke allermerkwaardigst aanvult en verheldert de inscriptie van denzelfden vorst uit 957 (of, volgens BRANDES, uit 959) Çaka in Oudjavaansche karakters maar Sanskrit taal op den Calcutta-steen N°. 1 2), indertijd door Prof. KERN verklaard in Bijdr. Kon. Inst. 4e Reeks, X (1885), p. 1 vlg.; 8°. de nog nimmer publiek gemaakte Sanskrit-inscriptie met Nâgarî-karakters op het Mahâkshobhya-beeld in den residentietuin te Simpang (Kota Soerabaia) waarschijnlijk van 1211 Çaka; 9°. de Wenggi-inscriptie op den rotswand te Dakawoe,

1). Verg. VETH's Java, 2de druk, ed. SNELLEMAN-NIERMEYER, I (1896), p. 27; en het laatst, kort na den dood van Dr. BRANDES, C. M. PLEYTE in het Maandblad „Het Daghet", I (Bandoeng 1905-1906), p. 173-174, 176-178, 343-345 Op p. 177 leze men echter „linkerzijtakken"; voor „rechterzijtakken" waardoor ook de conclusie op p. 178 geheel anders zou moeten worden.

2). Bij VERBEEK, Oudheden van Java (1891), p. 225 wordt ten onrechte gesproken van één „Steen met opschrift ter eere van Erlangga....... nu te Calcutta". Er er zijn er daar twee, wier verschil in inscriptie reeds aangegeven werd door Prof. KERN t. a. p. Tot goede onderscheiding noeme men den oudsten Calcutta-steen No. 1, den 6 jaar (of volgens BRANDES 4 jaar) jongeren Calcutta-steen No. 2. Beide zijn herkomstig uit Soerabaja.

bij de bron Toek Mas, Oost-Kĕdoe, waarover enkel iets naders gezegd wordt in Notulen 1899, p. 26—27, en die wellicht de oudste Wenggi-inscriptie zal blijken in Midden-Java, ouder dan Tjanggal (654 Çaka); en 10°. de curieuze jong-Javaansche inscriptie van den berg Gărămanik (Pĕkalongan), waarvan twee fragmenten in het Museum berusten als D. 24, doch die, dank zij een door Dr. BRANDES te Leiden gevonden andere copie van den vroeger geheelen steen, gebleken is van 1571 Çaka te zijn, uit de eerste regeerjaren dus van Soenan Mangkoerat I, welke in 1646 A°. D. Sultan Agoeng opvolgde [1]).

Ten zeerste is te hopen dat Prof. KERN al deze tien zeer gewichtige inscripties, naar aanleiding van de hem uit de nalatenschap-BRANDES toe te zenden transscripten [1]), nader zal willen verklaren in 's Genootschaps Tijdschrift.

c. Met den door spreker voor den druk aangevangen nieuwen Inventaris der Beschreven Steenen is nog niet die voortgang gemaakt kunnen worden, dien hij wel gewenscht had; ten deele ligt dit aan de verbouwing van den achterkant van 't Museum, waardoor een deel der beschreven steenen dooreenligt. Een definitieve regeling is pas mogelijk na afloop dier verbouwing. De geschreven Inventaris der sinds 1887 gedane nieuwe aanwinsten, door Dr. BRANDES aangelegd ten vervolge op de door hem in den Catalogus-GROENEVELDT (Batavia 1887) behandelde N°s. 1—53, welke sinds 1890 maar zeer fragmentarisch was bijgehouden, is nu echter geheel in handschrift bijgewerkt, ook wat aangaat de literatuur op de nieuwe aanwinsten betrekking hebbende. Slechts van twee, N°s. 104 en 107, is het niet gelukt eenige aanteekening omtrent de wijze van verkrijging te vinden.

Hoewel bij een nieuw te bewerken Inventaris van de thans in totaal aanwezige N°s. 1—116, zeker verscheiden nieuwe gezichtspunten geopend zouden worden, zoo moet spreker zich voorshands beperken tot een lijst der beschreven

1). Ddo. 3 December j.l. zijn deze 10 copieën, voorzien van diverse aanteekeningen, als aangeteekende documenten aan Prof. KERN toegezonden, met een begeleidend schrijven uit naam van het Genootschap.

steenen met korte aanduidingen van herkomst, ouderdom, en betrekkelijke literatuur, hier toegevoegd als Bijlage. Wat herkomst en ouderdom betreft, zijn de nieuwste bevindingen daarin echter opgenomen; óók voor de N°s. 1—53, vroeger door Dr. BRANDES beschreven, diene dus deze lijst voorloopig als bijgewerkte en verbeterde inventaris.

d. Met een ander deel der nalatenschap van Dr. BRANDES is spreker ook een eind gevorderd tot definitieve ordening: de vier bundels Transscriptiën van inschriften op Java, Sumatra en elders in den Archipel aanwezig. Met behoud van het inventaris-nummer 242 voor dit deel der nalatenschap-BRANDES (zie Notulen 1906, p. XXXVI), bevatten nu deze vier bundels de volgende transscripten:

242*a*. *Gedateerde* inscripties van ± 600— 900 Çaka.
242*b*. „ „ „ „ 901—1200 „
242*c*. „ „ „ „ 1201—1571 „ Alsmede in 3 omslagen inscripties van Sunda, Sumatra en Bali.
242*d*. *Ongedateerde* inscripties. Alsmede afschriften van *piagĕm's*.

Spreker hoopt deze vier bundels vóór zijn vertrek uit Batavia geheel gereed te krijgen; bevattende dus àl de aanwezige transscripties van Dr. BRANDES, doorloopend chronologisch geordend en bovenaan voorzien van verwijzingen naar de betrekkelijke litteratuur.

e. Ten aanzien der aanwinsten in Beschreven Steenen, vestigt spreker de aandacht op de hoogst geringe aanwinsten van 't Museum in de laatste vijf jaren. Na begin 1904 zijn er slechts 2 stuks aangewonnen. Toch liggen de aanwinsten zoo te zeggen voor het grijpen, indien men Verbeek's boek van 1891 raadpleegt of de betrekkelijke Notulen. Zoo zou hij willen voorstellen b. v. op te vragen de vier beschreven steenen op het erf van den Assistent-Residents-woning te Djombang, nader vermeld in de Notulen van 1887, p. 128—129, respectievelijk afkomstig van Glagahan, Soembĕr Goerit, Grogol en Katĕmas, waarvan de eerste uit 851 Çaka is, en de drie andere oorkonden van vorst Erlangga.

Dit voorstel wordt door het Bestuur overgenomen; doch eerst zal, volgens advies van het lid MOQUETTE, nagegaan worden wat de oudheidkundige beschrijving van de residentie Soerabaja, samengesteld door den Heer KNEBEL, en die thans gedrukt wordt, dienaangaande mocht bevatten.

f. Dank zij de transcripties der beide Calcutta-steenen, hiervóór vermeld, door spreker aangetroffen in den bundel-BRANDES 242*b*, mocht hij allengs op het spoor komen van eenige belangrijke nieuwe gegevens omtrent vorst Erlangga, den Oostjavaanschen Condottiere uit de 10e Çaka-eeuw, die epigrafische neigingen heeft gevoeld à la Açoka, en daardoor tal van inscripties over zijne daden heeft nagelaten.

Bekend was dat op den Calcutta-steen N°. 1 van 957 (of, volgens BRANDES, van 959) Çaka vermeld werd dat in dat jaar Erlangga „aan de helling van den heerlijken berg Pûgawat eene heilige kluizenarij (had) laten maken" (zie Prof. KERN's vertaling der Sanskrit-inscriptie in Bijdr. Kon. Inst. 4, X (1885, p. 14—15), welke bergnaam Pûgawat „rijk aan betelpalmen" beteekent (l. c. p. 5). Dr. VAN DER TUUK had in datzelfde jaar, l. c. p. 563, reeds de opmerking gemaakt dat dit Skr. Pûgawat „uit de (Middeljavaansche) Pandjiromans bekend (was) onder den naam van Pudjangan, genoemd als de kluis van eene ongetrouwde vorstin van Koripan", in jongere Jav. teksten ook als Kĕpoetjangan, alias „Pinangpalm-berg" vermeld. Dat deze opmerking van VAN DER TUUK volstrekt juist was, blijkt uit de inscriptie op den Calcutta-steen N°. 2 van 963 Çaka, waar vorst Erlangga, nu echter niet in Sanskrit doch in Oudjavaansch, zijne heldendaden chronologisch ten tweede male opsomt, en nu ook meedeelt hoe hij in 959 *madamĕl yaça patapâning pucangan*, dus: „liet stichten de kluis op (den berg) Poetjangan".

Waar echter precies was die berg Pûgawat, alias Poetjangan, alias de „Pinangpalm-berg", te vinden? Nog nimmer was een poging tot identificeering gedaan; verg. VETH's Java, 2en druk, I (1896), p. 49.

Toch waren er allerlei feiten die spreker reeds deden

vermoeden dat daarmee bedoeld moest zijn de Pĕnanggoengan (1649 M.), ten Zuiden der Brantas-vlakte oprijzend als voorberg van het Wĕlirang-Ardjoenå-massief. Wie de stad Soerabaja uit het Kediri'sche per spoor nadert wordt getroffen door dien alleenstaanden, sterksprekenden, scherp belijnden kegelberg, thans nog sterker sprekend omdat hij door periodiek in brand zetten geheel is ontwoud en alleen met alang-alang begroeid, dat als weideveld dient in den Westmoeson. Een monumentale bergvorm [1]).

Vorst Erlangga nu heerschte in de Brantas-vlakte (van vóór 943 tot na 965 Çaka), met eerst als hoofdstad Wwatan Mas (thans misschien Wotan in het oude landschap Båwĕrna? verg. Verbeek's kaart), daarna Kahoeripan of Koeripan, ergens aan de Brantas gelegen [2]). Aan den westelijken voet van den Pĕnanggoengan, te Djalatoenda (vertaald „Water-terras"), tegelijk een bad- en grafplaats, ligt Erlangga's vader, de viervorst Oedajana begraven, met zijn naam en het jaartal 899 Çaka, zijn sterfjaar, op de steenen wanden van het stroombad gebeiteld. Aan den oostelijken voet van den Pĕnanggoengan komt merkwaardiger wijze een geheel analoge badplaats voor, Bĕlahan geheeten, „gelijkende op de aan de andere zijde van den berg Pĕnanggoengan gelegen badplaats Djalatoenda" zooals VERBEEK in zijn Oudheden van Java (1891) het uitdrukt. Aan den noordelijken voet van den berg ligt de oudheid Djĕdoeng, waar een groote beschreven steen gevonden werd uit 848 Çaka. Aan de zuidelijke helling van den berg ligt een oudheid, die pas in 1900 door controleur

1). De term „de lompe Penanggoengan" in VETH's Java 2en druk, ed. SNELLEMAN-NIERMEYER, dl. III (1903), p. 532 is weinig gelukkig; het zeggen dat hij „bijna geheel met glagah begroeid" is (p. 534) onjuist; lees: alang-alang. Reeds zeer goed had JUNGHUHN in 1844 bij den Pĕnanggoengan, dien hij niet besteeg doch van den top van den Widådaren (Ardjoenå-gebergte) waarnam, geconstateerd hoe hij met den kijker „duidelijk (zag), dat de kegel van het derde gedeelte zijner hoogte af tot op zijnen schedel met eene *grasmat* (versta, op z'n Duitsch-Zwitsersch: Grassmatte), waarschijnlijk uit alang-alang bestaande, is bedekt" (Java, II (1850), p. 1169).

2). Over de mogelijke ligging der oude rijkszetels Kahoeripan en Wwatan mas zie VERBEEK in Notu'en 1889, p. 10.

BROEKVELDT teruggevonden is (zie Notulen 1904, Bijlage III), een tempelplateau met minstens twee bijtempeltjes, de zgn. Tjaṇḍi Watoe kĕlir.

Gaf dit al aanduidingen dat met den „Pinangpalm-berg" van Vorst Erlangga zeer wel de Pĕnanggoengan bedoeld kon zijn, een mededeeling van den Heer MOQUETTE, die jarenlang aan den noordelijken voet van dezen berg gewoond heeft, bracht ongedachte versterking. Aan de lagere hellingen van den Penanggoengan, evenals trouwens in de dalen van het geheele Wélirang-Ardjoenå-massief, komen talrijke wilde pinangpalmen voor, die de bekende kraalroode kleine ronde vruchtjes (*pinang mĕrdjan*) geven. Voorloopig mag dus met voldoenden grond vermoed worden, dat de berg Poetjangan alias Pûgawat van Vorst Erlangga de Pĕnanggoengan is.

In dit verband mag tevens in herinnering gebracht dat „de ongetrouwde vorstin van Koripan", zooals VAN DER TUUK in 1885 schreef, die in deze Poetjangan-kluis een nonnenleven leidde, niemand anders is dan de welbekende Kili Soetji (of „Heilige Non") der Pandji-verhalen, de „Rara" of Maagd van „Kapoetjangan" zooals de Hollandsche Babad-vertaling van 1807 zegt die door Dr. BRANDES werd behandeld (Notulen 1904, p. CXIX), door de groote Sĕrat Kaṇḍa zoowel „Rara Kili" als „Kili Poetjangan" genoemd (ibid. p. CXXXI—CXXXII, CXXXIV).

Gevraagd mag zelfs worden of de kluizenarij die Vorst Erlangga in 959 Çaka voor deze zijne ascetische dochter op den Poetjangan-berg heeft gebouwd, niet geïdentificeerd mag worden met de door controleur BROEKVELDT teruggevonden plek „met het eenig schoone vergezicht dat zich aan (zijn) voeten ontrolde" (Notulen 1904, p. XXIV), aan de zuidelijke berghelling [1]).

1). Naar pers. mededeeling van den Heer MOQUETTE is de Pĕnanggoengan in zijn vorm ook daardoor curieus dat om den centralen top heen (1649 M.), op de hellingen vier sprekende bijtoppen zich verheffen vrijwel in de richting der 4 hoofdwindstreken, n.l. de Bĕkĕl (W. ten N., 1241 M.), de Gadjah Moengkoer (N.,..... M.), de Kĕmoentjoep (O. t. Z., 1231 M.), en de Sarah Klåpå

g. Een andere vraag is of de beteekenis van de graf- en badplaats Bĕlahan, aan den oostelijken voet van den Pĕnanggoengan, niet nader te vermoeden valt. Van Bĕlahan toch was afkomstig een thans verloren gegaan curieus Wishnoebeeld, een haut-relief van 6 voet hoog, later overgebracht naar Trawas (aan den zuidelijken voet van dien berg), waarvan gelukkig VAN HOËVELL een (eenigszins misteekende) afbeelding ons heeft nagelaten 1). Het was God Wishnoe, rijdende op zijn *wâhana* Garoeda. Nu is bekend hoe Vorst Erlangga een vurig Wishnoëiet geweest moet zijn, o. a. daaruit blijkend dat hij als zegelmerk bovenaan zijn groote inscripties — zooals de beschreven steenen in het Museum Nos. 12 en 16 aan ieder kunnen toonen — de *garuḍamukha* liet afbeelden, een figuur met een garoeda-gezicht binnen een cirkelomtrek; terwijl hij bij andere inscripties, waar hij dit merk niet liet afbeelden, toch de *garuḍamukha* als zijn waarmerk met name liet noemen in den tekst (zoo b. v. bij de beschreven steenen Nos. 23 en 25 in 't Museum). Nu is voorts bekend hoe een andere naam voor Vorst Erlangga in de jongere Javaansche verhalen is: Rĕsi Gĕnṭajoe, d. i. „Kluizenaar Garoeda-vogel", zooveel dus als Sint Garoeḍa; en hoe hem in diezelfde verhalen — men vergelijke de daareven genoemde Babad's, die van 1807 in Holl. vertaling en de Sĕrat Kaṇḍa, in BRANDES' bewerking van 1904 — eveneens kluizenaars-neigingen worden toegeschreven als aan zijne, maagd gebleven en non geworden, dochter.

Z. Z. W., 1245 M.), zoodat het geheel, van den top van den Pĕnanggoengan gezien, den indruk maakt van een kolossaal olie- en azijn-stel. Vermoedelijk ligt de door Contr. BROEKVELDT teruggevonden oudheid op den top van den Sarah Klåpå.

1). „Reis over Java enz. in 1847", II, Amsterdam 1851, tegenover p. 118. Daar met onderschrift „Monument te Trawas" en met opheldering in den tekst dat het te „Djelok toendo" gevonden zou zijn; VERBEEK toonde echter uit de papieren van WARDENAAR aan, dat dit beeld niet van Djalatoenda doch van Bĕlahan herkomstig is geweest (Oudheden van Java 1891, p. 241, 303) De teekening (door een Javaan) bij VAN HOËVELL is in zooverre onjuist, dat het beeld daar wordt voorgesteld met vrouweborsten, „terwijl die kenmerken in 't oorspronkelijke niet bestaan" (l. c. p. 118).

Waar zoo de feiten staan, volgt de sluitrede, zij het in vragenden vorm, vanzelf. Is niet Bĕlahan de graf-badplaats van Vorst Erlangga-zelven, evenals de analoge graf-badplaats Djalatoenda (aan de tegenovergestelde zijde van den Pĕnanggoengan) buiten kijf die van zijn vader Oedajana is? En is het van Bĕlahan oorspronkelijk herkomstige beeld, god Wishnoe op zijnen Garoeda rijdende, niet tevens als *effigies* bedoeld geweest van Vorst Erlangga-zelven, den warmen Wisjnoeïet, die den garoeda in zijn wapen voerde, den Rĕsi Gĕṇṭajoe of Sint-Garoeda van de latere Javaanschen volkslitteratuur? En is zoo'n badplaats ook niet de aangewezen begraafplek geweest voor de asch van een vorst, die zelf Erlangga heette, d. i. „Water-slurper", en die zich deftig (half op z'n Sanskritsch) dan ook wel Djalalangga liet noemen [1]), terwijl zijn vader (men vergete dit hier niet) te Djalatoenda, d. w. z. in het „Water-terras" begraven ligt?

Zoo ja, dan zou Bĕlahan een geheel bizondere beteekenis krijgen in de Javaansche archaeologie; en de verkeerdelijk van vrouweborsten voorziene afbeelding bij VAN HOËVELL een geheel bizondere plaats in de Javaansche Mononographie, als ons gered hebbende een thans helaas spoorloos verdwenen vorstelijk Godenbeeld.

h. Nog moet de aandacht ook gevraagd voor een bizonderheid te Djalatoenda, vorst Oedajana's begraafplaats, die nog niet werd opgemerkt. Gelijk GROENEVELDT in zijn Catalogus (1887), p. 125 reeds schreef naar aanleiding van 't fragment van een relief vandaar afkomstig (Museum N°. 397) „in verband met de beschrijving door VAN HOËVELL (Reis over Java enz., II, 1851, p. 107—108) van de graf-badplaats: „Naar de daarbij gegeven beschrijving te oordeelen is die ruïne inderdaad een nâga-tempel geweest".

1). N.l. op de Sanskrit-inscriptie van 957 (of 959) Çaka te Calcutta, door Prof. KERN vertaald. Deze teekende daarbij aan: „Den naam Er-langga, die echt Maleisch-Polynesisch is, *kon* (de dichter dezer inscriptie) niet verzwijgen, maar hij veroorlooft zich toch het woord hier en daar te sanskritiseeren, door 't eerste lid der samenstelling *er*, water te vertalen, zoodat de doorluchtige heerscher door hem ook wel Jala-langga en Nira-langga genoemd wordt" (l. c. p. 7).

Welnu: de twee 9's van het jaartal 899 dat daar tegen den eenen wand gebeiteld staat, zijn óók duidelijk als kleine gekroonde *naga's* voorgesteld, die zich heenbewegen naar den driehoek (een zuiveren triangel) die het cijfer 8 geeft te lezen [1]). Hier is dus beslist gewilde symboliek bij Oedajana's graf. Het graf van een naga-vereerder, d. w. z. een Çiwaïet; gelijk zijn zoon, Erlangga, een garoeda-vereerder was, d. w. z. een Wisjnoeiet. Curieus is nog dat het weleer van Bĕlahan herkomstige Wishnoe-beeld — wat dan, volgens het voorgaande, tevens Erlangga's standbeeld zou zijn — in de rechterachterhand op de plaat bij VAN HOËVELL een duidelijken triangel houdt, symbool natuurlijk van de Trimoerti, hier met de eene punt naar boven (Wisjnoe-boven?) voorgesteld

j. Een bezoek aan den beschreven steen te Toegoe op 10 Oct. j.l., en een tocht van Buitenzorg uit naar de drie beschreven steenen op het landgoed Tjiampea den 7[en] Nov. had spreker aanleiding gegeven tot eenige nieuwe opmerkingen.

Over den beschreven steen te Toegoe herleze men vooral de beschrijving in Notulen 1879, p. 99 (bezoek op 2 Juni '79 door de Heeren VAN DER CHIJS, GROENEVELDT en MUNTENDAM); voorts in het Bataviaasch Nieuwsblad van 17 April 1909 (3e blad), 15 Mei (2e blad) en 29 Mei (3e blad), de drie recente bezoeken in begin van dit jaar door den Heer PLEYTE. Eén bizonderheid van den beschreven steen bleef daarbij echter onvermeld; en wel deze. Aan de Westzijde vertoont zich een allermerkwaardigste figuur ingegrift, die van boven naar beneden loopt en de rondloopende inscriptie op den zeer grooten eivormigen steen (want dit is de vorm, dien deze zgn. *batoe toemboeh* feitelijk blijkt te hebben na uitgraving) in tweeën deelt; zóódanig, dat telkens het begin woord van den 1[en]-4[en] geheel en van den 5[en] gedeeltelijk om-

1). Op de eerste de beste foto van het jaartal kan men de juistheid dezer opmerking verifieeren; maar ook op de minder goede afbeeldingen bij VAN HOËVELL (op. Cit. II, 1851, de platen tegenover p. 108 en 110) kan men de symboliek herkennen. Als echte waterslangetjes bewegen zich de twee 9's naar den met een punt naar beneden gerichten gelijkzijdigen driehoek, de 8.

loopenden regel gelijk men die vindt afgedrukt in Prof. KERN's opstel over deze inscriptie (Bijdr. Kon. Inst. 4e Reeks, X (1885), p. 522—523), aanvangt bij die scheidende figuurlijn, en de regels schrifts dan rondloopen tegen de richting van de wijzers van een uurwerk; niet spiraalsgewijze echter, maar onderling evenwijdig. Om een en ander ook voor anderen duidelijk te maken, zijn een paar afbeeldingen strikt noodig; spreker stelt zich dus voor, dit afzonderlijk te behandelen. Intusschen laat hij in de vergadering rondgaan het voorloopige schetsje op 10 Oct. in loco gemaakt 1).

Het bezoek op 7 Nov. aan de drie beschreven steenen op het landgoed Tjiampea, deels in deels vlak bij de Tji Sadane gaf aanleiding tot een verrassende opmerking omtrent twee hunner; n.l. den steen die bij den linkeroever der Tji Sadane ligt, vlak bij de uitmonding der breede Tjiantĕn, en den anderen steen, die in het stroombed der Tjiaroeteun nabij den rechteroever ligt, niet ver van de vereeniging dezer veel smaller rivier met de Tji Sadane.

De inscriptie op den eerstbedoelden steen, gewoonlijk de steen van Tjiantĕn of ook van Pasiran Moeara geheeten, is nog nooit gelezen; de andere steen, die van de Tjiaroeteun, heeft twee inscripties, één van vier korte regels in Wenggi-schrift, één dwars daarop in één regel krullerig schrift, terwijl naar dezen laatsten regel zijn gericht de twee voetindruksels met de twee raadselachtige spinfiguren met draadjes, waarvoor men zie de foto-VAN KINSBERGEN N°. 10. Van dezen Tjiaroeteun-steen is de eene inscriptie, die in Wenggi karakters, sinds lang gelezen door Dr. COHEN STUART en Prof. KERN

1). Tot het verkrijgen van goede afbeeldingen maakte spreker, samen met den Heer J. W. TEILLERS, op 25 Dec. j.l. een tweeden tocht naar den beschreven steen te Toegoe. Het resultaat hoopt hij in het Tijdschrift van 't Genootschap te publiceeren.

Reeds nu moet echter opgemerkt, dat bij dit tweede bezoek het embleem op den Toegoe-steen bleek te zijn een priesterstaf met tot bekroning een *triçula*, in welks midden als derde punt een lotusbloem fungeert. De indruk van het eerste vluchtige bezoek, dat het was een priesterstaf bekroond door een dubbelgevleugelde *çangkha*, bleek onjuist. De teekening door den Heer TEILLERS op 25 Dec. gemaakt, zal een en ander buiten twijfel stellen.

(Bijdr. Kon. Inst. 3e Reeks, X (1875), p. 163—168); de andere wacht nog steeds op verklaring, evenals de inscriptie op den Tjiantĕn-steen. Wat bleek nu? Dit, dat de schrift-karakters op den eenigszins afgesleten Tjiantĕn-steen, naar sprekers meening twee regels schrifts onder elkaar en geenszins „hoofdzakelijk krullen" (aldus VERBEEK, Oudheden van Java (1891), p. 30), van hetzelfde type zijn als de ééne regel krullerig schrift op den Tjiaroeteun-steen. Wie dus dien eenen, zeer scherp bewaard gebleven regel weet te ontraadselen, heeft naar sprekers meening ook den sleutel in handen om de legende te lezen op den Tjiantĕn-steen. Maar bovendien leken deze twee krullerige inscripties een ouder schrift-type te vertegenwoordigen van het eveneens nog raadselachtig gebleven opschrift op den rotswand te Sanggau (West-Borneo) 1). Een nader bezien van HOLLE's Tabel van Indische alphabetten heeft bij spreker zelfs de vraag doen rijzen of men hier niet te doen heeft met een Pegoeaansch schrifttype, wat misschien óók weer licht zou kunnen werpen op de nog steeds onverklaarde woorden *pego* (Soend.) en *pegon* (Jav.)

1). Nadat dit in de vergadering van 8 Nov. was medegedeeld, heeft de Heer C. M. PLEYTE in Dec. j l aan spreker inzage gegeven van twee brieven van Prof. KERN; in den eersten, dd. Utrecht 17 Febr. '09, schreef deze aan den Heer PLEYTE:

„Van de letters in Tjiaroĕtĕn en Tjiantĕn kan ik niets te recht brengen. Zij lijken eenigszins op de evenzeer onleesbare karakters op een rots te Sanggau (Borneo)".

Maar in een naderen brief, in antwoord op wat de Heer PLEYTE aan Prof. KERN had gemeld over wat hij indertijd van Dr. BRANDES als voorloopige lezing van den Tjiaroeteun-regel vernomen had (verg. Het Daghet, I (Bandoeng, 1905-1906), p. 178), meldde Prof. KERN dd. Utrecht 31 Mei j.l. dat het hem inderdaad gelukt was dezen regel te lezen als:

Pūrṇṇawarmma padam,

dus „(Vorst) Poernawarman's voeten", blijkbaar slaande op de twee voeten die onmiddellijk boven dezen regel staan.

Eenerzijds bevestigen deze verrassende nieuwe gegevens de door spreker in loco gedane opmerking; en geven hoop, dat het nu zoowel gelukken zal het Tjianten-inschrift te lezen, ondanks de gedeeltelijke afslijting door het water waarin deze steen ligt, als het hoogstwaarschijnlijk jongere Sanggau-opschrift (over welk laatste men zie Tijdschr. Bat. Gen. LI (1909), p. 468 en noten).

Anderzijds mag niet ontkend, dat deze lezing weer voor een nieuw raadsel stelt. Waarom op denzelfden steen twee inscripties in verschillende schrifttypen — dat wil dus zeggen: *van twee verschillende soorten Hindoe-immigranten* — ter eere van denzelfden vorst Poernawarman?

Op één merkwaardigheid moet daarbij nog gewezen. Waarom juist doen zich hier op dit punt, waar de Tji Aroeteun, Tji Sadane en Tji Antĕn zich vereenigen, drie oude Hindoe-inscripties voor; immers twee in die mondingen, en een op den hoogen vrij breeden landrug tusschen die twee linkerzijtakken van de Tji Sadane (de inscriptie van Kĕbon Kopi, ook genoemd van Tjiampea)? Het antwoord moet luiden: omdat èn de Tji Sadane niet verder opvaarbaar is voor vlotten dan juist tot dit punt van samenvloeiïng en dus de Hindoes weleer, van zee uit de Tji Sadane opvarende, niet verder hoogerop konden komen; èn omdat die hooge landrug tusschen de twee zijstroomen, aan den Oostkant nog gedekt door het ravijn der Tji Sadane, een natuurlijk versterkte stelling vormde van groote veiligheid voor nieuw aangekomen verre immigranten. Vandaar dan ook dat die derde beschreven steen, die van Kĕbon Kopi, boven op dien vrij hoogen landrug zelven ligt, en in zijn inscriptie en met zijn twee groote olifantspoot-indruksels zoo goed als zeker de plek aanwijst waar de oude kraton Târoema in, zeg de 4e tot 5e eeuw na Christus, heeft gestaan.

De groote vraag blijft echter: 1°. wat staat er op den Tjiantĕn-steen; 2°. hoe zijn de twee spinnen aan draadjes — want dat zijn die figuren — onder de voetindruksels van den Tjiaroeteun-steen te verklaren [1]); en vooral 3°. hoe is de ligging van den beschreven steen te Djamboe, op het landgoed Nanggoeng; tusschen den bovenloop der Tji Kande en Tji Kaniki), die óók van denzelfden vorst Poernawarman spreekt, en zelfs van diens vijanden die hij gereed is te verdelgen [2]), in logisch verband te brengen zoowel met de twee (misschien

1). Naar sprekers meening stellen deze spinnen vijanden voor, die vast zitten aan een draad, waarop de Vorst zijn voet heeft gezet. De Heer HINLOOPEN LABBERTON gaf aan spreker een geheel andere, ethische verklaring van het embleem: de spin stelt de ziel voor, de draad den eigengesponnen levensdraad. Wie vermag de oplossing te geven?

2). Hierbij moet herinnerd aan de scherpzinnige conjectuur van den Heer PLEYTE (Het Daghet, I, 1905-1906 p. 178), dat in den term „*arinagarotsâdane nityadaksham*" van het Djamboe-opschrift („steeds gereed tot verdelging van vijandelijke steden" zie Prof. KERN's vertaling in Versl. en Meded. Kon. Ak. v.

zelfs drie?) óók militante inscripties op het landgoed Tjiampea bij de Tji Sadane, als met de geheel vredelievende inscriptie te Toegoe, aan Batavia's Noorderstrand, bij het kalmvlietende stroompje in het geheel vlakke laagland daar, de Tjakoeng?

Een nader onderzoek van de nog zeer raadselachtige andere inscriptie in de residentie Batavia, die van Pasir Awi, zal daarbij ook dringend noodig wezen; terwijl het naar sprekers meening volstrekt niet uitgesloten behoeft te zijn dat er nog andere beschreven steenen in deze residentie zullen gevonden worden, b. v. in de buurt van de zeer oude nederzetting Tanggĕran, of misschien ook aan de Tji Kande.

Het zou er bizonder op aankomen een en ander te verklaren en verder na te vorschen, omdat het hier gaat om een complex van de alleroudste documenten in onzen Archipel, waarmee alléén de diverse en nog zeer onvolledig bekende Hindoe-inscripties van de Mahakam (Koetei) en bijstroomen in verband kunnen worden gebracht.

VI. De Heer VAN RONKEL
brengt ter tafel

a. verschillende boekdeelen over „Comparative Aesthetics", een geschenk van den auteur GEORGE LANSING RAYMOND L. H. D. Professor of Aesthetics en Princeton University Princeton N. J. U. S. A.

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

b. den jaargang 1908 van de „Revue des deux Mondes" aangeboden door den Heer J.K.H. DE ROO VAN ALDERWERELT alhier.

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

Wet., afd. Letterk., 2e Reeks, VI (1877), p. 257-263) de herkomst zou te vinden zijn van den riviernaam der Tji Sadane.

Blijkt deze conjectuur juist, dan zou men verder mogen vermoeden dat Poernawarman's oudste kraton te Djamboe heeft gestaan, en zijn latere kraton Târoema bij de Tji Sadane, de plaats van Verdelging (Sanskr. utsâdana) zijner vroegere vijanden. Kunnen dan die „vijanden" ook soms geweest zijn die àndere Hindoe-immigranten, ten wier behoeve dat andere krullerige (oud-Pegoeaansche?) schrifttype werd aangewend op Poernawarman's Tjiaroeteun inscriptie? Zoo ja weer, dan zal de Tjiantĕn-inscriptie óók wel blijken op Vorst Poernawarmanzelven betrekking te hebben.

VII. De Heer HAZEU
deelt mede dat hem door den controleur W. H. KEUCHENIUS te Batoe-Radja werden toegezonden eenige metalen piagem's uit de onderafdeeling Ogan Oeloe, Res. Benkoelen met verzoek die te willen doen ontcijferen en vertalen.
Informatie.

VIII. De Heer VAN HINLOOPEN LABBERTON
„doet mededeeling van eene merkwaardige gevolgtrekking „waartoe eene plaatselijke beschouwing van de tjaṇḍi Bangkal „bij Mådjåsari aan den oever van de Porong-rivier aanleiding „heeft gegeven. Bedoeld bouwwerk blijkt toch geen tjaṇḍi „(mausoleum) maar een pañtjaka (crematorium) te zijn, en „ook als zoodanig dienst te hebben gedaan. Het is eenvoudig „een baksteenen schoorsteen van 10 56 M. hoog, op een „halven meter van den top met een andesiet-sluitsteen afgedekt, „die aan de binnenzijde een medaljon heeft, een vierarmige „man te paard op een wolkengrond voorstellende, met een „knots (daṇḍa) in de opgeheven bovenlinkerhand. Blijkbaar „dus Wiṣṇoe in de Kalki-awatara. Men een tweetal groote „photo's wordt een en ander toegelicht, terwijl inleider toezegt er op terug te zullen komen in een artikel voor het „Tijdschrift."
Met belangstelling vernomen.

b. biedt aan de copie [1]) en transcriptie van een bronzen plaat (34.8 × 6.5 en 0.02 dik), houdende op de voorzijde 6 en op de achterzijde 2 regels inscriptie in kloek type. Geen van beide zijden is genummerd. De plaat bevat het slot van een romantisch verhaal de „padiklucht" (banjolan parî) genaamd. Het jaartal is 1243 en het stuk geschreven te Wilatikta (= Madjapait).

Deze plaat werdt door Mr. A. PAETS TOT GANSOYEN aangekocht op 17-9-'09 van Endrå uit Tå-sari, volgens wiens opgave ze met 2 bellen en 2 lanspunten een 5 tal jaren

---

1). Bij gebreke van de noodige typen is de door den Heer VAN HINLOOPEN LABBERTON gemaakte copie niet opgenomen.

geleden bij het kappen van rotan door Pak Srĕdjâ gevonden is op den Goenoeng Kĕṇṭong (?) désâ Goeboeg Klakah (eenige palen O. van Toempang, aan den weg naar Ngaḍas).

De transcriptie luidt:

han, jan oerisa, añdjaloekang kadéhan, tan-wroeh jan tâ hikang oerisa tanwinèhan, wkasan ahöm jan djambé kang kadéhan, patjöh, di noelitan, atadah tângan, patjöh, wkasan kèli maring Noeṣa-ganda, kapanggih Rakryan Galoeh, madan liṣyababoe bâboe, boe sihön, ngaran-sang poetra ngaraning kadéhan, sawnang kapanggih ta Sang Wîkoemwang sang Oesaddha aharĕp moelitsa sang oesaddha, tan-winehan déni sang Wîkoe, wkasan aharĕp maraha ring Wânokling, sang Oesaddha patjöh aharĕp anvenoeta kang baboe-baboe, patjöh aloemoeh kang Oesâddha, wkasan mangga, tka ri Kling, ingalap taug Oesaddha, dénira Ino. Asih sira tan kinarĕpan, dénira parâméçwari, latwening Oesaddha mantoek mari Djâwa, toemoetoer sira Hino, maliṣya Djoeroe gh(?)oeroeng, tka ri Djâwa, doemoenoeng ri Malandang, kawroehan déning poetrî jan poetra, wkasan kapanggih moewah. „Iti sihön".

iti pabanjolan parî samapta, tĕlas sinoerât ri sang-hijang Batoer (?) padjaran ring Wilatikta, dénira mpoe Maha djâjâ dé sang aparab sâri-sari, parintoçatna (?) hala bötjikning sastra koerang lĕwihnya wangging paroeng-goenya, sambangana artha (?) dé sang amatja. Dèrèng wanwa ri tjanda (?) wara pahing, krĕṣṇa-paleṣa, daçami, 1243.

c. deelt mede, dat hij zich met het oog op zijn aanstaand vertrek naar Europa genoopt ziet zijn functies als lid der Directie van het Genootschap neer te leggen. Hij zal zich eerst voor korten tijd naar Britsch Indië begeven, daarna naar Brussel in zijn hoedanigheid van afgevaardigde door het Indische Comité voor de a. s. Brusselsche tentoonstelling, om ten slotte een verloftijd van één jaar in Nederland en elders door te brengen. Alles en alles hoopt hij na verloop van anderhalf jaar weder in Indië terug te zijn. Indien hij in dien tusschentijd iets in het belang van het Genootschap doen kan, is hij volgaande daartoe bereid.

De President zegt, dat de Directie c. q. gaarne van dit aanbod zal gebruik maken, bedankt spreker voor de groote toewijding, waarmede hij steeds in het belang van het Genootschap is werkzaam geweest, geeft uitdrukking aan de hoop van de directie dat hij na terugkomst wederom in haar midden zal willen zitting nemen en ten slotte roept hem een „goede reis" toe.

IX. De Secretaris.

a. deelt mede, dat op zijn aanwijzingen, geput uit de meergenoemde Chineesche historie van Batavia (Not. Sept. '09 VIII *c*) te Manga Doewa op den ouden Jacatraschen weg alhier ontdekt is het graf van den eersten kapitein der Chineezen te Batavia, SO BING KONG, in het jaar 1631 aldaar overleden. Het blijkt nu de omgeving schoon gekapt is zich in vrij goeden staat te bevinden. Het grafschrift op den staanden grafsteen is nog gemakkelijk te ontcijferen. Er naast ligt het graf van zijn echtgenoote en op hetzelfde terrein bevinden zich nog verscheiden andere steenen Chineesche graven, die alle door de zorgen van den Chineeschen Raad thans worden schoongemaakt. Referent hoopt in het Tijdschrift op het een en ander te kunnen terugkomen.

b. relateert dat Mr. K. VAN HINLOOPEN LABBERTON, rechtskundig raadsman van den Heer A. BAUMGARTEN te Buitenzorg, hem namens zijn pricipaal bericht heeft, dat deze door zijn mede erfgenamen gemachtigd is der Directie de gevraagde zekerheid te verschaffen, echter voor niet langer dan een tijdsverloop van tien jaar, (zie Not. Sept. '09 II 24 en Not. Aug. t. v. II *c*).

De directie vindt dezen termijn te kort. Zij ziet daarom van de zaak af, hetgeen aan den Heer BAUMGARTEN zal worden medegedeeld.

X. De President

a. doet mededeeling, dat Mejuffrouw TONNET zich tot hem gewend heeft met het verzoek aan de directie, om haar

salaris van *f* 150.— op *f* 200.— 's maands te brengen. Zij verklaarde, dat het leven te Batavia meer kosten met zich meêbrengt dan zij verwacht had, dat haar tegenwoordige bezoldiging juist toereikend is tot betaling van haar gewone levensuitgaven, doch niet voldoende, zoodra buitengewone uitgaven wegens ongesteldheid of anderszins zich voordoen.

Der directie komt het verzoek van Mej. TONNET niet onbillijk voor en aangezien gedurende het jaar harer werkzaamheid ten behoeve van het Genootschap zij veel toewijding voor den haar aangewezen arbeid heeft aan den dag gelegd, wordt dus besloten, hoewel niet voorbij ziende dat de stand van 's Genootschaps geldmiddelen er toe noopt de uitgaven tot het strikt noodige te beperken, het verzoek van Mej. TONNET in te willigen.

b. enz.

XI. Worden alsnog op verzoek van de ledenlijst afgevoerd de Heeren N. HEIZELMANN, Th. BROUWER, J. DUNNEWOLD, D. C. J. KOOL, J. S. SCHOLTEN en W. F. J. KEUCHENIUS.

Worden benoemd als lid K. GJELLERUP, Officier van Gezondheid en J. K. H. DE ROO VAN ADELWERELT, lid der Weeskamer alhier.

Niets meer aan de orde zijnde wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de vergadering van 13 December 1909.

POTT,
Vice-president.

V. WETTUM,
Secretaris.

Notulen van de elfde Directievergadering, gehouden op Maandag 13 December 1909.

Aanwezig de Heeren: Mr. J. G. POTT, Vice-President, Dr. G. A. J. HAZEU, Dr. Ph. S. VAN RONKEL, C. M. PLEYTE, J. P. MOQUETTE, P. DE ROO DE LA FAILLE, W. B. VAN GOOR en B. A. J. VAN WETTUM, Secretaris.

Afwezig de Heer F. A. LIEFRINCK.

De Notulen der vorige vergadering, zijnde die van 8 November 1909, worden goedgekeurd en gearresteerd.

I. De President opent de vergadering en neemt in behandeling de navolgende uit de rondlezing terug ontvangen stukken:

a. Missive van Directeur van O. E. N. dd. 30 October 1907 N°. 17419, waarbij worden aangeboden het schrijven van den Controleur in commissie J. E. JASPER van 15 October t. v. N°. 293, met diens naar de aanwijzingen in de dezerzijdsche missive van 3 Mei j.l. N°. 172, aangevuld en omgewerkt manuscript van „Het vlechtwerk in den Indischen Archipel", met verzoek te willen mededeelen of dat werk naar het oordeel der Directie kan gezegd worden thans aan het beoogde doel te beantwoorden.

Aan den Departementschef vd. zal worden medegedeeld, dat de Directie niet zoo spoedig als zij zelve zoude wenschen aan het verzoek kan voldoen. De behandeling van het slothoofdstuk in het bedoelde werk eischt toch veel tijd, omdat het naar haar meening niet voldoet aan de gestelde eischen, hetgeen spoedig nader gemotiveerd zal worden.

b. „Glossarium" op de pantoenteksten die door hem zullen worden uitgegeven (58e deel Verhandelingen), door C.M. PLEYTE.

Opname in het Tijdschrift, onder voorwaarde dat het karakter als een speciaal glossarium worde in het oog gehouden en dus wegvalle datgene wat geen verband houdt met de in de teksten aangetroffen moeilijkheden, wat te zijner tijd meer gevoegelijk het materiaal leveren kan voor een supplement op de bestaande Soendasche woordenboeken. Bovendien zal door den auteur in het belang van den lezer achter elk in het glossarium voorkomend woord aangegeven worden waar het in den tekst voorkomt.

c. Verslag betreffende het onderzoek naar de volksgezondheid enz. op de eilandengroep Enggano (Juli-Augustus 1909) door Dr. F. W. VAN HAEFTEN.
Plaatsing in het Tijdschrift.

d. Uittreksels uit zijn verslag over een naar de Batanghari-districten gemaakte dienstreis, betreffende de Hindoe oudheden aldaar, aangeboden door den W^d^. Assistent Resident van Tanahdatar L. C. WESTENENK.
Dankbetuiging en opname als bijlage der Notulen.

e. Schrijven van Mej. M. TONNET houdende dankbetuiging voor de beslissing bedoeld bij Not. Nov. '09 XI *a*.
Informatie.

II. Brengt ter tafel de volgende tusschentijds ingekomen stukken:

1. Schrijven van den Adjudant van den Gouverneur Generaal van 11 December j.l., meldende dat Z. E. de Heer J. B. VAN HEUTSZ met het oog op zijn aanstaand vertrek het beschermheerschap van het Genootschap wenscht neder te leggen.

Reeds werd dank betuigd voor de vele bewijzen van welwillendheid welke het Genootschap gedurende het beschermheerschap van Z. E. mocht ondervinden.

2. Schrijven van Jhr. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Gezant te Peking, van 5 November j.l. N°. 1314 met inlichtingen, op verzoek van de Directie, omtrent de vraag of de in Not. Nov. '09 II 23 genoemde Heer DE WITT Ned. gezant in China kan geweest zijn. Eerst bij het tractaat van 1863 verkreeg Nederland het recht een diplomatieken vertegenwoordiger in China te hebben. Achtereenvolgens waren toen de Heeren FERGUSON en KNOBEL minister-resident te Peking, terwijl daarna Jhr. VAN CITTERS, de voorganger van den tegenwoordigen titularis, de eerste was die als Nederlandsch Gezant bij het Chineesche Hof geaccrediteerd was.
Informatie.

3. G. B. van 27 November 1909 N°. 11, waarbij de korporaal geniewerkman E. P. FRANZÈTTI eervol ontheven wordt van zijn ter beschikking stelling bij de werkzaamheden aan den Boroboedoer en bij de ontgraving van het tempelterrein van Tjandi Sewoe, met bepaling dat hij van „voor memorie" bij het Leger zal worden teruggevoerd.
Informatie.

4. Miss. 1° G. S. dd. 6 November 1909 N°. 2873, houdende aanbieding op last van den Gouverneur Generaal van een exemplaar der beide deelen van het rapport der Internationale Opiumcommissie te Shanghai.
In de bibliotheek.

5. Missive van denzelfden van 10 November j.l. N°. 2912, aanbiedende op last van Z. E. een exemplaar van de beide onlangs verschenen publicaties van het Internationaal Koloniaal Instituut te Brussel, resp. getiteld „Compte rendu de la session tenue à la Haye en Juin 1909" en „L'Enseignement anx Indigènes".
Als boven.

6. Miss. van denzelfden dd. 10 December 1909 N°. 3236,

waarbij wordt medegedeeld, dat naar aanleiding van het dezerz schrijven van 31 Augustus j.l. N°. 345 (zie Not. Aug. '09 II*e* ten 2e), de Commissie van Bijstand voor het Adatrecht bij de Departementen van Justitie en Binnenlandsch Bestuur en bij de Hoofden van Gewestelijk Bestuur geïntroduceerd is en dat de Chef van eerstgenoemd Departement uitgenoodigd is de bedoelde adatvonnissen ten gebruike van die Commissie af te staan, opdat zij zelve daarvan voor den druk geschikte afschriften kunne doen vervaardigen v. z. v. haar dat gewenscht voorkomt. Voorts zal met het oog op de uitgaven waarin de Commissie reeds aanstonds zal moeten vervallen, een bedrag van *f* 1000.— (duizend gulden) te harer beschikking worden gesteld, welke som als een crediet is te beschouwen.

Informatie.

7. Missive van den Directeur van O. E. N. dd. 4 November 1909 N°. 17698, t. g. v. een schrijven van den Resident van Besoeki van 21 October j.l. 14397/42 met een afschrift van een brief van den Administrateur van Wringin Anom van den 14en dier maand, waarbij door dien heer verzocht wordt bericht te ontvangen van wat er bekend is omtrent het door hem geschonken beeldje bedoeld bij Not. Aug. '09 III 6.

De bedoelde inlichtingen te geven.

8. Besluit van denzelfden dd. 19 November 1909, N°. 18607, om overeenkomstig het voorstel bij schrijven van 5 November j.l. N°. 439 aan te koopen voor een som van *f* 5.— ter opzending aan 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden de 6 koperen peneroes en 1 tangkap kentjer bedoeld bij Notulen Sept. '09 II 8.

De voorwerpen werden reeds aan den Algemeenen Pakhuismeester ter expedieering afgegeven.

9. Renvooi van denzelfden dd. 18 November j.l. N°. 18544, t. g. v. een aan de Directie gericht schrijven van den Kapitein

der Genie T. van Erp van den 4[en] dier maand, houdende aanbieding van eenige oude munten, gevonden tijdens de jongste restauratiën aan Boroboedoer en Tjandi Mendoet, t. w.

a. Zes Chineesche muntstukken, allen aangetroffen bij de verdere herstelling der ronde terrassen, in de opengewerkte dagobs van *Boroboedoer*.

b. Eén haantjesduit, vindplaats als boven.

c. Eén Chineesch munstuk, gevonden op het terrein der *Tjandi Mendoet*, tijdens de restauratie in 1909.

d. Vier Chineesche munten. Deze werden schenker overhandigd door een nabij de *Tjandi Mendoet* woonachtigen Javaan,die beweert ze in 1902 gevonden te hebben tijdens de algeheele ontgraving van het tempelterrein. (G. B. van 14 Juli 1902 N°. 28). Het komt hem voor dat deze muntstukken bereids voor een of ander doel werden benut, waarbij de vierkante gaten werden afgerond.

Volgens opgave van den Heer Moquette kunnen de munten door hem worden vastgelegd als volgt:

A. 6 Chineesche munten. Hiervan zijn:

2 Ex. Keizer Kao Tsu A. D. 618/27; deze munten voeren de legende „K'ai Yüen".

1 Ex. Periode Chi Ping A. D. 1064/68.

1 „ „ Hi Ning „ 1068/78.

1 „ „ Yüen Yin „ 1086/94.

1 „ „ Kien Tsung „ 1101/7; de munten dezer periode voeren de legende „Shing Sung".

B. Een zoogenaamde haantjesduit, als omstreeks 1835 clandestien in Ned. Indië, door Engelsche particulieren ingevoerd. De munt heette gangbaar te zijn in „Tanah Malajoe" en tevens in het land der Boegineezen.

C. 1 Chineesche munt van de Periode Hi Ning A. D. 1068/78.

D. 4 Chineesche munten, die blijkbaar als ring om een schroef gediend hebben, t. w.

1 Ex. Periode Pao Yüen A. D. 1038/40 (zeer gesleten); de munten dezer periode voeren de legende Hwang Sing.

1 Ex. Periode Yüen Yin A. D. 1086/94.

1 „ „ K'ang Hi „ 1662/1723.

1 „ „ K'ien Lung „ 1736/1796.

Daar naar zijn meening deze munten voor de numismatische verzameling van het Genootschap niet de minste waarde hebben, zullen zij onder dankbetuiging worden geretourneerd, onder toezending van een afschrift van de bovenstaande beschrijving.

10. Renvooi van denzelfden van 9 December j.l. N°. 28404, t. g. v. een schrijven van den Resident van Pekalongan dd. 3 December t. v. N°. 10593/56, waarbij wordt medegedeeld, dat door een inlander in de dessa Kaboenan, afd. Pemalang, in den grond van zijn erf een koperen pot gevonden is die van oude herkomst moet zijn en wel lijkt op een zoogenaamden heksenketel, zijnde de vorm als van een ineengeslagen dandang, maar veel grooter van omvang.

Opzending verzoeken om te kunnen nagaan of het voorwerp archaeologische waarde heeft.

11. Aanbieding voor de Boekerij door den Directeur van Justitie, bij missive van 16 November j.l. N°. 14039, van eenige boekwerken en dagbladen.

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

12. Missive van den Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine in Ned. Indië dd. 10 November j.l. N°. 11478, houdende verzoek om toezending van afl. 1 deel LI van het Tijdschrift, welke tot heden niet aan het Departement ontvangen werd.

Reeds werd andermaal een ex. der bedoelde aflevering toegezonden.

13. Id. dd. 12 November j.l. N°. 11580 met aanbieding van eenige kaarten.

In de verzameling. Het verstrekkingsbewijs werd, voor de ontvangst geteekend, aan het Depôt van zeekaarten en -gidsen alhier teruggezonden.

14. Aanbieding bij schrijven van 25 November j.l. N°. 7313/H, door den Hoofdinspecteur, Chef van den Dienst der Staatsspoorwegen op Java, van een ex. van het verslag der Staatsspoorwegen in Ned. Indië over het jaar 1908.

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

15. Aanbieding dd. 22 November 1909 door het Hoofdbureau van den Topographischen Dienst van eenige kaarten.

In de verzameling.

16. Schrijven van het Correspondeerend Lid Dr. E. MODIGLIANI te Florence, dd. 8 November j.l., waarbij wordt medegedeeld dat aan het Genootschap verzonden zijn drie deelen van een werk van zijn hand getiteld „Viaggio in Malesia, Resultati Zoologici."

Dankbetuiging na ontvangst.

17. Schrijven van den Secretaris der R. Accademia Virgiliana te Mantua van October j.l. met voorstel tot ruiling van edita. Door genoemde Academie werden in haar „Atti e Memorie" reeds veel werken over geschiedenis en taalkunde uitgegeven.

Op voorstel van den Bibliothecaris wordt besloten niet op het verzoek in te gaan, omdat reeds verschillende Italiaansche publicaties geregeld ontvangen worden die voldoende in de behoefte voorzien.

18. Aanbieding door den Heer J. H. POELMAN namens den Heer W. LIJNIS HUFFENREUTER alhier, bij schrijven van 21 November j.l., van een tweetal oude credietbrieven van

de O. I. Compagnie, een van 50 Rds. gedateerd Amboina 30 April 1805 en een van 100 Rds. gedagteekend Amboina 16 November 1809.

Onder dankbetuiging in de verzameling.

19. Twee brieven van de firma G. Kolff & Co. alhier van 16 en 17 November j.l., waarbij ten aanzien van de uitgave van Dr. de Haan's werk over de Preanger Regentschappen (Not Nov. '09 II 15 *a*) de firma zich verbindt twee deelen binnen een jaar te zullen afleveren, onder voorwaarde dat het Genootschap zich verplicht, indien die beide deelen tot zijn volle tevredenheid binnen dat tijdsverloop zijn afgeleverd, ook de twee laatste deelen bij haar op dezelfde voorwaarden te laten drukken.

Beide brieven zijn een uitvloeisel van ampele bespreking met de firma Kolff, gehoord Dr. de Haan. Op het voorstel der firma zal worden ingegaan, hetgeen haar zal worden bericht zoodra van de Regeering mededeeling zal zijn ontvangen dat er bij Haar geen bezwaar bestaat tegen de publicatie der door Dr. de Haan gebruikte archiefstukken.

20. Schrijven van de firma Albrecht & Co. van 2 December j.l. houdende mededeeling, in antwoord op het dezerzijdsch schrijven van 29 November t. v. N°. 477, waarbij verzocht werd te willen mededeelen of, nadat het werk sinds begin October j.l. stilgestaan heeft, voortaan geregeld en vlug met den druk van het Rapport der Oudheidkundige Commissie over 1907 kan worden voortgegaan, daar de Directie het plan in overweging genomen heeft, evenals reeds is geschied met het thans loopende deel der Verhandelingen, het rapport over 1908 dat reeds lang gereed is, eveneens elders te doen publiceeren, — dat de vertraging voornamelijk het gevolg geweest is van absentiën wegens ziekte onder het werkvolk, dat thans onverpoosd kan worden doorgewerkt en het rapport over 1907 naar schatting aan het eind der maand December gereed kan zijn. Dewijl, om de bewerking van Verhandelingen,

Rapporten enz. meer vlottend te kunnen doen plaats hebben den 19en Augustus j.l. een afzonderlijk en ruim gesorteerd corps letters besteld is en dus spoedig verwacht wordt, hoopt de firma spoedig in staat te wezen aan alle eischen der Directie prompt te voldoen.

Den door de firma genoemden datum van 31 December a. s. afwachten om alsdan een nadere beslissing te nemen.

III. De Heer de Roo de la Faille verzoekt namens den Heer Mr. J. Th. R. Gonggrijp om inlichtingen aangaande een overgelegde Bataksche inscriptie op een buffelrib.

De Heer Pleyte neemt op zich den tekst te verklaren.

IV. De Heer van Goor vestigt de aandacht op de proeven voor het verven van 's Genootschaps gebouw, genomen door den bouwkundig ingenieur aan zijn Departement S. Snuyf op initiatief van den Heer G. P. Rouffaer. De vergadering is eenstemmig van oordeel dat voor den buitenkant de voorkeur te geven blijft aan de van ouds in Indië voor dergelijke gebouwen burgerrecht verkregen hebbende licht grijze kleur.

Conform.

V. De Heer Moquette

a. wijst er op dat, met het oog op de aanstaande samentrekking van goud- en bronskamer tot één groote brandvrije goudkamer, nu door de zorgen van den Heer Pleyte de bronskamer geheel ontruimd is, het tijd wordt dat de gouden voorwerpen worden ingepakt en tijdelijk naar de Javasche bank worden overgebracht en stelt, waar geen ander directielid blijkt de gelegenheid daartoe te hebben, zichzelven gaarne beschikbaar om dien vrij omvangrijken arbeid te volvoeren.

De Directie neemt het aanbod met dankbaarheid aan.

b. herinnert aan de leemte dat nog steeds in de directiekamer ontbreekt een veilige bergplaats, hetzij brandkast of ijzeren kist, waarin van buiten ontvangen voorwerpen die

nog niet tot de verzamelingen van het Genootschap behooren, of andere belangrijke zaken, tijdelijk kunnen opgeborgen worden.

Algemeen beaamt men de wenschelijkheid van dezen maatregel. De Secretaris zal voor den aankoop informaties inwinnen.

c. bericht dat sinds geruimen tijd zich in het oude boeken pakhuis achter op het erf van 's Genootschap's gebouw verscheiden kisten bevinden, particulier eigendom van den Heer H. L. LEYDIE MELVILLE, die het, nu de boeken naar het nieuwe pakhuis worden overgebracht, ongewenscht is langer te bewaren, en stelt voor daartoe de noodige stappen te doen.

De Secretaris zal den Heer LEYDIE MELVILLE over deze aangelegenheid schrijven.

d. biedt ten geschenke aan een antiek zilveren cylinder-horloge met antieken sleutel, met verzoek het een plaats te geven in de oud Hollandsche kast in de z.g. Compagnieskamer.

Dankbaar aanvaard.

VI. De Heer HAZEU

biedt voor de bibliotheek ten geschenke aan een overdruk uit het „International Archiv für Ethnographie" van een mededeeling van zijn hand, met photo's, van een in 1904 in het Museum van het Genootschap ontvangen keteltrom (N°. 1071ᵉ invent. 4736).

Met dank aangenomen.

VII. De Heer PLEYTE

a. enz.

b. doet mededeeling dat de bronskamer reeds geheel ontruimd is met uitzondering van de langs den wand staande kasten.

VIII. De Heer VAN RONKEL

a. deelt mede, dat onder nadere goedkeuring van de Directie een jonge bediende is aangesteld om tegen een vergoeding van *f* 2,50 's maands, den amanuensis 's Zondags in de bibliotheek bij te staan.

Conform.

b. biedt geschenke aan

1. namens den Heer G. Gortmans te Semarang eenige politieke brochures uit den tijd van het laatst der 18e eeuw,

2. den Heer J. K. H. de Roo van Alderwerelt alhier een ex. van Dr. B. J. Esser te Poerbolinggo's proefschrift getiteld „Zending en polygamie",

3. den Heer R. Hanitsch te Singapore een copie van een verhandeling over de genealogie der Atjehsche vorsten, voorkomende in the Madras Journal of Literature and Science Vols III en IV (1836), welk tijdschrift uiterst zeldzaam is en waarvan in 's Genootschaps boekerij slechts enkele nummers aanwezig zijn.

Onder dankbetuiging in de bibliotheek.

IX. De Secretaris

stelt voor den Heer Dr. Hijmans van Anrooij te Solo te herinneren aan de voldoening van het dezerzijdsch verzoek om de voorwaarden aan te geven waarop hij geneigd is afstand te doen voor 's Genootschaps Museum van de staatsiekrissen toebehoord hebbende aan Goesti Djelantik. (Not. Sept. '09 II 27).

Conform.

X. Worden alsnog op verzoek van de ledenlijst afgevoerd de Heeren F. A. Heckler, G. J. Oudemans, J. R. Mikkers, R. K. Bowles en Mr. J. van Davelaar.

Worden benoemd als lid de Heeren G. J. Staal, Algemeene Secretaris, H. F. B. Logeman, gepensioneerd Majoor te Weltevreden en J. Stecher, Hoofdadministrateur der Deli Maatschappij te Medan.

Niets meer aan de orde zijnde wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de vergadering van 17 Januari 1910.

LIEFRINCK, *President.*
V. WETTUM, *Secretaris.*

BESPREKING DER JAVAANSCHE BOEKWERKEN, BEDOELD BIJ NOTULEN 18 JANUARI 1909 IX*d* pag. 30.

Het onderzoek der geschriften geeft aanleiding tot de volgende mededeelingen.

Babad Tjirĕbon.

In de verschillende verzamelingen waaruit 's Genootschaps collectie van Javaansche handschriften bestaat (t. w. de collectie, welke 's Genootschaps eigendom is, die welke door wijlen Dr. Cohen Stuart voor Gouvernementsrekening is bijeengebracht, zoomede eene belangrijke verzameling van afschriften mede voor rekening van het Gouvernement onder toezicht van Dr. Brandes vervaardigd) bevatten meerdere Babad's Tjirĕbon, en zooals mij bij onderzoek bleek vertegenwoordigende drie geheel verschillendde redacties: d. w. z. verschillend door den opzet. In hoever de paralleliteit der in de geschriften verwerkte gegevens gaat, zal eerst bij nadere vergelijkende bestudeering kunnen blijken. Het gedeelte dat de eigenlijke kern bevat van deze groep Babad's is zeer belangrijk, daar het den overgang van Java tot den Islam behandelt.

De langste redactie wordt vertegenwoordigd door een afschrift in pégon, Gouvernementseigendom N°. 75, waarin vermeldt staat: Copie naar een HS. afkomstig uit Mangoenrĕdja, vervaardigd door Pangoeloe Abdoelkahar. Het is in drie deeltjes kwarto en telt niet minder dan 103 verzen. Het begint dan ook met de geboorte van Moehamad's dochter Siti Patimah en eindigt met de algeheele onderwerping van Java aan de Hollanders, die te Bogor gezeteld zijn als erfgenamen van het rijk van Pĕdjadjaran, na het Engelsche tusschenbestuur. Volgens de dagteekening is het geschrift

waarvan de copie is genomen een halve eeuw oud en wel begonnen op 28 Doelkidjah 1276 (wat natuurlijk slechts zeggen wil, dat het origineel van de copie op dien tijd overgeschreven werd, daar de afschrijver den datum verandert).

Van de twee eerste deelen (loopende tot zang 64) is een uitvoerige inhoudsopgave in proza in Jav. karakters gemaakt, die onder hetzelfde nummer is opgenomen.

Het zou gewenscht zijn deze bewerking te voltooien voor het derde deel. In het algemeen kan men verwachten dat zulke erg volledige edities maakwerk zijn: systematische verwerking en opzettelijke aanvulling van de oorspronkelijke traditie.

Een tweede redactie wordt vertegenwoordigd door de nummers Gouvernementseigendom 36 en 107 beide in pégon en bevattende 36 zangen. Het verhaal begint met de tocht (hadji) van Rara Santang dochter van Sidih-wangi naar Mĕsir en haar huwelijk met den vorst van Egypte. Ze loopt tot het Jav. jaar 1666, en besluit met een krijg tegen de Kompĕni, die een bèntèng in Tjirĕbon gebouwd heeft, welke krijg ten gunste van de Kompĕni beslecht wordt.

Een derde redactie wordt vertegenwoordigd door B. G N°. 77, waarvan twee afschriften in Javaansche karakters vervaardigd zijn. N°. 93 in de collectie Cohen Stuart en N°. 69 Gouvernementseigendom. Ze telt 60 zangen, en begint met een bezoek door Sèk Molana, sinoehoen Goenoeng djati, den wali-vorst van Tjirĕbon, gebracht aan Sèk Makĕdoem tot bestudeering van de gnosis der Soefi's (ngèlmoe ingkang Soepi) uit de sĕrat Asmara-kaṇḍi.

Het verhaal loopt door tot de overheersching van de Kompĕni over geheel Java tot in het jaar 1780 S. of 1851 A. D.

Het thans gewonnen werk geeft een vierde redactie, welke zich geheel tot het tijdvak der wali's bepaalt, en waarvan althans de stof van de tweede redactie deel uitmaakt. Deze nieuwe en zeer belangrijke redactie wordt gedeeltelijk vertegenwoordigt door het Afschrift Gouvernementseigendom No. 498 dat echter niet meer dan de helft van het verhaal bevat, en waarin tal van leemtes zijn. Het bevat maar 39

zangen van de 58 in het door den heer Cohen geschonken boekwerk. Dit laatste is in pégon, en nog al slordig bewerkt.

Tot controle op dit werk kan goede diensten bewijzen een exemplaar in Javaansche karakters van deze zelfde redactie, dat ik van een Javaan in Buitenzorg machtig werd. Om het groote belang van zulk een controletekst heb ik er voor 's Genootschaps boekerij een afschrift in Latijnsche karakters van laten maken, dat in de verzameling zou kunnen worden opgenomen.

Tot vastlegging van deze nieuwe aanwinsten gaat hierbij een vergelijkend overzicht van de zangen dezer drie exemplaren van de vierde redactie, welke als bijlage II hier achter volgt.

Lajang Radèn Soelam.

Dit werk is te brengen tot de cyclus van Ménak-verhalen. Tot kenschetsing van den inhoud moge een overzicht dienen daar het, voorzoover hem bekend nog nergens is beschreven.

Op de andere werken behoudt verslaggever zich voor nader terug te komen.

De vorst Praboe Koesoema, een afstammeling van Djajèngrana, had maar één zoon Radèn Soelam (Poerbaning-rat) geheeten, die zijn vader als vorst van Bandar Adim zou moeten opvolgen. Hij was reeds 18 jaren oud geworden, doch gevoelde nog geen lust in het huwelijk te treden, daar hij er zijn zinnen op gezet had een bespiegelend leven te leiden, en kennis van de godsdienstige geschriften op te doen. Hij ging daarom naar Jalkah om daar de heilleer te bestudeeren (ngadji).

Onderweg trof hij een karavaan uit zijne vaderstad die door een roover met name Sa-éka-praja overvallen was. Van 8 uur voormiddags tot 3 uur 's namiddags bleef zijn kamp met den roover onbeslist, ten slotte delfde deze het onderspit en werd Sa-éka-praja (d.w.z. „eensgezindheid") zijn dienaar.

Aangekomen in Jaktal legt hij met zijn dienaar zich ijverig op de heilige studie toe. Elke twee maanden zijn ze uitgestudeerd en veranderen van leermeester (gĕnti pondok).

Ten slotte trekken ze weg uit Jaktal om elders verdere leering op te doen.

Nu had de vorst van Djohar-pirman, die nog kapir was, eene dochter met name Poerbaning-sih, die reeds 25 aanzoeken van allerlei vorsten had afgewezen. In den slaap krijgt zij een visioen, waarin haar wordt gezegd, dat zij de Sahadat-kalimah-kalih moet leeren. Gevolgd door 40 ĕmban's begeeft ze zich des morgens naar haar vader, en draagt dezen haar verzoek voor. Hij kan haar echter niet bevredigen, en om haar wat afleiding te bezorgen zend hij haar met hare gespelen naar een lusthof.

Nu was Poerbaningrat met zijn dienaar kort te voren daar aangekomen, en verleid door de heerlijke omgeving waren beiden onder de bloemen in slaap gevallen. Zijn kris had Poerbaningrat naast zich gelegd.

Na zich met een bad verfrischt te hebben gaan de ĕmban's bloemen plukken en een hunner ontdekt den schoonen prins. Zij waarschuwt hare meesteres, en deze maakt zich meester van het wapen, dat door den prins was afgelegd. Poerbaningrat wordt wakker, mist zijn kris en wekt Éka-praja om deze te zoeken. Zoodra deze de prinses op haar zetel te midden van hare dienaressen ontdekt heeft, begrijpt hij dat zij de roofster moet zijn, en verwittigt fluks zijn meester daarvan, die nu zelf zijn opwachting gaat maken. Als losprijs voor de kris eischt de jonkvrouw van hem de formule kalimah-sahadat. Hij leert haar deze zoodat zij Islam wordt en onderwijst haar nog vele dingen daarneven. Poerbaningrat neemt zij als haar broeder aan.

Aan haar vader blijft haar avontuur echter niet verborgen. Hij laat de schuldigen voor zich verschijnen, het prinsesje wordt naar binnen gezonden, terwijl Poerbaningrat en zijn dienaar met een steen om den hals in de Zuidzee worden geworpen.

In het hartje van den Zuidelijken Oceaan was het rijk van Radja Mina-Sĕngara Deze had twee kinderen: Dèwi Mina-wati en Sri Narapati. De eerste ziet den schoonen prins in haar droom en verzoekt aan haren vader om hem

voor haar te zoeken. Spoedig bemerkt de vorst een stralende lichtglans, die van de beide lijken uitgaat. Met zijn djimat toja-oerip (levenswater) wekt hij hen op uit den dood, en verneemt al wat er met hen is voorgevallen. Poerbaningrat wordt liefderijk opgenomen, en is welhaast des vorsten schoonzoon. Toch had hij daar geen rust, want hij moest de euveldaad van Praboe Djohar-pirman nog bestraffen. Hij neemt dus afscheid, en gaat met zijn dienaar naar den vasten wal terug.

Hoe echter dien machtigen vorst te weerstaan. Hij begint met ijverig in de bergen (op ɪĕdi Giri) boete te doen, en als prijs voor zijn strenge oefening verschijnt hem ten slotte zijn voorvader Djajèng-rana, die hem twee gaven schenkt: een pijl (sĕndjata miroeta) die in staat is om de vijanden door een cycloon weg te vagen, en een juweelen vat (tjoepoemanik) dat aan den houder de inwilliging zijner verlangens verleent.

Nu was er een land Djohor manik, waar een edel vorst heerschte Praboe Ngabdoellah-noer. Zijn rijk werd veroverd door den kapirvorst van Kibar, die er in geslaagd was de hoofdstad te overweldigen en den vorst gevankelijk had weggevoerd. De beide kinderen Jonkvrouw Ndaroe-sasi en prins Ndaroe-dana waren echter in de wildernis ontkomen. Poerbaningrat ontmoet hen bij zijne omzwervingen. Zij roepen zijn hulp in om hun vader te verlossen, welke onze ridder aanstonds toezegt, op voorwaarde dat Dèwi Ndaroe-sasi zijne vrouw wordt. Van ganscher harte (lila donja-akérat) wordt hierin toegestemd, en nu wordt zij in de tjoepoe manik opgeborgen, en Poerbaningrat is in een omwenk met zijne beide gezellen in het rijk Kibar. Zevenvoudig werd het bewaakt, maar door het concentreeren van zijne gedachten op het nevelformulier (matĕk adji limoenan) waren allen welhaast in slaap gedompeld en konden de bevrijders ongestoord de stad binnendringen, en was de vader spoedig uit zijn gevangenis bevrijd. Ndaroe-dana was niet te weerhouden: hij moest aanstonds zijn vader wreken en zoo begaf

hij zich naar het meditatievertrek (sanggar-langgatan) van den koning van Kibar, terwijl hij op klok en bekken sloeg (lontjèng en bĕṇḍé) om zijn vijand op te roepen tot den strijd. Alle krijgers wierpen zich op hem, en daar de strijd te ongelijk zou zijn verwijderde zich Poerbaningrat met zijne vrienden en den bevrijden vorst, zooals zij gekomen waren.

De vorst van Kibar trekt aanstonds weer aan het hoofd van zijne troepen naar Djohar-manik, waar Ngabdoellah-noer intusschen in zijne waardigheid hersteld is. Séka-praja gaat een tweestrijd met hem aan, overwint hem en scheidt het hoofd van den romp. De inwoners van Kibar worden thans allen Sĕlam, ook de beide dochters van den vorst: Gĕndra-wati en Gĕndra-sari.

Ngabdoellah-noer wil gaarne afstand doen van zijn troon ten behoeve van Poerbaningrat, maar deze wil voort om de wijsheid te zoeken. Zijn zoon Ndaroe-dana volgt hem daarom op als vorst onder den naam Praboe Djaja-wigoena, terwijl Séka-praja beloond wordt met het bestuur over het rijk Kibar, waar hij vorst wordt onder den naam Djaja-sĕngara. Tot levensgezellin kiezen zij zich de geloovig geworden schoone dochters van den gesneuvelden vorst van Kibar.

Aan den vorst van Djohar-pirman komen de heldenfeiten van Poerbaningrat ter oore. Hij ontsteekt erover in toorn en besluit tegen Djohar-manik op te trekken. Intusschen was ook bij Poerbaningrat het verlangen opgekomen om Ḍèwi Poerbaningsih weder te zien. Door de lucht (moemboel ing awang-awang) begeeft hij zich tot haar, en als zij hem heeft gewaarschuwd, dat haar vader is uitgetrokken om hem te verdelgen, dan antwoordt hij, dat hij voornemens is hem te dooden. Dewi Poerbaningsih smeekt hem haar vader in het leven te laten, doch hem slechts tot den Islam te bekeeren.

Inmiddels is Djohar-pirman met zijn leger voor Djohar-manik aangekomen. Séka-praja daagt hem uit ten strijde, doch daar beide even machtig blijken blijft de kamp onbeslecht. Nu bestijgt Poerbaningrat zijn ros, en neemt een ketting-

pijl (panah-ranté) uit zijn tjoepoe manik. Daarmede raakt de vorst van Djohar-pirman zoo omstrengeld, dat hij zich moet overgeven. Hij bekeert zich van zijne ongerechtigheden en wordt Islam. Gaarne zou hij thans zijn rijk aan Poerbaningrat afstaan, doch deze wordt meer door de wijsheid dan door wereldsch aanzien getrokken, en wenscht met de studie van de heildeer door te gaan. Alle onderworpenen beloven hem echter hun bijstand zoodra hij die zal behoeven.

Nu was er te dier tijde in het rijk Poerwa-radja een reusachtige Danawa als vorst. Zijn naam luidde: Djĕnggi kala-rĕtna. Zijn patih was Méga-mĕṇḍoeng, en hij had 4 boepati's: Kala-bĕndana, Kala-djĕnggala, Kala-srĕnggi en Kala-moengsa.

Hij wilde gaarne de dochter van Praboe Manoe-bawa, den vorst der Djin's uit Noesa Tarakang tot echtgenoote hebben, een beeldschoon meisje met name Majawati.

Zijn schriftelijk gedaan aanzoek werd echter van de hand gewezen, waarop een krijg volgde, die in het nadeel van de Djin's verliep, zoodat Majawati verplicht was zich door de vlucht te redden, en zich in het struikgewas te versteken. Poerbaningrat ontmoet haar daar en er ontstaat een strijd, waarin zij overwonnen raakt. De schoone fee onderwerpt zich aan hem en roept zijn hulp in tegen de Danawa's. Daartoe is onze ridder aanstonds bereid, maar hij stelt de voorwaarde, dat zij dan ook zijn vrouw zal worden.

Met behulp van zijn vermogen om een cycloon te doen ontstaan weet hij de Danawa's weg te vagen. Hij biedt de fee, die hij zoolang een schuilplaats gegeven had in de tjoepoe manik, aan haren vader weder aan, doch deze doet de gelofte haar tot zijne echtgenoote te maken niet gestand.

Poerbaningrat berust hierin en keert naar Djohar-pirman terug.

De Danawa's laten het echter niet bij de nederlaag van Poerba-radja. Zijn broeder met name Gaḍa-wana, wiens patih is Djagoel-méga trekt tegen de Djin's op om de neder-

laag van zijn broeder te wreken. De vorst der Djin's wordt zeer in het nauw gebracht, en ten einde raad zendt hij zijne dochter Majawati naar Poerbaningrat om diens hulp te smeeken. Weder is hij hiertoe bereid, maar hij stelt de voorwaarde dat zij zijn echtgenoote zal worden. Indien haar vader daarin niet bewilligt, dan zal hij dezen verdelgen.

Opnieuw weet hij de Danawa's te keeren, en nu erlangt hij inderdaad de hand van Majawati. Drie maanden slechts blijft hij in het rijk der Djin's vertoeven. Maar hij wil steeds verder. Het rijk Makboel-djati (ongeveer weer te geven met „Hoogste genade") is het doel van zijn streven. Vruchteloos wordt hem voorgehouden dat dit rijk niet door menschen kan worden betreden. Het is er ledig en eenzaam, niemand kan daar vertoeven, het is uiterst occult (wirit). Maar niets kan hem weerhouden, en hij slaagt er in dit rijk der leegte te bereiken. Klokke twaalf komt hij er aan en treedt de masdjid binnen om te sĕmbahjang. Er is daarbinnen geen schepsel, en hij slaat op de Turksche trom, waarvan het geluid de geloovigen pleegt op te roepen tot de godsdienstoefening.

(Hiermede eindigt het verhaal abrupt).

VERGELIJKEND SCHEMATISCH OVERZICHT VAN 3 EXEMPLAREN VAN DEN BABAD TJIRĔBON.

JAVAANSCHE HANDSCHRIFTEN BAT. GEN. VAN K. EN W. No. 545 EN 546.

A. Babad Tjirĕbon, pégon-handschrift, geschenk van den Heer Cohen.

B. id. id. afschrift in Latijnsche karakters van een Jav. handschrift in het bezit van D. van Hinloopen Labberton.

A.	1.	P. Asmaradana.	Ingsoen amimiti moedji.
	2.	„ Ḍangḍang goela.	Bismillahirrahmanirahim.
	3.	„ Kinanṭi.	Rinĕksa ing para-baboe.
	4.	„ Asmaradana.	Sigĕgĕn ingkang loemaris.
	5.	„ Mĕgatroeh.	Aningali ana wit ki-ara goeng.
	6.	„ Balabag.	Sampoen moenggah ing poetjoeké goenoeng djati, arané.
	7.	„ Midjil.	Glising kanḍa tjarita kinawi.
	8.	„ Sinom.	Séh Datoek kapi ngandika.
	9.	„ MasKoemambang.	Sampoen noempak seh Bajan ing pĕraoe koenṭing.
	10.	„ Ḍangḍang-goela.	Sampoen prapta dĕdoekoeh ing oekir.
	11.	„ Kasmaran (Asmaradana.	Kasmaran wilĕting ati.
	12.	„ Sinom.	Woes katoer ingkang noewala.
	13.	„ Ḍangḍang-goela.	Tjinarita ing poeloe Mandjĕti.
	14.	„ Kinanṭi.	Oemoer pira majitipoen.
	15.	„ Sinom.	Milané dadi tĕtapa.
	16.	„ Kinanṭi.	Toemoeroen saking wot ikoe.
	17.	„ Sinom.	Toentas nggènira mitjara.
	18.	„ Kasmaran.	Kotjàpa kang tapèng woekir.

19.	P. Ḍangḍang-goela.	Sigra lĕpas lampahé Seh Sarip.
20.	„ Kasmaran.	Kawoewoesa para-wali.
21.	„ Pangkoer.	Woes lĕpas ing lampahira.
22.	„ Ḍangḍang-goela.	Kawoewoesâ kotjàpa ing margi.
23.	„ Kinanṭi.	Bra-widjaja ingkang sĕpoeh.
24.	„ Ḍangḍang-goela.	Kawoewoesa ingkang tapa-lali
25.	„ Doerma.	Anaradjang radòn-dipati Bintara.
26.	„ Kasmaran.	Sĕsalaman asta kalih.
27.	„ Midjil.	Sapraptané ing paséban.
28.	„ Sinom.	Sigĕgĕn ingkang kotjàpa.
29.	„ Ḍangḍang-goela.	Kang kotjàpa gĕgĕḍéné djawi.
30.	„ Kinanṭi.	Ki Gĕḍé ambroek atoempoek,
31.	„ Ḍangḍang-goela.	Woes oempĕtan ing dlamakan sikil.
32.	„ Midjil.	Anḍèr séba sakèhé wĕwasi.
33.	„ Sinom.	Boebar sakèh wadija-bala.
34.	„ Ḍangḍang-goela.	Wadija kang lampahé rèki.
35.	„ Kasmaran.	Magĕlaran mântâ-niti.
36.	„ Doerma.	Apoetoesan pangéran Arja Koeningan.
37.	„ Kasmaran.	Sigigĕn Arja Koemoening.
38.	„ Pangkoer.	Nitih èṣṭi Dalĕm Kiban.
39.	„ Sinom.	Sinéban ing pasanggrahan.
40.	„ Doerma.	Sigra mangkat pagoestèn sawadijanirâ.
41.	„ Pĕrlambang (?)	Pangéran perlambang andoeloe.
42.	„ Sinom.	Woes madjoe ing pĕmbarisan.
43.	„ Pangkoer.	Ki boejoet awas toemingal.
44.	„ Ḍangḍang-goela.	Woes malĕbĕt ing djĕroning kĕnḍi.
45.	„ Perlambang (?)	Atjampoeh godag-ginodag.
46.	„ Poetjoeng.	Woes loewar wadija koeningan.
47.	„ Kasmaran.	Pangéran arja abĕngis.
48.	„ Mas-koemambang.	Soenan praboe karsa angatoeri wali.
49.	„ Kinanṭi.	Pangantèn (dèn)-oenggahakĕn sampoen.
50.	„ Doermâ.	Woes moendoera wong tjilikéman matia.

51.	„ Kasmaran.	Moegija ana kang ngalindih.
52.	„ Sinom.	Ki Gĕdé-Séna toemingal.
53.	„ Dangdang-goela.	Kjai Gĕdé kasmaran ningali.
54.	„ Kasmaran.	Ing malĕm-djoemoeah singgih.
55.	„ Bĕlabag.	Ki Balabag sinilih kinaija genḍing.
56.	„ Dangdang-goela.	Sèh Lĕmah-bang woes mékrad ing woekir.
57.	„ Kinanti.	Woes mĕdal wong Adi-langoe.
58.	„ Kasmaran.	Angandika Soenan Djati.

B. 1 en 2. P. Dandang-goela, Mangoe-mangoe mĕmangoen mĕmania.

3 — 19 en 21 conform A.; 25 = 23 A; 32 = 29 A; 44 — 49 = 39 — 44 A; 51 — 62 = 46 — 58 A;

20.	P. Asmara-ndana.	Angamal kinarja brangsi.
22.	„ Dandang-goela.	Sampoen lĕpas dèn Sajid loemaris.
23.	„ Asmara-ndana.	Pan sinigĕg para-sajid.
24.	„ Dandang-goela.	Pan sinigĕg kang sampoen kawingking.
26.	„ Balabag.	Nabi Kilir sininggih lagija prihatin, kalboené.
27.	„ Asmara-ndana.	Sinigĕg ingkang loemaris.
28.	„ Midjil.	Sampoen prapta sakèhing para-Sajid.
29.	„ Dandang-goela.	Kang tjinatoer déning para-wali.
30.	„ Doerma.	Anaradjang radèn di pati Bintara.
31.	„ Sinom.	Ing Tjirĕbon tjinarita.
33.	„ Kinanti.	Gĕdĕdèn ambroek alisoes.
34.	„ Sinom.	Kotjapa Pangéran soka.
35.	„ Kinanti.	Nji Emban nĕmbah oematoer.
36.	„ Dandang-goela.	Tjinarisa waoe kangdjĕng goesti.
37.	„ Sinom.	Kotjap ki Gĕdé Koeningan.
38.	„ Midjil.	Sri Naréndra radja Galoeh lagi.
39.	„ Doerma.	Bĕndèng oemijoeng tĕngaranin wong ajoeda.
40.	„ Dandang-goela.	Angandika Pangéran di pati.

41.	P. Doerma.	Indjing moeni tĕngaraning wong ajoeda.
42.	„ Asmara-ndana.	Soeka nggenira drawani.
43.	„ Pangkoer.	Pan woes mangkat ing Pajoedan.
50.	„ Mas Koemambang.	Godog-ginodog kang joeda.

C. Babad Tjirĕbon, Afschrift (Jav. kar.) Gouvern. eigendom N°. 498, bevat in verkorten vorm de helft van A en B.

1.	P. Asmara dana.	Tatkala nipoen Tinoelis.
2.	„ Ḍangḍang goela.	Kang Sinéba praboe Siliwangi.
3.	„ Kinanṭi.	Rinaksa ing para baboe.
4.	„ Asmara dana.	Sigĕgĕn inkang loemaris.
5.	„ Mĕgatroeh.	Baboe Ḍampoen ana wit kijara agoeng.
6.	„ Bĕlabag.	Sampoen moenggak ing poetjoeking goenoeng Djati.
7.	„ Mĕnggal kang.	Asoeng Sĕmbah, Wĕlang soengsang amit.
8.	„ Sinom.	Sèh Ḍatoek kapi ngandika.
9.	„ Asmara dana.	Kasmaran wilĕting ati.
10.	„ Sinom.	Koes katoer ingkang noewala.
11.	„ Toja mas.	Sampoen noempak, sèh Bajan ing praoe koenṭing.
12.	„ Ḍangḍang goela.	Sampoen prapta doedoekoehing oekir.
13.	„ Sinom.	Oedjaring Soerat tingkĕman.
14.	„ Kinanṭi.	Oeloek Salam kalih ipoen.
15.	„ Sinom.	Kotjapa Sarip idajat.
16.	„ Kinanṭi.	Sarip idajat andoeloe.
17.	„ Sinom.	Sarip idajat woes lĕpas.
18.	„ Kasmaran.	Kotjapa kang tibèng oekir.
19.	„ Ḍangḍang goela.	Sĕrsalaman kalian kang raji.
20.	„ Asmara dana.	Ing Toeban nama boepati.
21.	„ Pangkoer.	Gĕlisé ingkang tjarita.
22.	„ Ḍangḍang goela.	Kawoewoesa kotjapa ing margi.
23.	„ Sinom.	Dadija raden Patah késah.

VERSLAG OVER DE VERMOEDELIJKE HERKOMST DER BALISCHE KROPAKS, VERMELD IN NOT. 18 JANUARI '09 III 20°.

Saja jang bernama I. Goesti Poetoe Gria, Pepatih di Tjakranegara, telah menerangkan namanja *anem fasal gambar* ini, ja'ni gambar bernama lelampahan (lakon) *Dampati-lelangon*.

Lelampahan (lakon) ini asal di bikin (dikarang) oleh Anak Agoeng Ngoerah Ktoet Karangasem, dari Poelo Lombok jang telah meninggal doenia di Roem, astana Mataram, mendjadi famili bersaudara betoel jang paling toewa pada Anak Agoeng G'de Karangasem, jang berperang kapada Gouvernement, serta soedah meninggal doenia di negeri Betawi;

Maka jang di soeroeh membikin gambar ini, oleh Anak Agoeng K'toet Karangasem jang terseboet tadi, jaitoe bernama Pedanda G'de Nengah Pidade, jang soedah meninggal doenia, asal beroemah di Poelo Lombok, desa Tjakranegara, dan jang disoeroeh menoelis ini karangan, oleh Anak Agoeng K'toet Karangasem jang terseboet, jaitoe bernama Dane Made Prikak, djoega soedah mati, asal dari Poelo Lombok, kampoeng Singasari (Tjakranegara).

Djika Toewan-Toewan maoe taoe dengen roepanja Dane Made Prikak itoe, tjobahlah lihat di barisan kadoewa dari bawah (di sabelah kanan) ada saorang toea botak berpakei keris tjara Bali, saperti orang membatja soerat, doedoek di bawah pohon kajoe itoe, serta kakinja satoe ditaroeh di atas kakinja jang lain, jaitoe roepanja Dane Made Prikak;

Mangkanja saja berani menerangkan sedemikian itoe, sebab saja soedah pernah kasih lihat gambar ini kapada orang-orang di Lombok (Tjakranegara), jang taoe membatja pengarang *Dampati-lelangon*, serta jang taoe lihat gambar

bikinannja Pedande G'de Nengah Pidade, danjang kenal pada roepanja Dane Made Prikak itoe, samoewa menjataken betoel sekali-kali begitoe roepanja Dane Made Prikak itoe;

Lain dari pada gambaran orang jang bernama Dane Made Prikak itoe, samoewa gambar-gambar itoe tiada pakei nama, tjoemah oepama sadja terseboet dalem gambaran (karangan) ini;

Artinja kalo karangan itoe menjeboetkan orang lelaki bagoes, lantas di bikinnja gambar dari itoe orang lelaki bagoes;

djikalao karangan itoe menjeboetkan orang perempoean elok, lantas di bikinkennja gambar orang perempoean bagoes;

kalo karangan itoe menjeboetken orang laki-laki bersama-sama orang perempoean, bertoentoen, laloe di bikinkan gambar orang laki dan orang perempoean bertoentoen;

kalo ada di dalem karangan itoe menjeboetkan matahari dan remboelan, lantas di bikinkan gambar saolah-olah serengenge dan remboelan;

kalo ada di dalem karangan itoe menjeboetken, mendjangan, atau monjet, boeroeng, ikan laoet, pantei, roemah dewa, kajoe, orang mengail (mantjing), lantas dibikinkannja gambar seroepa itoe; dan djika ada di dalem karangan menjeboetkan orang, seperti orang maoe mengarang (bikin tjeritera) membawa batoe toelis dan gerip, tetapi sedang dia akan mengarang, kalihatan perempoean jang bagoes, teroes tiada perdoeli lagi pada pengarang, rebahkan dia poenja batoe-toelis, melihat sadja pada itoe perempoean bagoes, sampe kaloewar kemaloeannja;

pendeknja segala roepa jang terseboet di dalem karangan itoe orang membikin dengen oepama sadja;

Tambahan poela saja pikir boleh djadi karangan (lakon) *Dampati-lelangon* itoe, bikinan dari Anak Agoeng Ngoerah K'toet Karangasem tadi, sebab pada waktoe petjah astana Tjakranegera itoe, banjak lontar-lontar dari astana terseboet di kirim ka *Betawi* adanja.

Tjakranegara, 4 Augustus 1908,
Saja Pepatih terseboet di atas,
G. Moetoegrija.

UITLEGGING DER TEEKENINGEN OP DE KROPAKS BEDOELD IN BIJL. 3.

BAHOEWA PERINGATAN GAMBAR TJERITRA (LAKON) INI SEMOEWANJA KA-ANEM KOLOM; MENOEROET PERASA-ANNJA PEDANDA NGOERAH DI BANDJAR, DI TIMBANG SAPERTI IKAJAT WIDARISEMARA, PERDJALANAN-NJA BERMAIN-MAIN DI PASISIR PANTEI GOENOENG (PASIR-OEKIR).

Angka N°. 79. Pertama dari atas moelai bekas lobangnja lontar di tengah kasablah keri, ada ampat gambaran orang, dan disana ada lagi saperti roemah dewa (poera) di naoengi oleh poehoen kajoe saperti poehoen Kĕpah, doewa gambar orang itoe berhadep-hadepan di bawah poehoen roepanja saperti Galoeh dengan Pandji; dan ada doewa lagi gambar orang berhadepan roepanja saperti Poetri mendoedoeki kakarangan (batoe) jang laki saperti Raden Arja, klakoewannja saperti mengatoerkan ajèr, di tengahnja gambar orang itoe ada saperti poehoen Poedakpandan di inggapi oleh saékor boeroeng, roepanja saperti boeroeng Lang²; dan jang kasablah kanan dari lobangnja itoe ada tiga gambar orang, jang satoe laki saperti Arja Kanoeroehan, doedoek mĕnèngklok di podjok alaman itoe, roepanja saperti rindoe mĕlihat prampoewan èlok parasnja, jang sa-orang gambar prampoewan roepanja saperti Poetri berdiri di alaman itoe berhadephadepan dengan gambar jang beroepa Arja Kanoeroehan, dan dimoeka, di blakangnja gambar laki prampoewan itoe, ada poehoen saperti

kembang-kembangan terbit di alaman itoe, jang saorang lagi prampoewan roepanja saperti gambar Poetri bersĕnĕng-sĕnĕng lihat, disablah pinggirnja ada poehoen kajoe Tjamara.

Angka N°. 69. Moelai dari bekas lobang lontar itoe kakiri ada saboewah gambar balé-balé, roepanja roemah dewa (prajangan), di bawah poehoen kajoe itoe ada orang mantjing, dan ada poehoen Poedakpandan, poehoen kajoe itoe saperti poehoen Krajĕ di inggapi oleh boeroeng Lang-lang melihat ikannja kena pantjing, dan ada doewa ekor binatang laki prampoewan roepanja saperti mandjangan, jang prampoewan minoem ajèr lakinja melihat; dan jang kasablah kanan dari bekas lobangnja lontar ada poehoen saperti kajoe Boenoet, doewa gambaran orang itoe jang laki saperti Pandji jang prampoewan saperti Poetri Dĕhĕ adjar membatja pantoenan (pangawi), boeroeng itoe saperti boeroeng Sesapi (sarang).

Angka N°. 71. Moelai dari bekas lobangnja lontar itoe kakiri, ada sabatang poehoen saperti kajoe Bohok di bawahnja ada binatang roepanja saperti mandjangan boeroeng itoe saperti boeroeng laoet (Trĕtrĕ) mentjari makanan, ada lagi poehoen saperti poehoen Pèlang di inggapi oleh boeroeng saperti boeroeng sesapi, di bawah poehoen itoe ada poehoen lagi saperti Poedakpandan; dan jang kasablah kanan dari lobangnja, ada gambar orang saperti Mantri hendaq mentjari ikan di karang laoet itoe, roepanja saperti terkedjoet lihat mĕnolèh sebab ada oelar, dan ada roepanja kra mentjari ikan di karang laloe di lingkari oleh oelar, ada lagi kloewar dari karang-karang itoe saperti oelar, boeroeng itoe roepanja saperti sesapi, dan gambar prampoewan itoe saperti Poetri Dĕhĕ memegang oedjoeng selendangnja, poehoen jang

dimoekanja Poetri itoe saperti poehoen Poedakpandan, boeroeng jang ber-inggap disana saperti sesapi, dan sabatang poehoen roepanja kajoe Kĕpah.

Angka N°. 73. Moelai dari bekas lobangnja lontar kakiri, ada swatoe poehoen saperti Poedakpandan di naiki oleh kra, dan ada lagi poehoen Poedakpandan djoega di naiki oleh kra, boeroeng itoe saperti sesapi mentjari makanan, gambar orang itoe berpakejan saperti pakejan Rangga, dan satoenja saperti parekan (orangnja) Rangga itoe; dan jang kasablah kanan dari lobangnja, ada gambar sa orang prampoewan roepanja saperti Bajan Sanggit mentjari ikan di laoet (makakarang), dan saperti sĕnĕng melihat baiknja pasisir tepi goenoeng (pasir-oekir), kajoe itoe saperti poehoen aram-aram, dan boeroeng itoe roepanja boeroeng sesapi-batang mentjari makanan, ikan-ikan itoe saperti Tĕnggiri mentjari makanan, dan ada lagi sabatang poehoen Poedakpandan di naiki oleh saekor kră, sabatang poehoen kajoe Soerèn djoega di naiki oleh saékor kră, ada lagi doewa ekor kră lagi prampoewan roepanja bersĕnĕng sĕnĕng di atas karang itoe plesir adanja.

Angka N°. 77. Moelai dari bekas lobang lontar kakiri, ada doewa gambar orang, jang laki roepanja saperti Pandji, jang prampoewan saperti Galoeh ada poehoen Poedak dan ada kajoe saperti poehoen Tjemara, dimana poehoen-poehoen jang berkoempoel itoe saperti goenoeng ketjil (boekit) dan ada doewa binatang kidang mĕlihat; dan jang kasablah kanan dari lobangnja itoe ada kajoe saperti poehoen Angsana, lagi sabatang poehoen Ridjasa poehoen Tanggoeli-kĕtoer moesimnja berkĕmbang di roeboeti oleh koepoe-koepoe, gambar orang itoe roepanja saperti Semar mĕnjanji di bawah poehoen kajoe Kamoning.

Angka N°. 65. Moelai dari bekas lobangnja lontar kakiri, ada 3 gambaran orang, lang satoe roepanja Galoeh satoenja Mantri dan ada kajoe berambat-rambat (boenpatra-patraän) dengan gambar orang prampoewan beroepa Tjondong, ada lagi sabatang kajoe saperti poehoen Tjanging dengan saékor binatang saperti Kidang; dan jang kasablah kanan dari lobangnja itoe ada gambar doewa orang jang prampoewan roepanja saperti Rahadèn Dewi Soebanimita jang laki Rahaden Widarisĕmara (cf v. d. Tuuk Kawi Bal. Wdbk. s. v. *widori*) perdjalanannja saperti bermain-main plesir melihat kasenengannja di pasisir pantei goenoeng (pasir-oekir), diblakangnja Widarisemara itoe ada sabatang poehoen kajoe Waringin, di bawahnja poehoen ada doewa èkor binatang mendjangan laki prampoewan, ada kajoe lagi saperti poehoen Boenoet, ada poehoen kembang berambat tiga poehoen, di tengah-tengah di inggapi oleh saekor boeroeng Toehoe-toehoe adanja.

Maka sekalian gambaran ka anem kolom ini, di njatakan dengan perasaän adanja:

Singaradja, 30 Juni 1908.

Tertoelis oleh Pedanda Ngoerah di Bandjar (Boeleleng).
Tersalin dengan hoeroep Blanda bahasa
Melajoe oleh Djoeroebasa.

INVENTARIS

DER

BATAKSCHE HANDSCHRIFTEN

VAN HET B. G. v. K. EN W.

De hierachter volgende lijst der Bataksche handschriften in 's Genootschaps bezit is niet anders, noch wil iets meer zijn dan een eenvoudige inventaris.

Dat ik mij tot het vervaardigen daarvan zette, vond zijn grond in de omstandigheid, dat de bestaande lijst veeltijds niet meer bevat dan de opgaaf: „inhoud onbekend".

Waar de toestand waarin voornoemde handschriften verkeerden te wenschen liet, werd van de gelegenheid die zich aanbood deze kategorisch na te gaan doordat de Sipirokker Kabidoel Hasiboean, alias Simeon, zich om schrijfwerk bij mij aanmeldde gebruik gemaakt om deze allereerst behoorlijk te doen reinigen. Daarna werd hij aan het afschrijven der boeken enz., voorloopig in klad, gezet.

Dit werk kwam eenige maanden geleden gereed en vorderde niet minder dan 1000 octavofolio schrifts.

Vervolgens werd gezegden Simeon, die voortdurend blijk gaf van een zeer vlijtig en bruikbaar man te zijn, opgedragen de afschriften in het net te stellen, opdat een gemakkelijker leesbare tekst dan de oorspronkelijke zou beschikbaar komen.

Hiermede is thans een begin gemaakt.

Ter contrôle van de gemaakte afschriften zullen deze met de origineelen gecollationeerd dienen te worden, uitteraard een zeer tijdroovende arbeid, die bovendien verre van opwekkend is, aangezien de manuscripten nagenoeg alle wichelboeken zijn en derhalve van geestdoodenden inhoud.

Eerst als dit afgeloopen is, kan tot het samenstellen van een katalogus worden overgegaan.

Waar echter niet te zeggen is, wanneer dit zal kunnen wezen, meende ik goed te doen met althans een voorloopige opgave van den inhoud der schrifturen te vervaardigen, opdat belangstellenden ten minste vernemen over welke soort van Bataksche litteratuur alhier wordt beschikt.

Weltevreden, Maart 1909.

C. M. PLEYTE.

N°. **A.** *Handschriften op boombast.*

D. 1. *Poestaha.* op *alim*bast gevat tusschen twee houten schutbladen.
Aantal *lompit* 29, lengte 9, breedte 6.5 centimeter.
Titel: *Poda ni gorakgorahan.*
Inhoud: Voorschriften tot het opmaken van omina uit spontane zenuwtrillingen.

„ 2. „ als boven.
Aantal *lompit* 31; lengte 18, breedte 12 centimeter.
Titel: *Poda ni alamat panda (ng) tòroes di bisara na godang.*
Inhoud: Voorschriften tot berekening van den krijgskans middels de *ramboe siporhas*, bliksemkoorden, enz.

„ 3. „ als boven.
Aantal *lompit* 32; lengte 15.5, breedte 11,5 centimeter.
Titel: *Poda ni soesoeranta di bisara na godang, di hasoehoeton na bolon.*
Inhoud: als boven.

„ 4. „ als boven.
Aantal *lompit* 24; lengte 13, breedte 8 centimeter.

N°.

Titel: *Poda ni pamoesatan ni gorakgorahan.*
Inhoud: Kort en zakelijk begrip van het onderwerp onder N°. D. 1 genoemd.

D. 5. *Poestaha.* als boven.
Aantal *lompit* 16; lengte 17, breedte 10.5 centimeter.
Titel: Uitgewischt.
Inhoud: Voorschriften tot de bereiding en het gebruik van het tooverpraeparaat „*pamoenoe tandoek*".

„ 6. „ als voren, schutbladen ontbreken benevens enkele *lompit.*
Aantal *lompit* 14; lengte 12, breedte 7.5 centimeter.
Titel: *Poda ni pangoeloebalang ni porpiasonta inon, na morgoar porhas mandoempang.*
Inhoud: Voorschriften tot het krachteloos maken van toovermiddelen enz.

„ 7. „ als voren.
Aantal *lompit* 14; lengte 17.5; breedte 12.5 centimeter.
Titel: *Poda ni ramboe siporhas.*
Inhoud: Voorschriften tot het wichelen met de bliksemkoorden.

„ 8. „ als voren, met besneden schutbladen.
Aantal *lompit* 16; lengte 16.5, breedte 13 centimeter.
Titel: ontbreekt.
Inhoud: Voorschriften tot de bereiding en het gebruik van het amulet: *Si-adji sangbaima.*

„ 9. „ als voren, een schutblad ontbreekt.
Aantal *lompit* 10; lengte 11, breedte 9.5 centimeter.

N°.	
	Titel: *Poda ni pandjahai ni porhalaän.* Inhoud: Voorschriften tot het raadplegen van den kalender.
D. 10. *Poestaha.*	als voren. Aantal *lompit* 12; lengte 12, breedte 9.5 centimeter. Titel: *Poda ni pamoesatan ni pamoenoe tandoek.* Inhoud als D. 5.
„ 11. „	als boven. Aantal *lompit* 15; lengte 10, breedte 9 centimeter. Titel: *poda ni taoar na morgoarhon: taoar si alogo pangomat na bolon.* Inhoud: Voorschriften tot het bereiden en toepassen van het praeparaat tot vergiftiging *si alogo pangomat.*
„ 12. „	als boven. Aantal *lompit* 17; lengte 20 breedte 14 centimeter. Titel: *Poda ni pormasak ni pagar gabegabean.* Inhoud: Voorschriften tot een amulet ter bestendiging van kinderzegen.
„ 13, 14. „	Niet aangetroffen.
„ 15. „	als voren; schutbladen ontbreken. Incompleet. Aantal *lompit* 34; lengte 12, breedte 10 centimeter. Titel ontbreekt. Inhoud als N°. D. I.
„ 16. „	als voren, als voren. Aantal *lompit* 25; lengte 18, breedte 13 centimeter. Titel: *Poda ni ramboe siporhas ma inon.* Inhoud als D 2.

N°.		
D. 17.	*Poestaha.*	als voren, als voren. Aantal *lompit* 19; lengte 7, breedte 5½ centimeter. Titel: *Poda ni pamoesatan ni ramboe siporhas.* Inhoud als D. 16 doch verkort.
„ 18.	„	als voren, met een *boraspati* op het bovenste schutblad. Aantal *lompit* 20; lengte 14, breedte 10.5 centimeter. Titel: *Poda ni pamoenoe tandoek na bolon mai.* Inhoud als N°. D. 5.
„ 19.	„	als voren, schutbladen ontbreken. Aantal *lompit* 16; lengte 5.5; breedt 4.5 centimeter. Titel: *Poda ni rasian ni bodil.* Inhoud: Voorschriften tot het schieten met een geweer.
„ 20.	„	als voren. Aantal *lompit* 20; lengte 22, breedte 12 centimeter. Titel: *Poda ni pormanoehon adji nangka piring.* Inhoud: Voorschriften tot het wichelen met een haan alsdan genaamd: Si-adji nangka piring.
„ 21.	„	als voren, met besneden schutbladen. Aantal *lompit* 20; lengte 17.5, breedte 14.5 centimeter. Titel: *Poda ni panoeroeninta di hasoehoeton na bolon.* Inhoud: Raadgevingen aangaande verschillende plichtplegingen te vervullen vóór en bij het in den krijg gaan.

N°.		
D. 22.		Niet aangetroffen.
„ 23 „ 24 „ 25		Lampongsche handschriften op boombast; naar de betrekkelijke afdeeling afgevoerd.
„ 26.	*Schrijfboek.*	Mandaïlingsche klaagliederen. 1. Klaagzang van een meisje over haar gestorven moeder. 2. Idem van een jonge dochter, die gehuwd het ouderlijke huis gaat verlaten.
„ 27.	*Poestaha.*	als voren met besneden schutbladen. Aantal *lompit* 27; lengte 27 breedte 15 centimeter. Titel: *Poda ni panoeroeninta di hasoehoeton na bolon.* Inhoud: zie N°. 21.
„ 28.	„	als boven met schutbladen van leder. Aantal *lompit* 26; lengte 12, breedte 10 centimeter. Titel: *Poda ni pangaramboei ma inon.* Inhoud: Voorschriften tot het raadplegen van den wicheltabel door een *datoe* om te zien welke plaatsen voor de strijders gevaarlijk zijn.
„ 29. „ 1. „ 31. „ 48.		Zie onder B. Handschriften op bamboe.
„ 49.	„	als boven, een schutblad. Aantal *lompit* 10 waarvan twee half; lengte 17, breedte 14 centimeter. Titel: *Poda ni pagarta di adji ni halak.* Inhoud: Voorschriften tot bereiding en gegebruik van middelen tot krachteloos maken van anderer tooverijen.

N°.		
D. 50.	*Poestaha.*	gescheurd en met waterschade. Aantal *lompit* 18; lengte 19, breedte 16 centimeter. Titel: ontbreekt. Inhoud: Voorschriften tot bereiding en gebruik van verschillende pangoeloebalang's.
„ 51.	„	gaaf, schutbladen ontbreken. Aantal *lompit* 19; lengte 16, breedte 11 centimeter. Titel: *Poda ni pardalan si-nanggar na riboe* enz Inhoud: Voorschriften tot het vervaardigen van een pop uit een pisangstam tot betooveringsdoeleinden.
„ 52.	„	gaaf, schutbladen ontbreken. Aantal *lompit* 16; lengte 14, breedte 10 centimeter. Titel: *Poda ni pormanoehon bala-bala ni ompoenta Batara Goeroe doli.* Inhoud: Voorschriften tot het wichelen met een haan. Zie ook N°. D. 20.
„ 53.	„	buitenste bladen gescheurd; schutbladen ontbreken. Aantal *lompit* 10; lengte 16, breedte 11 centimeter. Titel: *Poda ni pangoeloebalang ni si-rodom ari, si-rodom boelan.* Indoud: Voorschriften tot het raadplegen der *pormesa* en *pormamis.*
„ 54.	„	buitenste bladen beschadigd, schutbladen ontbreken. Aantal *lompit* 14; lengte 12, breedte 11 centimeter.

N°.

Titel: *Poda ni pangoeloebalang djambak halis ma inon.*
Voorschrift tot het verdelgen van vijandelijke nederzettingen.

D. 55. *Poestaha.* buitenste bladen en zijkanten beschadigd, schutbladen ontbreken.
Aantal *lompit* 12; lengte 8, breedte 8 centimeter.
Titel: ontbreekt.
Inhoud: Verschillende toovermiddelen.

Hierin troffen wij dit bezweringsformulier aan: „*Bismil! Materap-materap, materoep-materoep, mateboen-mateboen, mahoemmat-mahoemmat, adji boen, adji boen!*" proficiat.

D. 56. *Poestaha.* buitenbladen beschadigd, schutbladen ontbreken.
Aantal *lompit* 19; lengte 9, breedte 6.5 centimeter.
Titel: ontbreekt.
Inhoud: Voorspellingen middels verschillende wicheltoestellen.

„ 57. „ buitenbladen beschadigd, schutbladen ontbreken.
Aantal *lompit* 24; lengte 9, breedte 6.5 centimeter.
Titel: ontbreekt.
Inhoud: voorschriften tot het bannen van ziekten middels *porsili.*

„ 58. „ schutblad één.
Aantal *lompit* 11; lengte 8, breedte 6.5 centimeter.
Titel: *Poda ni pangaroemai ni pangarkari.*
Inhoud: Voorschriften tot het uitmaken van iemands toekomstig lot.

N°.

D. 59. *Poestaha.* als voren, schutbladen aanwezig.
Aantal *lompit* 17; lengte 19, breedte 12 centimeter.
Titel: *Poda ni si badaoela ma inon. Poda ni manoek gantoeng na morgoarhon: si-lali satoean.*
Inhoud: Voorschriften tot het houden van een *tappoel manoek* en *manoek gattoeng*, wichelen door middel van kippen.

„ 60. „ als voren.
Aantal *lompit* 7; lengte 16 breedte 16 centimeter.
Titel: geen.
Inhoud: *tonggo-tonggo*, formulieren tot aanroeping der goden enz.

„ 61. „ als voren,
Aantal *lompit* 29; lengte 13, breedte 9 centimeter.
Titel: ontbreekt.
Inhoud: Voorschriften tot het houden van verschillende wichelarijen met hanen.
Vergelijk D. 20.

„ 62. „ als voren, eerste en laatste bladen ontbreken.
Aantal *lompit* 33; lengte 14, breedte 8.5 centimeter.
Titel: ontbreekt.
Inhoud: Voorschriften tot bezwering van verschillende booze geesten.

„ 63. „ als voren, schutbladen ontbreken.
Aantal *lompit* 10; lengte 13, breedte 7.5 centimeter.
Titel: *Poda ni pormanoehon adji nangka piring na oemboto halak mamora dohot mago di sahit.*

N°.

Inhoud: Voorschriften tot het duiden van 's menschen lot middels een hanen-orakel. Vergelijk D. 20.

D. 64. *Poestaha.* als voren met schutbladen waarop drie kiezen. Aantal *lompit* 21; lengte 21, breedte 13 centimeter.
Titel: *Poda ni pamoenoe tandoek.*
Inhoud: Voorschriften tot het bereiden en toedienen van het tooverpraeparaat *pamoenoe tandoek.*
Vergelijk D. 5.

„ 65. „ als voren, met schutbladen.
Aantal *lompit* 19; lengte 7, breedte 4.5 centimeter.
Titel: *Poda ni hatahata ni lontihonta datoe.*
Inhoud: Formulieren tot het vijlen der tanden.

„ 66. „ als voren, met schutbladen.
Aantal *lompit* 12; lengte 4.5, breedte 4.5 centimeter.
Titel: geen.
Inhoud: Verschillende tooverformulieren.

„ 67. Zie onder B.

„ 72. „ als voren, gedeeltelijk met potlood geschreven.
Aantal *lompit* 12; lengte 11, breedte 9 centimeter.
Titel: *Poda ni ari rodjang.*
Inhoud: tot het raadplegen der omineuse beteekenissen der dagen van de maand.

„ 72. „ als voren, schutbladen ontbreken zoomede bladen.
Aantal *lompit* 19; lengte 25, breedte 15 centimeter.
Titel: *Poda ni pormanoehon ni adji nangka piring.*
Inhoud: zie onder N°. D. 20.

N°.	
D. 73. *Poestaha.*	als voren, schutbladen besneden. Aantal *lompit* 54; lengte 29, breedte 15 centimeter. Titel: *Poda ni pormanoehon si tohotoho.* Inhoud: Voorschriften tot het wichelen met een haan tot allerlei zaken als: het terugvinden van verloren goed enz.
„ 74. „	als voren schutbladen ontbreken. Aantal *lompit* 22; lengte 13, breedte 9 centimeter. Titel: *Poda ni ramboe mordaboe.* Inhoud: Voorschriften tot voorspellen middels geknoopte touwen.
„ 76. *Afschrift.*	van een *poestaha*, met Maleische vertaling. Voor den titel zie bladzijde 7. Titel: *Poda ni sitigo boelan ma inon.* Inhoud: zie onder B. N°. 33.
„ 81. *Poestaha.*	fragment. Aantal *lompit* 5 + twee halve; lengte 27, breedte 10 centimeter. Voorschrift tot het vervaardigen van amuletten.
„ 82. „	gaaf, het bovenschutblad besneden. *zeer oud eigenaardig schrift.* Aantal lompit 34; lengte 14, breedte 7 centimeter. Titel: *Poda ni rasirasianta mida anak toeboe.* Voorschrift tot het voorspellen van de toekomst van pas geboren kinderen naar gelang van de maanden waarin zij ter wereld komen.
„ 83. „	als voren, schutbladen ontbreken. Aantal *lompit* 25, lengte 11, breedte 10 centimeter.

No.	
	Titel: *Poda ni hatahata ni pormanoehon, laba-laba ni daompong Batara Goeroe doli.* Inhoud: Voorschriften tot het wichelen met een haan tot verschillende doeleinden als: trouwen, ten krijg gaan, houtkappen voor een woning enz.
D. 84. *Poestaha.*	als voren, schutbladen aanwezig. Oud schrift, doch jonger dan dat van D. 82. Onbeschreven bladen met potloodschrift later volgeschreven. Aantal *lompit* 18; lengte 9.5, breedte 6.5 centimeter. Titel: uitgewischt. Inhoud: Schietvoorschriften.
„ 85. „	als voren, schutbladen ontbreken. Aantal *lompit* 19; lengte 31, breedte 22 centimeter. Titel: *Poda ni pagar pangorom na bolon.* Inhoud: Voorschriften tot het bereiden en aanwenden van de *pagar pangorom.*
„ 91. „	als voren met schutbladen. Aantal *lompit* 14; lengte 9.5, breedte 8 centimeter. Titel: *Poda ni hatahata ni imaniman ni simanoehan ma inon.* Inhoud: Het handschrift is Timorbataksch en van een renegaat, die onkwetsbaarheid voor zichzelf en nimmer falende kracht voor zijn wapenen tracht te verkrijgen door aanwending van citroensap, hetwelk hij door daarover de zegen van Moehammad, Djabraïl, Ibrahim enz. af te smeeken, heeft gewijd. Hierbij een translaat in het Maleisch aanvangende bij de tweede *lompit* der *poestaha.*

N°.	B. *Handschriften op bamboe.*
D. 29. *Kalkkokertje*	met kalender en eenige opgaven aangaande het gebruik van dezen.
„ 30. *Brief*	van Ompoe Pangoetangan aan den heer Nommensen ten einde hem uit te noodigen eens bij hem te komen enz. Lang 29 centimeter.
„ 31. *Bedreiging*	aan allen, die het *roboe* der *hoeta* schenden, dat zij met vijfenveertig? zullen beboet worden. Lang 20 centimeter.
„ 32. *Brief*	van Ompoe Pangoetangan aan den Heer Nommensen, hem uitnoodigend naar Toba te komen met Mevrouw? (inanta boroe madam (Madame?)) om te prediken. Lang 29 centimeter.
„ 33. *Kalender*	met voorschrift omtrent het gebruik aldus aanvangend: *ija poda ni sipatiga boelan na so djadi parkordjaonhon.* Inhoud: aanwijzing aangaande den om de drie maanden zich wijzigenden stand (van de naga na godang, het sterrebeeld de slang) in verband waarmede wel of geen feesten mogen gevierd worden. Lang 31 centimeter.
„ 34.	Afgevoerd als zijnde geheel vergaan. Klacht van een wees. Nog te lezen . . . . . na taringot padang maloengoen soemise di toelison ni bajo angin sitaon na dangol ni andoeng na pinadangol ni anak ni na haloat morlidoeng hape baja soeda do aoe dioloi simanare ni damang dainang.

N°.	
D. 35. *Brief.*	
„ 36.	Niet aangetroffen.
„ 37, *Kalender* en 38.	met bijschrift op een afzonderlijke geleding die met de eerste door middel van een idjoektouw verbonden is. Daaruit blijkt dat deze bij geboorten gebruikt wordt om de horoscoop van het kind te trekken. Lang 32 centimeter.
D. 39. *Voorschriften*	tot de bereiding van pagar's, tooverpraeparaten om in geval van ziekten de booze geesten, die deze veroorzaken, uit te drijven. Lang 29 centimeter.
„ 40.	Vier regels schrift, onverstaanbaar. Lang 24 centimeter.
„ 41. *Brief*	van Baroeam aan Toean Pamodoer om hulp in te roepen tot het opvatten en terugzenden van drie ontvluchte lieden. Lang 14 centimeter.
„ 42.	Niet aangetroffen.
„ 43, *Kalender* „ 44.	met daaraan door middel van een idjoektouw verbonden toelichting tot het gebruik. Lang beiden 51 en 48 centimeter.
„ 45.	Niet aangetroffen.
„ 46. *Spelboek*	getiteld: *Poda ni manongon riboet.* Inhoud: Namen van beroemde *datoe's* to. spellen om even kundig te worden als zijt Lang 183.
„ 47.	Niet aangetroffen.
„ 67. *Brief.*	Uitnoodiging aan den heer Nommensen om te Bakkara en te komen van daar per *soloe*, weer verder te gaan. Lang 29 centimeter.

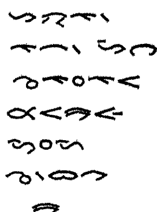
N°.		
N°. 68.	?	Dialect den Batakschen schrijver en mij onbekend. Lang 61 centimeter.
D. 69.	*Brief.*	Timorsch? aan een controleur, met Maleisch translaat. Lang 18 centimeter.
„ 70.	„	Timorsch?, als voren. Lang 13 centimeter; met Maleisch translaat.
„ 77.		Niet aangetroffen.
„ 78.	*Kalender*	ontbreekt, slechts een bamboe voorhanden, dragende het opschrift *Poda ni sitigo boelan.* Zie N°. D. 33. Lang 26 centimeter.
„ 79.		Vervolg van de vorige. Lang 25 centimeter.
„ 80.	*Voorschrift*	getiteld: *Poda ni porbegoe monggopon na so djadi porhordjahonkon.* Inhoud opgave der dagen waarop niet mag feestgevierd worden. Lang 26 centimeter.
„ 86.	*Brief*	van Soetan Mangkoela moeda uit Sipirok aan zijnen zwager Radja Gading te Padang Garoegoer, ten verzoeke met krijgers naar Sipirok te komen, omdat de Bondjollers (Padris) verwacht worden.
„ 87.	„	van Si Singa Mangaradja aan Radja Hatoroesan (Toeankoe Ilir nabij Baroes), waarin hij zich beklaagt dat, schoon hij is „vorst van 't eiland Sumatra" het Gouvernement hem geen kennis gegeven heeft van diens benoeming na het overlijden van zijnen ambtsvoorganger.

No.

Deze brief draagt het grootzegel van Si Singa Mangaradja, dat heeft een Maleisch randschrift luidend:

انيله چف مهاراج دنكري تبا كمفوغ بكرا
نما كوتان هجرة نبي

Inilah tjap Maharadja di nögöri Toba; Kampoeng Bakara nama koetanja. Hidjrat Nabi (1234?) en een Bataksch binnenschrift:

Ahoes sap toewan(a) Si S(i)nga Mangaradja tijan Bakara.

Dit is het zegel van Si Singa Mangaradja van Bakkara.

De Maleische tekst geeft:

Dit is het zegel van den opperkoning in het land Toba; Kampoeng Bakara is de naam van zijn rijkszetel. Hedjrah 1234?

D. 88. Zes beschreven staafjes Karösch? lang 20 centimeter.

„ 89. Zeven staafjes, als voren. lang 20 centimeter.

„ 90. *Porhalaän.* Kalender op bamboe. lang 47 centimeter.

BESCHRIJVING VAN DE PAJONGS BEDOELD IN NOT. MAART '09 *Va.*

DI BAWAH INI PERTELAANNJA ATOERAN PAJOENG DI KASULTANNAN TJIREBON.

Kootika djaman Goesti Kangdjeng Soesoehoenan di Tjirebon ngagem pajoeng koening dibikin dari soetra dan di bawahnja pajoeng pake plisir (plipid) dari soetra koening, di atasnja itoe pajoeng simbar djoega dari soetra koening, dan memolonja pake toenggoel naga (ampat kepala naga boentoet moelĕt), itoe toenggoel naga dibikin dari mas.

Adapoen waktoe djaman ada Kasoeltanan, dari Kangdjeng Soeltan ka I, sampe ka 6 pake begitoe djoega pajoengnja, tetapi memolonja pake toenggoel manik dari glas, Pajoeng toenggoel Naga ija misih di pake djoega boeat oepatjara sadja, tjoema toenggoel naganja dibikin dari kajoe.

Kangdjeng Soeltan ka I Kraton Kanoman dapet gandjaran dari Mataram pajoeng, nama Pajoeng Gana Soemirat (Bintang sewoe) roepanja pajoeng biroe laoet dengen diteplok bintang²ngan dari mas, itoe biroe laoet dari soetra, di bawahnja pajoeng pake plisir (plipid) koening dari soetra, memolonja toenggoel naga moelĕt, jang di bikin dari kajoe.

Serta waktoe Kangdjeng Soeltan ka 7 pake pajoeng memolo toenggoel manik dari glas, tjoema diganti dengen prada bjoer, plisirnja (plipid) jang di bawah itoe pajoeng diilangken, di atasnja itoe pajoeng misih pake simbar dari soetra koening.

Srenta di Tjirebon tida ada Sultan maka itoe pajoeng tida di pake lagi.

XXXVIII.

Seperti Kangdjeng Soeltan wakil (Polmak) di Kraton Kanoman ka I pake Pajoeng Kapoetran, ija itoe pajoeng idjo pake kendit 3 dari prada mas, dan di atas pake sorot dari prada mas. Itoe pajoeng boeat sahari-hari, djika koempoelan dienst pake koeloek kampoeh pake pajoeng bjoer koening dari tjet atal pake memolo toenggoel manik, dan di atasnja pake simbar dari soetra koening, djoega di Kraton Kasepoehan.

Adapoen katamtoeannja di Kraton Tjirebon pake pajoeng boeat poetra poetra.

1. Poetra soeloeng dari Ratoe Soeltan (Pangeran Adipati) pake pajoeng koening bjoer tjet atal, en sanhendenja satradanja poetra soeloeng, lainnja poetra of wajah jang diangkat Pangeran Adipati djoega pake pajoeng koening bjoer tjet atal, sebab diangkat djadi Pangeran Adipati.

2. Salainnja poetra soeloeng dari Ratoe Soeltan pake pajoeng tjet idjo pake kendit 3 dari prada mas, pake sorot di atasnja dari prada mas.

3. Poetra dari ampejan, pake pajoeng tjet idjo pake kendit 2 dari prada mas, di atasnja pake sorot dari prada mas.

4. Wajah dari Ratoe Soeltan pake pajoeng idjo pake kendit 1 besar di bawahnja dari prada mas, dan diatasnja pake sorot dari prada mas.

5. Wajah dari Ampejan pake pajoeng idjo kendit 1 ketjil di bawah dari prada mas diatasnja pake sorot dari prada mas.

Adapoen jang diagem sekarang oleh Kangdjeng Pangeran Soeltan Wakil Kanoman ija itoe Pajoeng Kapoetran, pajoeng idjo pake kendit 3 dari prada mas, dan di atasnja pake sorot dari prada mas, Boeat katetepannja pajoeng wakil Soeltan bloem ada.

LIJST

van ingekomen boeken gedurende het 1e kwartaal 1909.

No. 1—110.

Abendanon (J. H.), De Nederlandsch-Indische Rechtspraak en Rechtsliteratuur van 1849 tot 1907 tot één doorloopend geheel bewerkt. Deel I. A— J. Leiden 1908. 8°.

Albrecht's Klapper. Zie K. H. Boers.

Albrecht en Co., Een kijkje in een interessant bedrijf. Batavia 8°. obl.

Le Congrès d'Avril 1905 à *Alger* et la visite du ministre de l'instruction publique. (Extrait de la Revue Africaine de 1905). Alger 1905. 8°.

Aly Chan (Nabab Aider), Verhaal van 1763. Gecopieerd door den Eerw. Heer P. Groot. Madras 1908. fol. (Selections from the Records of the Madras Government. Dutch Record N_o. 5).

Amsterdam in stukken en brokken. Uitgegeven van wege de de Vereeniging tot Bevordering van het Vreemdelingenverkeer. Haarlem 1891. 8°.

Amsterdamsch jaarboekje 1897—1904. 8 jaarg. Amsterdam. 8°.

Angelbeek (J. G. van), Memorie van den Raad ordinair van Nederlandsch Indien en geeligeerden Goeverneur van Ceilon —, aan zijn opvolger in het bestuur van Malabaar den Heer Jan Lambertus van Spall overgegeven 1793. Gecopieerd door den WelEerw. Heer P. Groot. Madras 1908. fol. (Selections from the Records of the Madras Government. Dutch Records N°. 4).

Barth (*A.*), The inscription P. on the Mathura Lion-Capital. (Translated from the French bij G. Tamson, Göttingen). (Reprinted from the „Indian Antiquary"). Bombay 1909. 4°.

Beek (*J. van*), Athenogora's geschrift „De resurrectione mortuorum. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Beelaerts van Blokland (*Jhr. Mr. T.*), Zie van Beurden.

Beurden (*A. F. van*), Het missale van de kerk te Wijk bij Heusden. — Hierbij nog: Eenige charters, betreffende Almkerk, door denzelfde, en Eene bijdrage tot de geschiedenis van het geslacht Spiering, door Jhr. Mr. T. Beelaerts van Blokland. Uitgave van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-brabant. 's Hertogenbosch 1906. 8°.

Binger (*J.*), De toepassing der theosophie op het dagelijksch leven. Buitenzorg 1908. 8°.

Bloemendal (*W. H.*), Arsenicum in het dierlijk organisme. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Blommendaal (*E. G. B.*), Animadversiones Petronianae. Specimen litterarium inaugurale. Lugduni. Batavorum 1908. 8°.

Boekoe tjerita *Sih Djin Koei* (Tjeng Tang). Bagian jang ketiga. Tjitak jang kedoea kali. Batavia 1908. 12°.

Boers (*K. H.*), Albrecht's klapper op de Wetboeken en het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, benevens het Bijblad op dat Staatsblad, van het jaar 1816 tot en met het jaar 1907, bewerkt en herzien door —. Vierde druk. Leiden 1908. 8°.

Le Recueil des traditions Mahométanes par Abou Abdallah Mohammed ibn Ismail *el-Bokhâri*. Publié par M. L. Krehl, continué par Th. W. Juynboll. Vol. IV (deuxième partie). Leyde 1908. 4°.

Bose (*B. D.*), A digest of Indian law cases, containing High Court Reports and Privy Council reports of appeals from India, 1907, with an index of cases; being a supplement to Mr. J. N. Woodman's consolidated digest of Indian law cases, 1836—1900. Calcutta 1908. 8°.

Bosse (*C. C. van*), Schadevergoeding voor onrechtmatige overheidsdaad. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Braak (*C.*), Isothermen van waterstof. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Çatuççlokî statraratnanjca. (Vedântagranthāratnamâla) Madras, 1908. 8°.

Clay (*J.*), De galvanische weerstand van metalen en legeeringen bij lagere temperaturen. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Cohen Hzn. (*I.*), Overschrijving en eigendomsovergang van onroerend goed. Academisch proefschrift. Deventer 1908 8°.

Conant (*C. E.*), Fund V in Philippine Languages z. p. en j. 8°.

Conrad (*H. Shoemaker*), The Structure and Life-History of the Hay-Scented Fern. Washington, D. C. 1908. 8°. (Carnegie Institution of Washington publication N°. 94).

Cramer (*N. A.*), Inleiding op eene uitgave der reis van Jan van Mandeville, naar de middelnederlandsche handschriften en incunabelen. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Crooke (*W.*), Things Indian; being discursive notes on various subjects connected with India. London 1906. 8°.

Cumont (*F.*), Textes et monuments figurés relatifs aux mystères de Mithra publiés avec une introduction critique. 2 vols. Bruxelles 1896—99. 4°.

Cunes (*F.*), Memorie door den afgaanden Commandeur — aan deszelfs vervanger den WelEdelen Heer, aankomende commandeur Casparus de Jong overgegeven de dato laatsten December 1756. Gecopieerd dopr den Wel Eerwaarden Heer P. Groot. Madras 1908. fol. (Selections from the Records of the Madras Government. Dutch records, N°. 3).

Degens (*P. N.*), Legeeringen van tin en lood. Academisch proefschrift. Dordrecht 1908. 8°.

Déking Dura (*F. C.*), Het eindigen van de maatschap door den wil van één of meerdere vennooten en hare ont-

binding volgens art. 1684 B. W. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8 .

Deussen (*P.*), Die nachvedische Philosophie der Inder. Nebst einen Anhang über die Philosophie der Chinesen und Japaner. (Erster Band, dritte Abteilung von Allgemeine Geschichte der Philosophie mit besonderer Berücksichtigung der Religionen). Leipzig 1908. 8°.

Donk (*A. D.*), Bijdrage tot de kennis van eenige alkali-sulfostibiaten. Academisch proefschrift. Leiden (1908). 8°.

Eekhout (*R. A.*), Zie West-Java.

Engelbrecht (*W. A.*) De Nederlandsch-Indische Wetboeken. Supplement op den derden druk. Semarang-Amsterdam 1908. 8°.

Fabius (*G.*), Beschouwingen en onderzoekingen over de beteekenis van het chloornatrium voor de pathologie en de therapie. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Fabius (*G. H.*), Over de verschijnselen in de nabijheid van het Kritisch Punt. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Firdousi (*Abou'lkarim*), Zie J. Mohl.

Gonggrijp (*B.*), Over benadering van nulpunten en oneindigheidspunten. Met toepassingen op het gebied der elliptische functiën. Academisch proefschrift. Haarlem 1908. 8°.

Hay (*O. Perry*), The fossil turtles of North-America. Washington, D. C., 1908. 4°. (Carnegie Institution of Washington publication No. 75).

Hazewinkel (*J. J.*) Het zwavelen bij de bereiding van witte suiker. (Overg. uit het Archief voor de Java-Suikerindustrie 1909.) Soerabaia. 8°.

Hengstenberg (*E.*), Hindustan. Indische Reiseeindrücke Berlin 1908. 8°.

Heijligers (*A. Th. L. A.*), Parlementaire obstructie. Academisch proefschrift. Zalt-Bommel 1908. 8°.

Hikajat Pandja Tanderan, jaïtoe jang dinamaï olèh orang Melajoe hikajat Galilah dan Daminah. bewerkt door van Ophuysen. Leiden. 1908. 8°.

Hildebrandt (A. J.), Eigendomsrecht op byenzwermen beschouwd in verband met het eigendomsrecht ep dieren in het algemeen. Academisch proefschrift. Utrecht 1908. 8°.

Hodell (C. W.), The old yellow book. Source of Browning's The Ring and the Book, in complete photo-reproduction with translation, essay, and notes. Washington D. C, 1908. 4. (Carnegie Institution of Washington publication N°. 89).

Hoekstra (J. E.), De Decemviri en hun wetgeving. Academisch proefschrift. Leiden 1908 8°.

Hoeven jr. (H. van der), De invloed der affectieve meerwaarde van voorstellingen in het woordreaktie-experiment. Met een aanhangsel over de bruikbaarheid van het experiment in het strafproces. Academisch proefschrift. 's Hertogenbosch 1908. 8°.

Hubrecht (A. A. W.), Nederlandsche natuuronderzoekers in Nieuw-Guinea. (Overg. uit „de Gids" 1909.) 8°.

Huet (G. J), De beteekenis van het bacteriologisch bloedonderzoek voor de prognose en de therapie der septische infecties. Academisch proefschrift. 's Gravenhage 1907 8°.

Indien in Moll Java Reiseerinnerungen und Betrachtungen. Stuttgart, Berlin, Leipzig 1908. 8°.

Indische Bouwkalender. Zie Jordaan.

Instructie omtrent de samenstelling der *Statistiek* van den *handel* en de ontvangen in- en uitvoerrechten. Batavia 1908. 8°.

Iterson (C. J. A. van), Bijdrage tot de kennis van de waarde der hyperaemie als geneesmiddel in de otorhino-laryngologie. Academisch proefschrift. Leiden 1907. 8°.

Jongkees (W. J. A.), Het iminodiazijnzuur en eenige zijner derivaten. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Jonker (J. C. G.), Geschiedenis der beoefening van de Javaansche taal. Rede, uitgesproken bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt aan de aan de Rijks-universiteit te Leiden. Aldaar 1909. 8°,

Jonker (*W. P. A.*), Onderzoekingen over het stelsel arseen en zwavel. Academisch proefschrift. Goes. 1908. 8°.

Jordaan (*W. M.*), Indische bouwkalender voor het jaar 1909. 2 stukken. Tegal. 8°.

Joustra (*M.*), Hygiënische misstanden in het Karoland. Leiden 1909. 8°. (Uitgaven van het Bataksch Instituut N°. 1.)

Juynboll (*Th. W.*), Zie el-Bokhârî.

Kaeppelin (*P.*), Les Escales françaises sur la route de l'Inde 1638—1731. Paris 1908. 8°.

Kielstra (*J. C.*), Proeve eener inleiding tot de koloniale staathuishoudkunde. 2dln. in 1 band. Bandoeng 1908/09 8°.

Klinkenberg (*L. M.*), Die Greenwich-Deklinationsbestimmungen van Polaris, 1851—1905. Academisch proefschrift. Rotterdam 1908. 4°.

Kooperberg (*L. M. G.*), Margaretha van Oostenrijk landvoogdes der Nederlanden (tot den vrede van Kamerijk). Academisch proefschrift. Ams erdam (1908) 8°.

Krehl (*L.*), Zie el-Bokhârî.

Krom (*N. J.*), De populis Germanis antiquo tempore patriam nostrum incolentibus Anglo saxonumque migrationibus. Specimen litterarum inaugurale. Lugdunum-Batavorum 1908. 8°.

Kruijt (*Alb. C.*), De berglandschappen Napoe en Besoa in Midden-Celebes. (Overg uit het „Tijdschrift van het Kon. Nederl. Aardrijksk. Genootschap 1908.) Leiden. 8°.

Linden (*J. Cort van der*), Referendum en Volksinitiatief in Zwitserland. Academisch proefschrift. Groningen 1908. 8°.

Louvet (*Capitaine*), Petit vocabulaire de poche français-chinois, Paris 1908. 8°.

Louvet (*Capitaine*), Cours élémentaire de langue chinoise. Paris 1908.

Lutz (*F. E*), The varation and correlation of certain taxonomic character of Gyllus. Washington, D. C., 1908 8°. (Carnegie Institution of Washington publication N° 101.)

Mayer (*L. Th.*) en J. F. A. C. van Moll, De Sĕḍĕkah's en Slamĕtans in de desa. Semarang 1909. 8°.

Meyer (*G. A.*), Chronica conventus Buscoducensis ordinis praedicatorum et Historia monasterii Woroumiensis auctore P. Jacobs Brouwer, bewerkt door —. Uitgave van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noordbrabant. 's Hertogenbosch (1908). 8°.

Moekadi (*Mas*,) Madoereesche raadsels. Batavia. 1908. 8°.

Mohl (*J.*), Le livre des rois par Abou'lkasim Firdousi, traduit et commenté par —.) 7 tomes. Paris 1876/1878. 8°.

Niermeyer (*J. F.*), De aardrijkskunde van de Oost-Indiese archipel. Rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Groningen 1908. 8 .

Ornstein (*L. S.*), Toepassing der Statistische Mechanica van Gibbs op moleculair theoretische vraagstukken. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Pageot (*G.*), A travers les pays jaunes, suivi d'un itinéraire de croisière autour du monde. Préface de Paul Privat-Dechanel. Paris s.d. 8°.

Pangawéné goelå. Anggitané mantri-goeroe pamoelangan klas I ing Djombang. Batavia 1908. 8°.

Pertoendjoekan bagimana patoetnja dengan lakas dan pantas melakoekan daja-oepaja boeat menolong orang jang mendapet tjelaka di pabrik-pabrik atau di lain-lain tempat berkerdja. Weltevreden. 1908. 8°.

Phra Râjavicârana. The record kept bij the Princess Narindr Devi from 1767—1820, edited bij His Majesty King Chulalonkorn of Siam from an unique Ms. with an explanatory commentary and state papers relating thereto. Bangkok 127 (1908). (Porâna Gati Samosara, Publications of the Royal Historical Research Society I.) Siam. Karakter.

Ranta (*J.*) Balineesch leesboekje verbeterd en vermeerderd door Mas Niti Sastro. Batavia 1908. 8°.

Rapport der commissie tot voorbereiding eener reorganisatie van den *burgerlijken geneeskundigen dienst.* Batavia 1908. fol.

Riklin (*F.*), Wunsch-erfullung und Symbolik in Märchen. Eine Studie. Leipzig und Wien 1908. 8°.

Rombach (*K. A.*), De orthodiagraphie en hare waarde voor de bepaling de hartfiguur. Academisch proefschrift. Rotterdam 1908. 8°.

Rosenburgh (*C. R. W. K. van Alderwerelt van*), Malayan Ferns. Handbook to the determination of the ferns of the Malayan islands (incl. those of the Malayan peninsula, the Philippines and New Guinea). Published by the Department of Agriculture Netherlands India. Batavia 1908. 8°.

Sasrasoeganda (*Raden*) Wadining ètoengan warna-warna kadjawagakè saka temboeng Walanda. Batavia 1908. 8°.

Sastro (*Mas Niti*) zie I. Ranta.

Schoch (*S.*), Paèjaam beroe a noewoe'è tontemboan. 4 stukjes. Menado 1907. 8°.

De *Openbare School.* Brochure uitgegeven door de Propaganda-Commissie voor Neutraal Onderwijs te Semarang. Aldaar z. j. 8°.

Schrader (*F. O.*) A descriptive Catalogue of the Sanskrit manuscripts in de Adyar library (Theosophical Society.) Vol. I. Upaniṣads. Madras 1908. 8°.

Schram (*R.*), Kalendariographische und Chronologische tafeln. Leipzig 1908. 8°.

Schröder (*L. von*), Mysterium und Mimus in Rigveda. Leipzig 1908. 8°.

Smith (*R. Gordon*), Ancient tales and folk-lore of Japan. London 1908. 8°.

Steinmetz (*E. A.*), Het probleem van Pfaff in verband met de theorie der partieele differentiaalvergelijkingen. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Suzuki (*Daisetz P.*), Outlines of Mahâyâna Buddhism London z. j. 8°.

Teich (*P.*), Der Niederlandische Boden und die Ablagerungen des Rheines und der Maas aus der jüngeren Tertiär- und der älteren Diluvialzeit. Academisch proefschrift. Dordrecht 1908. 8°.

Theosophie in verband met Boedi Oetomo. (overg. uit Bat. Nieuwsblad van 18 Januari 1909). 8.°.

Tichelaar (*J. J.*), De rechten van hen, die arbeid of materiaal leveren voor huizenbouw. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Tupamahu (*J.*) Bidoean ketjil, jaïtoe 50 boeah njanjian oentoek anak-anak ketjil, menoeroet „Het zingende kind" door Obdeyn, Kooiman en X. Batavia 1908. 8°.

Uitkomsten der *tienjarige volkstelling* in het koningrijk der Nederlanden op 19 November 1849. 's Gravenhage 1852—1853. 12 deelen. fol.

id. id. 1859. 's Gravenhage 1863—1864 3 deelen, fol.
id. id. 1869. „ 1873—1874—1875 3 deelen. fol.
id. id. 1879. „ 1881, 12 deelen, fol.
id. id. 1889. „ 1891, 1893. 13 deelen, fol.
id. id. 1899. „ 1900—1901. 12 deelen, 4°.

Vaandrager (*B.*), Verdere onderzoekingen over het electrocardiogram. Academisch proefschrift. Leiden 1907. 8°.

Veer (*W. de*), Chineezen onder Hollandsche vlag. Eene niet-uitsluitend koloniale quaestie populair behandeld, in verband met China's heden en verleden en de eigenaardigheden van den Chinees in het algemeen. Amsterdam 1908. 8°.

Vollenhoven (*Joost van*), Multatuli en congé. Documents officiels inédits. Amsterdam 1909. 8°.

Voorschriften betreffende het *inlandsch onderwijs*. Uitgegeven van wege het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid. Batavia 1908. 8°.

Vries (*O. de*), Over complexe iridiumverbindingen. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

Watt (*G.*), The commercial products of India, being an abridgment of „The dictionary of the economic products

of India". Published under the authority of His Majesty's Secretary of State for India in council. London 1908. 8°.

Wensinck (A. J.), Mohammed en de Joden te Medina. Academisch proefschrift. Leiden 1908. 8°.

West-Java. De Zuid-kust in 1902. Reizen te land en te water; rapporten en statistieken. Met een voorwoord door R. A. Eekhout, Directeur der Wijnkoops-exploratie-maatschappij. Semarang-Cheribon 1907. 8°.

STAAT

der voornaamste aanwinsten in 1908 voor de Ethnographische verzameling.

13492—13499.

Collectie voorwerpen uit de Preanger Regentschappen, Tjipari Djampang Koelon door den Heer Pleyte op zijn dienstreizen aangekocht of door zijn tusschenkomst van anderen ten geschenke ontvangen. Vermelding verdienen de grove *simboet's* waarop met Preangersch batikwerk groote sierlijnen zijn aangebracht *niet* met het gewone wasscheppertje maar met een bamboe schrijfpen van eigen vinding waarom dit werk *toelisan* heet.

13500—13504.

Kanonnen van Celebes in bruikleen van de Ned. Ind. Regeering, en zilveren wandelstokknoppen uit den Compagnie's tijd.

13505—13526.

Collectie modellen van landbouwwerktuigen, huisraad en zaken de industrie betreffende uit de Preanger Regentschappen. Geschenk van Raden Soeria Adi Widjaja van Tji-ĕmas Soekaboemi. Djampang Koelon.

13527.

Looden wichelplaatje van West Java. Geschenk van den Heer Moquette.

13528.

Aangekocht een fraai, uit ivoor gesneden krisheft uit Palembang.

13529—13531.

Gevlochten mutsjes in verschillende typen, uitsluitend vervaardigd te Tjĕrmeh, afd. Gresik. Soerabaja.

13532.

Zijden slendang met toempalmotieven verbregen door heen en weder gaanden veldinslag, bewerkt met 3 spoelen. Merkwaardig. Geschenk van den Heer J. E. Jasper. (Lombok).

13533.

Model van een Tŏnggŏrsch woonhuis; op bestelling laten aanmaken.

13534.

Oude Astraallamp. Geschenk van den Heer H. M. la Chapelle.

13535—13555.

Collectie lange pieken en krissen van Bali, in bruikleen van het Gouvernement.

13558—13559.

Antiek kastje en blauw porceleinen sauceterrines. Aangekocht op Pasar Gambir.

13560—13565a.

Kleine voorwerpen van Padangsch zilverwerk. Aangekocht op Pasar Gambir.

13566—13570.

Batiks met en zonder toepassing van *ikat*-werk, afkomstig van Solo. Aangekocht op Pasar Gambir.

13571—13788.

Collectie voorwerpen van Nieuw-Guinea, verzameld door het Exploratie detachement voor Zuid-Nieuw-Guinea, gedurende Augustus — December 1907. In bruikleen afgestaan door de Ned. Ind. Regeering.

In deze verzameling munten uit de geprepareerde, gesnelde menschenhoofden met en zonder versiering, de lange lansen met casuarisnagel en de rijk versierde pagaaien. De collectie schilden en trommen verdient afzonderlijke vermelding.

13789.

Feestzadel en paardentuig van Patjitan. Geschenk van den Controleur R. A. Kern aldaar.

13790—13794.
Kommen, potten, flesschen en kruikjes, uit den grond gegraven bij Soemĕdang en aangekocht door het Bat. Gen.

13795—13955.
Collectie voorwerpen van Nieuw-Guinea, verzameld door het Exploratie detachement voor de Noord- en Noord West-rivier, in de eerste helft van het jaar 1908.

Vermelding verdienen de borstsieraden en interessante standaards bij het dansen en bij feesten rondgedragen, de steenen bijlen in versierden houten steel en de pagaaien met vederen en coixpitten behangen.

13956—13959.
Rijks sieraden van de voormalige Sultan vàn Palembang, aangekocht door de Regeering en in bruikleen afgestaan aan het Bataviaasch Genootschap. De voorwerpen, 4 in getal, zijn rijk met goud en steentjes bezet en vertegenwoordigen een knap stuk goudsmidswerk. Vooral de kleine rechte kris getuigt van smaak en vaardigheid.

13960.
Fragmenten van het steenen graf van Jan van Riebeeck, overgebracht uit de Benedenstad alwaar het op een minder waardige plaats gevonden werd.

13961—13965.
Aangekocht op Pasar Gambir 1908.

Twee in bewerking zijnde lapjes van z. g. *pĕlangi*-werk met drie instrumentjes bij dien arbeid gebruikt. De omwikkeling der niet te kleuren plaatsen, met jong pisangblad, is aan beide lappen te zien.

AFSCHRIFT DER PIAGĔM.

Not. Sept. 09 V 6.

Pengĕt soerat pijagĕm toeroennan saking pijagĕm kang dingngin-dingngin denning sampoen zoeksak papannipoen wondenning oennine: Pengngĕt soerat pijagĕm hisoen Dipati Timbang ngantĕn kagadoeh dene Paman Singngapranna, Paman Singngapranna soenĕnggonnakĕn hing boemine hing radja. *Ki Koetawangsadikrija*, sira raksanĕn ponta wongngatoewa sira dewek sahoendakara sira roemaksa, kalajan sapisanni bokana kang ngadjannani, kapindone bokana kang mitĕnnahhi, kaping tĕloenne bokana kang *ngadosani*, hikoe ta sira den hijatna, hadja haweh *denambah* denning wong lijan hikoe sanggawe pitĕnnah jen sihanna sangharĕppa ngabah koedoe hamaksa sira tĕrappĕnna poeloengnganna kĕrisse katoer maring ngisoen, hikoeta rajatira wong radja, den pada ngestokĕnna hing oendang ngisoen kang moenni hing soerat pijagĕm. Kala noelis hing dinna djoemaäh tanggal ping woloe, woelan Sawal hing tahhoen Alip. Kala noeroen pijagĕm hing dinna djoemaäh tanggal patlikoer woelan Djoemadilawal hing tahhoen Alip hing tahhoen 1203 tititoelis Bagoes djaja [1]).

---

1) Belangrijke verschillen in deze lezing en die van Holle zijn gecursiveerd.

AFSCHRIFT DER PIAGĔM.

Not. id. V 7*a*.

Recto.

I*a*. Poenika lajang pijagĕm saking mannira Kjahi Wirawadanna kang ngamangkoe hadil hing tannah satoes gĕ. . . .

II. gadoehhakĕn datĕng Ki Habdoel moersalim hing Pakoenjtjen, milanne gadoeh lajang pijagĕm soen. . . .

III. pangngĕmbang datĕng Pannĕmbahhan Bongngas sarta ngadĕggakĕn ratib saba djammahhat boda. . . . .

IV. hamoeng pasarejan poma den karaksa lamon boda karaksa hanna siksa. Wondenning pangwatĕs . . . .

V. ti Moehara Tji-beureum hanoet ming ngoedik djog ming Rawa Kasigar djog Moehara Tji-kangkangreng tinoet moedi. . . . .

VI. boete pisan madjat hing Pasir-pogor djog Hamboeloe Bandoeng djog Patapan toemoeroen ngidoel djo. . . .

Verso.

I*b*. Tji-kasso hing Moehara Tji-tjadas tinoet ming ngoedik djog ming raramboette pisan madjat hing Pakissadji kĕka. . . . .

II. higir djog Hamboeloe Bandoeng wĕkat hanoet higir djog Hamboeloe Bĕras djog Poetat djog datĕng kaka. . . .

III. hanoet higir djog datĕng Tĕgalkole toemoeroen datĕng raramboet Tji-tjangkoedoe wetan tinoet mingsor djog datĕng Moeha.

IV. pen Tji-kasso tinoet mingsor djog datĕng Moehara Nennang hing lepen Poetradji hanoet moedik djog datĕng Moehara Tjibeureum. . . . .

V. dinna kĕmis tanggal patwĕlas sasi Moeharam tahoen Djimmawal.

LIJST
van ingekomen boeken gedurende het 2e en 3e kwartaal 1909.

Abel (*Ch.*), L'affinité étymologique des langues Egyptiennes et Indo-Européennes. Memoire destiné à la 10ème session du Congrès International des Orientalistes. Lisbonne 1892. 8°.

Abendanon (*J. H.*), De opvoeding van inlandsche meisjes in Ned.-Indië (Overg. uit het verslag der Tentoonstelling „Opvoeding van het Kind.") z. p. en j. 8°.

Abreu (*G. de Vasconcellos*—), Summario das investigações em Samsritalogia desde 1886 até 1891. Opúsculo escripto a convite da commissão organizadora do Congresso Internacional de Orientalistas Londres, 1891. Lisboa 1891. 8°.

Abreu (*G. de Vasconcellos*—), Passos dos lusiadas Estudados à luz da mitolajéa e do orientalismo. Memoria apresentada à X sessão do Congresso Internacional dos Orientalistas. Lisboa 1892. 8°.

Abreu (*G. de Vasconcellos*—), La responsabilité qui revient au Portugal dans la convocation du Xème Congrès des Orientalistes. Rapport. Lisbonne 1892. 8°.

Adriani (*N.*), De naam der gierst in Midden-Celebes. (Overg. uit het Tijdschrift voor Ind. taal-, land- en volkenk. deel LI.) Batavia 1909. 8°.

Adriani (*N.*), Dr. B. F. Matthes als taalbeoefenaar. (Overg. uit het Tijdschrift voor Ind. taal-, land- en volkenk. deel LI). Batavia 1909. 8°.

Adriani (*N.*), Se'imo soera rapebasa napowia intoea. Batawi 1909. 8°.

Ḥâsjijat al-imâm *Ahmad Al-Dardir* âlâ kiṣṣat al-*miradj* li Nadjmoeddîn al-ghîtî. Stamboel, 1289. 8°.

Andrée (*R.*), Die Flutsagen. Ethnographisch betrachtet. Braunschweig 1891. 8°.

Andrews (*Charles M.*) and Frances G. Davenport, Guide to the manuscript materials for the history of the United States to 1783, in the British Museum, in minor London Archives, and in the Libraries of Oxford and Cambridge. Washington, D. C. 1908. 8°. (Carnegie institution of Washington, publication N°. 90).

Anthonisz (*R. G.*), Report on the Dutch records in the Government archives at Colombo. With appendices. Colombo 1907. 8°.

Anthonisz (*R. G.*), The Dutch in Ceylon: glimpses of their life and times. A lecture delivered (originally) in aid of the Building Fund of the Colombo Pettah library. Colombo 1905. 8°.

Baldaêus (*Ph.*), A true and exact description of the most celebrated East-India Coasts of Malabar and Coromandel, as also of the isle of Ceylon. Amsterdam 1672. fol.

Barns (*C.*), Condensation of vapor as induced by Nuclei and Ions. Third report. Washington, D. C. Published by the Carnegie Institution of Washington 1908 8°. (Publication N°. 96).

Baye (*J. de*), La nécropole d'Habblingbö (Gotland) (Extrait des Annales de la Société d'Archeologie de Bruxelles, t. IV 1890.) Bruxelles 1890. 8°.

Over het *batikken* enz. Samarang 1884. 8°. N°. 237 Dr. Brandes. (*Gouvernements eigendom*).

Bauddha-Stotra-Saingrahaḥ or a collection of Buddhist hymns vol. 1 Sragdharâ-Stotram or a hymn to Târa in sragdharâ metre by Bhiksu Sarvajña Mitra of Kasmûra with the Sanskrit commentary of Jina Rakṣita, together with two Tibetan versions edited by Mahâmahopâdhyâya Satis Chandra Vidyabhusana. (Bibliotheca Indica.) Calcutta 1908. 8°.

Beech (*Mervyn W. H.*), The Tidong dialects of Borneo. With preface and notes by Dr. A. A. Fokker. Oxford 1908. 8°.

Bernard (*Ch.*), Sur quelques algues unicellulaires d'eau douce dans le domaine Malais. Buitenzorg 1909. 8°. (Département de l'agriculture aux Indes-Néerlandaises).

Biese (*A.*), The Development of the feeling for Nature in the Middle Ages and Modern Times. London, New-York 1905. 8°.

Boekoe peladjaran aken mengitoeng dengan Soeipoa diterbitken oleh Khouw Kong Sioe & Tay. Weltevreden 1907. 8°.

Boekoe tjerita *Ngo Houw Peng Lam.* 6 stukjes. Batavia 1909. 8°.

Boekoe tjerita *Sam Hap Beng Tjoe Po Kiam* tempo Keizer Han Boe Tee merk Han Tiauw. Batavia 1909. 8°.

Boissevain (*Ch.*), Tropisch Nederland. Indrukken eener reis door Nederlandsch-Indië. Haarlem 1909, 8°.

Programma van de Gewestelijke Tentoonstelling voor Nijverheid, Landbouw en Tuinbouw, te houden op 4, 5 en 6 November 1909 te *Bondowoso.* Soerabaia 1909. 8°.

Boorsma (*S. E.*), Handleiding bij het onderwijs in de Plantkunde. Bestemd voor de lagere klassen der Hoogere Burgerscholen in Nederlandsch-Indië. Soerabaia 1909 8°.

Bouchet (*A.*), Cours élémentaire d'Anamite comprenant des éléments de grammaire — textes en langue indigène-thèmes — exercices de conversation — un lexique anamite français. Hainoi-Haiphong 1908 8°.

Broekhuizen (*B. J.*), Hydrops universalis foetus. Academisch proefschrift. Meppel z. j. 8°.

Brown (*J. P.*), The Dervisches; Oriental Spiritualism. London 1868. 8°.

The *California* earthquake of April 18, 1906, Report of the State earthquake investigation commission. In two volumes and Atlas. Washington, D. C. Published by the Carnegie Institution of Washington 1908. (Publication No. 87. Atlas B. 65 *).

Cannon (*W. A.*), The topography of the Chlorophyll Apparatus in desert plants.

Knox (*A. A.*), The Induction, development, and heritability of fasciations. Washington, D. C. 1908. 8°. (Carnegie institution of Washington, publication N°. 98).

Papers from the Fortugas laboratory of the *Carnegie* Institution of Washington. Vol. I. Washington, D. C. Published by the Carnegie Institution of Washington 1908. (Publication N°. 102). (Department of Marine biology of Carnegie Institution of Washington).

Chabar mama si hetong. Eene Minangkabausche vertelling. Leiden 1892. 4°. Mal. kar.

Chĕrita Jĕnaka ya itu Pa Kadok, Pa Pandir, Lĕbai Malang, Pa Bĕlalang, Si Lunchai. (Malay literature Series. 6.) Singapore 1908. 8°.

Colenbrander (*H. T.*), De Bataafsche republiek. Amsterdam 1908. 8°. (Nederlandsche Historische bibliotheek deel I).

Contributions to Cosmogony and the fundamental problems of geology.

The Tidal and other problems by *F. C. Chamberlain* a. o. Washington, D. C. 1909. 8°. (Carnegie Institution of Washington publcation N°. 107).

Clemente (*F. d'Assis.*), Le droit Vatoua. Mémoire présenté à la 10e. session du Congrès International des Orientalistes. Lisbonne 1892. 8°.

Clercq (*F. S. A. de*), Nieuw plantkundig woordenboek voor Nederlandsch Indië. Met korte aanwijzingen van het nuttig gebruik der planten en hare beteekenis in het volksleven en met registers der inlandsche en wetenschappelijke benamingen. Na het overlijden van den schrijver voor den druk bewerkt en uitgegeven door dr. M. Greshoff. Amsterdam 1909. 8°.

Cordeiro (*L.*), Descobertas e descobridores. Diogo d'Azambuja. Memoria apresentada à 10a sessão do Congresso Internacional dos Orientalistas. Lisboa 1892. 8°.

Cordeiro (*L.*), Descobertas e descobridores. Diogo Cão. Memoria aprasentada à 10*a* sessão do Congresso Internacional dos Orientalistas. Lisboa 1892. 8°.

Cosquin (*E.*), Le prologue cadre des mille et une nuits. Les légendes Perses et le livre d'Esther. (Extrait de la Revue biblique internationale) Paris 1909. 8°.

Costa (*C. R. da*), Les communautés des villages à Goa. Mémoire présenté à la 10° session du Congrès International des Orientalistes. Lisbonne 1892. 8°.

Çri Çântinātha Çaritra by Çri Ajita Prabhācārya, edited bij Muni Indravyaya. fasc. 1. Calcutta 1909. 8°. (Bibliotheca Indica).

Cust (*R. N.*), The modern languages of Oceania. (Overdruk.) (1887). 8°.

Dekema (*C. Chr.*), Iets over het arrest van den Hoogen Raad van 8 Juni 1906 omtrent artikel 41 der onteigeningswet en over den omvang der bevoegdheid van het bestuur eener naamlooze vennootschap om haar te vertegenwoordigen. Academisch proefschrift. Groningen 1908. 8°.

Bibliotheek der technische Hoogeschool te *Delft*. Lijst der periodieken, 2° uitgave. Delft 1909. 8°.

Deussen (*P.*), Allgemeine Geschichte der Philosophie mit besonderer Berücksichtigung der Religionen. 1° Band, 1. u. 2. Abteilung. Leipzig 1906. 8°.

Dewall (*H. A. von*), Bataviaasch-Maleische taalstudiën. (Overg. uit het Tijdschrift voor Ind. taal-, land- en volkenk. deel LI.) Batavia 1909. 8°.

Dewall (*A. F. von*), Hikajat poeteri Djohar Manikam dilahirkan dengan peratoerannja oleh Betawi 1909. 8°.

Donker (*L.*), Toelisan pendek dan tjepat didalam bahasa Melajoe. Djilid jang pertama. Semarang, Soerabaia, den Haag 1909. 8°.

De *beteekenis* van sommige *droomen*. Samarang 1887, 4°. (N°. 232 Dr. Brandes.) (*Gouvernements eigendom*).

Duc (*L. Léouzon* le), Dictionnaire français-malgache par M. Aristide Marre. (Extr. de la Revue de France) z.p. en j. 8°.

Duparc (*J.*), Verzameling van Nederlandsch-Indische Rechtspraak en Rechtsliteratuur 1898 1907. 's Gravenhage! 1909. 8°.

Dijck (*G. van*), Eenige beschouwingen over het misdrijf van kindermoord. Academisch proefschrift. Groningen 1908 8°.

Dijk (*J. W. van*), Parallelbedrijf van wisselstroommachines. Academisch proefschrift. Rotterdam 1909. 8°.

Eyken (*A. J. H.*), Het boschwezen in Nederlandsch-Indië. Lezing gehouden in de Nederlandsch Indische bestuursacademie op 5 Februari 1909. 's Gravenhage 1909 8°.

Ey en (*A. J. H.*), Lotsverbetering voor de inlandsche bestuursambtenaren op Java en Madoera. 's Gravenhage 1909 8°.

Fabricius (*A. Kr.*), La Connaissance de la Péninsule Espagnole par les hommes du Nord. Mémoire destiné à la 10ème session du Congrès International des Orientalistes. Lisbonne 1892 8°.

Farrer (*R.*), In old Ceylon. Londen 1908. 8°.

(*Ferrand G.*), Essai de Phonétique comparée du Malais et les dialectes Malgaches. Paris, Leipzig, la Haye 1909. 8°.

Figueiredo (*C. de*), A. penalidade na India segundo o Codigo de Manu. Memoria apresentada à 10*a* sessão do Congresso Internacional dos Orientalistas. Lisboa 1892. 8°.

Fokker (*A. A.*), Zie Mervijn W. H. Beech.

Fokker (*A. P.*), Versuch einer neuen Bakterienlehre. Haag 1902. 8°. (Untersuchungen aus dem Hygienischen Institut in Groningen).

Gedenkboek samengesteld bij gelegenheid van het 35-jarig bestaan der Kweekschool voor inlandsche onderwijzers te *Fort de Kock* 1873 — 1908. 4°. obl.

Foucher (*A.*), Notes d'archéologie Bouddhique. (Extrait du bulletin de l'école française d'extrême-Orient.) Hanoi 1909 8°.

Foy (*W.*), Ethnologica. Im Auftrage des Vereins zur Förderung des Städtischen Rautenstrauch — Jaest — Museums für Völkerkunde in Cöln. Leipzig 1908. 8°.

Garbe (*R.*) Kaiser Akbar von Indiën, ein Lebens- und Kulturbild aus dem sechzehnten Jahrhundert. Rede gehalten am Geburtsfest Seiner Majestät des Königs Wilhelm II von Würtemberg am 25 Februar 1909. Leipzig 1909. 8°.

Godin (*O. L.*), Princes et princesses de la famille royale de Portugal, ayant par leurs alliances regné sur la Flandre. Rapports entre la Flandre et le Portugal de 1094 à 1682. Mémoire présenté à la 10ème session du Congrès International des Orientalistes. Lisbonne 1892. 8°.

Gooszen (*A. J.*), Het militaire exploratie detachement voor Zuid-Nieuw-Guinea. (Overg. uit Orgaan der „Indische krijgskundige Vereeniging" 1908 N°. 22). Batavia 1909 8°.

Grauert (*H.*), Dante und die Idee des Weltfriedens. Festrede gehalten in der öffentlichen Sitzung der R. Akademie der Wissenschaften am 14. Dezember 1907. München 1909. 4°.

Groneman (*I.*), Jaarmarkt-tentoonstellingen. (Overg. uit de Locomotief van 27 September 1909.) 4°.

Groneman (*I.*), 't Gele-koortsgevaar voor Indië. (Overg. uit „De Locomotief" van 26 en 27 Augs. 1909.) 4°.

Groneman (*I.*), Reisgids voor Jogjakarta en omstreken. Nieuw bewerkte uitgaaf. Semarang 1909. 8°.

Groneman (*I.*), Een nieuwe reliek van den Boeddha? Jogjakarta 1909. 8°.

Guérinot (*A.*), Répertoire d'épigraphie Jaina précédé d'une esquisse de l'histoire du Jainisme d'après les inscriptions. (Publications de l'école française d'extrême-Orient. vol. X Paris 1908. 8°.

Guyot (*H. D.*), Un épisode de la révocation de l'édit de Nantes. Groningue 1907. 8°.

Guyot (*H. D.*), Le marquis de Venours, protecteur des victimes de l'intolérance de Louis XIV. Groningue 1906. 8°.

Der Diwan des grossen lyrischen Dichter *Hafis* im persischen Original herausgegeben ins Deutsche metrisch übersetzt und mit Anmerkungen versehen von Vincent Ritter von Rosenzweig-Schwannau. 2 Bde. Wien 1863. 8°.

Hale (*A.*), The adventures of John Smith in Malaya 1600—1605. Leyden 1909. 8°.

Hale (*A.*) The adventures of John Smith in Malaya 1600—1605. Leyden 1909. 8°.

Hale (*G. E.*) en Ph. Fox, The rotation period of the sun as determined from the motions of the calcium flocculi. Published by the Carnegie institution of Washington 1908. 8°. (Publication N°. 93).

Hāralatā by Aniruddha Bhatta. Edited by Paṇḍit Kamala Krisṇa Smṛitirtha Calcutta 1909. 8°. (Bibliotheca Indica).

Hartmann (*M.*), Der Islam. Geschichte — Glaube — Recht. Leipzig 1909 8°.

Hasse (*Adelaide R.*), Index of economical material in documents of the States of the United States California 1849 — 1904, prepared for the Department of economies and sociology of the Carnegie institution of Washington. Published by the Carnegie Institution of Washington 1908. 4°. (Carnegie institution of Washington N°. 85 California).

Havell (*E. B.*), Indian sculpture and painting. Illustrated by typical masterpieces with an explanation of their motives and ideals. London 1908. 8°.

Hazlitt (*W. Carew*), Faiths and Folklore. A dictionary of national beliefs, superstitions and popular customs, past and current, with their classical and foreign analogues described and illustrated.

Forming a new edition of „The popular antiquities of Great Britain" by Brand and Ellis, Largely extended, corrected, brought down to the present time, and now first alphabetically arranged. 2 vols. London 1905 8°.

Hearn (*Lafcadio*), Gleanings in Budha-Fields. Studies of hand and soul in the far East. London z. j. 8°.

Heigel (*K. Th. von*), Die Müncherer Akademie van 1759 bis 1909. Festrede gehalten in der öffentlichen Festsitzung der K. Akademie der Wissenschaften am 10 März 1909. München 1909 4°.

Hertel (*J.*), The Panchantantra, a collection of ancient Hindu tales in the recension, called Panchakhyanata, and dated 1199 a°. d°. of the Jaina Purnabhadra. Cambridge, Massachusetts 1908 8°. (Harrand oriental series vol. XI).

Hesse (*J. E.*), Ontzetting en ontheffing uit de ouderlijke macht. Academisch proefschrift. Arnhem 1908. 8°.

Hikayat Abdullah bin Abdul Kadir, Munshi. 2 stukjes. (Malay literature Series 4). Singapore 1907. 8°.

Hikayat Awang Sulong merah muda. (Malay literature Series, 5). Singapore 1907. 8°.

Hikayat Hang Toeah deel I. Singapoera 1908. 8°.

Hikayat Hang Tuah. 4 stukjes. (Malay literature Series, 3). Singapore 1908. 8°.

Hikayat Malim Dewa. (Malay literature Series, 7). Singapore. 1908. 8°.

Hikayat Malim Deman. (Malay literature Series, 8). Singapore 1908. 8°.

Hikayat Si Miskin. Singapora 1884. 4°. (N°. 213 Dr. Brandes). (*Gouvernements eigendom*).

Boekoe 3 *Hikayat „Tan Tjiang Goan"*. Batavia 1909. 8°.

Hirth (*F.*), The ancient history of China to the end of the Chóu Dynasty. New-York 1908. 8°.

Hoe dzoe Loen Swat 2dln. 8°. (Gesprekken voor meisjes). Chin. kar.

Hoe dzoe Sin Thok poen. 8°. (Nieuw Leesboek voor Meisjes). Chin. Kar.

Holland (*T. H.*), Sketch of the mineral resources of India. Published bij order of the Government of India. Calcutta, London, Berlin 1908. 4°.

Catalogus van *Hollandsche* handschriften, brieven en officieele stukken. Gecopieerd door Rev. P. Groot. Madras 1909. fol. (Selections from the records of the Madras Government, Dutch Records N°. 6.)

Hueting (*A.*), Tobèloreesch-Hollandsch woordenboek met Hollandsch-Tobèloreesche inhoudsopgave. Uitgegeven door het Koninklijk instituut voor de Taal- Land- en

Volkenkunde van Nederlandsch-Indië. 's Gravenhage 1908. 8°.

Inhoudstabel voor *Dolken* in twee decimalen, en voor lengten van 1—10 meter en dikten van 8—120 c.M. Batavia 1909. fol.

Ioe Hak Tsbee Kai. 8°. (Begin leesboekje voor de jeugd.) Chin. kar.

Joe Oei Lin Thok Poen, Khwan It. 6 dln. (Eenvoudige en nieuwe leesmethode voor de jeugd.) 8°. (Chin. kar.)

Johannes (*D. A. J.*), Bahaja jang terbit dari hal maen djoedi atau maen top. Batavia 1909. 8°.

Jones (*Harry C.*) and John A. Anderson, The absorption spectra of solutions of certain salts of cobalt, nickel, copper, iron, chromium, neodymium, prascodymium, and erbium in water, methyl alcohol, ethyl alcohol, and acetone, and in mixtures of water with the other solvents. Washington, D. C. 1909. 8°. (Carnegie Institution of Washington publication N°. 110).

Jong (*K. H. E. de*) Das antike Mysterienwesen in religionsgeschichtlichen, ethnologischen und psychologischer Beleuchtung, Leiden 1909. 8°.

Juynboll (*H. H.*), Gids voor de tentoonstelling van Nieuwe aanwinsten der Japansche afdeeling Juni — Augustus 1909. Leiden 1909. 8°. (Bijzondere tentoonstellingen van 's Rijks ethnographisch museum te Leiden).

Kenteekenen van goede en kwade *paarden*. Semarang 1883 8°. (N°. 324 Dr. Brandes.) *Gouvernements eigendom*).

Kenteekenen van goede en kwade *perkoetoets*. Semarang. 1884. 4°. (N°. 235 Dr. Brandes) (*Gouvernements eigendom*).

Kern (*R. A.*), De wajang-beber van Patjitan. (Overg. uit het Tijdschrift veor Ind. taal-, land- en volkenk. deel LI.) Batavia 1909. 8°.

Kernkamp (*G. W.*), Baltische Archivalia. Onderzoek naar Archivalia, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, in Stockholm, Kopenhagen en de Duitsche Oostzeesteden. 's Gravenhage 1909. 8°. (Rijks geschiedkundige

publicatiën uitgegeven in opdracht van Z. Exc. den minister van binnenlandsche zaken. Kleine serie 4).

Kesah pĕlayaran Abduilah, terkarang oleh Abdullah bin Abdul-Kadir Munshi (Malay literature Series 2). Singapore 1907. 8°.

Kestell (J. D.) en D. E. van Velden, De vredesonderhandelingen tusschen de regeeringen der twee Zuid-Afrikaansche republieken en de vertegenwoordigers der Britsche regeering welke uitliepen op den Vrede, op 31 Mei 1902 te Vereeniging gesloten. Pretoria — Amsterdam 1909. 8°.

Keuringseischen voor de verschillende gouvernementsbetrekkingen. Batavia 1909 8°.

Khe Liok Kó hoat, njang salin Lie Boen Hian. Soerakarta 1908 4°.

Kitab gĕmala hikmat, terkarang oleh guru Sulaiman bin Muhammed Nur, Malay college, Malacca. (Malay literature Series I) Singapore 1906. 8°.

Kitab Goemala Hikmat. tĕrkarang oleh goeroe Soelajman bin Moehammad Noêr di Malay College Malaka. Singap. 1907. 8°.

Krămăprawiră, Sĕrat Dewaroesi. Samarang 1890. 8°. N°. 248 Dr. Brandes. (*Gouvernements eigendom*).

Knuttel (W. P. C.), Acta der particuliere Synoden van Zuid-Holland 1621—1700. Eerste deel 1621—1633. 's Gravenhage 1908. 8°. (Rijks geschiedkundige publicatiën uitgegeven in opdracht van Z. Exc. den minister van binnenlandsche zaken. (Kleine Serie 3).

Idem. Tweede deel 1634—1645. Kleine Serie 5. 1909.

Kohlbrugge (J. H. T.), Is grondverhuur aan suikerfabrieken een zegen of een vloek voor den Javaan? Haarlem 1909. 8°.

Kramer (F. J. L.), Nederland en zijn Vorstenhuis. Redevoering naar aanleiding van de geboorte der Prinses van Oranje-Nassau uitgesproken in de gehoorzaal der Rijksuniversiteit te Utrecht den 7en Juli 1909. Amsterdam 1909. 8°.

Kuhn (*E.*), Übersicht der Schriften Theodor Noldekes. Gieszen 1907. 8°.

Kükenthal (*W.*), Japanische Alcyonaceen. München 1906. 4°. (Aus den Abhandl. der math. phys. Klasse der K. Bayer. Akademie der Wissenschaften. 1 Suppl. Bd.)

Kükenthal (*W.*) und H. Gorzawsky, Japanische Gorgoniden. I. Teil. Die Familien der Primnoiden, Muriceiden und Acanthogorgüden. München 1908. 4°. (Aus den Abhandl. der math.-phys. klasse der K. Bayer. Akademie der Wissenschaften I. Suppl. Bd.)

Kuynders (*H. J.*), De exstirpatie van den traanzak. Academisch proefschrift. Groningen 1907. 8°.

Landsdienaar (*Een oud*), Wat elk landsdienaar in Nederl. Indië weten moet. Bandoeng 1909. 8°.

Leddy (*C. J.*), Inrichting en werking van telegraaftoestellen. Semarang, Soerabaia, 's Hage 1909. 8°.

Lloyd (*A.*), Every-day Japan written after twenty-five years' residence and work in the country. Introduction by Count Hayashi. Second impression. London, New-York, Toronto and Melbourne 1909. 8°.

Mac Dougal (*D. T.*), Botanical features of North American Deserts. Washington, D. C. Published by the Carnegie Institution of Washington 1908. 8°. (Publication N°. 99).

Macgowan (*Dr.*), Sociologia Chinesa. Autoplastia transformação do homen em animal estiolamento e atrophia humana, casos de Teratologia. Nota destinada à X sessão do Congresso Internacional dos Orientalistas pelo traductor Demetrio Cinatti. Lisboa 1892. 8°.

Marre (*A.*), Histoire de la Princesse Djou her Manikam. Roman Malais. Paris 1899. 8°.

Marre (*A.*), L'immigration malaise dans Madagascar a-t-elle précédé ou suivi l'introduction de l'Hindoüisme dans Java? Solution lexicologique de cette question. (Extrait du Muséon). z. p. en j. 8°.

Marre (*A.*), Malais et Chinois. Coup d'oeil sur leurs relations

mutuelles antérieurement à l'arrivée des Portugais dans les Indes orientales. Paris 1892. 8°.

Marre (*A.*), Un mot sur la langue javanaise. (Tiré des Actes du 8° Congrès International de Orientalistes, tenu en 1889 à Stockholm et à Christiania). Leide 1892. 8°.

Marre (*A.*), Proverbes, maximes et conseils traduits du Tagalog (langue principale des Philippines). (Extr. uit de Atti della accademia reale delle scienze di Torino anno 1899—900). Torino 1900. 8°.

De reis van Jan Cornelisz. *May* 1611—1612. I, 's Gravenhage 1909 8°. (Werken uitgegeven door de Linschoten-Vereeniging).

Mayne *J. D.*), A. treatise on Hindu law and usage. Seventh edition, revised and enlarged. Madras 1906. 8°.

Meringer (*R.*), Aus dem Leben der Sprache. Versprechen. Kindersprache. Nachahmungstrieb. Berlin 1908. 8°.

Mersier (*A.*), Conversations en langue malaise (composées dans l'idiome usuel de la péninsule malaise). Ecrites en caractères arabes, transcrites en caractères latins et traduites en français. Paris 1905. 4°.

Mersier (A.), Cinquante histoires d'Extrême Orient mises en français, d'après les textes malais annotées et précédées d'un coup d'oeil sur la Malaisie. Paris 1908 8°.

Mërtädirëdjä, Boekoe Pasatohan. Samarang. 1882. 4°. (No. 117 Dr. Brandes. (*Gouvernements eigendom*).

Rapport betreffende terreinverkenningen en spoorwegplan voor *Midden. Sumatra*. Ingevolge besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië dato 14 Juni 1907, No. 26. Batavia. 1909. 8°.

Mody (*H. P.*), The political future of India. A study of the aspirations of educated Indians. A prize essay, with two other essays commended bij the adjudicators. London 1908. 8°.

Moquette (*J. P.*), De munten van Nederlandsch-Indië. (Overg. uit het Tijdschrift voor Ind. taal-, land- en volkenk. deel LI, afl. 3/4.) Batavia 1909. 8°.

Moser (*F.*), Japanische Ctenophoren. München 1908 4°. [Aus den Abhandl. der math. phys. Klasse der K. Bayer. Akademie der Wissenschaften 1 suppl. Bd.)

Murphy (Hen. C.) Henry Hudson in Holland. An inquiry into the origin and objects of the voyage which led to the discovery of the Hudson river with bibliographical notes. Reprinted, with notes, documents and a bibliography by Wouter Nyhoff, Hon. Secretary to the „Linschoten-Vereeniging." The Hague 1909. 8°.

Algemeene gids voor *Nederlandsch Indië*. 1°. deel: Handelsgids 1909. Uitgegeven door de N. V. Bureau voor Handel en Reisverkeer Batavia. Batavia 1909 8°.

Nederlandsche Historische bibliotheek. Zie H. T. Colenbrander.

Brochure geschreven ter toelichting van de grief van het corps opzichters van den waterstaat en 's Lands burgerlijke openbare werken in *Nederlandsch Oost-Indië*. Soerabaia 1909. 8°.

Album van merkwaardige gezichten uit den *Nederlandsch Oost-Indischen* Archipel. 8°. oblong.

Nyayabindu of Dharmakîrti. Tibetan translation with the commentary of Vinîtadeva edited with appendices by L. de la Vallée Poussin. fasc. I Calcutta 1908 8°.

Nypels (G.), Hoe Nederland Ceilon verloor. 's Gravenhage 1908. 8°.

„*Oeroesan Tiong Kok*" 15 tahon di moeka. Batavia 1909. 8°.

Oyen (*A. A. Vorsterman van*), Stam- en wapenboek van aanzienlijke Nederlandsche familiën, met genealogische en heraldische aanteekeningen. 3 dln. Groningen 1885 — 1890 fol.

Paiva e Pona A. P. de), Dos primeiros trabalhos dos Portuguezes no imperio do Monomotapa. O Padre D. Goucalo da Silveira, 1560. Memoria apresentada à 10ª. sessão do Congresso Internacional dos Orientalistas. Lisboa 1892 8°.

Tjaritå *Si Palalo*. Eene Minangkabausche vertelling. Leiden 1895. 4°.

Paleleh-critiek met aanteekeningen van den directeur. Uitgave van de Vereeniging voor den Effectenhandel in Ned.-Indië. Batavia 1909. 4°.

Pekelharing (*N. R.*), Systematisch-anatomisch onderzoek van den bouw der bladschijf in de familie der Theraceae. Academisch proefschrift. Groningen 1908. 8°.

Price (*F.*), Ootacamund. A history compiled for the Government of Madras. Madras 1908. fol.

Prutz (*H.*), Der Anteil der geistlichen Ritterorden an dem geistigen Leben ihrer Zeit. Festrede gehalten in der öffentlichen Sitzung der K. Akademie der Wissenschaften am 14 November 1908. München 1908. 4°.

Qawāninu'ṣ Sayyad of *Kh*udā Yār *Kh*ān Abbāsi edited in the original Persian with English notes by D. C. Phillott. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1908. 8°.

The Rasárṇavam, edited by Praphulla Chandra Roy, D. and Paṇḍita Harischandra Kaviratna. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1908. 8°.

Rechinger (*L. und K.*), Streifzuge in Deutsch-Neu-Guinea und auf den Salomons-Inseln. Eine botanische Forschungsreise. Berlin 1908. 8°.

Religions-Urkunden der Völker. Zie Warneck.

Richings (*Emily*), Through the Malay Archipelago. Londen 8°.

Roll (*H. F.*), Leerboek der gerechtelijke geneeskunde 1ste deel. Formeel Gedeelte. Materieel gedeelte (doodslag, zelfmoord, toevallige doodelijke verwondingen en andere toevallige doodsoorzaken). Batavia 1908. 8°.

Rouffaer (*G. P.*), Herdenking van dr. J. L. A. Brandes. (Overdruk uit Monographie II: Beschrijving van Tjandi Singasari, en de Wolkentooneelen van Panataran). 's Gravenhage — Batavia 1909. 4°.

Sair Song Lo atawa boedjang Djina. Batavia 1909 8°.

Sástri (*Hrîshikésa*) and Nilamani Cakravartti, A descriptive catalogue of Sanskrit manuscripts in the library of the Calcutta Sanskrit College. Calcutta 1909. 8°.

Scherp (*A. J. H.*), Stijloefeningen voor de opleidingscholen. Eerste stukje Batavia 1909 8°.

Scherp (*A. J. H.*), Een twintigtal taal- en stijloefeningen voor de laagste klasse der opleidingscholen. Batavia 1909. 8°.

Schmalhausen (*H. E. B.*), Over Java en de Javanen. Nagelaten geschriften. Amsterdam 1909. 8°.

Vincent Ritter von Rosenzweig- *Schwannau*, zie Hafis.

Schmidt (*H.*), Jona. Eine Untersuchung zur vergleichenden Religionsgeschichte. Göttingen 1907. 8°.

Schwarz (*J. Alb. T.*), Tontemboansch. Nederlandsch Woordenboek met Nederlandsch-Tontemboansch register. Uitgegeven vanwege het Departement van Koloniën. Leiden 1908 8°.

Seidenstücker (*K.*), Buddhistische Evengelion. Eine Auswahl von Texten aus den heiligen Büchern der Buddhisten, systematisch geordnet und verdeutscht. Leipzig (1909) 8°.

Sĕrat katoeranggan ing *koetjing* sâhâ ngalamat solah ing *koetjing*. Samarang 1883 4°. (N°. 233 Dr. Brandes). (Gouvernementseigendom).

Serat Waosan bab pamisajanipoen oelam lèpèn sâhâ pirantosipoen. Batawi 1908. 8°.

Siao Hak Sin Thok Poen. 6 deelen (Nieuwe leesboeken voor de lagere school). Chin. kar.

Slater (*W. B. Huddleston*), Het ontwikkelen der armen en de extractie volgens A. Müller. Academisch proefschrift. Groningen 1908. 8°.

Smith (*Warren D.*), The mineral resources of the Philippine Islands with a statement of the production of commercial mineral products during the year 1908. Manila 1909. 8°. (Department of the Interior the Bureau of Science Manila).

Steinmetz (*S. R.*), Ethnographische Frageversammlung zur Erforschung des sozialen Lebens der Völker auszerhalb des modernen europäisch-amerikanischen Kulturkreises.

Herausgegeben von der Internationalen Vereinigung für vergleichende Rechtswissenschaft und Volkswirtschaftslehre in Berlin. Berlin 1906 8°.

Stuart (J. H. Cohen), Klein-Azië en de Bagdadspoorweg. Indrukken van een verkenningstocht door Klein-Azië. Amsterdam 1909 8°.

Studies in Volkskracht. Onder redactie van L. Simons, 2 deelen. Haarlem 1903 — 1905. 8°.

Stuurman (A.), Historische en theoretische grondslagen der Staathuishoudkunde. Een leerboek voor de hoogste klassen der Middelbare scholen. Semarang, Soerabaia, den Haag 1909. 8°.

Sundermann (H.), Ueber activum und passivum im Niassischen. (Overg. uit het Tijdschrift voor Ind. taal-, land- en volkenk. deel LI.) Batavia 1909. 8°.

The *Surat Congress* and conferences. A collection of the presidential and inaugural speeches & C. Madras z. j. 8°.

Gobhiliya Grihya Sutra with a commentary by the Editor. Edited by Mahāmahopādhyāya Chandra Kānta Tarkālankāra. Vol. I. Second edition, revised and enlarged. Calcutta 1908. 8°. (Bibliotheca Indica).

Swedish explorations in Spitzbergen 1758—1908. (Reprinted from Ymer 1909). Stockholm 1909. 8°.

Thomson (Basil.), The Fyians, a study of the decay of custom. London 1908. 8°.

Thompson (R. Campbell), Semitic magic, its origins and development. (Luzac's. oriental religions series vol. III.) Londen 1908. 8°.

Tjerita Njai Dasima, Soewatoe Korban daripada pemboedjoekan. Batavia 1909. 8°.

La Toëppoe daeñg Mappoëli. Makassaarsch verhaal van Makkoetánang dâeñg Mannoengtoëñgi, deel I, Batavia 1909. 8°.

Department of marine-biology of Carnegie Institution of Washington. Alfred G. Mayer, director.

Papers from the *Fortugas laboratory* of the Carnegie

Institution of Washington vol. II. Washington, D. C. 1908. 8°. (Carnegie Institution publication N°. 103).

Tshe hak sia thok, Boekoe peladjaran hoeroef Tjina bahasa Melajoe. Batavia 1909. 8°.

Vakvereeniging (De), Eenige beschouwingen over haar doel, inrichting en wijze van werken, door Henri Polak. Besproken van uit het standpunt van den Staatsambtenaar door Daarheen. Bandoeng 1909. 8°.

Vasconcellos (J. Leite de), Sur le dialecte Portugais de Macao. Exposé d'un Mémoire destiné à la 10ème session du Congrès International des Orientalistes. Lisbonne 1892. 8°.

Vasconcellos (J. Leite de), Sur les religions de la Lusitanie. Abrégé d'un mémoire destiné à la 10ème session du Congrès International des Orientalistes. Lisbonne 1892. 8°.

Vasu (Srisa Chandra), An easy introduction to Yoga phioŗsophy. Allahabad. 8°.

Vianna (A. R. Gonçalves), Deux faits de phonologie historique Portugaise. Memoire présenté à la 10ème session du Congrès International des Orientalistes. Lisbonne 1892. 8°.

Vianna (A. R. Gonçalves), Simplification possible de la composition en caractères Arabes. Mémoire présenté à la 10ème session du Congrès International des Orientalistes. Lisbonne 1892. 8°.

Vidyabhusana (Satis Chandra), History of the mediaeval school of Indian logic. Academisch proefschrift 1907. Calcutta 1909. 8°.

Vogel (J. Ph.), Catalogue of the Delhi Museum of Archaeology (founded in January, 1909). Calcutta 1908. 4°.

Vollenhoven (C. van), Miskenningen van het adatrecht. Vier voordrachten aan de Nederlandsch-Indische bestuursacademie. Leiden 1909. 8°.

Volz (W.), Reiseerinnerungen aus Ostasien, Polynesien und Westafrica. Mit einer biographischen Einleitung von Dr. Fritz Lotmar. Bern 8°.

Warnasari karangannana Raden Ajoe Lasmi Ningrat, meunang njalin tina boekoe Walanda Djilid II. Batawi 1887. 8°. Hetzelfde werk 1909.

Warnasari karangannana Raden Lenggang Kantjana meunang njalin tina boekoe Walanda. Djilid III Batawi 1887. 8°. Hetzelfde werk 1909.

Warnasari atawa roepa-roepa dongeng, di salin tina basa Walanda kana basa Soenda koe Raden Ajoe Lasminingrat. Batavia 1876. 8°.

Warneck (*J.*), Die Religion der Batak. Ein Paradigma für die animistischen Religionen des Indischen Archipels. Leipzig 1909. 8°.

Wassilieff (*A.*), Japanische Actinien. München 1908. 4°. (Aus den Abhandl. der mat.-phys. klasse der K. B. Akademie der Wissenschaften I. Suppl. Bd.)

Weersma (*H. A.*), A determination of the Apex of the Solar motion according to the method of Bravais. Academisch proefschrift. Groningen 1908. 4°.

Wellhausen (*J.*), Das Arabische Reich und sein Sturz. Berlin 1902. 8°.

Westenenk (*L. C.*), Acht dagen in de Padangsche Bovenlanden. Batavia 1909. 8°. (Uitg. Vereeniging toeristenverkeer Batavia).

Wettum (*B. A. J. van*), Aanteekeningen over Japansche adoptie en erfrecht en den Chineeschen invloed daarop. (Overg. uit „Het recht in Ned. Indië" 1909) Batavia. 8°.

Wickremasinghe (*M. de Zilva*), Tamil Grammar selftaught. (In Tamil and Roman Character.) London 1906. 8°.

Wildeman (*E. de*), Sciences biologiques et colonisation. Bruxelles 1909. 8°.

Wilkinson (*R. J.*), Malay Literature, part II. Literature of Malay folk-lore. Beginnings- Fable. Farcical tales. Romance. Bij R. O. Winstedt. Kuala Lumpur 1907 8°. (Papers on Malay subjects.)

Wilkinson (*R. J.*), Malay Literature, part III. Malay proverbs on Malay character. Letter-writings. Kuala Lumpur 1907 8°. (Papers on Malay subjects.)

Wilkinson (*R. J.*), History, part I. Events prior to British ascendancy. Part II. Notes on Perak history. Kuala Lumpur 1908. 8°. (Papers on Malay subjects.)

Willinck (*G. D.*), Het rechtsleven bij de Minangkabausche Maleiers. Leiden 1909. 8°.

Winstedt (*R. O.*), Zie R. J. Wilkinson.

Woude (*W. van der*), Over elkaar snijdende normalen aan een ellipsoïde en een tryperellipzoïde. Academisch proefschrift. Deventer 1908 8°.

Woudstra (*M.*), De Hollandsche vreemdelingen-gemeente te Londen gedurende de eerste jaren van haar bestaan. Academisch proefschrift. Groningen 1908. 8°.

Wijnberg (*A.*), Over rietwas en de mogelijkheid zijner technische gewinning. Academisch proefschrift. Amsterdam 1909, 8°.

Whitworth (*G. Clifford*), An Anglo-Indian Dictionary, A Glossary of Indian terms used in English, and of such English or other non-Indiam terms as have obtaimed special meanings in India. Londen 1885. 8_0.

De *Zuidwest Nieuw-Guinea*-expeditie 1904/5 van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap. Leiden 1908. 8°.

LIJST

DER

beschreven steenen (D. 1—116),

op ult°. Dec. 1909 aanwezig in het Museum van het Bataviaasch Genootschap van K. en W.
(Zie Notulen Nov. '09 Vc).

Nota Bene. Deze lijst is gegrond op:

a. den „Voorloopigen Inventaris der beschreven steenen door Dr. J. L. A. BRANDES" beschrijvend D. 1—53, in W. P. GROENEVELDT'S „Catalogus der archeologische verzameling van het Bataviaasch Genootschap v. K. en W." (Batavia 1887, p. 372—391);

b. Dr. R. D. M. VERBEEK'S „Oudheden van Java", Verhand. Bat. Gen. XLVI (1891); afgekort: V.

c. de Notulen Batav. Gen., passim; afgekort: Not.;

d. enkele andere kleinere gedrukte bronnen.

e. den hs.-Inventaris van D. 54 en vlgg. tot D. 109 bijgehouden door wijlen Dr. BRANDES. Voor D. 1—53 wordt de tekst van Dr. BRANDES als standaardtekst beschouwd, en alléén de later gevonden wijziging op dien tekst aangegeven.

De jaartallen Çaka rekene men om in A°. D., door 78 bij te tellen. Dat wat *cursief* werd gedrukt in de kolom van Herkomsten, is conjectuur van den samensteller dezer Lijst; wat daar tusschen aanhalingsteekens staat, is de plaatsnaam in de oorkonde zelf genoemd.

Het is nu zeer te hopen dat deze Lijst voortaan ook worde bijgehouden in de Notulen.

Batavia, Dec. 1909.

G. P. ROUFFAER.

D.	Çaka.	Herkomst.	Aanwinst.	Litteratuur.
1	± 1100?	Kĕdiri? „Biri".	?	
2a-d.	„ 400 A°. D.	Moeara Kaman (Koetei) (òf Koetai Lama?).	1880	Voor mogelijke herkomst uit Koetai Lama, zie Not. 1880, p. 137-138.
3	1381	Sine (N. helling Lawoe), later Madioen.	?	V. p. 207.
4	654	Tjanggal (Z. Kĕdoe).	1879	V. p. 156-157.
5	1367	Soekoeh (W. helling Lawoe).	?	V. p. 8. 196-198.
6	694 Sândjaja = ± 850 Ç.	*Tadji* (even be O. Prambanan)? „Taji gunung".	?	Verg. D. 36. V. p. 8.
7	775	*Pikatan* (bij Tĕmanggoeng)? „Tulang air ratu".	?	Over Pikatan verg. V. p. 142, en D. 81.
8	1382	Pĕnampihan (Z. helling Wilis).	?	V. p 13, 261. Het jaartal is echter *niet* 1383.
9	1057	Ngantang. „Hantang".	1876	V. p. 288.
10	779	Midden-Java. (klooster „Abhayanda").	?	V. p. 7. Kawi-Oorkonde XXV.
11	± 730?	Diëng (N°. 11) [1].	?	V. p. 124.
12	„ 950?	*Soemĕngkâ* (Modjokĕrto). „Sumengka".	1862	V. p. 224, en verg. p. 237 (doch aldaar onjuist „Sĕmangka").
13	1125	Res. Soerabaja (misschien *Tralâjâ*?).	?	V. p. 10, 224.
14	851	„Sarangan". Later kaboepaten Modjokĕrto.	1862	V. p. 235-236.
15	± 730?	Panggonan (Diëng N°. 1).	1863	V. p. 109.
16	956	„Baru". Later residentietuin Soerabaja.	1862?	V. p. 223-224.
17	828	*Tjandi Idjo* (Goenoeng Kidoel)? „Kaṇḍangan" en „Hijo".	1875	V. p. 8, 164, 166; en verg. daar over Tj. Idjo, p. 171-172.

1). Voor de nummering der Diëng-steenen wordt het definitieve lijstje van BRANDES genomen in Not. 1889 p. 131. Er staat daarin echter foutief vermeld: No. 3 als Mus. No. 10, *lees*: 18.

D.	Çaka.	Herkomst.	Aanwinst.	Litteratuur.
18	± 730?	Diëng (N°. 3).	1872	V. p. 124, 128.
19	?	Nanggoelan (Jogja).	1875	V. p. 164, 166.
20	783	Kalibĕbĕr (Lĕdok), later Kĕndal.	1874	V. p. 7, 87, 120.
21	vóór 850	Res. Soerabaja „Kampak"	1862	V. p. 224.
22	?	Res. Soerabaja „Pâtakan".	„	V. p. 224. (Misschien een oorkonde van Vorst Erlangga? R.).
23	± 950	Toeban „Kambang putih"	1872	V. p. 203.
24	1571	Berg Gårâmanik (Pĕkalongan).	1868	V. p. 81; en Transscriptie-bundel 242*c* van Dr. Brandes.
25	943	Res. Soerabaja „Cane".	1862	V. p. 224.
26	1333?	Berg Gĕgĕr Handjoewang (Tasikmalaja.	1877	V. p. 52-53, en Holle in Tijdschr. Bat. Gen. XXIV (1877), p. 586-588.
27	769	Karang tĕngah (Kĕdoe).	?	V. p. 7, 138. Het jaartal is echter *niet* 719. Behoort bij D. 34.
28	778	Midden-Java.	?	(Bilingrade inscriptie!)
29	± 1400?	*Galoeh?*	?	
30	„ 730?	Panggonan (Diëng N°. 2).	1863	V. p. 109.
31	Copie van 1126	Tadji (Magĕtan).	?	V p. 10, 209.
32	1307	Res. Soerabaja „Janggala".	?	V. p. 12, 224.
33	1026	Sirah keting (Ponorogo).	1875	V. p 214-215.
34	769	Karang tĕngah (N. W. Kĕdoe.	?	V. p. 7, 138. Het jaartal is echter *niet* 719. Behoort bij D. 27.
35	809	Midden-Java.	?	V. p. 8.
36	693 Sândjaja = ± 850 Ç.	Gata (even beZ. Prambanan). „Timbanan wungkal".	1868	Verg. D. 6. V. p. 8, 178-179; en transscriptie-bundel 242*a* van Dr. Brandes.
37	913	Sĕndang kamal (Magĕtan)	1875	V. p. 209.

D.	Çaka.	Herkomst.	Aan-winst.	Litteratuur.
38	1265?	Res. Soerabaja „Prapañcasârapura".	1869	V. p. 224; BRANDES in Pararaton (1896), p. 120-128, 214.
39	806	Magĕlang (blijkens een aanteekening van Dr. BRANDES bij de transscriptie).	?	V. p. 8. Blijkbaar van elders naar de „karesidenan Magĕlang" overgebracht.
40	830	*Matesih* (W. helling Lawoe)? „Mantyasih".	?	V. p. 8, daar onder „Oost-Java".
41	?	Loeboek toea (Baroes).	1873	Not. 1873, p. 80-81, 167.
42	1010	„ „ „	„	Dito; en Not. 1881, p. 77-78; 1892, p. 80.
43	?	Midden-Java.	?	(Oók de andere zijde van dezen steen is weleer beschreven geweest!)
44	704 (?)	Kĕloerak (beN. Prambanan).	1868	V. 7, 182. M. i. de stichtings-oorkonde van Tj. Sewoe.
45	804	*Als van D. 46?*	1880	V. 164, 166. (Gelijkluidend met D. 46).
46	„	*Kali Gowok* (Nanggoelan, Jogja). „Salima".	1868	V. 164-165; en zie Dr. H. H. JUYNBOLL'S „Supplement Catal. Jav. hss. Leidsche Univ.-Bibl.", I (1907), p. 109.
47	1358	Botjok (Ngantang).	1868	V. p. 12, 288.
48	1433?	Gĕndaga Ardjasari (O. helling Kawi).	1880	V. p. 13, 291 (waar men leze „Sĕnggoeroeh" voor „Sĕnggara"). Geborgen in de kast van den Conservator.
49	1293	Tjandi Pari (Sidoardjo).	1882	V. p. 247 (stichtingssteen).

D.	Çaka.	Herkomst.	Aanwinst.	Litteratuur.
50	± 700?	Kraton Ratoe Bå kå (beZ. Prambanan).	1886	V. p. 175; en Dr. BRANDES in Not. 1886, p. 81-82.
51	?	Srago (beZ. O. Klaten).	„	V. p. 192.
52	?	Pĕsantren (beO. Kĕdiri).	„	V. p. 278.
53	„ 1200?	Berg Sorik Marapi (Zuid-Tapanoeli).	?	Dr. BRANDES in Not. 1882, p. 29-32; en verg. 1891, p. 83-85, alsmede Pararaton (1896), p. 213. Zie D. 65, 84-85.
		Nog ongedrukt: [1])		
54	813	Singasari, later Batavia (Gang Batoe Toelis).	1887	Not. 1887, p. 104-108; V. p. 8, 298, 300. Behoort bij D. 109.
55	± 730?	Diëng (N°. 6).	„	Not. 1886, p. 29, 186-189; 1887, p. 61-62, 85.
56	„ 730?	„ (N°. 7).	„	Not. 1886, p. 29-30, 186-189; 1887, p. 61-62, 85-86.
57	„ 730?	„ (N°s. 8 en 9).	„	Dito. Hierbij behoort nog D. 116.
58	731	„ (N°. 4).	1888	Dito; en nog Not. 1888, p. 2-3, 41, 62-63. VAN KINSBERGEN, foto's 145-146.
59	857 (?) (de 5 onzeker)	Tjandi Lor (Bĕrbĕk), later Kĕdiri.	1887	V. p. 9, 256. Not. 1887, p. 31-32. VAN KINSBERGEN, foto 212 (achterzijde).

1). Slechts tot en met 1889 is door Dr. BRANDES de in 1887 begonnen vervolg-Inventaris der beschreven steenen van het Bataviaasch Museum nauwkeurig bijgehouden. Na dat jaar deed hij de inschrijving steeds korter en minder volledig. Ook het verantwoorden der aanwinsten in de Notulen werd steeds meer lakonisch, op enkele uitzonderingen na. Van No. 86 af in deze Lijst blijft dan ook menige nadere inlichting ontbreken.

D.	Çaka.	Herkomst.	Aanwinst.	Litteratuur.
60	1391	Madioen, later Kĕdiri.	1887	V. p. 13, 211. Not. 1887, p. 31-32. VAN KINSBERGEN, foto's 224-225.
61	1338	Bĕrbĕk, later Kĕdiri.	„	V. p. 12, 257. Not. 1887, p. 31-32. VAN KINSBERGEN, foto 218.
62	804	Pōṇḍĕm (Lowano).	1888	V. p. 8, 116-117. Not. 1887, p. 115, 132, 168; 1888, p. 31. Doormidden gebroken.
63	806 ?)	Poerworĕdjo (Bagĕlen).	„	Dito.
64	803	Goenoeng Gondang (Klaten) „Pastika".	„	V. p. 8, 192. Not. 1888, p. 74-75. Alias van Troetjoek.
65	± 1200?	Berg Sorik Marapi (Zuid-Tapanoeli).	1889	Not. 1888, p. 89-90, 151, 191; 1889, p. 28-32. Verg. D. 53, 84-85,
66	849	Tandjoeng Kalang (Kĕdiri).	„	V. p. 9, 255-256. Not. 1889, p. 33, 63-64.
67	859	Koedjon Manis (Kĕdiri).	„	V. p. 9, 255. Not. 1889, p. 64.
68	1145	Sĕpaṇḍe (Sidoardjo).	„	V. p. 10, 248-249. Not. 1889, p. 73, 91-92, LXII (Arch. Verz. 391*a*).
69*a-b*	?	Tjaṇḍi Sewoe, later Jogja.	„	V. p. 186, 188. Not. 1886, p. 26-27; 1889, p. 91. Beide geborgen in de Bibliotheek.
70	852	Singasari, later Banjoebiroe.	„	V. p. 9, 298, 305. Not. 1889, p. 116-117.
71	1360	Tadjoek (Salatiga).	„	V. p. 8, 95-96. Not. 1889, p. 107, 149. Verg. D. 105.

D.	Çaka.	Herkomst.	Aanwinst.	Litteratuur.
72	?	Tjandi Boengsoe (Moeara Takoes, boven-Kampar).	1890	Not. 1889, p. 156-157; 1890, p. 14.
73	952	Tjitjatih (beZ. W. Tjibadak).	„	V. p. 7, 43. Not. 1890, p. 14-15. Verg. D. 96-98.
74	788	Bŏrahol (Lĕdok), later Wonosobo.	„	V. p. 7, 120. Not. 1889, p. 16; 1890, p. 3, 11.
75	?	Mĕrtåkåṇḍå (Lĕdok), later Wonosobo.	„	V. p. 117-118. Not. 1889, p. 16; 1890, p. 3, 11.
76	?	Tjaṇḍi Plaosan (be N. O. Prambanan).	„	V. p. 189-190. Not. 1890, p. 44.
77	785	Pereng (be Z. O. Prambanan).	„	V. p. 7, 191. Not. 1889, p. 149; 1890, p. 24, 44.
78	823	Bårå tĕngah (Poerworĕdjo).	„	V. p. 8, 116. Not. 1890, p. 24, 44.
79	?	Kanten (Ponorogo).	„	V. p. 212. Not. 1890, p. 13, 40.
80	774	Tjaṇḍi Perot (N. W. Kĕdoe), later Magĕlang.	„	V. p. 7, 137, 149. Not. 1890, p. 11-12, 52.
81	786	Tjaṇḍi Argåpoerå (O. helling Prahoe), later Tĕmanggoeng.	„	V. p. 7, 135, 140. Not. 1890, p. 11-12, 52.
82	?	? , later Jogja.	„	V. p. 164, 167. Not. 1890, p. 54, 76.
83	?	Tjaṇḍi Bongkol (N. W. Kĕdoe), later Magĕlang.	„	V. p. 136, 149-150. Not. 1890, p. 63, 76.
84	1194	Berg Sorik Marapi (Zuid-Tapanoeli).	1891	Not. 1891, p. 82-85. Pararaton (1896), p. 213.
85	± 1200 ?	Dito.	„	Dito.
86	?	Toeban.	1892	Not. 1892, p. 25.
87	837	Singasari.	1892	V. p. 9, 298, 300-301. Not. 1893, p. 28.
88	851	Dito.	„	Dito.
89	1283	*Oost Java* (*Soerabaja*)?	?	Arch. Verz. 352.
90	608 (?)	Kota Kapoer (Mĕndoek-rivier, W. Bangka).	1893	Not. 1893, p. 106-107, 141, 157.

D.	Çaka.	Herkomst.	Aanwinst.	Litteratuur.
91	?	Goenoeng Tĕmbajat (be Z. O. Klaten).	„	Not. 1893, p. 135-136. Geborgen in de kast van den Conservator.
92	?	Dito.	„	Dito.
93	?	Toemboe (Oost-Kĕdoe) later Magĕlang.	1894	Not. 1894, p. 62, 119. En verg. 1895, p. 116; 1896, p. 131
94	?	Pakis (Oost-Kĕdoe), later Magĕlang.	„	Dito.
95	8..	Dinaja (Pasoeroean), later Batoe.	1895	V. p. 9, 297-298. Not. 1888, p. VII-IX; 1895, p. 99.
96	?	*Heuvel Pangtjalikan*, [1]) beN. Bantar Moentjang (be Z. Tjibadak).	1899	Not. 1897, p. 64; 1898, p. 188; 1899, p. 20, 119-120, 143.
97	?	Dito.	„	Dito.
98	?	Dito.	„	Dito.
99	1297	Mădjăkĕrtă.	1900	Not. 1900, p. 139; en verg. p. 67.
100	?	Dito.	„	Dito.
101	1279	Dito.	„	Dito.
102	1342	Dito.	„	Dito.
103	851	Lawadjati (Malang).	(1902)	Not. 1901, p. 132 (en meer niet!) Door midden gebroken.
104	?	Kraton Ratoe Băkă (be Z. Prambanan).	(1902)	Aanwinst niet genotuleerd! In einde 1901 door Kapt. T. van Erp gevonden.
105	1360?	Tadjoek (Salatiga).	1902	Not. 1902, p. 31, 44. Verg. D. 71.
106	1309	Losari (Djombang).	1903	Not. 1903, p. 23, 27.
107	796	? , later Magelang.	(1903)	V. p. 7, 149-150. Aanwinst niet genotuleerd!
108	?	Pare (Kĕdiri).	1904	Not. 1903, p. 122, 131-132; 1904, p. 7. Door midden gebroken.

1) Dit volgens persoonlijke nadere mededeeling van den Heer C. M. Pleyte.

D.	Çaka.	Herkomst.	Aanwinst.	Litteratuur.
109	(813) (slot van D. 54)	Chin. kerkhof te Malang.	1902	Not. 1901, p. 132-133; 1902, p. 35-36, CCXIII-CCIV (Arch. Verz. 156*c*).
110	986	Solok (be W. kota Djambi).	„	Not. 1902, p. 34-35, 36, CCXV-CCXVI (Arch. Verz. 459*b*).
111	1273	Singasari (uit vijver Kjahi Napia).	(1904)	Driem. Rapporten 1904, p. 4-5. KERN in Bijdr. Kon. Inst. 7, IV (1905), p. 655-662, met afb. BRANDES in Singasari-Monographie (1909), p. 38-39, met Plaat 66.
112	..76 (*misschien* 1176?)	Singasari (pĕndopo-terras).	(1904)	Driem. Rapporten 1904, p. 2. BRANDES in Singasari-Monographie (1909), p. 39, met Plaat 66.
113	682	Dinaja (Pasoeroean).	(1904)	Driem. Rapporten 1904, p. 9-10.
114	?	Dito.	(1904)	Dito.
115	1325	Trawoelan (Modjopahit).	1908	Not. 1908, p. 27. Geborgen in de kast van den Conservator.
116	± 730?	Diëng (N°. 5).	1909	Not. 1886, p. 29, 188; 1887, p. 85; 1889, p. 131-132. Behoort bij D. 57.

Pangéan rivier

Rambahan

+ Si Goentoer

+ Soengai Lansé

Poelau Poendjoeng

Padang Lawèh +

+ = Hindoe-oudheden

N.

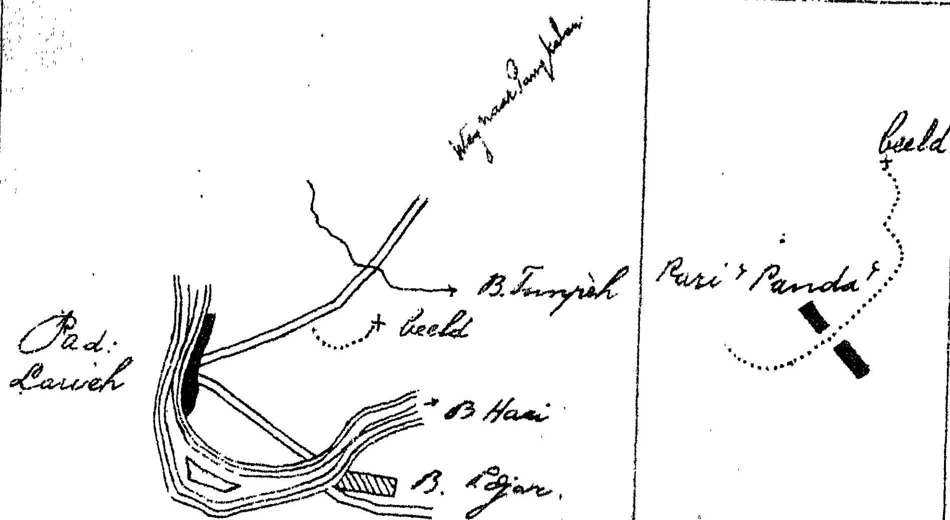
Z.

Batang Hari

Soengai Langsèr

Batang Hari

Koto Baroe
(Standplaats van den civiel Gezaghebber der Batang Hari distrikten.)

BESCHRIJVING

DER

Hindoebeelden in de Batang-Hari Districten.

UIT EEN REISVERSLAG VAN DEN Wd. ASS.-RES. L. C. WESTENENK.

(Notulen December 1909 I *d*).

Padang Lawèh.

De reis werd voortgezet in een groote prauw van den Civiel Gezaghebber, die ons te 5.30 te Padang Lawèh bracht, een nette, vriendelijke kampoeng.

Op mijn vraag naar de Hindoebeelden, die volgens door Palmer van den Broek verkregen inlichtingen ten Noorden van Padang Lawèh bij de Timpèh-rivier moesten liggen, kregen wij nergens bevredigend antwoord; ik verzocht den hoofden uitdrukkelijk in de kampoeng te zoeken naar iemand die er meer van af wist — zooals blijken zal is dit met goed resultaat geschied.

Te Padang Lawèh had men waarlijk een man gevonden die bij het „bakarang" (uit visschen gaan) naar de Timpèh, een steenen beeld had gevonden; en wij besloten er dadelijk heen te wandelen.

De weg leidde 15 min. langs het paardenpad naar Pangkalan en daarna even lang door de baloekar; na eenig zoeken vond de gids inderdaad het tot nu toe onvindbare beeld terug.

Het was een hoofdeloos Boeddhabeeld, liggend op den rug; wij zetten het op en namen verschillende maten. De hoogte is 91 c.M., de dikte 51; van knie tot knie is het beeld 90 c.M. breed; als gewoonlijk zijn de beide voetzolen van de gekruiste beenen te zien, de linkervoet rust tegen den buik; de rechterarm is geheel afgebroken, de linkerhand, tot aan de pols; het beeld zit op een dubbel lotoskussen. In den naasten omtrek

was niets bizonders te zien; wie het beeld zoo vernield heeft is niet na te gaan; dat er ooit een tweede geweest is, zooals men Palmer van den Broek verteld had, werd door den gids betwijfeld — wat natuurlijk niets zegt.

Wij leschten onzen dorst aan een waterhoudende liaan, de *àkàr ampalèh* (zoo genoemd naar den ruwen onderkant van het blad, waardoor het tot schuren aangewend wordt); deze liaan komt daar zeer veel voor; men hoort duidelijk het water ruischend naar beneden komen indien men het afgekapte stuk akar verticaal houdt.

Vermelding verdient, dat een paar honderd meter vóór men aan het beeld komt, het voetpaadje over een heuvelrug gaat, links en rechts moeras; het viel mij op dat er een grachtje gegraven en een dijkje opgegooid scheen en toen ik aan eenige oudjes vroeg wat dit beteekende, zeiden zij dat vroeger de „oerang toeo" dit de Pari' Panda' (de korte omwalling, dijk, gracht) noemden, en dat het werk van menschen moest zijn uit lang vervlogen tijden. Het is niet onwaarschijnlijk dat er verband bestaat tusschen dezen versterkten toegangsweg en het beeld.

Rambahan.

Te 11,15 legden wij te Rambahan aan om het Hindoebeeld aldaar te bezichtigen. Omtrent de kampoeng's Rambahan en Loeboe' Boelang en de bizonderheden van het Hindoebeeld, dat Amoghapâça zoude voorstellen, verwijs ik naar de bekende nota van Palmer van den Broek over de Batang Haridistrikten, en naar het reisverslag van mijn voorganger den toenmaligen Assistent Resident H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt (26 Mei tot 6 Juni 1907).

Ik merk alleen nog op dat het beeld door de inlanders *Barhálo* genoemd wordt, dat om een groot deel der mooie vlakte, waarop Rambahan ligt, een aarden wal in rechthoek opgeworpen is, en dat het beeld mij scheen te staan op een niet natuurlijk heuveltje; bij geringe uitgraving stuitte men dan ook op gebakken steen. Tijd en omstandigheden waren er echter niet naar om het onderzoek verder uit te strekken;

een archeologisch onderzoek, en uitgravingen door niet-deskundigen leveren bovendien groot gevaar op. Ik gaf echter last boven het beeld (het opschrift aan den achterkant is prachtig gaaf) een eenvoudig ilalang-afdakje te maken.

Het zou niet te verwonderen zijn dat hier, aan de samenvloeiïng van Batang Hari en Pangéan, op de ± 25 meter hooge tandjoeng met een ruim uitzicht op de Batang Hari-vlakte, een tjandi gestaan heeft van de op deze hooge vlakte wonende Hindoe's.

Soengei Lansè.

Te Soengei Lansè begonnen wij met een bezoek te brengen aan het prachtige, indrukwekkende Hindoebeeld, door C. M. Pleyte beschreven als Mahâkâla in het tijdschrift van het Bat. Genootschap (zie het bovengenoemde verslag van mijn voorganger, ook voor de overige overblijfselen uit den Hindoetijd).

De inlanders noemen dit beeld Ròtjò en daarnaar de vlakte: Padang Ròtjò. Ik verzocht den Civiel Gezaghebber ook boven dit beeld een eenvoudig afdak te doen aanbrengen.

Si Goentoer.

Aan den overkant der rivier, op de Boelan Sawah, vond ik inderdaad een heuveltje van baksteenen. Verder doorloopende vonden wij nog vier van dergelijke heuveltjes en nog meer stroom op een heuveluitlooper, waarop onmiskenbare teekenen zijn van zeer regelmatigen menschelijken arbeid; in het midden ligt in een cirkelvormigen wal van ± 8 meter middellijn een inzinking van $1^1/_2$ meter diep, om dien wal weder een cirkelvormige gracht en daaromheen voor een gedeelte weer een ronde wal met een middellijn van ± 25 meter.

Ten Westen van dezen heuvel loopt aan zijn voet een beek door een ravijntje, de Soengai Gobah, en aan den anderen oever ligt een begroeide heuvel: de Boekit Gobah, „de grafheuvel" dus; en de Toeankoe vertelde mij dat daar graven moeten zijn uit den onden tijd, dat enkele bevoorrechten ze wel eens hadden ontdekt, doch ze later niet terug konden vinden.

LIJST

van ingekomen boekwerken gedurende het 4e kwartaal 1909.

Abrahams (*I.*), Judaïsm. London 1907. 8°. (Religions ancient and modern).

Agerbeek (*A. H. B.*), Enkele gebruiken van de Dajaksche bevolking der Pinoehlanden. (Overg. uit het Tijdschrift voor Ind. taal-, land- en volkenk. deel LI). Batavia 1909. 8°.

Alting (*J. H. Carpentier*), Ph. Kleintjes, C. van Vollenhoven en W. A. P. F. L. Winckel, Vierentwintig ontwerpen over Indisch recht. Artikelen 75, 109 en 124 Regeeringsreglement met uitwerking. Leiden 1909. 8°.

Anema (*P.*), Peladjaran hal toemboeh-toemboehan, tersalin kepada bahasa Melajoe oleh Mas' Abdoe'llah. Betawi 1909 8°.

Anwyl (*E.*) Celtic religion in pre-Christian times. London 1906. 8°. (Religions ancient and modern).

Aston (*W. G.*), Shinto, the ancient religion of Japan. London 1907. 8°. (Religions ancient and modern).

Bailey (*C.*), The religion of ancient Rome. London 1907. 8°. (Religions ancient and modern).

Barnett (*L. D.*) Hinduism. London 1906. 8°. (Religions ancient and modern).

Reglement op het bouwen en sloopen in de gemeente *Batavia*. Batavia 1909. 8°.

Black (*S. B.*), Early Christianity. London 1908. 8°. (Religions ancient and modern).

Bolsius (*A.*), Une légende alfoure. (Tirage à part du tome IV, 1909, de l'Anthropos). Wien 1909. 8°.

Bom H. Gz. (C. D), De Munt van het Koningrijk der Nederlanden en van deszelfs Koloniën, van 1813 tot heden. Feestuitgave bij de heuchelijke gebeurtenis der geboorte van H. K. H. de Prinses van Oranje, enz. op Vrijdag, den 30sten April 1909. Amsterdam 1909. 4°.

Clodd (E.), Animism, the seed of religion. London 1905. 8°. (Religions ancient and modern).

Codrington (O.), A manual of Musalman Numismatics. London 1904. 8 .

Cœdès (G.), L'Inscription de Bàksĕi Càmkrŏn. Avec une note de M. A. Barth, sur la date de cette inscription. (Extr. du Journal Asiatique 1909). Paris 1909. 8°.

Cook (Stanley A.), The religion of ancient Palestine in the second Millennium B. C. In the light of Archaeology and the Inscriptions. London 1908. 8°. (Religions ancient and modern).

Da Costa's kompleete dichtwerken uitgegeven door J. P. Hasebroek. 3 dln. Negende druk. Leiden z. j. 8°.

Craigie (W. A.), The religion of ancient Scandinavia. London 1906. 8°. (Religions ancient and modern).

Darmåwinåtå (Raden), Lajang étoeng awangan kanggo ing pangkat anjar. Tinoeroen såkå ing temboeng Walånda anggitané toean H. Radersma. Djilidan ångkå I, 1—10. Djilidan ångkå II, 11—20. Batawi 1909. 8°.

Davids (T. W. Rhys), Early Buddhism. London 1908. 8°. (Religions ancient and modern).

Dissel (Th. van), Verzameling van circulaires, bepalingen en beslissingen betrekking hebbende op den pandhuisdienst. Jaargangen 1903 t/m. 1907, met klapper.

Idem jaargang 1908 met klapper. Batavia 1909. 8°.

Divakaravamsa 1812-1870 *(Chao Phraya)*, The history and legend of the Phra Prathama cetiya (in the Nakhon Chaisi circle) compiled by —, printed according to the copy preserved in the National Library. Bangkok 128 (1909) 8°.

Djilantik (*Goesti Poetoe*) en Ida Bagoes Oka, Adi-Agama, Oud Balisch Wetboek, op last van den resident van Bali en Lombok in het Hoog-Balisch vertaald. 3 stukken. Batavia 1909 8°.

Dozy (*G. J.*), zie N. de Roever.

Erp (*T. van*), Tjandi-Mendoet. Een kort verslag betreffende de jongste herstellingen en eenige opmerkingen omtrent de architectonische waarde van den tempel, den oorspronkelijken toestand van het dak en van de bekroning van het voorportaal. (Overgedr. uit het Tijdschrift voor Ind. taal-, land- en volkenk. deel LI). Batavia 1909 8°.

Esser (*B. J.*), Zending en polygamie. De gedragslijn der christelijke zending ten opzichte der veelwijverij historisch toegelicht. Academisch proefschrift. Baarn 1905. 8°.

Faes (*J.*), Over de erfpachtsrechten uitgeoefend door Chineezen en de occupatie-rechten der inlandsche bevolking, op de gronden der particuliere landerijen ten westen der Tjimanoek. (Antwoord aan Mr. J. Sibenius Trip op zijne artikelen in het Bat. Nieuwsblad van Juni 1901). Buitenzorg (1902). 8°.

Gedenkboek 1859-1909. Nederlandsch-Indische levensverzekering en lijfrente-maatschappij, z. p. en j. 4°.

De *Gedichten* van den *Schoolmeester*, uitgegeven door Mr. J. van Lennep. Verbeterde uitgave. Amsterdam z. j. 8°.

De Dichtwerken van *P. A. de Genestet*. Verzameld en uitgegeven door C. P. Tiele. Dertiende druk. Amsterdam z. j. 8°.

Giles (*H. A.*), Religions of ancient China. London 1905. 8°. (Religions ancient and modern.).

Groneman (*J.*), De vermeende Boeddha-relieken. (Overg. uit het Bat. Nieuwsblad van 4 November 1909). Batavia. 8°.

A history of *Gujarat* bij Mîr Abû Turâb Valî. Edited with introduction and notes bij E. Denison Ross. Calcutta 1908. 8°. (Bibliotheca Indica).

Haddon (*A. C.*), Magic and Fetishism. London 1906. 8°. (Religions ancient and modern).

Harrisson (*J. Ellen*), The religion of ancient Greece. Londen 1905. 8°. (Religions ancient and modern).

Hazeu (*G. A. J.*), Eine Metalltrommel aus Java. (Separät-Abdruck aus: „Internationales Archiv für Ethnographie", Bd. XIX) 1909. 8°.

Herz (*M.*), Das heutige Neuseeland. Land und Leute. Berlin 1909. 8°.

De *Islam* in de Bataklanden. Vragenlijst met gedeeltelijke beantwoording. Leiden 1909. 8°. (Uitgaven van het Bataksch Instituut N°. 2).

Kipling (*J. Lockwood*), Beast and man in India. (A popular sketch of Indian animals in their relations with the people). London 1904. 8°.

Knebel (*J.*), Over de plaatsen van de hoogste vereering (poendèn) en eenige andere bijzonderheden in de afdeeling P̊ån̊år̊åg̊å. (Overg. uit het Tijdschrift voor Ind. taal-, land- en volkenk. deel LI). Batavia 1909. 8°.

Lauterer (*J.*), China, das Reich der Mitte einst und jetzt. Leipzig 1910. 8°.

Leclercq (*J.*), Les restes de la civilisation Hindoue à Java. Bruxelles 1897. 8°.

Lennep (*J. van*), Werken. 12 dln. Leiden z. j. 8°.

Leuba (*J. H.*), The Psychological origin and the nature of religion. London 1909. 8°. (Religions ancient and modern).

Middelberg (*E.*), Geologische en technische aanteekeningen over de goudindustrie in Suriname. Uitgegeven op last van den Gouverneur van Suriname. Amsterdam 1908. 4°.

Modigliani (*E.*), Viaggio in Malesia. Resultati Zoologici. 3 t. Genova 1898-1909. 8°.

Amico Monita rebus novis adversanti. Carmen Francisci Tranquillini *Moltedo*, Neapolitani in certamine poetico Hoeufftiano magna laude ornatum. Opusculum addendum fusciculo carminum. Amstelodami 1909. 8°.

Natawisastra (*Mas*), Wawatjan Bispoeradja disalin tina basa Malajoe. Batawi 1909. 8°.

Padmāsoesastrā (Ki), De Javaansche taal. Batavia 1908. 8°.
Pandhuisdienst, Zie Th. van Dissel.
Ecloga XI Sioe Ovis peculiaris Carmen Johannis *Pascoli* ex castro sancti mauri in certamine poetico Hoeufftiano magna laude ornatum. Amstelodami 1909. 8°.
Petrie (W. M. Flinders), The religion of ancient Egypt. London 1908. 8°. (Religions ancient and modern).
Phoa Tjoen Hoaij, Tjerita sasoedahnja kaja baroe beroentoeng. Batavia 1909. 8°.
Picton (J. Allanson), Pantheism, its story and significance. Londen 1905. 8°. (Religions ancient and modern).
Pinches (Th. G.), The religion of Babylonia and Assyria. London 1906, 8°. (Religions ancient and modern).
Pleyte (C. M.), Artja Domas, het zielenland der Badoej's. (Overgedr. uit het Tijdschrift voor Ind. taal-, land- en volkenk. deel LI). Batavia 1909. 8°.
Ramakrishnananda. (Swami), The Uinverse and man. Vedanta philosophy. Madras. z.—j. 8°.
Raymond (G. Lansing), Art in theory. An introduction to the study of comparative aesthetics. Second edition, rivised. New-York, London 1909. 8°.
Raymond (G. Lansing), The representative significance of form. An essay in comparative aesthetics. Second edition, revised. New-York, London 1909. 8°.
Raymond (G. Lansing), Poetry as a representative art. An essay in comparative aestheties. Fifth edition, revised. New-York, London, 1909. 8°.
Raymond (G. Lansing), Painting, sculpture and architecture as representative arts. An essay in comparative aesthetics. Second edition, revised. New-York, London. 1909. 8°.
Raymond (G. Lansing), The Genesis of art-form. An essay in comparative aesthetics showing the indentity of the sources, methods, and effects of composion in music, poetry, painting, sculpture and architecture. Third edition, revised. New York, London 1909. 8°.

Raymond (*G. Lansing*), Rhythm and harmony in poetry and music together with musie as a representative art. Two essays in comparative aesthetics. Second edition, revised. New-York, London 1909. 8°.

Raymond (*G. Lansing*), Proportion and harmony of line and color in painting, sculpture, and architecture. An essay in comparative aesthetics. Second edition, revised. New-York, London 1909. 8°.

Raymond (*G. Lansing*), The essentials of aesthetics in music, poetry, painting, sculpture and architecture. New-York 1909. 8°.

Raymond (*G. Lansing*), Dante and collected verse. New-York, London 1909. 8 .

Report of the *international opium commission.* Shanghai Febr. 1 to Febr. 26, 1909. Vol. I. Repport of the proceedings. Vol. II. Report of the Delegations. Shanghai 1909. fol.

Rinkes (*D. A.*), Abdoerraoef van Singkel. Bijdrage tot de kennis van de mystiek op Sumatra en Java. Academisch proefschrift. Heerenveen 1909. 8°.

Roever (*N. de*), Het leven van onze Voorouders. Voorgezet door Dr. G. J. Dozy. Geïllustreerd. 6 deelen. Amsterdam z. j. 8°.

Roll (*H. F.*), Is reorganisatie van de School tot opleiding van Inlandsche Artsen nogmaals noodig? Dordrecht 1909. 8°.

Roon (*J. van*), Een en ander over kaartprojecties. Bat. 1909 8°.

Sandick (*L. M. W. van*), Chineezen buiten China. Hunne beteekenis voor de ontwikkeling van Zuid-Oost-Azië speciaal van Nederlandsch-Indië. 's Gravenhage 1909. 8°.

Schuurmans (*N. W.*), Riwajat doea orang mata² dengan koeboer hantoe. Terambil daripadi „Pewarta Boemi". Amsterdam 1909. 8°.

Nota van toelichting betreffende de Simeloengoensche landschappen *Siantar*, Panei, Tanah Djawa en Raja. (Overgedr. uit het Tijdschrift voor Ind. taal-, land- en volkenk. deel LI). Batavia 1909. 8°.

Soedirdjò (*Mas Kartò*), Madoereesche vertaling van Wisselink's eerste verzameling van vraagstukken. Batavia 1909 8°.

Spence (*L.*), The mythologies of ancient Mexico and Peru. London 1907. 8°. (Religions ancient and modern).

Squire (*Ch.*), The mythology of ancient Britain and Ireland. London 1906. 8°. (Religions ancient and modern).

Rapport betreffende een *onderzoek* naar in te voeren *stoomvaartdiensten* op rivieren in *Midden-Sumatra*, met bijlagen. Batavia 1909. 8°.

Rapport betreffende *terreinverkenningen en een spoorwegplan voor Midden-Sumatra.* Batavia 1909. 8°.

Sterkteberekening van stoomketels. (Extra-bijvoegsel der Javasche Courant 24/12-1909). Batavia. 8°.

Syed (*Ameer Ali*), Islâm. London 1909. 8°. (Religions ancient and modern).

Uilkens (*J. A.*), Tjarita Djahidin, disoendakeun koe M. Moehamad Rais. Batawi 1909. 8°.

Vivekananda (*Swami*), Inspired talks. (Recorded bya disciple during the seven weeks at Thousand Island Park). Vedanta philosophy. Madras. z. j. 8°.

Wely (*F. P. H. Prick van*), Fransche studiën en kritieken. I. Kantteekeningen bij de grammaire van Robert. Weltevreden 1909. 8°.

Wenneker (*C. W. J.*), Over de Maleische woorden hati, limpah, djantoeng. Met redactioneel naschrift door D. van Hinloopen Labberton. (Overg uit het Tijdschrift voor Ind. taal-, land- en volkenk. deel LI). Batavia 1909. 8°.

Wigley (*F. G.*), Chronological tables of the Indian Statutes compiled, under the orders of the government of India. Calcutta 1909. 8°.

Wignjoamidarmo (*Mas*), Baboeroeqhan bettjeg. Batawi 1909. 8°.

Wirijo (*Soedjånå*), Bab pagawéjané wong wadon. 2e druk. Batawi 1909. 8°.

Wolff (*W.*), Im malaiischen Urwald und Zinngebirge. Berlin z. j. 8°.

LIJST

der voorwerpen, die in het jaar 1909 voor de Archaeologische Verzameling zijn verkregen.

23ste Vervolg van den Catalogus.

A. VOORWERPEN VAN STEEN.

66*c*. (Invent. 4957). **Çiwa Goeroe.** *Askeet* als Çiwa Goeroe voorgesteld doch zonder glorie of drietand. In de rechterhand het bidsnoer, in de linker de keṇḍi. Het gelaat vertoont een puntigen kinbaard. Het hoofdhaar is hoog opgewerkt in djaṭavorm. Over den linkerschouder valt de slip van den priesterband. Het kleed is òf zeer doorzichtig, òf niet voorgesteld. Het beeld is in vrij vlak reliëf gebeiteld in bruinen zandsteen tegen een van boven afgerond zeer diep ruggestuk. Hoog 57.5 — Not. Juli 1909 pag. 107 en Sept. 1909 pag. 155. Gevonden in een milikveld, waaruit nog enkele behouwen steenen te voorschijn kwamen. Deze vormden het voetstuk, waarop het beeld stond. Zeer waarschijnlijk hebben wij hier met een voormalige patapaän te doen. Opgegraven door den inlander Madhani 2½ voet diep in de desa Tji-Paraj, distr. Tji-Peudjeuh, afd. Bandoeng, res. Preanger Regenschappen.

(**N.B.** Het tot nog toe eerste beeld van een ciwaïtisch askeet. Zie voor dat van een Boeddhistischen monnik Brandes. Tijdschr. I. T. L. en V. dl. XLVIII).

163*c*. (Invent. 5001). **Ganeça.** *Vierarmig*, zittend op een rechthoekige steenplaat tegen een smal ruggestuk, dat tegelijk de glorie vormt. (Verg. N°. 163). Het beeld is zwaar beschadigd. De beide rechterarmen zijn weggebroken. Het bid-

snoer in de rechterachterhand is nog zichtbaar. Links voert de god boven de bijl, die *met de snede naar binnen staat* (verg. 163). In de linkervoorhand is het bakje, waarin de slurf rustte, weggebroken. De haartooi is meer breed dan hoog. Slang als oepawîta. De bovenarmband is van zeer bijzonderen vorm. Hoog 56. Hoogte van het voetstuk 10.5. — Not. Nov. 1909 pag. 167. Aangetroffen in de desa Tji-beöt, contrôle afd. Tji-tjalengka, reg. Bandoeng, res. Preanger Regentschappen.

209*f*. (Invent. 4952). **Garoeḍa,** zittende in *silâ*-houding op een lotuskussen, dat rust op een rechthoekige steenplaat, de handen tegen elkaar omhoog geheven onder den afgebroken snavel. Het beeld is zeer fraai en zorgvuldig bewerkt. De uitgespreide vleugels en staart vormen het ruggestuk. Het hoofdhaar is achter in een wrong van krullende lokken opgebonden (z. g. *sanggoel*). Over het midden valt een geplooide haarband naar achteren, waarover een toempalvormig ornament ligt. De klauwvormige voeten liggen met de zolen naar boven. Het beeld is voorzien van oepawîta, halsketen, dubbele bovenarmbanden, pols- en enkelringen, groote ringvormige oorsieraden en sjerp. De slippen van die sjerp hangen naast de gordeleinden voor het lotuskussen af.

Daar de Garoeḍa een sĕmbah maakt, heeft vermoedelijk tegenover dit beeld een groot Wisnoebeeld gestaan. Hoog 84. — Not. Febr. en Juni 1909 pag. 37 en 87. Opgegraven door den inlander Madjasa van de desa Karangwangkal, afd. Poerwokerto, res. Banjoemas in een sawah.

355. (Oud nummer, opnieuw gebruikt). (Invent. 4970). **Voetstuk** in den vorm eener lingga, op het bovenvlak is een cirkelvormige uitdieping, waarin een beeld kan gestaan hebben. Hoog 45. — Not. Juli 1909 pag. 155. Gezegd van den Goenoeng Galoenggoeng distr. Indihiang, afd. Soekapoera, res. Preanger Regentschappen. Aangetroffen op het erf van den Ass. res. van Tasik-Malaja.

449*f*. (Invent. 5002). **Voetstuk** van bruingelen *zandsteen*. Vierzijdig naar den voet afgerond met eene vierkante uitholling, die vermoedelijk gediend heeft om een lingga in te plaatsen. Eromheen eene ruw gebeitelde versiering van toempals, /\ waarboven een parelrand; een en ander vrij verwoerd. Hoog 23, breed 34. — Not. Nov. 1909 pag. 167. Aangetroffen in de dèsa Tji-beët, contrôle afd. Tji-tjalengka, reg. Bandoeng, res. Preanger Regentschappen.

454*a*. (Invent. 4978). **Ornamentstuk** (Fragment) met reliëfwerk, voorstellende zaden van de lotusbloem. Hoog 21. — Not. Sept. 1909 pag. 156. Aangekocht in Juni 1909 in de dèsa Diëng Wètan, distr. en afd. Wonosobo, res Kadoe.

460*a*. (Invent. 4973). **Bas-reliëf** (Fragment van een) voorstellende een behangselornament, gevormd door eene nabootsing van à-jour gewerkte tegels in 5 rijen van 4. Daaronder loopt een rand van lotuszadenmotieven en nog lager een band bestaande uit ruitvormige rozetten. Aan de achterzijde zit een zwaar dwarsstuk, waarmede het geheele stuk waarschijnlijk indertijd in een tempelmuur bevestigd is geweest. Hoog 45. — Not. Sept. 1909 pag. 156. Aangekocht in Juni 1909 in de dèsa Diëng Wètan, distr. en afd. Wonosobo, res. Kadoe.

460*b*. (Invent. 4974). **Ornamentstuk.** Pyramidevormig topstuk met aan den onderkant een steenen pen, die wel gediend zal hebben om het stuk op een dak- of muurhoek te bevestigen. Het is aan de vier zijden versierd met drie rijen van kleine antefixen evenals de urn van Madioen N°. 373*b*. Langs den onderkant loopt een soort balkornament. Het geheel herinnert aan de lijkverbrandingstoestellen van Bali. Aan den bovenkant is eene uitholling. Hoog 32, — Not. Sept. 1909 pag. 156. Aangekocht in Juni 1909 in de dèsa Diëng Wètan, distr. en afd. Wonosobo res. Kadoe.

460*c*. (Invent. 4975). **Ornamentstuk** als 460*b*, maar met twee rijen antefixen. De steenen pen is hier zeer lang en spits toeloopende. Hoog 33. — Not. Sept. 1909 pag. 156. Aangekocht in Juni 1909 in de dèsa Diëng Wètan, distr. en afd. Wonosobo, res. Kadoe.

460*d*. (Invent. 4976). **Ornamentstuk?** Bestaande uit een plat vierkant onderstuk, waarom een rand van antefixen loopt. Daarboven bevindt zich aan eene zijde slechts een balkornament als bij 460*b* en 460*c* en daarboven een drietal antefixen. Deze versiering steunt tegen een steenstuk, halfkegelvormig bijgewerkt; wellicht, dat er iets omheen gedraaid heeft. Hoog 22 — Not. Sept. 1909 pag. 156. Aangekocht in Juni 1909 in de dèsa Diëng Wètan, distr. en afd. Wonosbo, res. Kadoe.

460*e*. (Invent. 4977). **Bas-relief** vermoedelijk uit een der daken van de Diëng-tempels; bestaande uit een vierkant nisje, waarin een kleine lingga op een dubbel kussen is afgebeeld. Hoog 21,5. — Not. Sept. 1909 pag. 156. Aangekocht in Juni 1909 in de dèsa Diëng Wètan, distr. en afd. Wonosobo, res. Kadoe.

460*f*. (Invent. 4979). **Ornamentstuk** (Fragment) met reliëfwerk voorstellende bladmotieven. Hoog. 10.5. — Not. Sept. 1909 pag. 156. Aangekocht in Juni 1909 in de dèsa Diëng Wetan, distr. en afd. Wonosobo, res. Kadoe.

465*a*. (Invent. 4958). **Polynesisch beeld** (Oud-Soendaasch). Zeer ruw gebeiteld, zittende met opgetrokken knieën, de handen voor de borst aanéëngelegd en het zeer plat gehouwen gelaat omhoog gewend evenals dat der kleinere zielebeeden. Een zware haardos valt aan de rugzijde af. Hoog 1,18 — Not. Sept. 1909 pag. 155. Zie ook Bijdr. T. L. en V. dl. IV, p. 102 en Tijdschr. Ind. T. L. en Volk. dl. 41 blz. 289. Aangetroffen op het erf van den kawedanan in de desa Tji-Sondari, district Tji-Sondari, afd. Bandoeng, res. Pre-

anger Regentschappen. En volgens opgave van den schrijver aldaar, afkomstig van Goenoeng Tambang roejoeng.

465*b*. (Invent. 4959). **Polynesisch beeld** (Oud-Soendaasch). Van een roodachtige steensoort, zittende in *silå*-houding met de handen voor de borst tot sembah omhooggeheven. De hals en de rechterarm zijn met cement bijgewerkt. Hoog 54. — Not. Sept. 1909 pag. 155. Aangetroffen op het erf van de kawedanaan in de desa Tji-Sondari, distr. Tji-Sondari, afd. Bandoeng, res. Preanger Regentschappen, was volgens opgave van den desaschrijver herkomstig uit de dèsa Tji-Pèla in distr. Tji-Sondari.

465*c*. (Invent. 4960). **Polynesisch beeld** (Oud-Soendaasch). Zelfde houding als 465*b*. Het hoofd is afgebroken. De steensoort is iets lichter. Hoogte van den romp, met het hoofd 525. — Not. Sept. 1909 pag. 155. Aangetroffen op het erf van de kawedanaan in de desa Tji-Sondari, distr. Tji-Sondari, afd. Bandoeng, res. Preanger Regentschappen; was volgens opgave van den desaschrijver, herkomstig uit de dèsa Tji-Pèla in het distr. Tji-Sondari.

465*d*. (Invent. 4961). **Polynesisch beeld** (Oud-Soendaasch). Zelfde houding als 465*a*. Aan de rechterzijde beschadigd. Hoog 41 — Not. Sept. 1909 pag. 155. Aangetroffen op het erf van de kawedanaan in de desa Tji-Sondari, district Tji-Sondari, afd. Bandoeng, res. Preanger Regentschappen; was volgens opgave van den desaschrijver, herkomstig uit de de dèsa Tji-Pèla in het district Tji-Sondari.

465*e*. (Invent. 4962). **Polynesisch beeld** (Oud-Soendaasch). Zittende met de handen voor den buik. Hoog 40 — Not. Sept. 1909 pag. 155. Aangetroffen op het erf van de kawedanaan in de desa Tji-Sondari, distr. Tji-Sondari, afd. Bandoeng, res. Preanger Regentschappen.

465*f*. (Invent. 4965). **Polynesisch beeld** (Oud-Soendaasch). Zittende met het rechterbeen naar voren gelegd en het linkerbeen opgetrokken. De linkerhand rust op den rechterschouder. De rechterarm is voor den buik gelegd. Hoog 42 — Not. Sept. 1909 pag. 155. Afkomstig uit den koffietuin Boen Tjilik, ten Oosten van Malangbong, Goenoeng Tjakra Wati, op de grens van Preanger Regentschappen en Tji-rĕbon, zie foto v. K. N°. 73. Aangetroffen op het erf van den Ass. res. van Tasik-malaja.

465*g*. (Invent. 4966). **Polynesisch beeld** (Oud-Soendaasch). Zittende als 465*f*, doch met beide armen over de borst gekruist (z. g. sidakĕp). Hoog 32. — Not. Sept. 1909 pag. 155. Afkomstig uit den koffietuin Boen Tjilik ten Oosten van Malangbong, Goenoeng Tjakra Wati, op de grens van Preanger Regentschappen en Tji-rĕbon. Aangetroffen op het erf van den Ass. res. van Tasik-malaja.

465*h*. (Invent. 4967). **Polynesisch beeld** (Oud-Soendaasch). Nagenoeg vormloos. Hoog 41 — Not. Sept. 1909 pag. 155. Afkomstig van Lingga Wangi, distr. Singaparna, afd. Soekapoera, res. Preanger Regentschappen. Op deze plek stond eenmaal de beschreven steen N°. 26 van de Arch. Verzameling. De plaatsnaam is niet Gĕgĕr handjoeang, maar Lingga Wangi.

465*i*. (Invent. 4968). **Polynesisch beeld** (Oud-Soendaasch). Vrij onduidelijk, zittende met de handen op de knieën. Hoog 45. — Not. Sept. 1909 pag. 155. Afkomstig van Lingga Wangi. Op deze plek stond eenmaal de beschreven steen No. 26 van de Arch. Verz. De plaatsnaam is niet Gĕgĕr handjoeang, maar Lingga Wangi, distr. Singaparna, afd. Soekapoera, res. Preanger Regentschappen.

465*k*. (Invent. 4969). **Polynesisch beeld** (Oud-Soendaasch). Aap (?). Zittende met de handen voor den buik. Hoog 41 —

Not. Sept. 1909 pag. 155. Afkomstig van Lingga Wangi. Op deze plek stond eenmaal de beschreven steen No. 26 van de Arch. Verz. De plaatsnaam is niet Gĕgĕr handjoeang, maar Lingga Wangi, distr. Singaparna, afd. Soekapoera, res. Preanger Regentschappen.

465*l*. (Invent. 4971). **Polynesisch beeld** (Oud-Soendaasch). Nagenoeg vormloos. Hoog 32. — Not. Sept. 1909 pag. 155. Aangetroffen op het erf van den Ass. res. van Tasik Malaja. Gezegd van den Goenoeng Galoenggoeng, distr. en afd. Soekapoera res. Preanger Regentschappen.

465*m*. (Invent. 4972). **Polynesisch beeld** (Oud-Soedaasch). Bij het middel afgebroken. De handen zijn voor de borst omhooggeheven. Hoog 44. — Not. Sept. 1909 pag. 155. Aangetroffen op het erf van den Ass. res. van Tasik Malaja. Gezegd van den Goenoeng Galoenggoeng, distr. Indihiang, afd. Soekapoera, res. Preanger Regentschappen.

470*a*. (Invent. 4922) **Polynesisch beeld**. Zittend met opgetrokken knieën, de handen voor de borst inéén geslagen en het gelaat omhoog gericht. In den bodem is een holte aangebracht 4,5 c.M. diep, waarin een pen kon gestoken zijn geweest, ter bevestiging. Hoog 23. — Not. Jan. 1909 pag. 24 en 63. Gevonden in de Lematang-rivier, beneden Lahat, residentie Palembang.

B. VOORWERPEN VAN METAAL.

596*d*. (Invent. 4998). **Boeddha** (Çakyamoeni). *Brons. Tweearmig*, staande, de rechtervoet is weggebroken. Het hoofd was er los bij. Gewoon Boeddhakapsel. Lange oorlellen en geluksrimpels. De rechterhand is in abhāya-mudrā opgeheven; de linker in vitarka-mudrā. Het monnikskleed hangt over den linkerarm lang af. Langs den onderrand van het kleed loopt een gebloemd randje. Het beeld is goed gevormd. De handen zijn zeer fraai. Hoog met het hoofd 25. — Not. Aug.

1909 pag. 137 en 159. Gevonden met acht ijzeren werktuigen aan den voet van den Lawoe bij het opruimen van een heiligen grafheuvel in het onderdistrict Karanganjar, afd. Sragen, res. Soerakarta.

596*e*. (Invent. 5000). **Boeddha** (Çakyamoeni). *Brons. Tweearmig*, staande in een zeer doorzichtig monnikskleed, waardoor het beeld naakt schijnt. Het lotoskussen, dat naar de verdikking aan de voetzolen te oordeelen aanwezig is geweest, is verdwenen. Van de glorie is het gat, waarin die bevestigd is geweest aanwezig. Daarin is het overblijfsel van een koperen staafje te zien. De glorie zelf is verdwenen. De haartooi is de gewone. De rechterhand is opgeheven in abhāya-mudrā. De linker is afgebroken. Hoog 12,4. — Not. 27 Sept. 1909 pag. 140. Gevonden in een opengewerkte dagob op het derde terras van den Boroboedoer door Kapt. C. T. v. Erp. Zie foto v. Erp = Oudh. foto B. G. N°.

639*b*. (Invent. 4999) **Çakti.** *Brons.* Vermoedelijk de witte Tārā. *Tweearmig.* Zittende in diamantenpose op een lotuskussen, dat rust op een plat rechthoekig voetstuk met een lichte verhooging. Aan de beide linkerhoeken is dit voetstuk beschadigd. Van de groote, ronde glorie, die het lichaam omgaf, is alleen een fragment aanwezig, waarop een parelrand zichtbaar is. Op de naarvoren gebrachte handen ligt eene geopende bloem (lotus?). In den haartooi zit een Boeddhabeeldje (?). Boven de ooren draagt ze rons (oorblaadjes), voorts haarlokken afhangend over de schouders en lange oorhangers, halsketen, boven- en benedenarmbanden, enkelringen en een kleedje in limarpatroon met vertikale strepen en bloemmotieven. Om de bovenarmen is een band geslingerd, die achter den rug doorloopt. De slippen, die vermoedelijk tegen de glorie waren uitgespreid, zijn afgebroken. Hoog 10,7. — Not. Sept. 1909 pag. 157. Aangeboden door den Heer T. H. Overduyn. Gevonden in de desa Banjoe-moedal, afd. Pĕmalang res. Tĕgal.

716*a*. (Invent. 4997). **Râkshasa** (vrouwelijke). *In de zon gebakken klei.* Neergehurkt. In de rechterhand een kort zwaard; de linker steunt op de knie. Het beeldje is vrij onduidelijk. Het kapsel schijnt een *sanggoel* (verg. Garoeḍa N°. 209*f*), met over het achterhoofd naar beneden hangend sluiertje. Het gelaat is omgeven door een hoofdband. Om den hals zien wij een eenvoudigen keten met middenversiering. Het kleed met voorplooi als bij de Balineesche beelden is *laat-Javaansch.* Het beeldje is van onderen open en van binnen hol. Hoog 10,2. — Not. Aug. 1909 pag. 129. Gevonden in een sawah van dèsa Kotah-Bedah, distr. en afd. Panaroekan res. Besoeki.

823*a*. (Invent. 4938). **Wierookbrander.** *Brons.* Met rond handvat, waarop eene opstaande, driehoekige, geornamenteerde versiering is aangebracht, die zich aansluit bij een dito liggende. De bodem ontbreekt en ook de buik is onderaan sterk beschadigd. In den buik zijn drie kruisvormige luchtgaten aangebracht. Grootste middellijn 12,5. Hoogte 7. De bij dit stuk gevonden losse ring 823*b* (Invent. 4939), is denkelijk het fragment van een daarbij behoord hebbende voet of deksel. — Not. Juni 1909 pag. 90. Gevonden met N°s. 823*b*, 892*v*, 921*b*, 927*a*, 931*a*, 1003*b*, 1106*d*, 1109*c*, 1691*d*, 1779*d*, 1919*d* en 1924*c* in de desa Matjanan, onderdistr. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kediri.

823*b*. (Invent. 4939). **Voet.** *Brons.* (Fragment van een) of deksel bij 823*a* (?). Middellijn 9,6. — Not Juni 1909 pag. 90. Gevonden met 823*a* enz. in de desa Matjanan, onderdistr. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kediri.

831*d*. (Invent. 4928). **Pot.** *Brons.* Kendilvormig alzoo: platrond, wijdbuikig, met ronde ondervlakte en met een omgebogen rand. Aan weerszijden een oog, waaraan een vrij zware, geornamenteerde ketting is bevestigd, bestaande uit vier tweemaal gedraaide schakels, die door een dwarsstuk

verbonden zijn met een haakvormig gebogen handvat. Hoogte met den ketting 30, zonder den ketting 9. Middellijn 11. — Not. April 1909 pag. 78. Gevonden in de desa Bakalan distr. Boeloelawang afd. Malang, res. Pasoeroean met N°. 1084*a* en een bord van groen verglaasd aardewerk (niet opgenomen in de verzameling).

853*d*. (Invent. 4919). **Staatsiewapen.** z. g. tjandrahâsa. Boog of sikkel van *brons* met scherpen bovenrand. Aan den binnenkant van den boog een korte, holle steel met horizontale lijnversiering, die breed uitloopt als 853*b*. De uiterste punt is afgebroken. Lengte van den boog 106, lengte van den steel 34. — Not. 18 Jan. 1909, pag. 23 en 37. Gevonden nabij de desa Tjibogohilir v/h. district Darangdan der afd. Krawang, resid. Batavia.

853*e*. (Invent. 4920). **Staatsiewapen** z. g. tjandrahâsa. Boog of sikkel van *brons* met scherpen bovenrand. Aan den binnenkant van den boog een korte, holle steel met horizontale lijnversiering als 853*d*. De steel loopt breed uit. Beide punten zijn afgebroken. Lengte van den boog 78; lengte van den steel 31,5. Not. 18 Jan. 1909 pag. 23 en 37. Gevonden nabij de desa Tjibogohilir, v/h. district Darangdan der afd. Krawang, resid. Batavia.

892*v*. (Invent. 4940). **Bidschel.** *Brons*, als voren, het meest overeenkomend met 892*u*. De ring, waardoor de klepel met het handvat bevestigd was, is verdwenen. Hoog 14, 5. — Not. Juni 1909 pag. 90. Gevonden met 823*a* enz. in de desa Matjanan, onderdistr. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kediri.

921*b*. (Invent. 4941). **Bidschel.** *Brons*. Met eene, nog niet in de collectie voorgekomen versiering op den steel. Deze bestaat uit een dunnen ring, die door een vertikaal spijltje in tweeën gedeeld is, en waaruit zich aan weerszijden een spiraaltje naar beneden buigt. Voor en achter den ring staan

driehoekige versierselen. Er boven op een driepuntig ornamentje. Hoog 12,5. — Not. Juni pag. 90. Gevonden met 823*a* enz. in desa Matjanan, onderdistr. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kediri.

927*a*. (Invent. 4942). **Handvat.** *Brons.* De versiering bestaat uit een lingga met, aan de vier zijden van den voet opstaande bladornamenten en kleine dito puntige spiraaltjes. Hoog 10. — Not. Juni 1909 pag. 90. Gevonden met 823*a* enz. in de desa Matjanan, onderdistr. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kediri.

931*a*. (Invent. 4943). **Bidschel.** *Brons.* Op den steel staat eene achtspakige tjakra met vlamachtige ornamentjes. Hoog 14,5. — Not. Juni 1909 pag. 90. Gevonden met 823*a* enz. in de desa Matjanan, onderdistr. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kadoe.

1003*b*. (Invent. 4944). **Ovale dierklok** van gepolijst *brons;* als boven beschreven met eene randversiering in den vorm van doorloopend vlechtwerk om den cylindervormigen ring, boven op de klok. Aan weerszijden eindigt dit vlechtrandje in een ornament, dat aan een snavel doet denken met aan weerszijden een oog. Bij deze klok werd een ketting gevonden (Invent. 4944*a*) van archaeisch model, bestaande uit negen dubbele schakels, die op de bekende wijze zijn aanéén gegoten. (Verg. de kettingen der tempellampen). In de klok hangt een klepel van den gewonen vorm. Hoogte zonder ketting 18, met ketting 27. Grootste middellijn 20,3. — Not. Juni 1909 pag. 90. Gevonden met 823*a* in de desa Matjanan, onderdistr. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kediri.

1070*a*. (Invent. 5003). **Keteltrom.** *Brons.* Met No. 1071*f* in stukken aangetroffen.

Aanwezig zijn:

a. Nagenoeg de helft van het bovenvlak met deelen van het bolvormig deel van den mantel eraan vast.

b, *c*. Twee fragmenten van het bolvormig deel van den mantel; *b*. met gietnaad en *c*. met oorfragment.

d, *e*. Twee fragmenten van het vlakke deel van den mantel, beide met oorfragmenten.

Vier fragmenten van ooren.

f. Een fragment van het vlakke deel van den mantel op den naad tusschen het bolvormige en het vlakke deel.

g. Een deel van den mantel op één der gietnaden.

h. Een fragment van den voet op den naad tusschen het vlakke deel en den voet. Voorts nog eenige waardelooze stukken. Deze fragmenten wijzen het volgende uit:

Het bovenvlak. De diameter ervan bedraagt 61,5 c.M. De dikte van het metaal aan het bovenvlak bedraagt van 5—2 m.M. De dikte van den mantel bedraagt 1 m.M. Deze trom was aanmerkelijk dunner dan de daarbij gevondene. In het midden van het bovenvlak in hoog reliëf een *twaalf*-stralige ster met een diameter van 15 c.M. In de driehoekige ruimten tusschen de stralenbeenen zijn harceeringen aangebracht, die evenwijdig aan de stralenbeenen tegen elkaar in loopen. (Zie Heger Tafel XXXI 6). Hieromheen loopen zes ornamentzonen, telkens afgescheiden door twee- of drie dubbele concentrische cirkels. De binnenste zone is versierd met een *oogenornament*, bestaande uit „gecentreerde" cirkeltjes. Daarop volgt een vertikaal harceerwerk (H. Tafel XLI 26). De 6 c.M. breede hoofdzone is versierd met een *pauweveerornament*. Verg. H. Tafel XXXII 1, en tekstband bl. 161, waarvan dit echter een weinig afwijkt, daar het eenvoudiger is van constructie. Mogelijk verkeert dit hoofdornament in een onder stadium. Aan de binnenzijde ervan ontbreken de oogen. De vierde zone vertoont een ornament, bestaande uit van rechts naar links *vliegende vogels* als op Tafel XXXVII 13 bij H. Alleen hebben de vogels op de hier beschreven trom een fijneren, spits toeloopenden snavel. De afstand tusschen snavel en staart van twee opéénvolgende vogels bedraagt 7,3 c.M. De vijfde zone bevat weder een *oogenornament* en de zesde een *vertikaal harceerwerk*. De buitenste zone 4,3 c.M. breed,

is niet geornamenteerd. Sporen van op het bovenvlak geplaatste kikvorschen worden niet aangetroffen. Binnen tegen de plaats, waar de ster is aangebracht, bevindt zich een verdiept cirkelvlak 7,4 c.M. in middellijn. Het middelpunt ligt op 1 c.M. afstand van dat van de ster.

De Mantel. De mantel bezat blijkbaar slechts twee vertikale gietnaden.

Het buikvormig bovenstuk. De oorspronkelijke breedte ervan is niet uit te maken. Op 2,2 c.M. afstand van het bovenvlak bevond zich een geornamenteerde zone met *oogenornament*, vanboven en vermoedelijk ook vanonderen afgesloten door een dubbelen *cirkelband*. De breede middenzone was geheel vlak. Op 2,2 c.M. afstand van den grensnaad tusschen dit deel en het middendeel van den mantel liep een dubbele cirkelband, die onder het ooraanhechtsel doorging.

De ooren of hengsels vertoonen 1 c.M. breede verbindingsstukken tusschen de vertikale helften. De openingen waren ruim 3 c.M. lang. Deze ooren waren 4 c.M. breed en versierd met een tegen elkaar in loopend vlechtwerk (zie H. Tafel I en XXIX 4 en N°. 1070 B. G.). Dit vlechtwerk is klaarblijkelijk eene nabootsing van rotanvlechtwerk.

Het concave middengedeelte van den mantel. De oorspronkelijke hoogte hiervan is niet meer uit te maken. Dit deel is versierd geweest met vermoedelijk acht vertikale banden, waarvan het ornament bestaat uit een schuin tegen elkaar in loopend *dubbel harceerwerk*, gescheiden door drie reliëflijnen, (zie fragment *d* en *f*), en met boven een horizontale band of zone uit een *dubbelen cirkel* bestaande en beneden op 2,3 c.M. boven den voet een dito, versierd met een *oogenornament* boven een *vertikaal harceerwerk*. Deze beide ornamentbanden zijn afgesloten door dubbele cirkelbanden. Vier van de vertikale banden liepen tot aan de ooren door. De vier andere liepen door tot aan den grensnaad tusschen buik en middendeel. Het horizontale cirkelbandje was alzoo op vier plaatsen verbroken. Op fragment *d* heeft blijkbaar een vergissing in de teekening plaats gehad, daar een

der grenslijnen van den vertikalen band voorbij het oor doorloopt. Van den voet kan de hoogte niet meer worden nagegaan. — Not, Aug. 1909 pag. 144 en Nov. pag. 166. Gevonden door eenige inlanders bij het graven van een kuil op de inlandsche begraafplaats Bergota, gelegen op den heuvel van Randoesari tusschen Tjaṇḍi en Semarang, afd. en res. Semarang.

1071*f*. (Invent. 5004). **Keteltrom.** *Brons.* Met 1070*a* in stukken aangetroffen. Aanwezig zijn:

a. Een groot fragment van het bovenvlak met een vrij groot deel van het convexe bovendeel van den mantel en zes kleinere fragmenten, waaronder dat met de centrale ster.

b, *c*, *d* en *e*. Een groot fragment van den mantel (*b*) met ooraanhechtsels en drie kleinere van het convexe deel van den mantel.

f, *g*. Twee deelen van het concave deel van den mantel op den gietnaad.

h, *i*. Twee fragmenten van den voet met een deel van den geornamenteerden mantel.

j, *k*. Twee fragmenten van den voet.

Deze fragmenten wijzen het volgende uit.

Het bovenvlak. De diameter daarvan bedraagt 60 c.M. De dikte van het metaal aan het bovenvlak bedraagt van 5—2 m.M. De dikte van den mantel bedraagt van 3 — 2 m.M. In het midden van het bovenvlak in hoog reliëf een twaalfstralige ster, met een diameter van 15 c.M. Het „Zwischenzacken" ornament ontbreekt. De ster is omgeven door een 0,6 c.M. breed reliëfbandje en door acht ornamentzonen, waarvan dat met de vliegende vogels de hoofdzone is. Deze ornamentzonen zijn afgesloten door twee dubbele concentrische cirkels.

De binnenste zone bevat een *vertikaal harceerwerk*. De tweede bevat een ornament, samengesteld uit linksdraaiende „gecentreerde" *tangentenkringen* (Verg. Heger Tafel XLI 50).

De derde zone bevat weder een *vertikaal harceerwerk*. De

vierde bevat een *paralellogram-meander*achtig ornament, dat een ander verloop heeft dan het bij H. op Tafel XXXVIII 28 afgebeelde en overeenkomt met dat op N°. 1071*c* B. G. Alleen is deze meander veel minder schuin en bij gevolg meer inéëngedrongen.

Dit ornament treedt vermoedelijk in de plaats van het oorspronkelijke hoofdornament, daar het zich in de meeste gevallen binnen de zone met de vliegende vogels bevindt. Het verloop van dezen eveneens naar rechts loopenden meander heeft veel overeenkomst met dien op den trommel Moulié van Tonkin (zie H. Tafel XXXVIII 25*b*). Deze zone is 2 c.M. breed.

De vijfde zone is 4 c.M. breed en bevat een ornament van naar rechts *vliegende vogels*. De afstand tusschen snavel en staart van twee opéénvolgende vogels bedraagt 17 c.M. Deze vogels vertoonen het meest overeenkomst met de bij H. op Tafel XXVII onder N°. 14 afgebeelde. Alleen schiet de staart niet in tot aan den hals en is de bek van de hier beschrevene vogels veel spitser en de halslijn meer gerekt. De staart bestaat hier slechts uit drie rijen vederen. De zesde en de achtste zone bevatten een *harceerornament* als voren en de zevende een *tangentenkringen*ornament. De buitenste vlakke zone is 4,5 c.M. breed.

Ook hier is binnen tegen de ster aan een verdiept cirkelvlak zichtbaar, waarvan het middelpunt 1,5 c.M. naast dat van de ster valt. Sporen van kikvorschen ontbreken.

De mantel. De hoogte is niet meer na te gaan. Er waren twee gietnaden aanwezig.

Het buikvormig bovenstuk. Op 3 c.M. afstand van het bovenvlak begint de ornamentzone, die bestaat uit *tangentenkringen* met daaronder een *harceerwerk*, gescheiden door een *driedubbelen cirkelband*, doch onder en boven afgesloten door een tweedubbelen band. Daarop volgt een vlakke zone en daaronder weder een driedubbele *cirkelband* op 1,4 c.M. boven het bovenste ooraanhechtsel, dat 4,8 c.M. breed is. Fragmenten van *ooren* werden hier niet bij aangetroffen.

Dit ooraanhechtsel bevindt zich op 4 c.M. afstand boven den grensnaad en toont aan, dat het oor uit twee deelen bestond.

Het middengedeelte van den mantel. De hoogte bedroeg 17, 8 c.M. Dit deel was versierd met vertikale banden, vermoedelijk acht in getal, geornamenteerd als op 1070*a*. Vier ervan liepen door tot aan het ooraanhechtsel en vier andere tot aan den grensnaad op 4 c.M. afstand van de gietnaden.

Onder deze banden liepen op 2,2 c.M. afstand van den voet twee horizontale ornamentzonen, de bovenste bevattende *tangentenkringen* en de onderste een *vertikaal harceerwerk*, gescheiden door een *driedubbelen cirkelband.*

De voet. De hoogte bedroeg12, 5 c.M.

Ornament ontbreekt.

De trom had geen bodem. — Not. Aug. 1909 pag. 144 en Nov. pag. 166. Gevonden door eenige inlanders bij het graven van een kuil op de inlandsche begraafplaats Bergota, gelegen op den heuvel van Randoesari tusschen Tjaṇḍi en Semarang, afd. en res. Semarang.

1084*a*. (Invent. 4927). **Lamp** voor twee pitten. *Brons.* Langwerpig oliebakje evenals dat van N°. 1084. De platte, horizontale rand, het uitstekend bodemrandje en de aanhechting met den beugel zijn dezelfde als van N°. 1084. De beugel heeft den gewonen vorm der Oost-Javaansche lampjes en vertoont het bekende spiraalvormig gedraaide vulornamentje. Alleen steunt de spil voor de kettingwartel op een vierbladig ruitvormig plaatje. Het middenschot van het oliebakje heeft eene trapvormige opening voor het doorlaten der olie. Op dit tusschenschot staan drie figuurtjes, die en reliëf zijn *gegoten*, want aan de achterzijde van de lamp zijn zij vlak. De grootste, tevens middenfiguur en de kleinere naar haar toegekeerde dragen de *soepit oerang* in een oud stadium (verg. basreliëf N°. 397*a*). De volgeling van de hoofdfiguur heeft een aapachtig uiterlijk en draagt evenals de apen in de reliëfs van Tj. Panataran een hoedje.

Mogelijk is hier een tooneel uit een Rama-lakon voorgesteld. In dat geval kan deze lamp een *wajanglamp* geweest zijn. (*Het licht was naar ééne zijde gewend!*). Hoog 16. — Not. 27 April 1909 pag. 78. Gevonden in de dèsa Bakalan, distr. Boeloelawang, afd. Malang, res. Pasoeroean, met 831*d* en een bord van groen verglaasd aardewerk. (Niet opgenomen in de verzameling).

1106*d*. (Invent. 4945). **Staand lampje** (Bidlampje). *Brons* als 1106. Het oliebakje wordt gesteund door vier spiraalvormige steunsels, die tegen den hollen voet op een smal bandje gehecht zijn. Van het oor of handvat is niet het minste spoor meer aanwezig. Hoog 6,7. — Not. Juni 1909 pag. 90. Gevonden met 823*a* enz, in de dèsa Matjanan, onderdistr. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kediri.

1109*c*. (Invent. 4946). **Spiegel** van fraai geëmailleerd *brons*. Een moet op den rand duidt de plek aan, waar het verloren gegane handvat bevestigd is geweest. Aan het achtervlak is een gongvormige verhevenheid en langs den rand loopt daar een opstaand randje. Middellijn 12. — Not. Juni 1909 pag. 90. Gevonden met 823*a* enz, in de dèsa Matjanan, onderdistr. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kediri.

1227*b*. (Invent. 4935. 4936. 4937). **Schijfjes**, *Verweerd marmer*, (zeven stuks). N°. 4935 en 4937 zijn doorboord.
Middellijn 3,5 tot 3. Dikte 1,7 tot 1. — Not. Maart 1909 pag. 63 en Juni pag. 88.
Gevonden in de dèsa Kebangan, afd. Soekaradja, res. Banjoemas, met N°. 1694*l*, 1694*m* en 1734*l*.

1227*c*. (Invent. 4929 en 4930). **Klokspijs**, 14 platronde stukken *brons*. Van 14 tot 16,5 c.M. middellijn. Van elke grootte is één stuk geïnventariseerd. — Not. Maart 1909 pag. 62 en Juni pag. 88 Gevonden door Tjitrodjojo bij het bewerken van zijn tegal bij het gehucht Balong, dèsa Langgeng, distr. en afd. Temanggoeng, res. Kadoe.

1250*c*. (Invent. 4986). **Deksel van een doos.** *Brons*, in dagobvorm, waarom een juweelenrand (nabootsing van in kastjes gezette steenen) is gedreven. Daarboven loopt een parelrandje. Op het deksel staat een çrî-merk als op 1250*b*, maar hier staat het op een lotuskussen en ernaast is de bijl (naar rechts) gegraveerd, het symbool van Ganeça. Hoog 9,5. Middellijn 21. — Not. Juni 1909 pag. 88 en 130. Gevonden in de dèsa Djoebelan, distr. Kaloran, afd. Temanggoeng, res. Kadoe.

1334*e*. (Invent. 4963). **Ring.** *Goud* met zeshoekig zegelplaatje, waarop het teeken çrî is gegrift, dat vertikaal op den ring staat. Middellijn 1,5. — Not. Juli 1909 pag. 114. Gevonden op het erf van den heer Wieland in de dêsa Diëng Wètan, district en afdeeling Wonosobo, residentie Kadoe.

1349*b*. (Invent. 4921) **Ring**, *Goud*. De ronde zegelplaat is versierd met een beschadigd, rood steentje (robijn of glas?). dat omgeven is door een parelrandje. Door middel van twee gouden plaatjes is het op den ring gezet en steunt aan weerszijden op het, in hoog reliëf aangebrachte lofwerk evenals bij de nummers 1349, 1338*a* en andere. Het lofwerk vormt de uitloopers van twee gleuven, die langs den rand loopen. Het steunsel van de zegelplaat wijkt af van dat der andere soortgelijke ringen en wijst erop, dat deze ring indertijd hersteld is geworden, wat ook aan de binnenzijde zichtbaar is. Grootste middellijn 2.1. — Not. Febr 1909 II 3° pag. 37. Gevonden in de dèsa Klahang, afd. Soekaradja, res. Banjoemas.

1355*a*. (Invent. 4951). **Ring.** *Goud*, iets kleiner dan 1355 en van roodgetint goud. De vorm is nagenoeg daaraan gelijk. Alleen is bij dit nummer om de figuren een enkele cirkel getrokken en is de visch zuiverder van vorm. — Not. Juni 1909 pag. 90. Gevonden door den inlander Madjasih

in kampoeng Lio, dèsa Tji-biroe, distr. Oedjoengbroeng Wetan, afd. Bandoeng, res. Preanger Regentschappen.

1374*a*. (Invent. 4964). **Ring**. *Koper*. Op de ovaalvormige zegelplaat staat eene inscriptie, vermoedelijk çri-hana in negatief. Deze ring is dan een zegelring geweest (zie Nal. Br. N°. 187). De tjakra ontbreekt hier echter, welk feit een vermoeden van valschheid opwekt. Grootste breedte 3,6. — Not. Juli 1909 pag. 114. Gevonden door Kaki Pahi, in de dèsa Si Glagah, nabij Kawah Glagah, distr. Bawang, afd. Batang, res. Pekalongan.

1416*b*. (Invent. 4996). **Oorsieraad**. *Goud*. Bestaande uit een massieven met lofwerk versierden ring, aan de onderzijde open. Aan de voorzijde bevindt zich een rechthoekige plaat met omranding als bij de zegelringen, maar zonder inscriptie. Grootste breedte 2,2. — Not. Aug. 1909 pag. 129. Gevonden aan het zeestrand door den inlander Jahar van de dèsa Baloeng, distr. en afd. Panaroekan, res. Besoeki.

1443*c*. (Invent. 4981). **Oorsieraad?** *Goud* in vorm gelijk aan 1443*a*, maar veel kleiner. Vermoedelijk de pendant van 1443*e*. — Not. Juli 1909 pag. 106 en 128. Gevonden met 1443*d*, 1459*m*, 1480*d*, 1528*a* en 1924*d* in een sawah in de dèsa Tangsilkoelon, distr. en afd. Bondowoso, res. Besoeki.

1443*d*. (Invent. 4982). **Oorsieraad (?)** *Goud*. Fragment, bestaande in een *scharnier*, dat bij een vrij groot stuk behoord heeft in vorm gelijk aan 1443*b*. Vermoedelijk behoort dit stuk bij 1443*f*. — Not. Juli 1909 pag. 106 en 128. Gevonden in een sawah in de dèsa Tangsilkoelon, distr. en afd. Bondowoso, res. Besoeki met de nummers 1443*c*, 1480*d*, 1459*m*, 1528*a* en 1924*d*.

1443*e*. (Invent. 5005). **Oorsieraad**, *Goud*. Nauwkeurig gelijk aan 1443*c* waarvan dit stuk vermoedelijk de pendant is, daar de vindplaats dezelfde is. Alleen ontbreekt op het

midden van het achterstuk een reliëflijntje. Lengte 1,6 c.M. — Not. Nov. 1909 pag. 166. Aangetroffen bij de bewerking van een sawah, toebehoorende aan den inlander Pak Sarmena, dèsa Tangsilkoelon, distr. en afd. Bondowoso, res. Besoeki.

1443*f*. (Invent. 5006). **Oorsieraad,** *Goud.* Alleen het achterstuk, in maaksel nauwkeurig gelijk aan dat van 1443*b*, doch eenige m.M. kleiner. Vermoedelijk behoort dit bij 1443*d*, daar de vindplaats dezelfde is. Breedte 2.4. — Not. Nov. 1909 pag. 166. Aangetroffen bij de bewerking van een sawah, toebehoorende aan den inlander Pak Sarmena, dèsa Tangsilkoelon, distr. en afd. Bondowoso, res. Besoeki.

1459*m*. (Invent. 4985). **Oorring,** *Goud* als 1459*g*. Het steentje is eruit gevallen. — Not. Juli 1909 pag. 106 en 128. Gevonden met 1443*c*, 1443*d*, 1480*d*, 1528*a* en 1924*d* in een sawah in de dèsa Tangsilkoelon, distr. en afd. Bondowoso, res. Besoeki.

1480*d*. (Invent. 4983). **Halsband.** *Goud,* bestaande uit een zeer smal plat bandje dat spiraalvormig is gekronkeld. De sluiting wordt gevormd door een gouden haak en oog. Een dito exemplaar is naar Leiden gezonden. Lengte 40 c.M. — Not. Juli 1909 pag. 106 en 128. Gevonden in een sawah in de dèsa Tangsilkoelon, distr. en afd. Bondowoso, res. Besoeki met de N°s. 1443*c*, 1443*d*, 1459*m*, 1528*a* en 1924*d*.

1521*b*. (Invent. 4925 en 4926). **Koralen.** Twee stuks. Een langwerpige van groen *glas* met acht facetten en een ronde van een groen en zwart gemarmerde *steensoort.* — Not. April 1909 pag. 78. Gevonden in de dèsa Soekolilo, district Garoeng, afd. Wonosobo, res. Kadoe.

1528*a*. (Invent. 4984). **Ketting.** *Goud.* Drie schakels, bestaande uit vrij dikke, gekartelde ringetjes, aan ééne zijde

open. Vermoedelijk behoort dit stuk bij 1528*b*. Lengte 2,2. — Not. Juli 1909 pag. 106 en 128. Gevonden in een sawah in de dèsa Tangsilkoelon, distr. en afd. Bondowoso, res. Besoeki, met de nommers 1443*c*, 1443*d*, 1459*m*, 1480*d* en 1924*d*.

1528*b*. (Invent. 5007 en 5008). **Ketting,** *gòud.* Twee paar, elk bestaande uit drie gekartelde en een glad ringetje alle één zijde open. De gladde ringetjes hebben een voorstuk van geslingerd draad. Vermoedelijk behooren deze stukken bij 1528*a*. Lengte van elk 3 c.M. — Not. Nov. 1909 pag. 166. Aangetroffen bij de bewerking van een sawah, toebehoorende aan den inlander Pak Sarmena, dèsa Tangsilkoelon, distr. en afd. Bondowoso, res. Besoeki.

1564*a*. (Invent. 4995). **Bijl.** *Koper.* Onversierd. Aan den achterkant, die recht liep, beschadigd. Lang 15,2. Grootste breedte der snede, die halfcirkelvormig is 7,6. — Not. Aug. 1909 pag. 131. Gevonden door den inlander Ba Aswijah bij het bewerken van eene sawah in kampong Tji-mande, dèsa Tji-dadap, distr. Tji-kondang, afd. Tji-andjoer res. Preanger Regentschappen.

1628*a*. (Invent. 4998*f*). **Bijl,** *ijzer.* Lang 18,5. — Not. Aug. 1909 pag. 159. Gevonden met 596*d*, aan den voet van den Lawoe, bij het opruimen van een heiligen grafheuvel in het onderdistrict Karanganjar, afd. Sragen, res. Soerakarta.

1630*a*. (Invent. 4998*e*). **Bijl,** *ijzer.* Fraaie vorm, doch sterk beschadigd. Lang 28. — Not. Aug. 1909 pag. 159. Gevonden met 596*d*, aan den Lawoe bij het opruimen van een heiligen grafheuvel, in het onderdistrict Karanganjar, afd. Sragen, res. Soerakarta.

1636*a*. (Invent. 4998*a*, 4998*b*, 4998*c* en 4998*d*). **Wiedmessen,** *ijzer.* Vier stuks. Aritvormig. Lang 23,5 — 19. —

Not. Aug. 1909 pag. 159. Gevonden met 596*d*, aan den voet van den Lawoe bij het opruimen van een heiligen grafheuvel in het onderdistrict Karanganjar, afd. Sragen, res. Soerakarta.

1649*a*. (Invent. 4998*g* en 4998*h*). **Diverse voorwerpen** van geheel onbekende herkomst. *ijzer*. Fragmenten. Lang 16 en 9,5. — Not. Aug. 1909 pag. 159. Gevonden met 596*d*, aan den voet van den Lawoe bij het opruimen van een heiligen grafheuvel in het onderdistrict Karanganjar, afd. Sragen, res. Soerakarta.

1691*d*. (Invent. 4947). **Kom**. *Roodkoper* (*of brons?*). Fraai patine, achtvoudige schulprand evenals bij N°. 1725. Middellijn bodem 12,5, boven 23,6. Hoogte 8,7. — Not. Juni 1909 pag. 90. Gevonden met 823*a* enz. in de dèsa Matjanan, onderdistr. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kediri.

1694*k*. (Invent. 4923 en 4924). **Kom**. *Brons*. Een paar, evenals N°. 1694*i*, aan ééne zijde voorzien van een kettinkje. Aan N°. 4923 zitten nog vier schakeltjes, aan N°. 4924 vijf schakeltjes. Mogelijk zijn het kleine gongs of bekkens. N°. 4924 is beschadigd. Middellijn 11. — Not. April 1909 pag. 78 Gevonden in de dèsa Soekolilo, district Garoeng, afd. Wonosobo, res. Kadoe.

1694*l*. (Invent. 4931). **Kom**. *Brons*. Aan den bodem een weinig beschadigd. Middellijn 14,6. Diepte 4. — Not. Maart 1909 pag. 63 en Juni 1909 pag. 88. Gevonden door den inlander Sawitana van de dèsa Kebanggan, afd. Soekaradja, res. Banjoemas, bij het graven in een tuin, met N°. 1227*b*, 1694*m* en 1734*l*.

1694*m*. (Invent. 4932). **Kom**. *Brons*. Aan den bodem sterk beschadigd. Middellijn 12,5, diepte 4,2. — Not. Maart 1909 pag. 63 en Juni 1909 pag. 88.

Gevonden in de dèsa Kebanggan, afd. Soerakaradja, res. Banjoemas, met N°. 1694*l*, 1227*b* en 1734*l*.

1694*n*. (Invent. 4987 en 4988). **Bakjes.** *Brons*, vermoedelijk weegschaaltjes (modern, ter vergelijking). Verg. 1694*e*. De bakjes zijn voorzien van vier inkepingen aan den rand voor het doorlaten van koorden. Middellijn 13,5. — Not. Juni 1909 pag. 88 en 130. Gevonden in de dèsa Djoebeïan, distr. Kaloran, afd. Temanggoeng, res. Kadoe.

1696*m*. (Invent. 4989). **Bakje.** *Brons*, met een rand van bladmotieven. Middellijn 16. — Not. Juni 1909 pag. 88 en 130. Gevonden in de dèsa Djoebelan, distr. Kaloran, afd. Temanggoeng, res. Kadoe.

1696*n*. (Invent. 4990). **Bakje.** *Brons*, met een geciseleerd randje. Middellijn 13. — Not. Juni 1909 pag. 88 en 130. Gevonden in de dèsa Djoebelan, distr. Kaloran, afd. Temanggoeng, res. Kadoe.

1696*o*. (Invent. 4991). **Bakje.** *Brons*, met een geciseleerd randje. Middellijn 13,2. — Not. Juni 1909 pag. 88 en 130. Gevonden in de dèsa Djoebelan, distr. Kaloran, afd. Temanggoeng, res. Kadoe.

1734*l*. (Invent. 4933, 4934). **Kom.** *Brons*. Met *voet*. De bodem is verloren gegaan. De voet 4934 werd er los bij gevonden.

Middellijn van de kom 13,2. Van den voet 6. — Not. Maart 1909 pag. 63 en Juni 1909 pag. 88.

Gevonden in de dèsa Kebanggan, afd. Soekaradja, res. Banjoemas, met N°. 1694*l*, 1694*m* en 1227*b*.

1747*d*. (Invent. 4953 — 4954). **Waterkruik** (kendi). *Roodkoper*. In twee stukken. De buik heeft den vorm van een schepper van klapperdop (siwoer) zonder voet of tuit. De hals (4954) is met cirkelvormige gedreven randjes met licht ciseleerwerk versierd. Het metaal van buik en hals is zeer dun geslagen koper. De halsopening schijnt gedoubleerd met

een leemen binnenbekleedsel. Het metaal van den rand was daar overheen gedreven. Het dekseltje ontbreekt. Hoog 17,4. Grootste middellijn 13,5. — Not. Juli 1909 pag. 77 en 106. Gevonden bij de ontblooting van den N. O. hoek van den hoofdtempel van Tjaṇḍi Sewoe (Oct. ult. Dec. 1908) door kapt. T. v. Erp. Zie Verslag betreffende de herstellingen aan den hoofdtempel van Tjaṇḍi Sewoe.

1747*e*. (Invent. 4955 — 4956). **Waterkruik.** *Roodkoper*, fragment van een ex. als 1747*d*. De hals is gaaf. Van den buik is alleen het bovenste deel over. De hals is een weinig meer versierd dan bij 1747*e*. Hoog 17,4. — Not. Juli 1909 pag. 77 en 106. Gevonden bij de ontblooting van den hoofdtempel van Tjaṇḍi Sewoe (Oct. ult. Dec. 1908) door kapt. T. v. Erp. Zie Verslag betreffende de herstellingen aan den hoofdtempel van Tjaṇḍi Sewoe.

1779*d*. (Invent. 4948). **Blad.** *Roodkoper*, fraai patine. Plat uitstekend randje. Middellijn 31. — Not. Juni 1909 pag. 90. Gevonden met 823*a* enz. in de dèsa Matjanan, onderdistr. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kediri.

1818*g*. (Invent. 4992). **Schaal.** *Brons*, zeer gaaf en goed bewaard, met prachtig ciseleerwerk, voorstellende een vaas (met heilig water?) staande op een lotuskussen en met een gestileerde plant eruit oprijzend. Ernaast gestileerde bloemen met stuifmeelkolven, zeer vreemd van vorm. De teekening is *niet* symmetrisch; zij is omgeven door een rand van toempals. Middellijn 43 — Not. Juni 1909 pag. 88 en 130. Gevonden in de dèsa Djoebelan, distr. Kaloran, afd. Temanggoeng, res. Kadoe.

1818*h*. (Invent. 4993). **Schaal.** *Brons*, aan den rand sterk beschadigd. In het midden een dito zeer fraaie teekening als op 1818*g*. De bloemen aan weerszijden van de vaas zijn hier en profil afgebeeld. Ook deze teekening is niet symmetrisch. Zij is omgeven door een rand van spitse toem-

pals. Middellijn 48,4. — Not. Juni 1909 pag. 88 en 130. Gevonden in de dèsa Djoebelan, distr. Kaloran, afd. Temanggoeng, res. Kadoe.

C. VOORWERPEN VAN AARDEWERK.

1919*d*. (Invent. 4949). **Potje**, zonder ooren, waarvan alleen de grootere bovenhelft overdekt is met bruin verglaassel. Het heeft den vorm van een hedendaagsch Chineesch medicijnpotje. Hoog 5,5. — Not. Juni 1909 pag. 90. Gevonden met 823*a* enz. in de dèsa Matjanan, onderdistr. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kediri.

1924*c*. (Invent. 4950). **Potje**, zonder ooren, z. g. *sĕladon*. Alleen de bodem is aan de buitenzijde niet met verglaassel overdekt. Het heeft den vorm van een hedendaagsch Chineesch medicijnpotje en is keurig afgewerkt. Het verglaassel vertoont hier en daar barsten. Hoog 6,9. — Not. Juni 1909 pag. 90. Gevonden met 823*a* enz. in de dèsa Matjanan, onderd. Gondjeng, afd. Berbek, res. Kediri.

1924*d*. (Invent. 4980). **Potje**, van groen verglaasd *aardewerk (sĕladon)* met wijde halsopening, een weinig gebarsten, vermoedelijk een *juweelenpotje*. De N°s. 1443*c*, 1443*d*, 1480*d*, 1459*m* en 1528*a* werden erin gevonden met nog eenige andere goudwerken, die naar Leiden zijn opgezonden. Ook de nummers 1443*e* 1443*f* en 1528*b* werden in dezelfde dèsa gevonden. Hoog 4,4. middellijn 7,5. — Not. Juli 1909 pag. 106 en 128. Gevonden in een sawah in de dèsa Tangsilkoelon, distr. en afd. Bondowoso, res. Besoeki.

1964*b*. (Invent. 4994). **Kom.** *Wit porcelein*, in vorm gelijk aan 1964. De voet bestaat uit een breeden ring. Middellijn 13,4. — Not. Juni 1909 pag. 88 en 130. Gevonden in de désa Djoebelan, distr. Kaloran, afd. Temanggoeng, res. Kadoe.

AANWINSTEN

VAN DE

ETHNOGRAPHISCHE VERZAMELING IN 1909.

SUMATRA EN OMLIGGENDE EILANDEN.

Uit Nias.

Geschenk van de erfgenamen van wijlen den Resident E. C. WELSINK, Tapanoeli, aangeboden met een begeleidend schrijven door den Heer P. L. STENNEKES te Padang. Zie Not. 18 Jan. 1909, III, 28*e*.

13998. Houten schild in den eigenaardigen vorm van een hagedis, zooals op Nias gebruikelijk is. Zeer beschadigd en vermolmd.
Zie ook N°. 53 en 54.

13999. Reeks van 15 afgodsbeeldjes, waarvan er 11 duidelijk menschengezichten hebben, in staande, biddende houding, met gebogen knieën en saâmgeslagen handen. Allen dragen een lange, puntige muts. De vier laatsten zijn in grove lijnen gelijkend op de overigen, doch zóó weinig bewerkt dat zij er uitzien als vierkante, puntig-toeloopende stukken hout.
Zie ook N°s. 68 — 70.

Uit de Bataklanden.

Geschenk van de erfgenamen van wijlen den Resident E. C. Welsink, Tapanoeli, aangeboden met een begeleidend schrijven door den Heer P. L. Stennekes te Padang.

13969. Half levensgroote, houten pop, een Batak voorstellende, gekleed met een dikke geweven *saroeng*, rood katoenen baadje en wit katoenen borstlapje, gebatikte hoofddoek en koperen oorversierselen in den oorlel. Het beeld is bevestigd op een lang, smal, wit houten voetstuk, dat op 4 schijfwieletjes loopt.
Armen, beenen, voeten, hoofd, vingertoppen, oogappels en tong zijn alle aan touwtjes bevestigd, waarmede men de pop in beweging kan brengen. Deze touwtjes zijn tusschen het voetstuk aan de achterzijde te bereiken en zijn van voren onzichtbaar. De pop wordt bij doodenfeesten, boven op een heuvel gedragen of voortgetrokken en door middel der in beweging gebrachte touwen, laat men de pop daar dansen.
Ook bij het waarzeggen schijnt zulk een beeld onmisbaar te zijn.

13970. Dito pop doch een vrouw voorstellende, met rood geruite *saroeng*, gebloemd, rose baadje en zware hoofddoek van rood, wit en blauw gestreept katoen. In de oorlellen koperen versieringen; aan de oorschelp rechts, een sieraad als een bol kwastje van geelachtig metaal. Ook hier is het witte borstlapje aanwezig. Het voetstuk loopt eveneens op 4 schijfwieletjes.

13971. Pop van wit hout, een kind voorstellende, niet grooter dan een pasgeboren kind; beenen, armen

en hals zijn beweegbaar; oogen en vingertoppen niet. Zonder voetstuk en zonder touwtjes. Gekleed in rood katoenen hansop, een smal hoofdbandje van dezelfde stof over het voorhoofd; 4 snoeren gekleurde kraaltjes om den hals en kleine rolletjes wit en rood katoen door de oorlellen gestoken. Het hoofdje is overtrokken met echt menschen-hoofdvel met haar, met spijkers bevestigd op den houten poppenkop.

Uit Palembang.

AANGEKOCHT.

13979. Zijden lap voor een *tjindé;* nog ongeweven, tusschen twee latjes gespannen.
Hier en daar nog *geïkat;* op andere plaatsen reeds ontdaan van de plantaardige bandjes, vóór het verven aangebracht, om bepaalde plaatsen ongekleurd te laten.

Java.

Van West-Java.

Geschenk van A. G. HEINEMANN, Bandoeng.

14176. Langwerpig-vierkant, wit-katoenen lapje beschreven met chineesche karakters, zijnde een bewijs van lidmaatschap, tevens quitantie, van een geheime chineesche *kongsie.*

Van Midden- en Oost-Java.

Geschenk van Dr. J. GRONEMAN, Jogjakårtå.

13968. Lanspunt met korten steel en scheede.
Het handvat is van *kajoe kĕmoening* en is niet langer dan het heft van een mes.

Met bijvoeging van een beschrijving der bewerking.

AANGEKOCHT.

14115. Met snijwerk, schilderwerk en goud versierde kist, met verschillende laadjes; behoorend bij het uitzet eener bruid.
Door bijzondere omstandigheden eerst nu geïnventariseerd.

AANGEKOCHT.

14116. Toiletspiegel op hoog voetstuk, met kleine laadjes; gesneden, beschilderd en verguld als N°. 14115. Eveneens behoorend tot het uitzet eener bruid.

Borneo.

Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

Geschenk van Z. E. den GOUVERNEUR-GENERAAL van Ned. Indië, aan wien het voorwerp werd geschonken door de hoofden der Segai-Dajaks.
Zie Not. Jan. 1909 II, 6e.

13967. Wandelstok van lichtkleurig hout, met greep van ivoor in den vorm van een vogelkop met breeden, platten snavel.

Geschenk van den Sultan van GOENOENG TABOER uit de afdeeling Beraoe, Borneo, als aanvulling zijner collectie ethnographica in 1907 aan het Genootschap geschonken.
Dit geldt ook voor de volgende nummers tot N°. 14175.

14122. Langwerpig, gebogen, zwart-houten schild met versiering van overdwarse, gele *rotan*banden.

14123. Uiterst smal, lang schild (*kelasak*) met rondgesneden uiteinden. De buitenzijde is versierd met gele en witte banden en rondom omzet met kwastjes van Chineesche koperen munten die, bij de minste beweging, een geluid als van belletjes voortbrengen.

14124. Blaasroer van fraai, donker hout, aan het uiteinde bovendien van een bladvormige lanspunt voorzien (*soempitan*).

14125. Fraaie, *bamboe* pijlkoker met uiterst fijn, en met zwart ingewreven snijwerk versierd, afgewisseld met banden van zeer fijn geel *rotan*-vlechtwerk. Een houten haak dient om het voorwerp in den gordel te hangen met een snoer van blauwe kralen, waaraan een defecte kalebas is bevestigd.

14126. Breed-uitloopend, schuins-weggesneden zwaard met ingesneden figuren. De houten greep, van grilligen vorm, is versierd met kwasten van rood, zwart en geel haar. De scheede is fraai uitgesneden en omwikkeld met *rotan* (*mandan*). Op zijde van de scheede bevindt zich het kleine mesje (waarvan hier alleen het heft voorhanden is). De met rotan en met rood flanel vervaardigde draagband is van een schijf van hertshoorn, die als gordelknoop dienst doet, voorzien.

14127. Komvormig hoofddeksel van zeer grof *rotan* vlechtwerk, overtrokken met roodbruin apenvel, met eenige witte vederen bovenop. (*elbang*).
Feestdracht voor kampongbewoners. Hoe meer vederen, hoe veiliger de drager zich acht. Slechts zeer moedige mannen wagen zich met één enkele veêr.

14128. Plat, breed uitloopend mes in den vorm van de mandauscheedemesjes. Scheede ontbreekt. (*sijoekoeng*).

14129. Harpoen met een weêrhaak op zijde en *bamboe* steel. (*soembijang*).

14130. Dunne, lange *rotan* met een steen aan één der uiteinden, die in den boomtop geslingerd wordt om als ladder te dienen. Gebruikt bij het zoeken naar honigraten (*piroewei*).

14131. Lang koord van gespleten *rotan*, gebruikt om honigraten of vruchten uit de boomen naar beneden te laten zakken (*oeloeran*).

14132. Fraai besneden, donker-houten rietpers, (*apiten teboe djoengit*), bestaande uit twee dikke planken van verschillende breedte, met *rotan* banden verbonden. In het midden bevindt zich een van gleuven voorzien, houten uitsteeksel, waarlangs het uitgeperste sap naar beneden kan loopen. (Zie ook N°. 13286).

14133. Bijl met langen, houten steel en afzonderlijken greep met snijwerk, met *rotan* en hars bevestigd. Het ijzer ontbreekt hier, doch het is duidelijk te zien op welke wijze het behoort te worden aangebracht (*pela oesai*). Zie ook N°. 14134.

14134. Bijl als N°. 14133 doch minder versierd en van het bij N°. 14133 ontbrekende ijzer, dat breed en licht gebogen is, voorzien (*loesdak*).

14135. Groot, breed uitloopend mes met gebogen, ruwhouten greep (*boerang*).

14136. Bijzonder groot, sikkelvormig mesje om rijst te snijden, (op Java *ani-ani* genaamd), waarvan het hout met krullen is uitgesneden (*kepan*).

14137. Min of meer fleschvormige *bamboe* mand met nauwe opening, gebruikt om rijst te bewaren. Deksel ontbreekt (*sengoet tjoe*).

14138. Mondorgel van dunne, aan elkander gebonden *bamboetjes* van verschillende lengte, vereenigd in een kleine kalebas (*kalden?*).
Zie N°s. 2479 en 12000.

14139. Dubbel gevouwen, lange lap van aanééngenaaide *pandan*-bladeren; gebruikt als regenmantel.

14140. Vat voor drinkwater, gesneden uit een dikke *bamboe*, van boven en van onderen afgesloten door de tusschenschotjes der geledingen. Bovenaan is, aan eene zijde, de *bamboe* weggesneden en, door uitsparing, een uitsteeksel verkregen dat, als ornament bedoeld, ook dient om het voorwerp op te hangen. Bovenaan is een rond gat met vleugelvormigen, uitstekenden stop van week, wit hout (*toengkil*).

14141. Rond mandje met hengsel van fijne *bamboe* en *rotan* vlechtreepjes. (*herandjang*).

14142. Grof, van *rotan* opengevlochten mandje, zonder deksel, inhoudende:
Zes dobbers van zeer licht hout, in den vorm van een eendje, voorzien van een dunne lijn met haakje voor het aas.

14143. Klapper voor drinkwater; het deksel is van den klapper zelf afgesneden en er met koordjes aan bevestigd. (*boeboek*).

14144. Zonnehoed, (*toedoeng*) uit *samboeloeran*-bladen vervaardigd, omboord met een *rotan* en van boven versierd met gekleurd garen, kwastes en kraaltjes. Op den top vier afhangende kwastjes.

14145. Zonnehoed, (*hoong*) als N°. 14144, doch van de bladen van *kajoe nijoes* gemaakt en zonder versiering van kraaltjes.

14146. Langwerpige, van bamboe gevlochten mand, met ronden bodem. Gebruikt om in de rivier de visch te scheppen die te dicht bij de oevers komt of wordt meêgevoerd. (*antiling*).

14147. Mand in den vorm van een schepnet, (*penjakkoelen*), vervaardigd uit gespleten *bamboe*. De rand van *rotan* loopt door en de beide gekruiste uiteinden vormen een handvatsel als bij een schepnet.

14148. Draagmand in den vorm van een peperhuis, vervaardigd uit harden boombast en voorzien van uit touw gevlochten draagbanden. (*takoer*).

14149. Mand van aan elkander vastgenaaide *pandan*-bladeren met draagbanden, om op den rug te dragen. De bodem is *à jour* gevlochten; om de verwijde opening is een dito sierrand, met roode, *rotan* vlechtreepjes doorwerkt. Het bolle deksel is met wijde mazen gevlochten. (*lasoek*).

14150. Langwerpig-vierkant foudraal zonder deksel, van zeer fijn vlechtwerk. Wordt gebruikt om N°. 14151 in op te bergen.

14151. Zeer fijn, met figuren uitgesneden en met zwart ingewreven *bamboe* tabakskoker, in cylindervorm. Het houten deksel loopt spits toe en is met figuren uitgesneden.

14152. *Rotan* mandje met verschuivend deksel, als bij een sigarenkoker. Aan beide zijden een versiering van roode kwastjes met gekleurde kraaltjes, die bovendien doos en deksel aan elkâar verbinden. (*kalpih tjoe*).

14153. Langwerpig-vierkant plankje aan ééne zijde van snijwerk voorzien, aan de andere zijde van een klein handvat. Gebruikt voor dij-tatoeage.

14154. Twee, lange, smalle, grijze slijpsteentjes (*sauling*), in een donkerblauw-katoenen zakje opgeborgen.

14155. Regenkap uit aan elkander genaaide *pandan*-bladeren, van onderen met reepjes gekleurd katoen versierd, waarvan sommige met zilverdraad en garen geborduurd zijn en voorzien van een geel en rood boordsel. (*helil*).

14156. Kort vrouwenbaadje, zonder mouwen, van geklopten boombast, omboord met rood flanel.
Het geheele baadje is doorstikt met rood garen, in typisch-Borneo'sche figuren.
Vroeger algemeene vrouwendracht, maar tegenwoordig, uitsluitend voor lijken gebruikt. (*bespit moet*).

14157. Langwerpig-vierkante lap van met wit garen doorstikten boombast, (*haas*); met rood flanel omboord. Gebruikt als *saroeng* voor vrouwen; om de lendenen sluitend, met bandjes.

14158. Zitlap, bestaande uit een langwerpig, smal, in ruiten gevlochten *rotan* matje, aan één uiteinde puntig toeloopend. Het puntige gedeelte is versierd met roode kwastjes en kleurige kraaltjes; wordt op de posteriores gedragen en met koordjes om het middel gebonden. (*semak*).

14159. Rond mutsje zonder rand, van geklopten boombast. Van boven ingerimpeld, omdat de stof van boven en van onderen even wijd is geknipt. (*se bepp*).

14160. Hoofdband van *rotan* vlechtwerk, overtrokken met rood flanel. Vrouwendracht bij feesten. (*bijau*).

14161. Kort buïsje van *pandan*-blad, bestaande uit een langwerpig-vierkante lap met een gat in het midden om het hoofd door te steken (*ledjijang helijl*). Het baadje is gevoerd met blauw-gebloemd katoen; hals en borstsplit met rood-gebloemde stof omboord.

14162. Korte handbezem van rijststroo (*sassar*) met korten, met figuren uitgesneden steel, die door paars geverfde, sierlijk gevlochten *rotan*, aan den bezem verbonden is.

14163. Cylindrische, *bamboe* koker voor kalk of tabak, (*loe*), in bekende, Dajaksche figuren uitgesneden en met zwart ingewreven. Het hooge, houten dekseltje is geheel in diermotief uitgesneden.

14164. Lang, dun *bamboe* kokertje met vier open gleuven in de lengte, en een stop van klappervezels. Wordt, met garnalen gevuld, in de rijst gekookt om er een garnalensmaak aan te geven. (*boeloe oempan*).

14165. Kleine *rotan* strikken met verschuifbare lussen onderaan; gebruikt voor transport van vruchten. (*goetoes boewah*).

14166. Langwerpig vierkant *sirih*kistje met *rotan* vlechtwerk bekleed en dito overschuivend deksel. Binnen in bevinden zich vier geel-koperen potjes met deksels voor kalk, *gambir*, enz., op een met snijwerk versierd houten bakje, dat niet tot op den bodem doorzakt,

maar van binnen twee verdiepingen vormt, onderin plaats latende voor *sirih*bladen. Uitsluitend voor vrouwen. (*kambal*).

14167. Rijst spatel, van fraai, donker hout en een gebogen, met snijwerk versierden steel, waaraan, door omwinding van *rotan*, een *sajoer*-lepel van klapperdop, met uitgesneden ornamenten, is bevestigd. (*pengaoet sajoer*).

14168. *Sajoer*-schepper, vervaardigd van een kalebas met een zéér lang en dun einde, dat als handvat dienst doet. (*pengaoet sajoer*).

14169. *Sajoer*-schepper van een kalebas, met houten, fraai-uitgesneden steel die met fijn gevlochten, *rotan* ring aan de kalebas is verbonden. (*pengaoet sajoer*).

14170. Klein, ruw ijzeren instrumentje, het midden houdende tusschen een priem en een kleinen spatel; bevestigd in een ruw-houten heft en gebruikt om *getah* af te schrappen, (*tampoeroeng penjaloeten*).

14171. Klein, kort dolkmes met eenigszins gebogen lemmet en bruin-houten greep met snijwerk. De scheede, van zwart geverfd hout is aan de punt uitgesneden. Dagelijksch wapen om in den gordel te dragen, (*beladan*).

14172. Klein, ijzeren gereedschap in spatelvorm; als een lepel omgebogen en in ruw houten greep gevat, (*kikis kikis*). Gebruikt om *getah* te schrappen.

14173. Groote, grove fakkel uit plat geslagen reepen *bamboe* gemaakt, omwonden met tal van *rotan* bandjes, [*Sissip* of *sissi*, (*obor*)]. Gebruikt om rook te maken, om de bijen, bij het wegnemen der honigraten,

te verdrijven; ook wel ter verlichting onderweg. Zie ook N°. 13360.

14174. Lange, gespleten *rotan*, als touw op groote klossen gewonden; aan het uiteinde bezwaard met een steen in *rotan* vlechtwerk. Gebruikt bij het honigratenzoeken, om iemand, die hoog in den boom zit, toe te werpen. (*tali-pelajang*). Zie ook N°. 13359.

14175. Spatelvormig voorwerp van licht hout, waarvan de steel, aan het uiteinde, aan een lange *rotan* lus is bevestigd. Gebruikt om de honigraten uit de boomen, los te steken. (*soessoe*).

Uit de Molukken.

Geschenk van den WelEerwaarden Heer Ds. W. F. Breijer, door tusschenkomst van Dr. Hazeu, van een dienstreis van Z. Eerwaarde medegebracht. Zie Not. 18 Jan. 1909. III. 28 en Not. 29 Maart 1909 III. 18e waar ook de N°s. 13975—13978 zijn vermeld.

13974. Ruw houten offerpaal, met mannelijk, houten beeld, in zittende houding, met opgetrokken knieën, waarop de armen gekruist rusten; bij de voeten is een klein vooruitstekend offerbakje aangebracht. Afkomstig van het eiland Wetan van de Babargroep, evenals de volgende nummers tot 13978.

13975. Dito beeld, doch van een vrouw, met het haar, in een wrong, op het hoofd gelegd en voorzien van gladde oorhangers.

13976. Hooge, geheel gebeeldhouwde offerpaal, waarop een vrouwelijk beeld in zittende houding, doch veel kleiner dan N°s. 13974 en 13975.

13977. Dito offerpaal met dito beeld, gelijk aan N°. 13976, doch hier is het kapsel gebroken. Het uitsteeksel met bakje, zooals bij N°. 13974, is aanwezig.

13978. Klein, houten beeldje, een naakte vrouw, tot aan de dijen, voorstellende. Kleine haarwrong boven op het hoofd.

Zuid-Nieuw-Guinea.

In bruikleen afgestaan door het Ned. Ind. Gouvernement. Verzameld door het Exploratie Detachement voor Zuid-Nieuw-Guinea van Juli — December (3e halfjaar). Het verzamelen der Ethnographica was speciaal opgedragen aan het lid van bovengenoemd detachement O. G. Heldring, die met voorlichting en advies van den Heer R. L. A. Hellwig, deze collectie bijeengebracht heeft. Dit geldt voor de volgende nummers tot N°. 14054.

14000. Cylindrische pijp van *bamboe*. Versierd met uitgegroefde figuren en sierlijnen. Het dwarspijpje dat in het ronde gat behoort, is niet aanwezig, (Halif: *banggĕ*). Afkomstig van Soebobĕ.

14001. Sagoe-klapper, bestaande uit een *bamboe* lat, ter lengte van een wandelstok, van onderen puntig toeloopend (Halif: *kâhârigĕ*). Afkomstig van Diktie.

14002. Groote, gele schelp als schaambedekking. Aan de buitenzijde is de schelp met *damar*, of was, bedekt, waarin *coïx*vruchtjes en *saga*pitjes in figuren zijn vastgedrukt. (*sáhà*). Afkomstig van Domander.

14003. Versiering van een danser op de *Anggéi*-feesten; wordt op den rug vastgebonden. Deze bestaat uit een groote, ronde schijf van bladscheede, (die de

zon voorstelt), bevestigd op een platte, dikke lat van *niboeng*hout. (*sámàn-dier*). Afkomstig van Nowari.

14004. Voorhoofdsversiering voor een danser op de *Anggéi*-feesten. De vorm is die van een gewone vischfuik, zooals door vrouwen en kinderen, op het strand, voor de vischvangst gebruikt wordt (*hápĕrĕ*). Afkomstig van Nowari.

14005. Voorhoofdsversiering, door dansers op de *Májó*-feesten gedragen, bestaande uit een vrij groote schijf van bladscheede (*ba-tèw*). Afkomstig van Koembĕ.

14006. Bovenarmversiering bestaande uit een dikke *bamboe*, die over de hand moet worden geschoven, (*bá-rar*). Afkomstig van Koembĕ.

14007. Lange, platte stok of staf, gevlamd als een kris, met heel veel *loeq*, een kronkelende slang voorstellend met dikken kop, (*há-rie-wá*). Afkomstig van Koembĕ.

14008. Zeer zware staf, als een afgesneden boomtak; het dikke, knoesterige gedeelte is tot een hondenkop gesneden en bijgewerkt met witte, roode en zwarte kleurstof. (*ngàt-pàh*). Afkomstig van Koembĕ.

14009. 1e. Groote plaat van bladscheede, horizontaal op een visch gelijkend. Aan de voorzijde bezet met *saga*-pitten en *coix*-vruchtjes rood, en grijs, (*komies*).
2e. Een kleinere plaat ovaal en zéér puntig, aan het ondereinde; eveneens met roode en grijze vruchtjes belegd, (*komies*). Afkomstig van Koembĕ.

14010. Dergelijke plaat als No. 14009, maar door dansers bij *májó*-feesten op de borst gedragen, (*ka-rib*). Afkomstig van Koembĕ.

14011. Plaat als N°. 14010 gedragen als versiering door de dansers onder de oksels bij het *majo*-feest (*bir*). Afkomstig van Koembĕ.

14012. Mantel voor vrouwen, bestaande uit een zeer lange, smalle lap van fijn vlechtwerk, uit boombastvezels gemaakt, met een kap, om over het hoofd te doen. (*màm bátie*). Afkomstig van de Jee-anim.

14013. Dito mantel als N°. 14012, doch met een zéér klein, ondiep kapje en enorm zware franje van boombastvezels. Eveneens vrouwendracht. (*mám bátie*). Afkomstig van Jee-anim. Boven Marau-gebied.

14014. Vrouwenmantel als boven, maar bij de kap is een effen-bruine verbreeding aangebracht, zoogenaamde oorkleppen en zeer lange franje. (*mám batie*). Afkomstig van de Jee-anim.

14015. Borstbedekking van geheel dicht vlechtwerk uit biezen. Wordt meer door vrouwen dan door mannen gedragen. Afkomstig van de Jee-anim.

14016. Borstbedekking van biezen als N°. 14015, doch slechts voor de helft afgewerkt. Afkomstig van de Jee-anim.

14017. Muts van gevlochten biezen, in den vorm van een kinder-kapertje, met buitengewoon lange franje in den nek. (*tjondee*). Afkomstig van de Jee-anim.

14018. Slap, puntig-toeloopend taschje van biezen gevlochten met een later opgewerkt ornamentje, met witte, zwarte en roode biezen. Dit exemplaar is onafgewerkt, (*boet-tje*). Afkomstig van de Jee-anim.

14019. Onafgewerkt taschje, uit biezen gevlochten met rechten bodem en opgewerkte figuren, in wit en zwart. (*boet-tje*). Afkomstig van de Jee-anim.

14020. Groote, slappe, vierkante tasch van biezen gevlochten. Onafgewerkt. Afkomstig van de Jee-anim.

14021. Halsversiering bestaande uit een twee vingers breed gevlochten band, waarop tal van vrij groote hoornschelpen, lichtbruin van kleur, zijn vastgenaaid. Dracht voor getrouwde mannen. Afkomstig als voren.

14022. Halsketting, bestaande uit aaneengeregen *casuaris*-nagels met de punten naar onderen, waartusschen *coix*-vruchtjes, *saga*-pitten, roode vruchtjes en één groote turkooisblauwe kraal. Dracht voor getrouwde mannen. Afkomstig als voren.

14023. Kleine, *bamboe*-fluit met ingekraste figuren en zigzaglijnen. Afkomstig als voren.

14024. *Sirih*-lepel van *niboeng*-hout in den vorm van een vouwbeen en voorzien van een greep, die met zigzaglijnen is uitgesneden. Afkomstig als voren.

14025. Lange, houten knods; op sneltochten meer als talisman dan als wapen gebruikt. (*sohoe-rě*). Afkomstig als voren.

14026. Zéér hooge, zwart houten trom, zonder versiering, en ongekleurd; alleen is het ondergedeelte uitgesneden met lange, smalle bladvormige figuren. Trommelvellen ontbreken geheel (*ta-im-pě*). Afkomstig van de Birm-anim.

14027. Schedel van een gesnelden kop waaraan de onderkaak ontbreekt. Aan de wangbeenderen hangen lange, dikke vlechten van cocosvezels. Afkomstig als boven.

14028. *Fetisch*, afgodsbeeld, 4 stuks, waarvan twee, bladvormig, lang, uitgerekt; van onderen van een spitse punt voorzien; van boven van een plat, rond uiteinde, dat een menschelijk gelaat voorstelt. Het middenstuk is als geheel besneden met figuren. Twee anderen hebben geen ronde boveneinden en zijn aan één kant veel langer dan aan de andere zijde. Deze twee exemplaren zijn ook veel kleiner; *goo-gaai*-hout van den *goo-gaai*-palm. Afkomstig als voren.

14029. Pijlen met *rotan* schachten, geschilderd met breede, roode en gele banden. (*tá-rip*). Afkomstig van de Jee-anim.

14030. Dito dito, geheel gelijk aan N°. 14029 (*tá-rip*). Afkomstig als boven.

14031. Dito pijl, doch hier is in het midden, met lappen, een verdikking aangebracht. De punt van *kangoeroe*-been is aan één zijde glad, aan de andere zijde voorzien van steeds grooter wordende weêrhaken, (*tá-rip*). Afkomstig als voren.

14032. Dito dito, met nog scherper en dichter bij elkander liggende weêrhaken, (*tá-rip*). Afkomstig als voren.

14033. Dito pijl, met een punt van *kangoeroe*-been; aan beide zijden van kleine weêrhaken voorzien, (*tá-rip*). Afkomstig als voren.

14034. Donkerkleurige, *rotan* pijl, met een, van vijf weêrhaken voorziene punt. Afkomstig als voren.

14035. Dito pijl, de *rotan* schacht is aan de zijde der punt met roode en zwarte ornamentjes versierd. Afkomstig als voren.

14036. Dito pijl, met in rood en zwart beschilderde schacht. Afkomstig als voren.

14037. Dito pijl, aan de schacht, van boven, met kleuren en figuren versierd. Afkomstig als voren.

14038. Dito pijl; de *rotan* schacht bovenaan met kleuren en figuren versierd. Afkomstig als voren.

14039. Dito pijl, met zeer dunne, *rotan* schacht, van boven gekleurd en versierd. Afkomstig als voren.

14040. Pijl, met lange *rotan* schacht; aan het bovengedeelte keurig gekleurd met geel en rood, waarop de uiterst fijne teekeningetjes met zwart, uitstekend uitkomen. (*tá-rip*). Afkomstig als voren.

14041. Pijl, geheel, tot in de minste détails als N°. 14040. (*tá-rip*). Afkomstig als voren.

14042. Pijl, met onversierde, zéér lange schacht; in het midden, voor een klein gedeelte, omknoopt met buigzame, smalle *rotan* reepjes. *kĕnik-kàtkàt*. Afkomstig van Torassi.

14043. Dito pijl, de *rotan* schacht zeer weinig, maar uiterst fraai versierd met ingekraste figuren. (*kĕnik-kàtkàt*). Afkomstig als boven.

14044. Dito pijl, van zeer donkerkleurige *rotan kĕnik-kàtkàt*. Afkomstig als voren.

14045. Dito pijl, van onderen van gemeene, gele *rotan* (*kĕnik-kàtkàt*). Afkomstig als voren.

14046. Dito pijl, met donkere *rotan* schacht, geheel onversierd. (*kĕnik-kàtkàt*). Afkomstig als voren.

14047. Dito pijl, met een onversierde, gele *rotan* schacht. (*kĕnik-kàtkàt*). Afkomstig als voren.

14048. Dito pijl, van *rotan* wat het ondergedeelte betreft; verderop is de schacht van *niboeng* en *Singapore* hout. (*kĕnik-kàtkàt*). Afkomstig als voren.

14049. Pijl, met een schacht van donkere *rotan*. Kunstig uitgesneden. (*kĕnik-kàtkàt*). Afkomstig als voren.

14050. Pijl, met bijna zwarte, *rotan* schacht. (*kĕnik-kàtkàt*). Afkomstig van Torassi.

14051. Groote, langwerpige, donkerkleurige kalebas; gebruikt als kalkhouder. Afkomstig als voren.

14052. Vrij dikke, bamboe pijp, met vakken van ingekraste figuren versierd. (*tiepie*). Afkomstig van Torassi en de Baoe-anim.

14053. Dito pijp, doch fijner van teekening. (*tiepie*). Afkomstig van Torassi en de Toro-anim.

14054. Pijp als boven, in 3 zeer kleine donkere, en 2 groote, lichtgele vakken. (*tiepie*). Fraai exemplaar. Afkomstig van Torassi en de Marure-anim.

Geschenk van den Heer Ch. Palmer van den Broek, destijds te Fak-Fak.

14055. Halskettingen, bestaande uit, aan een dun touwtje geregen, kleine schijfjes, gesneden uit witte schelpjes, met een gaatje in het midden. 2 stuks. Afkomstig van Fak-Fak.

14056. Armband, bestaande uit aan een touwtje geregen *casuaris*nagels. Afkomstig als boven.

14057. Klein, geel, bamboelatje, als halssieraad gebruikt, met ingesneden en zwart gemaakte kruislijnen, aan een snoer van kleine vruchtjes bevestigd. Afkomstig als boven.

14058. Tamelijk-breede gordel van dicht, stijf haak- of breiwerk, om smalle reepjes *rotan* gewerkt. Afkomstig als boven.

14059. Dito buikgordel als N°. 14058, doch veel smaller, met afhangende kwastjes van kleine grijze vruchtjes. Afkomstig als boven.

14060. Drie stukken strook (waarschijnlijk heupversiering), van uit *casuaris*-vederen gemaakte franje. Afkomstig als voren.

14061. Twee kleine, dunne strooken van dezelfde, uit *casuaris*-vederen vervaardigde franje als bij N°. 14060. Afkomstig als boven.

14052. Zwarte veder, met witte vlekken, (waarschijnlijk haartooisel), in achten gespleten tot onder aan de schacht. Afkomstig als boven.

14063. Zwarte, zeer fijn en dicht, in zigzaglijnen gevlochten *rotan*banden. Doel onbekend. 6 stuks. Afkomstig als boven.

14064. Vier zéér fijne, van ongekleurde *rotan* vervaardigde armbanden, waarvan twee met franje van vlechtreepjes afgewerkt. Afkomstig als boven.

14065. Vijf, met platten rand gevlochten, *rotan* armbanden, waarvan twee met een afhangende franje van *casuaris*-vederen. Afkomstig als boven.

14066. Breede, fijn-gevlochten band, waarschijnlijk om om het voorhoofd te dragen, of als gordel. Zeer beschadigd en oud; zonder versiering. Afkomstig als boven.

14067. Breede, stijve, zéér grof gevlochten armband. Afkomstig als boven.

14068. Vier groote varkensslagtanden, met ingekraste lijnen, bijna onmerkbaar versierd. Afkomstig als boven.

14069. Stijve, *rotan* cirkel als hoofdtooisel. Afkomstig als boven.

14070. Drie hoofdtooisels van dicht gevlochten *rotan* van pijpenkop-vormige bakjes voorzien. Afkomstig als boven.

14071. Vederenversieringen, bestaande uit slap gevlochten cylinders, die juist passen in de pijpenkop-vormige bakjes op N°. 14070 en dus waarschijnlijk daarbij gebruikt. 4 stuks. Afkomstig als voren.

14072. Vijf uitgesneden bamboekokertjes, waarvan het gebruik onbekend is en alle gegevens ontbreken. Afkomstig als boven.

14073. Schaambedekking vervaardigd van een platte, witte schelp, die gebroken is, met een draagband van grove, plantaardige vezels. Afkomstig als boven.

14074. Vier verschillende kammen van bamboe. Afkomstig als boven.

14075. Twee groote lappen, donkerbruine geklopte boombast, waarvan één reeds zeer veel gebruikt en vol gaten. Afkomstig als boven.

14076. Stukken met kleuren beschilderde, geklopte boombast, waarvan er drie den vorm hebben van, om de enkels nauwsluitende, broeken. 5 stuks. Afkomstig als boven.

14077. Kleine, ruwe, donkerroode zandsteen, ter grootte van een duivenei. Afkomstig als boven.

14078. Halvemaan-vormig voorwerp uit twee zeer dunne, lichte stukken wit been, of zware vischgraat bestaande. Afkomstig als boven.

14079. In ruiten gevlochten tasch, zonder sluiting met dito hangsel en langwerpig vierkanten bodem. Afkomstig als boven.

14080. Dito tasch als N°. 14079, doch met donkerbruine en lichte vlechtreepen. Afkomstig als boven.

14081. Klein, plat, vierkant taschje, geheel dichtgevlochten; voorzien van een gevlochten smalle, lange band. Afkomstig als voren.

14082. Drie platte zakken, vervaardigd van touw, op de wijze der vischnetten; allen van verschillende grootte. Afkomstig als boven.

14083. Dolk van het *tibia*-been van een *casuaris*, gespleten en onderaan gesneden met een scherpe punt. Afkomstig als boven.

14084. Twee, aan beide zijden, van zeer fijne wêerhaken voorziene vischgraten of staafjes. Twee stuks van verschillende grootte, één wit en één donkerbruin. Afkomstig als boven.

14085. Kleine, wit houten trom, zonder eenige versiering en bespannen met leguanen huid. Afkomstig als boven.

14086. Dito trom, maar iets grooter en donkerder van kleur. Afkomstig als boven.

14087. Donkerhouten knods, min of meer in den vorm van een roeispaan. Afkomstig als boven.

14088. Zeer groot, ovaal schepnet met *rotan* versterkt. Afkomstig als boven.

14089. Een, op een lans gelijkende, knods van donker hout, in den vorm van een tamelijk lange stok. Afkomstig als boven.

14090. Houten plank in diervorm. Doel onbekend. Afkomstig als boven.

14091. Zeer lang, smal schild, met een stevige, lange, houten punt. Afkomstig als boven.

14092. Dito schild, doch minder lang en breed als N°. 14091. Afkomstig als boven.

14093. Zeer breed, groot schild met een houten pen om in den grond te steken. Afkomstig als boven.

14094. Partij pijlen bestaande uit *23 stuks* met bijna onversierde schachten van *rotan* en punten van *niboeng*-hout. Afkomstig als boven.

14095. Zeer lange pijl, met onversierde schacht en *niboeng*-houten punt. Afkomstig als boven.

14096. Kleine lans van *niboeng*-hout uit één stuk. Afkomstig als boven.

14097. Boog van *niboeng*-hout met *rotan* pees. 4 stuks. Afkomstig als boven.

14098. Pagaai van lichtbruin hout. Afkomstig als boven.

14099. Kleine, bamboe boog, versierd met twee, aan weêrskanten geplaatste rozetten van wit gaas en oranje doek. Afkomstig als boven.

14100. Groote zwaarden, van boven dun, naar onderen breed uitloopend. 2 stuks. Afkomstig als boven.

14101. Stuk houtsnijwerk, vermoedelijk prauwversiersel. Afkomstig als boven.

14102. *Rotan* mand, met vierkanten bodem, van dicht, grof *rotan*vlechtwerk. Zonder draagbanden of hengsels. Afkomstig als boven.

14103. Slappe, zakvormige mand, van dicht biezen vlechtwerk, zonder deksel noch draagbanden. Afkomstig als boven.

14104. Ronde, half opengewerkte mand, zonder deksel, met draagbanden van geklopte boombast. Afkomstig als voren.

14105. Armband uit één stnk hout gemaakt. 2 stuks. Eén licht en één donkerbruin. Afkomstig als voren.

14106. Doos, gemaakt uit een schijfje klapperdop. 2 stuks. Eén breeder dan de andere. Afkomstig als boven.

14107. Halve klapperdop, aan de opening voorzien van kleine gaatjes. Afkomstig als boven.

14108. Klein, onversierd, bamboekokertje met ingezetten bodem en hoog houten dekseltje, dat naar boven breed toeloopt. Afkomstig als boven.

14109. Klein, puntig-toeloopend klapperdopje, aan één zijde open; waarschijnlijk als *drinknapje* gebruikt. Afkomstig als boven.

14110. Klein, koperen klokje, met een groote, witte kraal als klepel. Afkomstig als boven.

14111. Twee koperen armbanden, waarvan één zeer zwaar, massief, op doorsnede half rond, zonder eenig versiersel. De andere is zeer dun en geheel rond. Afkomstig als boven.

14112. Toestel om visch te vangen, in den vorm van een spits toeloopende zak. Afkomstig als boven.

14113. Bundel kinder-pijlen, gemaakt van een bladnerf. 26 stuks. Afkomstig als boven.

14114. Lansen met steel, van *niboeng*-hout. Afkomstig als boven.

Timor en Onderhoorigheden.

Geschenk van den Resident van Timor en Onderhoorigheden; buitgemaakt bij de vervolging van den laatsten Keizer van Groot Sonnebait. Not. Juli 1808, II, *h* pag. 81.

13980. Ambtsstok van zwart glimmend hout met verguld-zilveren montuur. De stok is, tot den knop, geschoven in een zeildoeken overtrek. Waarschijnlijk in de 17de en 18de eeuw door de Portugeezen, aan de voorvaderen des Keizers geschonken.

13981. Dito stok met geornamenteerden knop. Afkomstig als boven. Not. als bij N°. 13980.

13982. Dito, dito, met een rijk versierden knop; het overtrekje is hier van donkerbruin grof keper. Afkomstig als boven.

Bali en Lombok.

Bali.

In bruikleen gegeven door Z. E. den Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz.

13966. Rood koperen beker zonder voet, waarop in drijfwerk verschillende voorstellingen en inscripties. Aan Z. E. geschonken door den Stedehouder Goesti Gdé Djilantik, door tusschenkomst van den Directeur van B. B. Gouvernements Besluit van 11 Februari 1909 N°. 46. Zie Not. 18 Jan. 1909 III 4.

13983. Stuk gele zijde, bestemd om den over-*saroeng* op te houden. (*Oempal kampoeh soetre koening*). Afkomstig van Karang-Asem, (Zuid-Bali).

13984. Wit zijden over*saroeng* met gekleurde figuren. De *kapala* is paarsrood met motieven in gouddraad. (*Kampoeh songket soetre*). Afkomstig van Karang-Asem, (Zuid-Bali).

13985. Stuk katoenen weefsel tot *pĕlangi* bewerkt, door middel van het ikatten der stof en het daarna verven (*papetet plangi soetre*). Afkomstig van Karang-Asem, (Zuid-Bali).

13986. Zijden onder*saroeng*, groen en ponceaurood geruit-Sumatra-Palembang. (*Wastre srimbag soetre*). Afkomstig als boven.

13987. Langwerpig-vierkant dekkleedje om over een geschenk te leggen. (*kekasang maprade*). Afkomstig als boven.

13988. Gouden, komvormige bak met vier groote zilveren pennen op een houten voetstuk bevestigd van 1 c.M. hoogte. (*bahokor mas*). Afkomstig als boven.

13989. Langwerpig, glad, gouden doosje met ronde hoeken, waarin een stuk *tjendana* hout. (*rapetan mas medaging kajoe tjendana*). Afkomstig als boven.

13990. Rond, komvormig, gouden doosje, in vaste massa met wierook gevuld. Het deksel is met breede kartelversiering bewerkt en voorzien van een mooi, bewerkt gouden knop. (*tjetjopok mas medaging menjan astangi*). Afkomstig als boven.

13991. Dito dito, gevuld met tot poeder gewreven wierook, (*tjetjopok mas mendaging menjan astangi*). Afkomstig als boven.

13992. Vierkant, stijf gestopt zitkussen met opstaanden rand (*paterane*). Afkomstig als boven.

13993. Zéér groote, hooge *pajoeng* met roodhouten steel, en wit katoenen overtrek (*tedoeng-agoeng*). Afkomstig als boven.

13994. Dito dito, in niets verschillend van N°. 13993. (*tedoeng-agoeng*). Afkomstig als voren.

13995. Twee zéér groote, van boven spits toeloopende waskaarsen, gebruikt bij Godsdienstige plechtigheden. (*lilin parkarjan*). Samen 2 *katih* wegende. Afkomstig als boven.

13996. Twee dito kaarsen, ook ieder één *katih* wegende, in de origineele verpakking van de bladscheede van den *pinang*boom (*lilin parkarjan*). Afkomstig als boven.

Historische verzameling.

Geschenk van den Heer CHARLES MEIJLL te Weltevreden.

13972. Antieke zitstoel met gothische versiering van snijwerk aan de leuning; zwart met goud geschilderd, met bruin lederen rug en zitting. Zeer grof gesneden. Oud-Batavia.

13973. Dito dito, geheel hetzelfde. Oud-Batavia.

Geschenk van het Directielid den Heer J. P. MOQUETTE. Zie Not. Juni '09 VI.

13997. Geel, koperen gewicht van een unster met ijkmerk uit den tijd der Oost-Ind. Compagnie. Het gewicht is min of meer klokvormig, naar onderen breed, naar boven spits toeloopend, met een knop als handvat. *Zeldzaam*.

14117. In bruikleen van het Nederl. Ind. Gouvernement. Kleine, antieke, ijzeren geldkist met zéér groot slot midden in het deksel en zware hengsels. De kist staat op een hoog, houten voetstuk. Afkomstig van het belastingkantoor in de benedenstad. Batavia.

Bijlage XVII.

AANWINSTEN

VAN HET

MUNT- EN PENNINGKABINET IN HET JAAR 1909.

Atjeh.	7	looden munten.	(varianten).
„	3	gouden „	Geschenk v. d. Heer Melville.
„	2	„ „	Gekocht.
„	7	„ „	Geschenk v. d. Heer H. Vogel.
Broenei.	1	tinnen munt.	id. id. id.
Dolok estate.	6	z.g. plantage munten	id. id. id.
Pahang.	4	tampangs (varianten)	id. id. G. P. Rouffaer.
Java.	1	gobog.	Gekocht.
Ned.-Indië.	1	duit 1767 (munt Utrecht) goudafslag	Gekocht.
„	1	f 3.— 1789 („ Zeeland)	
„	1	„ 3.— 1786 („ Utrecht)	
„	2	„ 1.— 1786 („ „)	
„	1	„ 1.— 1786 („ W.Friesland)	
„	1	„ ½.— 1786 („ „ „)	
„	2	„ ½.— 1791 („ Zeeland)	
„	2	Ropijen 1765 (Batavia)	
„	1	„ 1796 („)	
„	1	„ 1813 (Soerabaia)	
Ceylon. (O. I. C°.)		versch. 2 en 1 Stuiver stukken.	
Java.	3	Crediebrieven 1796, 1799 en 1802.	
Ambon.	2	„	Geschenk van W. Lijnis Huffenreuter.

Loge de Vriendschap te Soerabaia 2 Ex. der medaille op het 100 jarig bestaan. Geschenk v. Jhr. N. J. Westpalm v. Hoorn.

Hadramaut 3 zilvermuntjes Geschenk van Said Oethman.

Verder eenige kèpengs, nog nader te sorteeren, uit de in Riouw ingewisselde kopermunt.

KORTE INHOUD

VAN HET

BEHANDELDE IN DE NOTULEN.

Archaelogie.

Ethnographie.

Prauw kolok door een Bataviaan gemaakt, p. 174.
Bataksche inscriptie op een buffelrib, p. 202.

Bibliotheek.

Zending in bruikleen van edita naar personen in Nederland, p.p. 15, 27, 80, 121.
Compte rendu de la session de l'Institut Colonial International tenue à Paris, 1908 en 1909, p.p. 19, 196.
Dagbladen en boekwerken van het Departement van Juistitie, p.p. 22, 38, 63, 86, 107, 130, 145, 167, 199.
Statistiek van het vervoer op de spoor- en tramwegen in N. I. 1907, p. 23.
Verslag der Staatsspoorwegen in N. I. 1907, p. 24.
Eastern Bengal and Assam Code III 1907, p. 25.
Digest of Indian law cases, 1906 en 1907, p.p. 25, 64.
Javaansche vertaling van de Koran, p. 30.
Lijst van Javaansche boekwerken van S. Cohen Fzn, p. 30.
Oudheidkundige rapporten, p.p. 34, 122.
Selections from the Records of the Madras Government, (Dutch records), p. 35.
Jaarverslag der Biliton Maatschappij 1907—08, p. 41.
Amsterdamsch jaarboekje 1897—1904, p. 44.
Amsterdam in stukken en brokken, p. 44.
Wunscherfüllung und Symbolik in Märchen, p. 44.
Jaarverslag over de verzameling, p. 44.
Journal of the Siam Society 1908, p. 64.
Reisgids voor Jogjakarta en omstreken, p. 65.
Ethnographische Fragesammlung, p. 77.
Jaarverslag van den Topographischen dienst 1908, p. 79.
Gedenkboek van de Kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Fort de Kock 1872—1908, p. 81.
Les différents systèmes d'irrigation, p. 86.
Jaarboekje van Kon. Marine 1907—08, p. 89.
Unrepealed general acts of the G. G. of India in council, 1909, p.p. 90, 146, 169.
Oude Indische families door W. Wijnaendts van Resandt, p. 91.

Tontembansch Register door J. A. T. Schwarz, p. 105.
Bombay-code 1909, p. 108.
Lezing door A. J. Gooszen over het Militaire Exploratie detachement voor Zuid Nieuw-Guinea, p. 110.
Catalogue of the Sanscrit and Pali books in the British Museum, Supplement 1892—1906, p. 111.
Japansche adoptie en erfrecht door B. A. J. van Wettum, p. 113.
Verslag over de Burgerlijke Openbare Werken 1907, p. 130.
Programma der Tentoonstelling te Bondowoso Nov. 09, p. 131.
Entdeckungsgeschichte von Neu Guinea, p. 132.
Les Restes de la civilisation Hindoue à Java door J. Leclercq, p.p. 142, 172.
Supplement op het 13e deel van „de Opkomst van het Nederlandsch gezag in O. I. door Dr. L. W. G. de Roo, p. 143.
Tobeloreesch Woordenboek door A. Hueting, p. 144.
Verslag over de spoorwegverkenning in Midden Sumatra, p. 146.
Studies in volkskracht 1903—04, p. 157.
Baltische archivalia, Archivalia in Italië en Acte der Synode van Zuid Holland, p. 165.
Comparative Aesthetics door G. L. Raymond, p. 189.
Revue des deux mondes 1908, p. 189.
Rapport der Internationale opiumcommissie te Shanghai, p. 196.
Verslag der Staatsspoorwegen in N. I. 1908, p. 200.
Viaggio in Malesia, resultatie zoölogici, door Dr. E. Modigliani, p. 200.
Mededeeling over een keteltrom door Dr. G. A. J. Hazeu, p. 203.
Eenige politieke brochures uit de 18e eeuw, p. 204.
Proefschrift over „Zending en polygamie" door Dr. B. J. Esser, p. 204.
Verhandeling over genealogie der Atjehsche vorsten, p. 204.

Handschriften, prenten, kaarten en potographiëen.

Photo's en lichtafdrukken van sultansgraven in het voormalig rijk Pasé (Atjeh), p.p. 17, 80.

Eenige historische kaarten over Preanger, Wijnkoopsbaai en Buitenzorg, p. 26.
Uit Leiden in bruikleen ontvangen handschriften, p. 42.
Slipcatalogus van de handschriften Brandes en Cohen Stuart, p. 30.
Lajang Wali-sanga en Sèh Djabar-silik, p. 31.
Zending van handschriften aan personen te Leiden, p.p. 21, 27, 37, 41, 121.
Photo's van den Boroboedoer, p. 42.
Jaarverslag der handschriftenverzameling, p.p. 43, 65.
Inbinden der handschriften Brandes, p. 44.
Plan van den kraton van Sultan Sepoeh van Cheribon, p. 67.
Inventaris der Bataksche handschriften, p. 67.
Maleisch handschrift, vertaling van een Mohamedaansch mystiek geschrift, p. 70.
Biographie van Rånggå Warsitå, p. 70.
Nota van S. H. Schaank over stempels van vroegere kongsi's in W. Borneo, p. 79.
Maleisch werk over het tjappen van sarongs, p. 81.
Aanbieding van kaarten door den Commandant der Zeemacht, p.p. 88, 107, 130, 146, 167, 200.
id. door het Hoofdbureau van den Topographischen dienst, p.p. 108, 130, 167, 200.
Vijf werkjes op daloewang in Arabische karakters, p. 112.
Bewijs van lidmaatschap van een Chineesch geheim genootschap, p. 113.
Kaarten betreffende de Z. Nieuw-Guinea expeditie 1907, p. 132.
Kropak inhoudende een kort begrip van wat een Mohamedaan hier te lande moet kennen, p. 135.
Vertaling in Nieuw Javaansch van een deel der Mahabharata, p. 136.
Catalogus van Hollandsche handschriften in Madras, p. 143.
Schetskaart der Noordrivier van Bivakeiland tot Alkmaar, p. 147.
Photo van een boom bij de Portugeesche kerk aan den Jacatra'schen weg, p. 157.

Chineesch handschrift over het Hemel en Aarde verbond, p. 160.
Oud Chineesch handschrift, geschiedenis van Batavia 1610-1795, p. 160.
Zending van eenige manuscripten van Junghuhn aan de Junghuhn-commissie, p.p. 109, 173.

Historie.

Het eerste schip dat onder Nederlandsche vlag Australië heeft bezocht, p.p. 20, 39.
Drie ambtsstokken met gouden knop uit Timor, p.p. 45, 79.
Contract met het voormalig zelfbestuur van Pasir, p.p. 18, 45, 78.
Twee stoelen toebehoord hebbende aan Raden Saleh, p. 41.
Stempels der voormalige kongsi's in West Borneo, p.p. 44, 79.
IJzeren geldkist afkomstig van het belastingkantoor alhier, p. 89.
Oud koperen weeggewicht van een datjin, p. 93.
De geboorteplaats en het geboortejaar van Dr. H. Neubronner van der Tuuk, p. 94.
Twee krissen afkomstig van G. Djilantik, p.p. 114, 149, 204.
Honderdjarige geboortedag van Junghuhn, p. 134.
Oud Batavia, -Semarang en -Soerabaja, p. 134.
Medaille ter herinnering aan het 100 jarig bestaan der Loge de Vriendschap te Soerabaja, p. 148.
Inscriptie op een oud Hollandsche zilveren schaal te Koeala Loempoer (Straits), p. 149.
id. op een oud-Hollandschen grenssteen in de Kaapkolonie, p. 168.
Twee historische portretten in olieverf, p.p. 174, 196.
Graf van den eersten Kapitein der Chineezen te Batavia, p. 192.
Antiek zilveren cylinderhorloge met sleutel, p. 203.

Penningkunde en Sphragistiek.

Munten afkomstig uit Meulaboh (Atjeh), p. 21.
Hindoemuntjes uit Malang, p. 22.
Oude munt uit Soemedang, p.p. 23, 38.
Tweecentstuk met jaartal 1837, p. 25.

Geldmiddelen.

Personalia.

Secretariaat en thesaurierschap van den Heer H. N. Stuart, p. 46/49.

Benoeming van den Heer B. A. J. van Wettum tot directielid, p. 49.

Aanvaarding dier benoeming, p. 64.

Bezigheden enz. van den Amanuensis en van zijn dochter, Mej. Prange, p. 69.

Benoeming van het directielid van Wettum tot secretaris-thesaurier, p. 70.

Toespraak door den vice-president aan den Heer Stuart naar aanleiding van zijn aanstaand vertrek, p. 70.

Aanbieding van een souvenir namens de Directie aan den Heer Stuart, p. 71.

Benoeming van den Heer Stuart tot Eerelid, p. 71.

Overlijden van het correspondeerend lid C. T. Speidel, p. 80.

De Heer G. P. Rouffaer woont de directie-vergaderingen bij, p.p. 83, 104, 121, 139, 163.

Overlijden van het correspondeerend lid Prof. Dr. W. J. de Goeje.

Terugkomst uit Atjeh van den president, den Heer F. A. Liefrinck, p. 121.

Overlijden van het correspondeerend lid Mr. O. J. H. Graaf van Limburg Stirum, p. 148.

Vertrek naar Europa van het directielid D. van Hinloopen Labberton, p. 191.

Nederlegging van het beschermheerschap door Z. E. den Heer J. B. van Heutsz, p. 195.

Edita.

R. A. Kern, de Wajang-beber van Patjitan, p.p. 14, 39.

Museumgids, p.p. 15, 17, 28, 38, 135, 175.

D. van Hinloopen Labberton, Wat geeft de achterzijde van Caṇḍi Kĕḍaton te zien, p. 17.

Balineesch Lontargeschrift, p.p. 24, 35, 84, 108.

Ds. D. K. Wielenga, Soemba'sche spraakkunst en woordenlijst, p.p. 27, 77.

Album met afbeeldingen van Museumvoorwerpen, p.p. 28, 154.
J. Knebel, Over de plaatsen van de hoogste vereering (poeṇḍen) in de afd. Ponorogo, p. 34.
A. H. B. Agerbeek, Enkele gebruiken van de Dajaksche bevolking der Pinsehlanden, p. 36.
Daghregister 1679, p. 41.
Dr. N. Adriani, De naam der gierst in Midden-Celebes, p. 51.
id., Levensbericht van wijlen Dr. B. F. Matthes, p. 68.
D. van Hinloopen Labberton, Register op het Tijdschrift, p. 69.
C. W. J. Wenneker, Over de Maleische woorden hati, limpah en djantoeng, p. 77.
C. M. Pleyte, Beschrijving der voor-islâmische oudheden in West Java, p. 84.
G. P. Rouffaer, Zijn er nog Hindoe oudheden in Midden-Borneo aan de Boven Sekadau? p. 105.
Tjandi Singasari, p.p. 109, 173.
Java oorlog VI, p.p. 65, 110, 130, 147, 172.
T. van Erp, Tjandi Mendoet, enz. p. 142.
Nota over het landschap Sawito, p. 163.
id. over de landschappen Siantar, enz. p. 163.
C. M. Pleyte, Tji-rĕbonsche lezing van de tjarita pantoen Njai Soemoer Bandoeng, p. 164.
id. Artja domas, het zielenland der Badoej's, p. 164.
G. P. Rouffaer, De ouderwetsch-Javaansche Koedi nog algemeen op Madoera in zwang, p. 164.
T. van Erp, Verklaring van eenige Jatâka tafereelen van Boroboedoer, p. 164.
Dr. F. de Haan, Geschiedenis der Preanger Regentschappen, p.p. 169, 201.
C. M. Pleyte, Glossarium op de uitgegeven pantoenteksten, p. 194.
Dr. F. W. van Haeften, Verslag over het onderzoek naar de volksgezondheid enz. op Enggano, p. 195.
Teruggezonden manuscripten die niet in de edita werden opgenomen, p.p. 112, 142, 164.
Ruiling van edita, p.p. 25, 26, 42, 80, 91, 132, 142, 174, 200.

Door de Regeering in bewaring gegeven voorwerpen, op den voet van het G. B. van 11 Dec. 1858 N°. 77 (B. B. 3121) en onder andere voorwaarden.

Diversen.

Samenwerking met de Straits branch der Royal Asiatic Society, p.p. 97, 175.

Verzoek om afstand van een lokaal voor een op te richten N. I. Schoolmuseum, p. 104.

Voorwerpen aangekocht voor het Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, p.p. 106, 128, 145, 197.

Medewerking voor de Brusselsche tentoonstelling, p.p. 112 132, 135, 158.

Voorstel van den Heer Baumgarten tot afstand in bruikleen van zijn bibliotheek, p.p. 122, 148, 192.

Opgave voor den Regeeringsalmanak betreffende de samenstelling der Directie, p. 129.

Terugzending van voorwerpen die voor de collecties geen waarde hadden, p.p. 22, 23, 63, 79, 90, 106, 129, 146, 167, 198.

De gamelan van het Museum in bruikleen aan het Pasar-Gambir comité, p. 133.

De mogelijkheid van de instelling van donateurs van het Genootschap, p. 133.

Afdrukken van de twee series Boroboedoer cliché's ten behoeve van Prof. Oldenbourg te St. Petersburg, p. 147.

Aanbrengen van bovenlichten in de bibliotheek, p. 157.

Copieën voor het Br. Indische Gouvernement van in 's Lands archieven zich bevindende memories omtrent de overgave van het Gouvernement van Cormandel, p. 157.

Aanmaak van een model van een Javaansch huis voor het Deutsche Museum te München, p. 173.

Aankoop van een ijzeren kist tot tijdelijke opberging van preciosa, p. 202.

Berging van goederen van particulieren in het Museum, p. 203.

BIJLAGE XIX.

LIJST

DER LEDEN VAN HET BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN

op 31 December 1909.

Beschermheer.

Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal van Nederl.-Indië

A. W. F. IDENBURG.

Directie.

F. A. Liefrinck, President.
Mr. J. G. Pott, Vice-President.
B. A. J. van Wettum, Secretaris, Thesaurier, Redacteur der Notulen.
Dr. G. A. J. Hazeu, Redacteur der Verhandelingen, Conservator der Archeaologische verzameling en mede-Conservator der Handschriften-verzameling.
Dr. Ph. S. van Ronkel, Bibliothecaris, Redacteur van het Tijdschrift, mede-Conservator der Handschriften-verzameling.
C. M. Pleyte, mede-Conservator der Archaeologische verzameling.
J. P. Moquette, Conservator van het Numismatisch Kabinet.
P. de Roo de la Faille.
W. B. van Goor.

Tijdelijk belast met het beheer van het Ethnographisch Museum en van de Historische verzameling: Mevrouw M. Serrurier-ten Kate.

Eereleden.

Mr. J. H. Abendanon, 's Gravenhage.
A. Barth, Parijs.
Mr. N. P. van den Berg, Amsterdam.
Prof. Mr. L. W. C. van den Berg, Delft.
H. D. H. Bosboom, 's Gravenhage.
M. J. van Bosse, 's Gravenhage.
G. C. E. van Daalen, Batavia.
W. P. Groeneveldt, 's Gravenhage.
H. Helb, Buitenzorg.
Prof. Dr. J. H. C. Kern, Utrecht.
Mr. J. C. Mulock Houwer, Bandoeng.
Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis, Leiden.
Dr. J. G. F. Riedel, Batavia.
Mevr. M. Serrurier-ten Kate, Batavia.
Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, Leiden.
Z. M. Somdet Phra Paramendr Maha Chulalonkorn, Koning van Siam, Bangkok.
Dr. R. M. D. Verbeek, 's Gravenhage.
W. F. Versteeg, Amsterdam.
J. W. IJzerman, Amsterdam.
H. N. Stuart, 's Gravenhage.

Correspondeerende Leden.

Prins Roland Bonaparte, Parijs.
Dr. R. Brandstetter, Luzern.
Dr. J. Burgess, Edinburgh.
J. Chailley-Bert, Parijs.
D. Clive Day, Newhaven (Connecticut).
Dr. A. Ehrenfels, Weenen.
A. G. Ellis, Amsterdam.
G. Ferrand, Stuttgart.

Prof. Dr. J. J. M. de Groot, Leiden.
Dr. B. Hagen, Frankfurt a/M.
Dr. E. Hultzsch, Halle a. d. Saale.
Prof. Dr. C. M. Kan, Amsterdam.
Dr. H. ten Kate, tijdelijk Zwitserland.
Dr. J. Kohler, Berlijn.
Aristide Marre, Vaucresson, St. Cloud.
A. Meulemans, Brussel.
Dr. A. B. Meijer, Berlijn.
Dr. E. Modigliani, Florence.
Prof. C. Poensen, Delft.
G. P. Rouffaer, 's Gravenhage.
Dr. Hugo Schuchardt, Graz.
Z. K. H. Kroma Mün Sommot Amorabandhu, Bangkok.
Rajah Sourindro Mohun Tagore, Calcutta.
Prof. Mr. S. R. Steinmetz, Amsterdam.
Alfred Russel Wallace, Londen.

Buitengewone Leden.

Dr. N. Andriani, Posso (Celebes).
K. Cephas, Jogjakarta.
Dr. I. Groneman, Jogjakarta.
Dr. F. de Haan, Batavia.
O. L. Helfrich, Benkoelen.
J. Knebel, Batavia.
A. Kruijt, Modjowarno.
Alb. C. Kruijt, Posso (Celebes).
H. L. Leydie Melville, Batavia.
J. A. T. Schwarz, Soerabaia.
W. H. Sundermann, Barmen.
Sajjid Oethman bin Abbullah bin Akil bin Jahja Alawi, Batavia.

Gewone Leden.

J. van Aalst, Modjokerto.
R. A. A. Achmad Djajadiningrat, Serang.
M. Mohamad Achmad, Serang.

C. J. Adamse, Makasser.
A. H. B. Agerbeek, Sintang.
H. Altman, Djombang.
P. H. van Andel, Jogjakarta.
Mr. A. J. Andrée Wiltens, Batavia.
O. Anton, Batavia.
D. Bakker, Jogjakarta.
J. Ballot, Padang.
Mr. J. Barlagen Bussemaker, Batavia.
J. C. Bedding, Ambarawa.
J. C. J. van Bemmel, Bandoeng.
J. J. Benjamin, Soerabaia.
J. C. de Bergh, Soerabaia.
Mr. J. H. L. Bergsma, Semarang.
W. A. Berkholst, Kota Bahroe.
L. Berkhout, Djambi.
H. J. Bernelot Moens, Moeara Tembesi (Djambi).
L. G. Bertsch, Jogjakarta.
Billiton Maatschappij (Vertegenwoordiger der —), Tandjoeng Pandan.
R. H. Bloemendal, Batavia.
C. P. J. Blok, Soerakarta.
S. Blok, Medan.
J. A. van Blommestein, Pekalongan.
B. M. Blijdenstein, Batavia.
Dr. C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbeldam, Batavia.
W. C. Bonebakker, Soerabaia.
Mej. W. J. Bosch, Bandoeng.
J. Bosman, Bondowoso.
Mr. V. A. van den Bossche, Batavia.
J. A. Boulet, Cheribon.
H. Bousquet, Pasoeroean.
D. F. van Braam Morris, Batavia.
M. C. Brandes, Semarang.
I. L. O'Brien, Bambel (Atjeh).
J. F. E. ten Brink, Toeban.

W. G. Broek, Singapore.
Mr. H. J. de Bruijn, Soerabaia.
A. A. Burgdorffer, Muntok.
C. R. Buss, Weltevreden.
H. J. Bussemaker, Wlingi.
P. Buwalda, Semarang.
B. L. van Bijlevelt, Garoet.
J. E. Bijlo, Semarang.
J. W. Campagne, Batoeradja (Palembang).
G. P. J. Caspersz, Padang.
F. L. F. la Chapelle, Batavia.
H. M. la Chapelle, Batavia.
I. de Clerq Zubli, Pasirian.
S. Cohen, Fzn, Bekasi.
W. J. Coenen, Muntok.
Concordia (Secretaris Societeit —), Batavia.
M. J. Cornelius, Batang.
V. C. Coster van Voorhout, Soerabaia.
L. H. C. Coster van Vrijenhoeven, Soerabaia.
A. Couvreur, Flores.
H. Th. Damsté, Idi.
F. C. H. Darlang, Batavia.
P. A. Daum, Batavia.
Mr. C. Th. van Deventer, 's Gravenhage.
J. A. E. van Deventer, Blitar.
J. Dinger, Batavia.
A. J. M. A. Ridder van der Does de Bye, Batavia.
Th. J. H. van Driessche, Pontianak.
D. J. Duursma, Bodjong Lopang.
R. H. Ebbink, Batavia.
J. Einthoven, Soerabaia.
W. Elenbaas, Batavia.
A. M. van der Elst, Karang Kobar.
P. S. J. Eman, Telok Betong.
F. H. D. von Ende, Bandjarnegara.
A. J. N. Engelenberg, Djambi.

Mr. J. J. C. Enschedé, Wonokromo.
Th. van Erp, Boroboedoer.
J. J. van Eupen, Makasser.
J. L. J. F. Ezerman, Semarang.
E. L. W. von Faber, Batavia.
Mr. P. Feenstra, Soerabaia.
D. A. N. Fischer, Tjilatjap.
P. H. Frölich, Sidhoardjo.
Mr. A. L. E. Gastmann, Batavia.
F. J. Gentis, Soerabaia.
Mr. J. Gerritzen, Batavia.
L. J. Ginjoolen, Batavia.
S. G. Ginsel, Karimondjawa.
K. Gjellerup, Manokwari.
G. L. Gonggrijp, Rembang.
K. E. C. Groen, Batavia.
H. J. Grijzen, Sidjoendjoeng.
P. J. van Gulik, Besoeki.
Th. R. Haasmann, Batavia.
L. J. Harmsen, Batavia.
J. B. Hartelust, Ngrambé.
Mr. J. H. van Hasselt, Semarang.
Mr. C. W. Baron van Heeckeren, Semarang.
Mr. J. J. de Heer, Medan.
R. L. A. Hellwig, Merauke (Zuid-Nieuw-Guinea).
C. C. M. Henny, Ngandjoek.
Mr. C. G. J. B. Henny, Weltevreden.
O. E. V. Hermens, Kediri.
H. F. Hesselaar, Bengkalis.
J. G. van Heyst, Magelang.
H. G. Heyting, Banjoemas.
C. J. A. L. T. Hiljé, Salaman (Kedoe).
J. W. van Hille, Amboina.
L. A. Hissink, Batavia.
H. C. van den Honert, Medan.
J. P. W. Houtman, Japara.

W. A. C. Ilgen, Poerwodadi.
A. H. G. Imbert, Bandoeng.
Mr. H. 's Jacob, Batavia.
E. R. Jacobson, Semarang.
Th. J. Jacometti, Soerabaia.
J. P. Jannette Walen, Batavia.
E. F. Janssen van Raaij, Timor.
J. Th. Jarman, Bodjonegoro.
E. F. Jochim, Batavia.
C. F. Julius, Batavia.
Dr. Z. Kamerling, Batavia.
Z. H. Kamerling, Padang.
D. M. Kan, Batavia.
J. S. C. Kasteleijn, Padang Boelan.
J. Kempen, Soerabaia.
R. A. Kern, Bandoeng.
W. F. J. Keuchenius, Semarang.
H. G. Klatt, Taroetoeng.
R. M. Aria Koesoemo Joedho Soemiodo, Madioen.
J. Kreemer, Penjaboengan.
Mr. Dr. M. S. Koster, Batavia.
L. Kreischer, Pasoeroean.
C. A. J. Kroesen, Paré-Paré.
C. C. Krom, Djambi.
W. F. J. Kroon, Tabanan.
B. ter Kuile, Soerabaia.
F. A. E. Laceulle, Manondjaja.
P. Landberg, Batavia.
C. Laseur, Karanggeneng.
Mr. N. M. Lebret, Kedawoeng (Pasoeroean).
A. van der Lee, Bawean.
P. L. C. Lesueur, Padang.
F. A. Liefrinck, Batavia.
E. R. van Lier, Modjokerto.
Lim Liang Boe, Batavia.
D. J. van der Linden, Sitoebondo.

H. F. B. Logeman, Weltevreden.
K. Lorch, Siboga.
E. S. Luypen, Batavia.
Mr. A. Maclaine Pont, Batavia.
E. G. Th. Maier, Medan.
H. K. Manupassa, Siboga.
Ph. J. van Marle, Tandjoeng Pandan.
A. F. Marmelstein, Batavia.
J. Uden Masman, Batavia.
J. M. Masset, Taroetoeng.
Mr. H. J. Matthes, Medan.
F. Meertens, Batavia.
E. F. O. Messchaert, Batavia.
O. R. A. Michelsen, Batavia.
J. A. F. C. van Moll, Djombang.
P. E. Hocke Moolenburgh, Djambi.
A. Muhlenfeld, Japara.
Mr. I. A. Nederburgh, Batavia.
F. Neumann, Batavia.
Mr. C. H. Nieuwenhuijs, Batavia.
H. H. F. J. Nusselein, Bandjermasin.
F. W. L. A. de Nijs, Singkarah.
H. D. A. Obertop, Meester-Cornelis.
R. M. Toemenggoeng Oetoyo, Japara.
L. A. van Oosterzee, Manokwari (Noord-Nieuw-Guinea).
G. A. Oosthout, Koeta Radja.
G. Oosthout, Bandjernegara.
F. K. Overduijn, Serang.
Mr. A. Paets tot Gansoyen, Soerabaia.
C. L. J. Palmer van den Broek, Seriboe Dolok.
K. Peereboom, Djember.
G. A. Pieper, Semarang.
Mr. Th. B. Pleyte, Semarang.
J. J. M. A. Popelier, Loemadjang.
H. Th. Popkens Brouwer, Paseh, Soemedang.
Dr. F. P. H. Prick van Wely, Batavia.

F. J. H. Privé, Toeban.
G. A. van Putten, Cheribon.
A. J. Baron Quarles de Quarles, Makasser.
R. M. E. Raaff, Jogjakarta.
H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Fort van der Capellen.
W. J. Rahder, Tandjoeng Pinang.
S. E. Ramondt, Soerabaia.
Th. C. Rappard, Loeboe Basoeng.
K. A. Baron van Reede van Oudtshoorn, Koeningan.
D. F. W. van Rees, Batavia.
J. F. P. Richter, Bandoeng.
J. K. H. de Roo van Alderwerelt, Weltevreden.
K. F. H. Roos, Tegal.
Mr. Th. A. Ruijs, Batavia.
F. W. M. de Rijk, Pemalang.
L. H. van 't Sant, Batavia.
R. Adipati Sasra di Ningrat, Soerakarta.
R. A. Salmon Soeria di Ningrat, Regent van Cheribon.
R. Toemenggoeng Sasra Negara, Jogjakarta.
M. C. Schadée, Ceram.
B. Schagen van Soelen, Banjoewangi.
Mr. S. L. J. M. van Schaik, Batavia.
J. Scheel, Kendal.
J. B. Schenck de Jong, Tjiteureup.
Mr. Dr. W. F. Schimmel, Soerabaia.
E. W. Scholten, Batavia.
G. Scholten, Ngimbang, Djombang.
E. E. W. G. Schröder, Goenoeng Sitoli.
Mr. Dr. W. M. G. Schumann, Batavia.
H. J. E. F. Schwartz, Den Pasar (Zuid-Bali).
J. Seyne Kok, Atapoepoe, (Timor).
G. Sieburgh, Amboina.
J. N. Smith, Ploembon.
P. A. Moehamad Djamaloeddin Aloeda, wakil Soeltan Sepoeh, Cheribon.

P. A. Arjo Prabon Soerja di Logo, Prins van Pakoe-Alam, Jogjakarta.
F. P. Sollewijn Gelpke, Batavia.
H. Somermeyer, Koelon Progo (Jogjakarta).
P. A. M. Spaan, Rangkas Betoeng.
G. J. Staal, Buitenzorg.
J. Stecher, Medan.
H. E. Steinmetz, Batavia.
Th. W. L. Steinmetz, Semarang.
J. W. Stewart, Batavia.
O. Still, Batavia.
H. F. van Stipriaan Luïscius, Batavia.
J. A. Stoop, Dordrecht.
J. R. Stuurman, Telok Betong.
B. J. Suermondt, Kedoe.
Ph. P. M. Sutorius, Batavia.
H. N. A. Swart, Koeta-Radja.
P. F. Sijthoff, Batavia.
W. C. Thieme, Padangan.
L. Thomas, Cheribon.
Mr. Th. Thomas, Batavia.
E. Thijssen, Soerabaia.
S. E. Toens, Batavia.
D. Tollenaar, Buitenzorg.
A. Tom, Batavia.
P. van Tubergen, Sindjai.
Dr. Th. Valeton, Buitenzorg.
N. H. Veenstra, Bojan.
C. van de Velde, Benkoelen.
A. F. Velders, Tjampaka-Tjibeber.
Th. J. Veltman, Tapatoean.
J. R. F. Verschoor van Nisse, Menado.
N. M. C. Verwey Mejan, Batavia.
Mr. G. Vissering, Batavia.
F. B. Vodegel, Pati.
H. A. Voet, Rembang.

H. C. A. G. de Vogel, Semarang.
H. Vogel, Beneden Langkat.
J. van Vollenhoven, Scheveningen.
Dr. E. C. de Vries, Batavia.
S. Wächter, Batavia.
A. H. J. G. Walbeehm, Semarang.
E. D. van Walree, Weltevreden.
F. A. Th. Warnecke, Semarang.
J. M. Wassink, Kebajoran.
B. H. Wassmann, Batavia.
F. Th. J. Weiffenbach, Tjiamis.
G. J. I. M. Welter, Buitenzorg.
H. J. E. Wenckebach, Batavia.
C. J. Westenberg, Siboga.
G. L. Weynschenk, Jogjakarta.
S. K. Wieling, Den Pasar (Zuid-Bali).
G. F. Wiemans, Batavia.
Jhr. Mr. H. C. van der Wijck, Jogjakarta.
P. Wijers, Magelang.
E. A. Zeilinga, Batavia.
S. W. Zeverijn, Batavia.
V. Zimmermann, Batavia.
G. L. van Zuylen, Parigi.
Mr. B. H. P. van der Zwaan, Batavia.